



Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta K o š i c e

Predkladá : Ing. František Knapík , námestník primátora mesta Košice

Spracovalo : oddelenie komunálneho rozvoja a riadenia podnikov MMK
z podkladov a záverov programovej rady PHaSR

OBSAH

1. Úvod

2. Konceptcia PHaSR mesta Košice

- 2.1. Definovanie misie
- 2.2. Definovanie vízie
- 2.3. Formulácia zdieľaných hodnôt a filozofie PHaSR mesta Košice
- 2.4. Vytýčenie dlhodobých rozvojových zámerov mesta Košice

3. Analýza podľa oblastí rozvoja

- 3.1. Základná charakteristika mesta
- 3.2. Ekonomický rozvoj
- 3.3. Sociálne problémy, aktivity, služby
- 3.4. Cestovný ruch
- 3.5. Energetika, tepelné hospodárstvo
- 3.6. Odpadové hospodárstvo
- 3.7. Bezpečnosť v meste
- 3.8. Výchova a vzdelávanie
- 3.9. Kultúra a história
- 3.10. Lesy, voda, príroda
- 3.11. Informačné systémy
- 3.12. Šport
- 3.13. Zdravie
- 3.14. Doprava
- 3.15. Bývanie
- 3.16. Vzťahy mesta

4. Užšia analýza prostredia, návrh stratégie a realizácia

- 4.1. Definovanie kritických oblastí
- 4.2. Užšia analýza interného a externého prostredia – SWOT analýza
- 4.3. Popis rozvojovej stratégie
- 4.4. Formulácia (globálnych) strategických cieľov rozvoja
- 4.5. Realizácia (špecifické ciele, opatrenia, aktivity)

5. Zabezpečenie PHaSR

- 5.1. Finančné zabezpečenie PHaSR
- 5.2. Administratívne zabezpečenie PHaSR

6. Monitorovanie PHaSR

- 6.1. Spôsob monitorovania PHaSR
- 6.2. Vyhodnocovanie a spôsob modifikovania PHaSR

7. Záver – ďalší postup

8. Zoznam použitých dokumentov a skratiek

ÚVOD

Vypracovanie komplexného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHaSR) je v záujme trvalo udržateľného rozvoja mesta Košice, ale aj celého regiónu, ktorého prirodzeným centrom je mesto Košice.

Predkladaný programový dokument je jedným zo základných dokumentov hospodárskej a sociálnej politiky mesta, o ktorý sa opierajú všetky nadväzujúce akčné plány a iné aktivity, smerujúce k rozvoju mesta a príslušného regiónu.

Dokument obsahuje analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja v pätnástich kľúčových oblastiach. Stanovuje hlavné smery rozvoja, formuluje strategické ciele a definuje úlohy a prvoradé potreby pre zabezpečenie rozvoja uvedených oblastí. Ciele a úlohy harmonizuje tak, aby prinášali všestranný rozvoj mesta Košice.

Zároveň popisuje spôsob finančného a administratívneho zabezpečenia realizácie PHaSR a spôsob jeho modifikácie.

Dokument rešpektuje dikciu zákona č.503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja ako aj metodiku Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Program bol spracovaný odborníkmi menovanými Primátorom mesta Košice a ďalšími dobrovoľnými expertmi ako aj občanmi, ktorí pracovali v pätnástich odborných sekciách pre jednotlivé kľúčové oblasti. Činnosť sekcií riadila Programová rada prostredníctvom dvoch hlavných koordinátorov, a to pre oblasť hospodársku a sociálnu. Vypracovala metodiku, rešpektujúcu horeuvedené dokumenty, ktoré rozšírila aj o vlastné poznatky a poznatky z iných obdobných dokumentov. Priame riadenie činnosti jednotlivých odborných sekcií zabezpečovali ich koordinátori.

Celý proces prebiehal vo dvoch fázach. Ťažiskom prvej fázy boli práce v odborných sekciách, ktoré absolvovali spolu viac ako 80 zasadnutí, pričom sa ich zúčastnilo takmer 380 odborníkov.

Výstupom jednotlivých sekcií boli analýzy stavu a následne návrhy riešení situácie v dotknutých oblastiach.

V druhej fáze bolo hlavnou úlohou Programovej rady a hlavných koordinátorov z uvedených výstupov abstrahovať ťažiskové problémy, ich príčiny, odstrániť prípadné duplicity, ktoré prirodzeným spôsobom museli vzniknúť a vybrať, prípadne aj doplniť najvhodnejšie riešenia. Programová rada zasadala 37 krát.

Výsledkom postupu je dokument, ktorý sa v niektorých prvkoch odlišuje od iných obdobných dokumentov.

V spôsobe spracovania výstupov každej zo sekcií sa prejavili osobnostné charakteristiky ich členov a hlavne koordinátorov. Rozdiely zámerne neboli pri ďalšom spracovaní celkom eliminované, takže táto „rôznorodosť“ je viditeľná aj v konečnom dokumente.

Pri definovaní tzv. kritických oblastí bol uplatnený postup logickej návaznosti, ktorý je zatiaľ pre uvedenú problematiku menej typický.

Navrhované riešenia sú v niektorých oblastiach rozpracované detailnejšie, sú nad rámec dokumentu programového charakteru. Vznikali na základe pragmatických poznatkov a skúsenosti zúčastnených odborníkov.

Napriek uvedeným odlišnostiam, ktoré môžu byť predmetom odborných diskusií, vyslovili členovia Programovej rady na jej poslednom zasadnutí želanie, aby po jeho schválení slúžilo napĺňanie Programu pre ďalší rozvoj mesta a regiónu a zlepšovanie kvality života jeho obyvateľov.

2. KONCEPCIA

Táto časť dokumentu popisuje základné postuláty rozvoja mesta ako sú jeho vízia, poslanie, formulácia filozofie, t.j. akým spôsobom sa predstavitelia a zástupcovia mesta budú správať voči verejnosti, aké budú ich zdieľané hodnoty.

Koncepcia obsahuje dlhodobé rozvojové ciele mesta, vyplývajúce z Programu a z iných koncepcných dokumentov mesta.

2.1. Definovanie poslania mesta

Mesto Košice so svojimi predstaviteľmi a výkonnými zložkami sa dlhodobo usiluje o skvalitnenie života svojich obyvateľov.

Hospodári tak, aby vlastný a zverený majetok zveľaďovalo na prospech všetkých obyvateľov Košíc.

Skvalitňuje ním poskytované služby pre obyvateľov tak, aby boli hmatateľné vo všetkých oblastiach života.

Zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj mesta pri rešpektovaní sociálno – kultúrno – environmentálnych potrieb obyvateľov.

2.2. Definovanie vízie

Vízia je rámcová predstava o meste v horizonte 10-15 rokov. V nej sa odzrkadľujú záujmy a predstavy občanov, záujmových skupín, združení, hospodárskych subjektov a inštitúcií pôsobiacich na území mesta. Predstavuje najvyšší zámer, ku ktorému smerujú definované strategické ciele, plány a všeobecne všetko úsilie, ktoré v rámci realizácie Programu bude vyvinuté.

V roku 2020 bude v hospodársky prosperujúcich Košiciach žiť kultúrny , tolerantný a šťastný človek, hrdý Košičan v zdravom a bezpečnom životnom prostredí.

Bude mať dostatok pracovných príležitostí, možností vzdelávania, kultúrneho a športového vyžitia.

Bude žiť v prirodzenom multikultúrnom centre regiónu v ponímaní spoločnej Európy.

Bude súčasťou rozvinutej informačnej spoločnosti s aktívnym podielom na vytváraní a využívaní jej pozitívnych efektov.

2.3. Formulácia zdieľaných hodnôt a filozofie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Košice

Strategickým zámerom mesta je prostredníctvom Programu zaviesť také systémové prepojenia, ktoré umožnia zrýchlenie vlastnej dynamiky rozvoja mesta a následne aj regiónu, a to hlavne na základe mobilizácie vlastných vnútorných zdrojov.

Samotný program tak vytvorí rámec, ktorý na základe systematickej analýzy ponúkne možnosti rozvoja, zohľadniac historický vývoj a súčasnú východiskovú situáciu. Zároveň vytvorí priestor pre zlepšenie kvality životného prostredia v meste a v jeho okolí.

Dosiahnutím tohto zámeru sa dostavia aj iné pozitívne účinky :

- orientácia na ekologicky orientovanú štruktúru výroby
- výrazné oživenie štruktúry živnostníkov a malých podnikateľov
- naštartovanie dynamiky všeobecného rozvoja v regióne

- skvalitnenie komunálnej politiky

Uvedený rámec bude jedným z orientačných bodov pre tvorbu a posudzovanie konkrétnych projektov rozvoja, ktoré sa budú uchádzať o podporu mesta.

2.4.Vytýčenie dlhodobých rozvojových zámerov mesta Košice

Dlhodobé rozvojové zámary mesta sú založené na prirodzených a všeobecne platných princípoch, takže sú apolitické. Tým sa stávajú prijateľnými a rešpektovateľnými aj pre všetky nasledujúce politické reprezentácie vo vedení mesta. Len splnením dlhodobých rozvojových zámerov a strategických cieľov mesta sa môže naplniť vízia mesta.

Hlavné dlhodobé zámary mesta sú:

- trvalo udržateľný a komplexný rozvoj mesta
- riešenie súčasných a predpokladaných problémov mesta so zreteľom na dlhodobý rozvoj
- zvýšenie atraktívnosti mesta

Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj mesta

Rozvoj mesta musí byť trvalý a trvalo udržateľný. Ako je definované v poslaní mesta, je to proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov obyvateľstva na kvalitu života. Rozvoj mesta je teda reakciou na požiadavky obyvateľov Košíc. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú tak z hľadiska mesta komplexné. Ak teda hovoríme o rozvoji mesta, je to v podstate nikdy nekončiaci proces plnenia rozvojových zámerov.

Riešenie súčasných a predpokladaných problémov mesta so zreteľom na dlhodobý rozvoj.

Analýzy, realizované v rámci vypracovávania Programu, vyšpecifikovali problémové oblasti, ktoré mesto musí riešiť. V rámci predkladaných riešení sa kladie dôraz na riešenia, ktoré akcentujú dlhší časový horizont. Predkladáme program a riešenia s dlhodobým dopadom.

Zvýšenie atraktívnosti mesta

Košice neexistujú samostatne v rámci regiónu, ani v rámci štátu.

Mesto je organický celok produkujúci služby a statky pre obyvateľov. Z tohto hľadiska je kvalita týchto činností porovnávaná s inými mestami. Obyvateľ pri rozhodovaní, kde bude žiť, pracovať a odvádzať dane, sa rozhoduje aj na základe kvality služieb, ktoré mesto poskytuje. Je teda objektívna skutočnosť, že takto sa dostáva mesto do konkurenčného boja o získavanie obyvateľstva. Rovnaká je aj motivácia investorov a podnikateľských subjektov

Mesto Košice sa preto bude cielene a dlhodobo usilovať o zvyšovanie svojej atraktívnosti.

3. ANALÝZA PODĽA OBLASTÍ ROZVOJA

3. 1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA MESTA

Mesto leží v Košickej kotline v údolí rieky Hornád vo východnej časti Slovenska. Košice vytvárajú druhú najväčšiu aglomeráciu v rámci nášho štátu. Ležia neďaleko hranice s Maďarskom (20 km) a relatívne blízko je i hranica s Ukrajinou (cca 80 km). V roku 2003 v meste žilo 235 281 obyvateľov na ploche 243 km². Košice majú podľa zákona SNR č. 401/1990 Zb., spolu s Bratislavou osobitné postavenie medzi mestami Slovenska. Ako samostatný právny subjekt sú rozdelené na 22 mestských častí podľa samosprávneho členenia. Mesto je sídlom Košického samosprávneho kraja a zároveň sídlom krajského a obvodného úradu a taktiež niekoľkých úradov špecializovanej štátnej správy.

Košice tvoria jednotný administratívno – správny celok zložený zo samotného mesta a jeho sídlisk (rozdelený na 10 mestských častí) a 12 príslušných obcí pričlenených k mestu v rokoch 1969 až 1975. Veľkosť a význam týchto mestských častí je značne rozdielna. Napr. v najväčšej MČ Košice – západ žije takmer 40 tis. obyvateľov (rok 2003), kým v MČ Lorinčík len 365 obyvateľov.

Košický kraj, v centre ktorého sa nachádzajú Košice, zaberá juhovýchodnú časť Slovenska má rozlohu 6 753 km² a svojim územím zaberá 14 % rozlohy SR. Tvorí ho 6 obvodov t.j. Košice, Košice – okolie, Michalovce, Rožňava, Spišská Nová Ves a Trebišov. Počtom obyvateľov 769,1 tis. (k 31. 12. 2003) je kraj druhý najväčší z ôsmich krajov Slovenska.

Košický kraj hraničí s dvoma štátmi, na juhu je to Maďarsko a východnú hranicu tvorí s Ukrajinou.

Prírodný potenciál

Mesto Košice leží v nadmorskej výške 208 m n. m. (stred) a jeho územie je v administratívnych hraniciach značne členité. Výškové rozpätie je od 184 m n. m. až po 851 m n. m. Teplotne je to oblasť mierneho pásma so znakmi kontinentálneho podnebia. Priemerné ročné teploty sa tu pohybujú v dlhodobom priemere od 9,0° C do 10,0° C, pričom v posledných rokoch badať mierne zvýšenie priemernej teploty. V roku 2002 to bolo napr. 10,1 C. Rovnako ročný úhrn zrážok zaznamenáva v jednotlivých rokoch značné výkyvy ale v priemere sa ročné zrážky pohybujú od výšky 500 mm do 650 mm. Za rok 2002 to bolo 648 mm.

Celková výmera územia mesta má plochu 24 299 ha. Z tejto plochy zaberá poľnohospodárska pôda až 38,2 % ,v tom orná pôda 25,5 %, čo je štvrtina územia celého mesta. Vysoké zastúpenie majú i lesné plochy, ktoré sa podieľajú na celkovej rozlohe mesta 31,1 %. Samotné urbanizované územie, t.j. zastavané, a ostatné plochy zaberajú 29,6 % z rozlohy mesta.

Z geomorfologického hľadiska má územie členitý reliéf s pestrými prírodnými podmienkami. V severnej a severozápadnej časti do neho zasahujú výbežky Slovenského rudohoria s najvyšším bodom 851 m n.m. a na severovýchode výbežky Čiernej hory s najvyšším bodom 408 m n. m. Stred a južnú časť mesta zaberá Košická kotlina s nadmorskou výškou od 180 do 200 m n. m.

Východná časť Slovenského rudohoria (Volovské vrchy) sa vyznačuje veľkou pestrosťou geologického zloženia. Reliéf pohoria je vcelku hladko modelovaný. Pohorie je budované hlavne vulkanickými horninami a regionálne i metamorfovanými horninami.

Čierna hora je pokračovaním Rudohoria po pravej i ľavej strane Hornádu. Je tvorená granodioritmi a kremitými dioritmi, miestami vápencami a dolomitmi.

Košická kotlina je charakterizovaná dvoma stupňami a to poriečnymi nivami a pahorkatinou. Poriečna niva sa tiahne pozdĺž Hornádu, kotlinová pahorkatina sa nachádza v juhovýchodnej časti územia medzi riekami Hornád a Torysa. Dané územie je budované štrkmi a pieskami, ktoré sú prikrýté hlinito – ílovitými sedimentami. Časť územia zaberajú aj sprašové sedimenty.

Na vznik Košickej kotliny mali veľký vplyv tektonické poruchy hlavne tzv. hornádske zlomy a karpatské zlomy. Na modelovaní reliefu kotliny sa zúčastňovali i svahové pohyby. V tejto oblasti môžeme pozorovať tri druhy pohybov t.j. zosuvy, zemné prúdy a povrchové plazenie. Hlavne prvý a tretí typ sa hojne vyskytujú na území mesta. Zosuvy napr. v lokalitách Furča, Heringeš, Konopiská. Povrchové plazenia napr. v lokalite Vyšné Opátske.

Hlavným vodným tokom na území mesta je rieka Hornád, ktorá preteká mestom v smere sever – juh. Z pravej strany priberá v meste dva prítoky, rieku Čermeľ a Myslavský potok.

Vodné nádrže a jazerá sa priamo v meste nenachádzajú i keď vodné nádrže na riekach Hornád a Ida slúžia priamo pre zásobovanie mesta pitnou a úžitkovou vodou. V južnej časti Košíc sa nachádza vodná plocha, ktorá vznikla po vyťažení štrkov a teraz sa využíva pre rekreačné účely (Jazero).

Na území mesta sa nachádza jeden zdroj minerálnej vody na severnom okraji mesta – bývalé Gajdové kúpele. Voda je slabo mineralizovaná, studená.

Na južnom okraji mesta v lokalite Šebastovce je evidovaný zdroj geotermálnych vôd. Výdatnosť tohto vrtu je 10 l.s.⁻¹.

Z nerastných surovín nachádzajúcich sa na území mesta má najväčší význam ložisko magnezitu v lokalite Bankov. Nachádzajú sa tu aj ložiská keramického ílu a stavebného kameňa.

V severnej časti mesta v zalesnenom území je vyhlásená štátna prírodná rezervácia Vysoký vrch s rozlohou 36 ha.

Demografia

V roku 2003 žilo v Košiciach 235 281 obyvateľov. Z celkového počtu je 112,3 tis. mužov a 123,0 tis. žien. Vývoj reprodukcie obyvateľstva v 90 – ých rokoch bol charakterizovaný neustálym znižovaním pôrodnosti i prirodzeného prírastku. V posledných 2-3 rokoch sa v Košiciach zastavil pokles pôrodnosti i prirodzeného prírastku.

Vekovou štruktúrou patria Košice medzi mestá s najmladším obyvateľstvom na Slovensku (hlavne v porovnaní s mestami na západnom a strednom Slovensku). Počet obyvateľov v predproduktívnom veku (0-14) je 42 373, v produktívnom veku (14-59 M/54 Ž) 150 383, v poproduktívnom veku (60 a viac-M, 55 a viac-Ž) 38 515, nezistených bolo 4 367 ľudí (podľa sčítanie obyvateľov 2001). Percentuálne tvoria obyvatelia v predproduktívnom veku 17,9 %, v produktívnom 63,9 %, v poproduktívnom 16,3 % a nezistení 1,9 %.

V období medzi dvoma sčítaniami obyvateľov, t.j. rokmi 1991 a 2001, došlo vo vekovej štruktúre obyvateľstva Košíc k značným zmenám. Stagnácia vo vývoji sa premieta i do starnutia obyvateľov. Za uvedené obdobie vzrástol počet obyvateľov v poproduktívnom veku takmer o 8 000 osôb. Zvýšil sa i počet obyvateľov v produktívnom veku o takmer 6 000 osôb. Naopak výrazný úbytok bol zaznamenaný u najmladšej vekovej kategórie, ktorej počet sa znížil o takmer 17 000 osôb. Uvedené zmeny ovplyvnili index starnutia, ktorý sa zvýšil až na 90,9 boda, pritom pri dosiahnutí hodnoty 100 bodov nastupuje regresívny typ populácie.

Vývoj vybraných demografických ukazovateľov (zdroj: výber z publikovaných údajov ŠÚSR)

Ukazovateľ	1995	1998	2000	2001	2002	2003	Košic.kraj 2003
Počet obyvateľov k 31.12.	240 915	241 941	242 080	236 036	235 509	235 281	769 068
z toho : ženy	125 028	125 640	125 911	123 227	123 087	123 006	396 039
Živonarodené	2 617	2 568	2 381	2 200	2 239	2 404	8 851
na 1 000 obyv.	10,89	10,60	9,84	9,32	9,49	10,21	11,52
Zomretí	1 848	1 895	1 904	1 880	1 971	1 952	7 382
na 1 000 obyv.	7,69	7,82	7,87	7,96	8,36	8,29	9,61
Prirodzený prírastok	769	673	477	320	268	452	1 469
na 1 000 obyv.	3,20	2,78	1,97	1,36	1,14	1,92	1,91
Pristťahovaní	1 935	6 357	1 765	0	5 628	1 889	2 473
Vystťahovaní	1 716	7 259	2 036	0	6 423	2 569	2 559
Migračné saldo	219	-902	-271	-409	-795	-680	-86
Celkový prírastok (úbytok)	988	-229	206	-89	-527	-228	1 383
na 1 000 obyv.	4,11	-0,95	0,85	-0,38	-2,24	-0,96	1,80
Sobáše	1 292	1 222	1 164	1 080	1 195	0	3 729
na 1 000 obyv.	5,37	5,05	4,81	4,57	5,07	0	4,84
Rozvody	478	578	523	535	560	0	1 429
na 1 000 obyv.	1,99	2,39	2,16	2,27	2,38	0	1,85

V Košiciach dochádza od roku 2000 k trvalému znižovaniu počtu obyvateľov. Najväčším podiel na tejto skutočnosti má vystťahovanie sa obyvateľov do iných regiónov so súbežným poklesom absolútnych hodnôt prirodzeného prírastku . Za posledné 3 roky Košice stratili migráciou 1884 osôb. Navyiac ide prevažne o osoby v produktívnom veku s vyšším stupňom vzdelania.

Z národnostného hľadiska sa k slovenskej národnosti hlási 89,1 % obyvateľov mesta. V absolútnom vyjadrení je to 210,2 tis. osôb. K ostatným národnostiam sa v meste prihlásilo : k maďarskej nar. 8 928 osôb (3,8 %), rómskej 5 136 osôb (2,2 %), českej 2 784 osôb (1,2 %).

3. 2. EKONOMICKÝ ROZVOJ

HOSPODÁRSKY POTENCIÁL

Vzhľadom na skutočnosť, že komplexný ukazovateľ ekonomickej výkonnosti hrubý domáci produkt (HDP) je sledovaný iba po úrovni samosprávnych krajov, je možné ekonomickú výkonnosť Košíc odvodiť z výkonnosti Košického samosprávneho kraja (KSK) následne pomocou ďalších ukazovateľov.

Zdrojom hodnôt uvedených v analýze ekonomického potenciálu priamo alebo použitých ako podklady pre prepočty pomerových ukazovateľov sú zverejnené prehľady Štatistického úradu SR a Ústredia sociálnych vecí, práce a rodiny (do 31. 12. 2003 Národný úrad práce) a ich košických pracovísk.

Výkonnosť Košického kraja

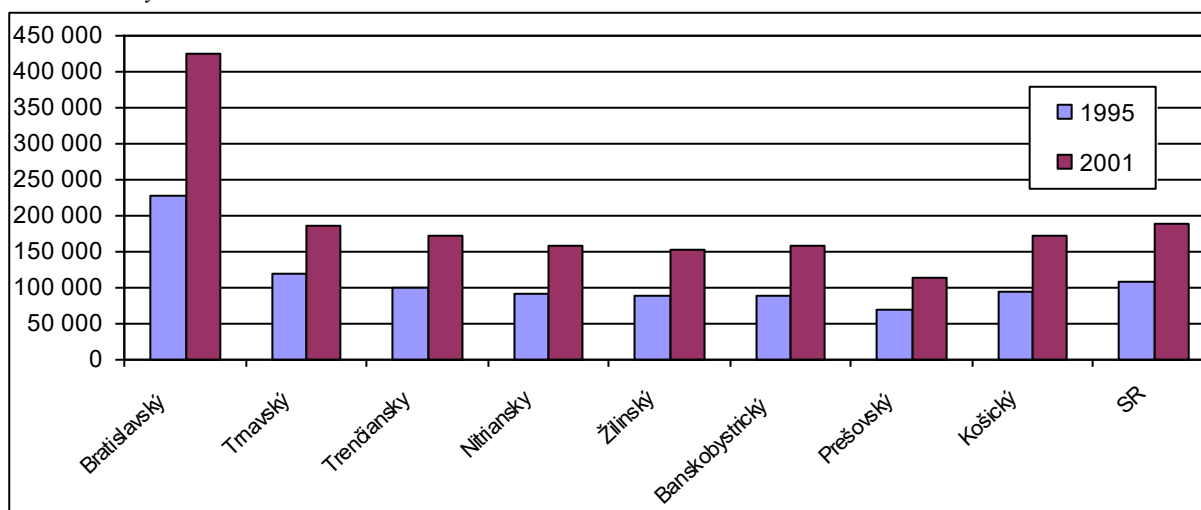
Hrubý domáci produkt

Absolútne hodnoty a podiely jednotlivých krajov na tvorbe HDP Slovenskej republiky

Kraj, SR	1995		1995	1997	1999	2001	2001		
	Podiel krajov	HDP na 1 obyv.					Index 2001/1995	Podiel krajov	HDP na 1 obyv.
Bratislavský	24,3%	226 643	140 131	177 096	210 209	255 942	1,826	25,3%	425 436
Trnavský	11,4%	119 587	65 530	78 250	91 404	103 744	1,583	10,3%	187 467
Trenčiansky	10,7%	100 881	61 520	74 422	88 568	105 100	1,708	10,4%	172 691
Nitriansky	11,5%	92 557	66 421	80 639	97 697	112 522	1,694	11,1%	157 154
Žilinský	10,4%	87 510	59 976	74 818	88 029	105 773	1,764	10,5%	152 191
Banskobystrický	10,3%	89 126	59 179	73 252	85 784	104 455	1,765	10,3%	157 122
Prešovský	9,3%	69 388	53 340	65 031	74 551	89 449	1,677	8,9%	112 741
Košický	12,2%	93 128	70 405	89 171	107 866	132 854	1,887	13,2%	172 695
SR	100,0%	107 360	576 502	712 679	844 108	1 009 839	1,752	100,0%	187 739

Východiskom je porovnanie vývoja HDP v jednotlivých krajoch Slovenska (SR). Porovnávanie iba s priemernými hodnotami za celú SR by nemalo praktický význam vzhľadom na váhu Bratislavského kraja, ktorý tieto hodnoty výrazne deformuje.

HDP na 1 obyvateľa v Sk



Porovnanie s ekonomickou výkonnosťou susedných regiónov

Nasledujúce hodnoty predstavujú percentá z priemernej produktivity HDP na 1 obyvateľa v parite kúpnej sily pôvodných 15 členských krajín EÚ, ktorá v absolútnej hodnote predstavuje 23 354 EUR:

Stredné Slovensko	36,9 %
Prešovský kraj	27,1 % (prepočítaná hodnota)
Severné Maďarsko	33,7 %
Zakarpacie vojvodstvo	29,2 %
Košický kraj	41,5 % (prepočítaná hodnota)

Odvetvová štruktúra produkcie

Prehľad tvorby hrubej pridanej hodnoty (ďalej HPH) v jednotlivých skupinách odvetví ekonomickej činnosti dokumentuje ich absolútne hodnoty i váhu v krajoch i SR ako celku.

Hrubá pridaná hodnota (HPH) sa od HDP odlišuje vylúčením hodnoty investičného majetku

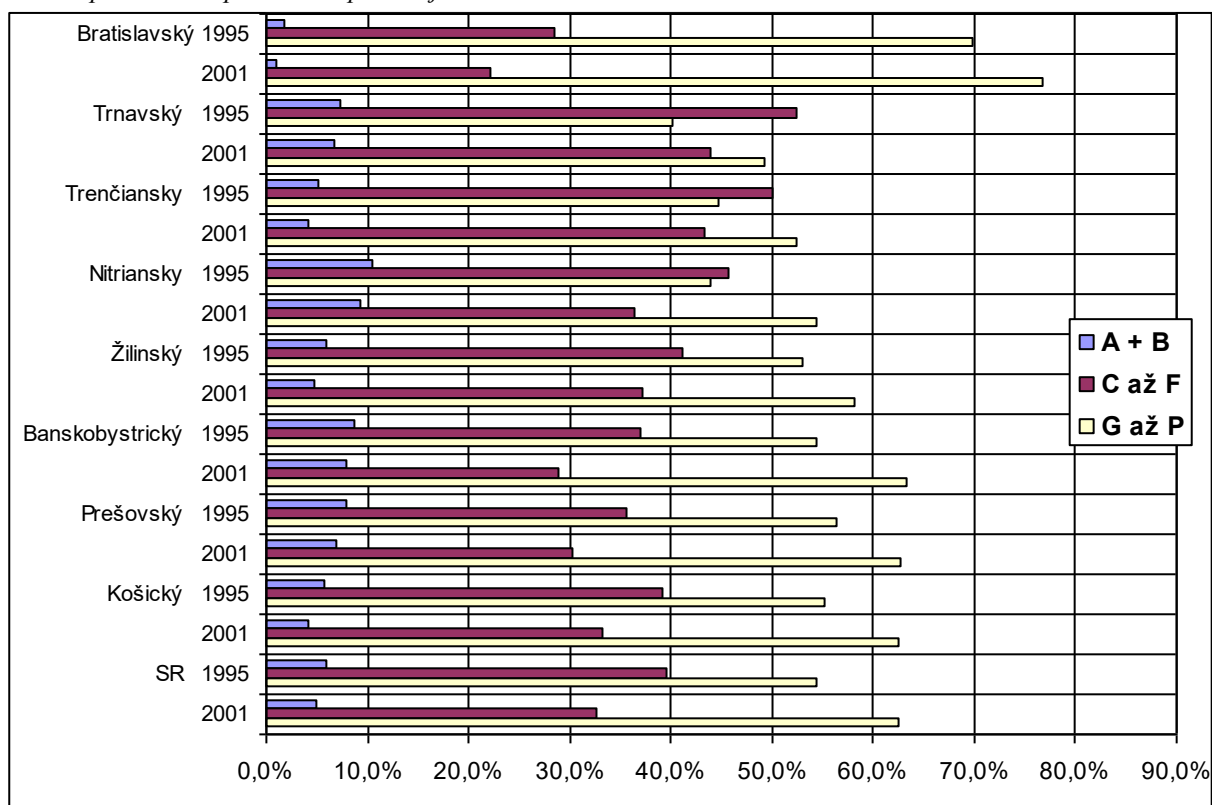
Kraj, SR	Odvet- vie	1995		1997		1999		2001		Nárast 2001/ 1995
		Hodnota	Podiel z celku	Hodnota	Podiel z celku	Hodnota	Podiel z celku	Hodnota	Podiel z celku	
Bratislavský	A + B	2 194	1,7%	2 508	1,5%	2 481	1,3%	2 203	0,9%	100,4%
	C až F	36 728	28,5%	40 169	24,6%	46 110	24,4%	52 037	22,2%	141,7%
	G až P	89 840	69,8%	120 843	73,9%	140 757	74,3%	180 029	76,8%	200,4%
Trnavský	A + B	4 449	7,4%	5 154	7,2%	4 959	6,0%	6 403	6,7%	143,9%
	C až F	31 377	52,5%	33 502	46,6%	38 667	47,0%	41 668	43,9%	132,8%
	G až P	23 955	40,1%	33 302	46,3%	38 603	46,9%	46 789	49,3%	195,3%
Trenčiansky	A + B	2 943	5,2%	3 346	4,9%	3 258	4,1%	4 028	4,2%	136,9%
	C až F	28 112	50,0%	30 475	44,5%	35 617	44,7%	41 678	43,4%	148,3%
	G až P	25 123	44,7%	34 703	50,6%	40 828	51,2%	50 319	52,4%	200,3%
Nitriansky	A + B	6 294	10,4%	7 583	10,2%	7 437	8,5%	9 575	9,3%	152,1%
	C až F	27 704	45,7%	29 413	39,7%	35 537	40,4%	37 467	36,4%	135,2%
	G až P	26 582	43,9%	37 087	50,1%	44 931	51,1%	55 784	54,3%	209,9%
Žilinský	A + B	3 246	5,9%	3 653	5,3%	3 523	4,4%	4 527	4,7%	139,5%
	C až F	22 552	41,1%	25 337	36,8%	29 372	37,1%	35 905	37,2%	159,2%
	G až P	29 057	53,0%	39 867	57,9%	46 318	58,5%	56 150	58,1%	193,2%
Banskobystrický	A + B	4 697	8,7%	5 540	8,2%	5 311	6,9%	7 564	7,9%	161,0%
	C až F	19 993	36,9%	21 276	31,6%	24 085	31,2%	27 466	28,8%	137,4%
	G až P	29 424	54,4%	40 585	60,2%	47 805	61,9%	60 321	63,3%	205,0%
Prešovský	A + B	3 851	7,9%	4 563	7,6%	4 320	6,4%	5 642	6,9%	146,5%
	C až F	17 466	35,7%	18 537	30,9%	20 360	30,3%	24 757	30,3%	141,7%
	G až P	27 551	56,4%	36 831	61,5%	42 419	63,2%	51 284	62,8%	186,1%
Košický	A + B	3 664	5,7%	4 459	5,4%	4 143	4,3%	5 001	4,1%	136,5%
	C až F	25 322	39,2%	28 165	34,2%	32 938	33,9%	40 516	33,3%	160,0%
	G až P	35 687	55,2%	49 760	60,4%	60 039	61,8%	75 992	62,5%	212,9%
SR	A + B	31 338	5,9%	36 806	5,6%	35 432	4,7%	44 943	4,9%	143,4%
	C až F	209 254	39,6%	226 874	34,5%	262 686	34,6%	301 494	32,7%	144,1%
	G až P	287 269	54,4%	392 978	59,8%	461 700	60,8%	576 668	62,5%	200,7%

A + B = Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo; Rybolov a chov rýb.

C až F = Ťažba nerastných surovín; Priemyselná výroba; Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody; Stavebníctvo.

G až P = Obchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru; Hotely a reštaurácie; Doprava, skladovanie a spoje; Peňažníctvo a poisťovníctvo; Nehnutelnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj; Verejná správa a obrana; Povinné sociálne zabezpečenie; Školstvo; Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť; Ostatné verejné, sociálne a osobné služby; Súkromné domácnosti s domácim personálom.

Zmena podielov skupín odvetví podieľajúcich sa na tvorbe HPH za obdobie 1995 až 2001



Záver:

1. Napriek:

- v súčasnosti periférnej polohe vzhľadom na hospodárske centrá EÚ
- nevyhovujúcemu cestnému napojeniu kraja v smere na hospodárske centrum SR, hospodárske centrá EÚ a Českú republiku (rozhodujúci obchodní partneri)
- nedostatočnú úroveň podpory regionálneho rozvoja zo strany ústredných orgánov štátu

zaznamenal Košický kraj v rokoch 1995 až 2001 v porovnaní s ostatnými krajmi najdynamickejší hospodársky rast.

2. Za uvedené obdobie Košický kraj posilnil pozíciu 2. najvýkonnejšej regionálnej ekonomiky SR a v produktivite HDP na 1 obyvateľa sa prepracoval na 3. miesto SR.
3. Košický kraj je tiež najvýkonnejšou regionálnou ekonomikou v spoločenstve susedných krajov SR aj prihraničných regiónov na juhovýchode Poľskej republiky a severovýchode Maďarskej republiky.
4. V priebehu rokov 1995 až 2001 došlo k výraznej zmene štruktúry hospodárstva SR aj Košického kraja nárastom podielu odvetví obchodu a služieb.
5. V štruktúrach Trnavského a Trenčianskeho kraja je podiel priemyslu podstatne významnejší ako v ostatných krajoch. Bratislavský kraj sa odlišuje výrazne vyšším podielom odvetví obchodu, v čom zohráva rozhodujúcu úlohu postavenie Bratislavy ako hlavného mesta SR.

Podiel Košického kraja na tvorbe HPH SR podľa skupín odvetví

Skupina odvetví	1995	1997	1999	2001
A + B	11,7%	12,1%	11,7%	11,1%
C až F	12,1%	12,4%	12,5%	13,4%
G až P	12,4%	12,7%	13,0%	13,2%
Spolu	12,3%	12,5%	12,8%	13,2%

6. Najväčší nárast podielu na tvorbe HPH SR dosiahol Košický kraj v skupine odvetví priemyslu. V roku 2001 boli podiely skupín odvetví Košického kraja takmer identické s celoslovenskými podielmi s odchýlkou vo vyššom podiele priemyslu na úkor pôdohospodárskych odvetví.

Odvetvová štruktúra zamestnanosti a produktivity hrubej pridanej hodnoty na 1 pracovníka

Kraj,SR	Odvetvie	1995			2001			Nárast 2001/ 1995
		Objem v mil. Sk	Počet pracovníkov	Produktivi- ta v tis Sk	Objem v mil. Sk	Počet pracovníkov	Produktivi- ta v tis Sk	
Bratislavský	A + B	2 194	9 158	239,6	2 203	4 900	449,6	187,6%
	C až F	36 728	102 119	359,7	52 037	96 136	541,3	150,5%
	G až P	89 840	246 400	364,6	180 029	277 096	649,7	178,2%
Trnavský	A + B	4 449	29 282	151,9	6 403	15 665	408,7	269,1%
	C až F	31 377	87 550	358,4	41 668	73 037	570,5	159,2%
	G až P	23 955	109 688	218,4	46 789	113 296	413,0	189,1%
Trenčiansky	A + B	2 943	12 091	243,4	4 028	11 000	366,2	150,5%
	C až F	28 112	96 781	290,5	41 678	109 805	379,6	130,7%
	G až P	25 173	88 478	284,5	50 319	109 841	458,1	161,0%
Nitriansky	A + B	6 294	36 316	173,3	9 575	19 932	480,4	277,2%
	C až F	27 704	99 505	278,4	37 467	80 812	463,6	166,5%
	G až P	26 582	132 127	201,2	55 784	138 088	404,0	200,8%
Žilinský	A + B	3 246	17 256	188,1	4 527	11 317	400,0	212,7%
	C až F	22 552	107 566	209,7	35 905	95 539	375,8	179,2%
	G až P	29 057	126 335	230,0	56 150	135 005	415,9	180,8%
Banskobystrický	A + B	4 697	28 462	165,0	7 564	17 453	433,4	262,7%
	C až F	19 993	92 922	215,2	27 466	80 951	339,3	157,7%
	G až P	29 424	132 973	221,3	60 321	139 358	432,8	195,6%
Prešovský	A + B	3 851	27 434	140,4	5 642	15 711	359,1	255,8%
	C až F	17 466	93 345	187,1	24 757	83 937	294,9	157,6%
	G až P	27 551	130 525	211,1	51 284	142 496	359,9	170,5%
Košický	A + B	3 664	27 681	132,4	5 001	12 313	406,2	306,8%
	C až F	25 322	103 197	245,4	40 516	82 741	489,7	199,6%
	G až P	35 687	169 909	210,0	75 992	170 641	445,3	212,0%
SR	A + B	31 338	187 680	167,0	44 943	108 291	415,0	248,5%
	C až F	209 254	782 985	267,3	301 494	702 958	428,9	160,5%
	G až P	287 269	1 136 435	252,8	576 668	1 225 821	470,4	186,1%

Záver:

7. Roky 1996 až 2001 boli hlavne obdobím výraznej racionalizácie spotreby ľudskej práce, čo sa však pri pomalšom tempe rastu produkcie negatívne prejavilo výrazným nárastom počtu nezamestnaných osôb. Počty zamestnancov rástli iba v odvetviach obchodu a služieb.
8. Vzhľadom na skutočnosť, že rast tržieb v priemysle Košického kraja bol vyšší (+55,8, %) ako rast hrubej pridanej hodnoty (+ 43,9 %), za obdobie rokov 1997 až 2001 vzrástol podiel produkcie s nižšou mierou pridanej hodnoty, čo je negatívom vo vývoji.

Vývoj od roku 2001 a výkonnosť mesta Košice

Vzhľadom na to, že v ukazovateli HDP sú za regióny v súčasnosti posledné dostupné výsledky iba za rok 2001, budeme ďalší vývoj Košického kraja za roky 2002 a 2003 analyzovať pomocou ďalších ukazovateľov.

Keďže ukazovateľ HDP je sledovaný iba po úrovni krajov, aj výkonnosť samotných Košíc následne odvodzujeme pomocou ďalších ukazovateľov, ktoré zdokumentujú ich postavenie v rámci Košického kraja.

Pri viacerých ukazovateľoch uvádzame hodnoty za mesto Košice, okres Košice-okolie (ďalej len okres) a ich súčet. Dôvodom je skutočnosť, že Košice sú prirodzeným hospodárskym centrom pre tento okres, ktorý tvorí prstenec okolo mesta. Ekonomika Košíc a okresu sú úzko prepojené hlavne vzhľadom na množstvo obyvateľov okresu, ktorí do mesta denne dochádzajú za prácou, a tak sa podieľajú na produkcii Košíc. Košice sú zasa prirodzeným trhom okresu pre poľnohospodárske produkty a prímestskú rekreáciu.

Priemysel

Základným ukazovateľom pre ďalšiu analýzu je vývoj v oblasti odvetvia priemyslu, ktorý predstavuje rozhodujúcu zložku produkčnej základne celého kraja i Košíc a následne determinuje úroveň produkcie v oblasti obchodu a služieb.

Tržby za vlastné výkony a tovar v stálych cenách r. 2000 za podniky s viac ako 19 zamestnancami

Kraj, SR	2001		2002		2003	
	mil. Sk	Podiel zo SR	mil. Sk	Podiel zo SR	mil. Sk	Podiel zo SR
Bratislavský	367 280	41,2	387 481	41,3	485 050	46,0
Trnavský	66 607	7,5	73 201	7,8	79 544	7,5
Trenčiansky	83 873	9,4	87 731	9,4	96 737	9,2
Nitriansky	55 768	6,3	57 608	6,1	61 298	5,8
Žilinský	89 103	10,0	91 598	9,8	89 856	8,5
Banskobystrický	72 392	8,1	74 780	8,0	68 388	6,5
Prešovský	46 222	5,2	48 672	5,2	50 235	4,8
Košický	109 981	12,3	116 470	12,4	124 053	11,8
SR	891 198	100,0	937 541	100,0	1 055 161	100,0
Podiel KSK s podnikmi do 19 zam.		12,1		12,0		10,9

Produkčná sila podnikateľských subjektov do 19 zamestnancov

Podiel produkcie podnikov do 19 zamestnancov (r. 2003)

Kraj, SR	Podiel zo SR
Bratislavský	16,3%
Trnavský	16,9%
Trenčiansky	10,9%
Nitriansky	10,5%
Žilinský	19,1%
Banskobystrický	10,1%
Prešovský	9,8%
Košický	6,5%

Závery:

- V období po roku 2001 dynamika rastu produkcie Košického kraja bola nižšia ako dynamika priemyselne zameraných krajov (Bratislavský, Trnavský a Trenčiansky) a SR ako celku. Na vyššej dynamike rastu Bratislavského a s ním susediacich krajov sa už vo výraznejšej miere podpísala produkcia automobilového priemyslu v súvislosti s dynamickým rozvojom Volkswagenu Bratislava a ďalších zahraničných investorov.
- Miera aktivity a produkčnej sily malých podnikov v kategórii do 19 zamestnancov je v Košickom kraji najslabšia zo všetkých krajov SR, čo zároveň znamená nižšiu mieru využívania vnútorného potenciálu regiónu pre rozvoj.

Postavenie Košíc

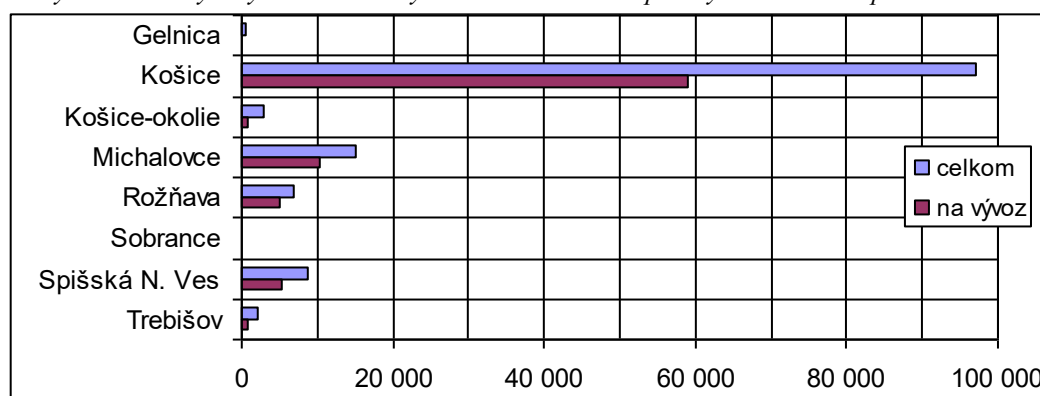
Postavenie Košíc v rámci kraja v priemysle dokumentuje nasl. tabuľka s tržbami celkom. V grafickom vyjadrení aj s tržbami za vývoz.

Tržby za vlastné výkony a tovar podľa okresov

Okres, kraj, odbor	2001		2002		2003		Zmena ¹⁾ 2003/01
	mil. Sk	Podiel z kraja	mil. Sk	Podiel z kraja	mil. Sk	Podiel z kraja	
Gelnica	648,1	0,6%	682,1	0,6%	539,3	0,4%	78,3
Košice	76 065,6	67,9%	81 382,6	67,8%	97 168,2	72,8%	119,6
Košice-okolie	2 557,3	2,3%	2 767,3	2,3%	2 920,6	2,2%	107,9
Michalovce	15 423,3	13,8%	17 277,7	14,4%	15 085,7	11,3%	93,8
Rožňava	6 125,2	5,5%	6 635,2	5,5%	6 954,6	5,2%	107,3
Sobrance	36,1	0,0%	I	I	I	I	I
Spišská Nová Ves	9 080,4	8,1%	8 877,3	7,4%	8 768,6	6,6%	91,9
Trebišov	2 094,5	1,9%	2 326,2	1,9%	2 113,0	1,6%	95,9
Kraj spolu	112 031,0	100,0%	120 000,9	100,0%	133 550,0	100,0%	112,8
Výroba kovov a kov. výr.	53 679,8	47,9%	58 079,3	48,4%	72 104,3	54,0%	126,1
Kraj bez výr. kovov a kov. výr.	58 351,2	52,1%	61 921,6	51,6%	61 445,7	46,0%	98,9

1) Prepočet na stále ceny r. 2000

Tržby za vlastné výkony a tovarv bežných cenách v odvetví priemyslu za r. 2003 podľa okresov



Závery:

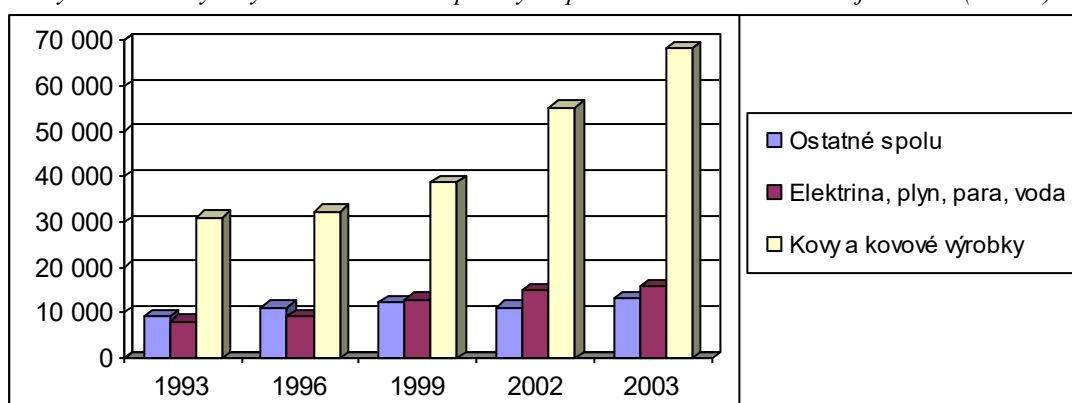
- Vysoký stupeň koncentrácie krajskej priemyselnej produkcie (v r. 2003 72,8 %) a náväzná produkcia v oblasti obchodu a služieb v Košiciach spolu s postavením Košického kraja v rámci SR zatiaľ jasne stavajú Košice do polohy 2. hospodárskeho centra SR.
- Priemysel Košického kraja je v rozhodujúcej miere závislý od produkcie jediného odvetvia spracovateľského priemyslu (výroba kovov a kovových výrobkov) , čo nemá obdobu ani v jednom z ostatných krajov SR.
- Zaostávanie Košického kraja v dynamike rastu po r. 2001 a pripravované významné zahraničné investície do automobilového priemyslu v západnej časti SR (Trnava, Žilina) zakladajú predpoklad, že ekonomická váha Košického kraja bude v najbližších rokoch klesať, ak sa nepodari výrazne zdynamizovať rast výkonov aj v ďalších odvetviach mimo hutníckej výroby.

Odborová štruktúra priemyslu na území mesta

Vývoj štruktúry priemyslu na území Košíc podľa odborov ekonomickej činnosti

Odbor ekonomickej činnosti	1993		1996		1999		2002	
	mil. Sk	Podiel	mil. Sk	Podiel	mil. Sk	Podiel	mil. Sk	Podiel
Ťažba neenergetických surovín	752	1,6%	1 077	2,0%	1 280	2,0%	272	0,3%
Recyklovanie odpadu	0	0,0%	0	0,0%	1 672	2,6%	812	1,0%
Potraviny a pochutiny	3 640	7,5%	4 196	7,9%	2 978	4,6%	2 539	3,1%
Textílie a odevy	79	0,2%	197	0,4%	238	0,4%	214	0,3%
Drevo a výrobky z dreva	388	0,8%	499	0,9%	115	0,2%	107	0,1%
Celulóza, papier a tlač	313	0,6%	553	1,0%	479	0,7%	428	0,5%
Chémia, guma a plasty	17	0,0%	141	0,3%	165	0,3%	383	0,5%
Nekovové minerálne výrobky	1 151	2,4%	1 335	2,5%	1 580	2,5%	3 242	4,0%
Kovy a kovové výrobky	31 079	64,2%	32 288	61,2%	38 878	60,7%	55 218	67,8%
Stroje a zariadenia inde nezaradené	1 396	2,9%	1 443	2,7%	2 830	4,4%	2 606	3,2%
Elektrické stroje, prístroje a zariad.	217	0,4%	577	1,1%	848	1,3%	524	0,6%
Dopravné prostriedky	70	0,1%	301	0,6%	113	0,2%	0	0,0%
Výroba inde neklasifikovaná	1 255	2,6%	890	1,7%	0	0,0%	0	0,0%
Elektrina, plyn, para a voda	8 025	16,6%	9 296	17,6%	12 924	20,2%	15 042	18,5%
Spolu	48 382	100,0%	52 795	100,0%	64 101	100,0%	81 386	100,0%

Tržby za vlastné výkony a tovar v odvetví priemyslu podľa odborov ekonomickej činnosti (Košice)



Stavebníctvo

Vývoj stavebnej produkcie košických podnikov za 20 a viac pracovníkov

Rok	Stavebná produkcia (v tis. Sk)		Priemerný počet zamestnancov	
	Podľa dodávateľských zmlúv	Vykonaná vlastnýmipracovníkmi	Počet	Podiel z kraja (%)
* 1995	2 926 227	2 837 331	7 624	
2000	4 545 327	3 977 686	5 415	71,0
2003	6 158 990	4 935 728	4 290	64,6

Poznámka: * za 25 a viac pracovníkov(podľa vtedy platnej metodiky)

Objem stavebnej produkcie sa pri zohľadnení inflácie výraznejšie nemenil. Košické stavebné podniky si zachovávajú dominantné postavenie v rámci Košického kraja, pričom s podielom 15 % na celoslovenskej produkcii je Košický kraj druhý v poradí.

Záver:

- Priemysel mesta je enormne závislý na produkcii jediného podniku, U.S. Steel, s.r.o. Košice, ktorého tržby v r. 2002 a 2003 rástli hlavne vďaka konjunktúre na svetových trhoch oceliarskych výrobkov, ktorá umožnila realizovať výhodnú cenovú politiku.

15. Bez posilňovania odvetvovej diverzifikácie priemyslu sú Košice a s nimi aj Košický kraj v prípade oslabenia konjunktúry na svetových trhoch s oceľiarenskými výrobkami vystavené riziku stagnácie, v prípade vyššej miery negatívneho vývoja i depresie.

Organizačná štruktúra ekonomiky

Druh organizácie	1997	1998	1999	2000	2001	2002	zmena 2002/1997
Organiz. subjekty	20 718	21 588	20 327	20 478	21 080	20 405	98,5
z toho neziskové	1 228	1 273	1 168	1 289	1 399	1 552	126,4
Právnické osoby	4 604	4 539	4 318	4 425	4 612	4 336	94,2
v tom :							
obchodné spoločnosti	3 975	4 026	3 859	3 990	4 200	4 048	101,8
štátne podniky	52	10	8	6	6	3	5,7
družstvá	80	61	55	54	50	43	53,7
ostatné	497	442	396	375	356	242	48,7
Podnikatelia - fyz. osoby	14 886	15 776	14 841	14 764	15 069	14 517	97,5

V Košiciach je registrovaných vyše 20 tis. ekonomicky aktívnych subjektov, najviac (71,1 %) ich pôsobí v kategórii fyzické osoby, z ktorých najväčšie skupiny tvoria:

- 41,8 % v oblasti obchodu, opráv motor. vozidiel a spotrebného tovaru
- 29,0 % v oblasti obchodných služieb, výskumu a vývoja
- 14,7 % v priemysle

665 subjektov je v zahraničnom prípadne medzinárodnom vlastníctve, čo predstavuje niečo nad 14 % z počtu právnických osôb.

Veľkostná štruktúra podnikov k 31. 12. 2003

OKEČ	Počet pracovníkov					
	Spolu	0-19	20-49	50-249	250-499	500 a viac
Mesto spolu	4 616	4 366	112	106	18	14
v tom :						
priemysel	501	426	23	36	9	7
stavebníctvo	357	317	22	15	1	2
veľkoobchod, malo- obchod, opravy	2 208	2 161	23	21	3	0
doprava, pošta	98	83	9	4	0	2
obchodné služby, prenájom, nehnuteľ.	1 338	1 277	28	27	3	3
financ.sprostredkov.	48	39	5	2	2	0
poľnohospodárstvo	32	31	0	1	0	0
cestovný ruch	34	32	2	0	0	0

V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo v roku 2003 k miernemu nárastu počtu právnických osôb, ktorý predstavuje 68 % z celokrajského počtu.

V kategórii podnikov od 20 do 249 zamestnancov a kategórii živnostníkov tvoria podiely podnikateľských subjektov z celoslovenského počtu zhodne 9,8 % pri 14,2 % podiele na počte obyvateľov.

Záver:

16. Počet podnikateľských subjektov v jednotlivých formách možno považovať za stabilizovaný.
17. Nízky podiel v kategórii malých a stredných podnikov a živnostníkov potvrdzuje nízku mieru aktivity v Košickom kraji v tejto kategórii podnikov.

EKONOMIKA SAMOSPRÁVY

Zdroje financovania a ich použitie

Pri charakterizovaní základných východísk financovania samosprávy mesta Košice sa vychádza zo Zákona o meste Košice č. 401/1990 Zb. , pričom obec pozostáva z 22 MČ.

Mesto je právnickou osobou, ktorá v podmienkach samosprávy hospodári s vlastným majetkom a svojimi zdrojmi.

Základnou úlohou ale aj východiskom je využiť všetky dostupné a zákonné možnosti efektívneho financovania a hospodárneho nakladania s majetkom mesta.

Zdroje príjmov mesta sa tvoria zo štyroch základných skupín :

1. Vlastné daňové príjmy (podielové dane zo štátneho rozpočtu podliehajúce prerozdeleniu medzi mestom a mestskými časťami /ďalej len MČ/; daň z nehnuteľnosti /správcom a príjemcom do konca r. 2004 sú MČ od 1.1.2005 má byť príjemcom podľa pripravovaného zákona Mesto Košice; miestne poplatky – ich rozdelenie je definované v Štatúte mesta)
2. Vlastné nedaňové príjmy (prenájom majetku; podiely z činnosti vlastných organizácií; správne a administratívne poplatky; kapitálové príjmy)
3. Granty a transfery (na regionálny rozvoj; na presunuté kompetencie; na účelové investičné akcie; na mestskú hromadnú dopravu)
4. Cudzie zdroje (úvery; obligácie; finančné výpomoci)

Mesto používa príjmy na úkony súvisiace s vykonávaním samosprávnych funkcií, zabezpečovaním verejnoprospešných služieb, vykonávaním investičnej a podnikateľskej činnosti v záujme zabezpečovania potrieb obyvateľstva.

Základným nástrojom riadenia v oblasti financovania potrieb je rozpočet, ktorý je zároveň komunikačným nástrojom premietajúcim finančné, politické a strategické ciele do programov, aktivít a konkrétnych úloh.

Vývoj finančnej situácie mesta

Hlavným problémom, s ktorým sa orgány mesta museli v posledných rokoch zaoberať bola vysoká miera zadĺženosti.

Dlhová služba mesta sa v porovnaní s príjmami vyvíjala najmä v období rokov 1998 – 2000 veľmi nepriaznivo. Celková výška zadĺženosti v tomto období kulminovala a v absolútnych hodnotách dosahovala výšku cca 2,2 mld Sk. Príjmy mesta stagnovali a v roku 1999 nepokrývali ani nevyhnutné výdavky, ktoré boli prevažne použité na krytie dlhovej služby. Štruktúra dlhov bola nepriaznivá tak v oblasti bankových úverov, kde takmer všetky úvery boli po lehote splatnosti, ale aj vo vzťahu k dodávateľským záväzkom. Vysoké úrokové sadzby a penále z neuhradených dodávateľských faktúr negatívne ovplyvňovali a ďalej zhoršovali ekonomickú situáciu mesta, v dôsledku čoho boli ohrozené základné vitálne funkcie mesta.

Základným cieľom uplynutého obdobia bolo prijatie komplexu opatrení na stabilizáciu finančnej situácie mesta. Procesu ozdravenia boli podmienené všetky aktivity a činnosti mesta Košice.

Obdobie príprav reštrukturalizačného procesu (rok 2000, 2001) možno hodnotiť ako najzložitejší, nakoľko základnou podmienkou pre vstup bánk do projektu bola požiadavka na razantné zníženie úverovej zadĺženosti z 2,2 mld. Sk minimálne o 0,5 mld. Sk (do poskytnutia reštrukturalizačného úveru) a postupne na cieľový stav 1,2 mld. Sk.

Zníženie úverovej angažovanosti v jednotlivých finančných inštitúciách (v počte 15) sa v jednotlivých rokoch darilo len na úkor zavedenia prísnych reštrikčných opatrení v rozpočte mesta, obmedzení investícií, začatí ozdravného režimu s kontrolou MF SR a ďalších reštriktívnych opatrení bánk. Reštrikčné opatrenia a vnútorný ozdravný režim mesta Košice pokračoval aj po vstupe konzorcia bánk do procesu reštrukturalizácie a poskytnutí syndikovaného úveru vo výške 700 mil. Sk. Zároveň bol poskytnutý úver zo ŠFA vo výške 580 mil. Sk zo strany MF SR. Mesto Košice prispelo na krytie zostávajúcej výšky zadĺženosti vlastnými zdrojmi z predaja aktív mesta a zdrojmi získanými úsporou nákladov počas ozdravného režimu.

Na základe uvedeného postupu sa úverová zadĺženosť mesta Košice postupne konsolidovala. Okrem poklesu dlhovej služby mesta bol dosiahnutý kvalitatívny posun hlavne v oblasti dodávateľských záväzkov. Záväzky po lehote splatnosti boli eliminované na minimum. Okrem záväzkov vyplývajúcich zo súdnych sporov boli záväzky po lehote splatnosti v uplynulom období úplne vysporiadané. Dlhová služba v zmysle podmienok nových úverových zmlúv bola preklasifikovaná a finančné záväzky z nich plynúce sa uhrádzajú v dohodnutých termínoch.

Napriek skutočnosti, že v 2002 až 2004 rokoch sa značná časť príjmov využívala a využíva výlučne na pokrývanie dlhovej služby (25 až 44 percent bežných príjmov), podarilo sa mestu realizovať niekoľko akcií investičného charakteru, z ktorých najvýznamnejšie sú:

- výstavba 48 bytovej jednotky na Čechovovej ulici, a to z prostriedkov mesta a fondu rozvoja
- bývania SR , taktiež bola zabezpečená výstavba bytov cez ŠFRB a MČ Barca, KVP, Dargovských hrdinov;
- zrekonštruovať bytový dom na Sládkovičovej ulici na sociálne bývanie;
- ukončiť stavebnú časť rekonštrukcie historického objektu kina Slovan;
- pokračovať v budovaní cestnej svetelnej signalizácií;
- dokončiť sociálne bývanie na Luníku IX.;
- zrekonštruovať historický objekt na Tajovského ulici;
- zabezpečiť výstavbu medvedinca v ZOO;
- zabezpečiť výstavbu cyklistického chodníka;
- dokončenie rekonštrukcie historického jadra (Bočná a Vrátna ulica);
- po etapách zabezpečujeme s rekonštrukciu koľaji električkovej trate na Južnej triede;
- cez mestské časti bola budovaná základná infraštruktúra ako vodovod, plynofikácia; kanalizácia a následná úprava komunikácií postupne v týchto MČ Pereš, Lorinčík, Poľov, Ťahanovce , Krásna, Vyšné Opatске, Myslava, Šebastovce, Kavečany a pod.

Súčasná finančná situácia

Celková zadĺženosť mesta Košice začiatkom roka 2004 bola vo výške 1,5 mld. Sk, vrátane dodávateľských záväzkov. Okrem riadneho splácania úverov podľa úverových zmlúv boli realizované i mimoriadne splátky úverov, čím sa úverová zadĺženosť a v roku 2004 ďalej znížila o cca 100 mil. Sk, takže v súčasnosti predstavuje 1,4 mld. Sk.

Pozitívne trendy v ozdravení finančnej situácie mesta vnímali aj bankové inštitúcie . Výsledkom bolo dosiahnutie ďalšieho stupňa reštrukturalizácie, v rámci ktorej boli riešené:

1. Požiadavky mesta na zníženie vysokej napätosti cash flow v rozpočtoch jednotlivých rokoch
2. Zníženie pomerne vysokých marží syndikovaných úverov v nadväznosti na zlepšenie kredibility mesta a celkové zníženie úrokových sadzieb
3. Zníženie vysokej hodnoty zaistenia úverov.

Uvedené požiadavky boli v plnom rozsahu premietnuté do novej konzorcionálnej zmluvy uzatvorenej dňa 29. 4. 2004. Transformácia úverov v zmysle nových podmienok bola realizovaná v súčinnosti mesta a konzorcia bánk dňa 30. 4. 2004.

Predpokladaný vývoj finančnej situácie mesta

Po ukončení ozdravných opatrení mesto Košice nastúpilo na štandardný režim financovania. Splácanie úverov je realizované pravidelne.

Vývoj disponibilných finančných zdrojov budú v najbližších rokoch výraznou mierou ovplyvňovať nasledovné skutočnosti:

1. Celková potreba riešenia zámerov investičného charakteru, vyplývajúce z nevyhovujúceho technického stavu majetku mesta
2. Pomerne vysoký stav záväzkov z minulých rokov /cez 100 mil. Sk/ bez dlhovej služby
3. Úver vo výške 1 400 mil. Sk
4. Vysoký stav pohľadávok hlavne za odpadové hospodárstvo

Očakávaný vývoj príjmov

Príjmy v najbližších rokoch bude ovplyvňovať fiskálna decentralizácia a daňová reforma , v rámci ktorej sa budú rušiť niektoré druhy miestnych poplatkov.

Pre Košice bude veľmi dôležitá zmena zákona o dani z nehnuteľnosti, ktorej dopad dnes ešte nie je známy. Určitú neistotu vyvoláva aj nestabilná výška podielových dani zo štátneho rozpočtu.

Tieto príjmy budú hlavným a jediným zdrojom na zabezpečovanie samosprávnych a verejnoprospešných funkcií mesta, ktoré musí zabezpečovať zo zákona. Znižovaním týchto príjmov je ohrozená činnosť samosprávy a s ňou zriadených organizácií a útvarov, ktoré sú napojené na rozpočty mesta a MČ.

Zásadnou otázkou pre Košice je pripravovaná zmena zákona, podľa ktorej mesto už nebude dostávať dotáciu na zabezpečenie verejnej dopravy vo verejnom záujme. Vzhľadom na to je nevyhnutné, aby kompetentné orgány štátu zabezpečili schválenie príslušných zákonov s časovým predstihom, aby bolo možné v predstihu schváliť všeobecné záväzne nariadenia týkajúce sa dani z nehnuteľnosti, čo bude nevyhnutným predpokladom pre zabezpečenie tejto funkcie.

Nevyhnutným predpokladom bude spolupráca medzi mestom a MČ pri zabezpečení úlohy výberu dane z nehnuteľnosti, ktorá má čiastočne vykrývať výkony v mestskej verejnej doprave.

Úvery a úverová záťažnosť

Úverová zmluva s konzorciom bank v zložení Dexia a.s., Tatrabanka a.s., Slovenská sporiteľňa a.s. umožnila rozloženie splácania úverov na 30 rokov. Podľa predpokladaných príjmov budú náklady na dlhovú službu v rokoch 2005 až 2007 predstavovať z bežných príjmov cca 7,1 až 5,9 percenta s postupným pomalým poklesom.

Očakávané výdavky

Bežné výdavky budú slúžiť na zabezpečenie výkonu samosprávnych funkcií, verejnoprospešných služieb mesta, splátky dlhovej služby, údržbu majetku mesta, financovanie škôl, sociálnych služieb a pod.

Nárastom cien a presunom finančne neúplne pokrytých kompetencií sa nároky na ich financovanie neustále zvyšujú, čo vyvoláva veľký tlak na udržanie ich v prevádzky schopnom stave zvlášť na úseku školstva, ktorý bol roky poddimenzovaný.

Uvedená neistota v oblasti financovania potrieb mesta si už v súčasnosti vyžaduje prísnu finančnú disciplínu a v najbližších rokoch bude nutné hľadať všetky cesty na využitie možností získavania finančných zdrojov, ktoré sa radikálnou zmenou na slovenskom finančnom trhu a vstupom do EÚ otvárajú.

Tomu napomáhajú aj podmienky vyššie uvedenej úverovej zmluvy vytvorili možnosti aj na úverové financovanie rozvojových programov, a to hlavne so zameraním na:

1. Financovanie investícií s účasťou zdrojov EÚ a kofinancovaním mesta Košice
2. Podporné rozvojové programy a aktivity mesta Košice celospoločenského významu
3. Environmentálne projekty a aktivity mesta Košice
4. Projekty s preukázanou rentabilitou a návratnosťou.

V najbližšom období sa počíta s ich využitím najmä na prípravu priemyselných parkov, dostavbu zimného štadióna, riešenie odpadového hospodárstva, zabezpečenia bezpečnostného kamerového systému (ochrana majetku mesta), dobudovanie infraštruktúry, dobudovanie informačného systému, HW a SW vybavenie, zariadenie historickej radnice a kina Slovan.

EKONOMICKÁ AKTIVITA OBYVATELSTVA

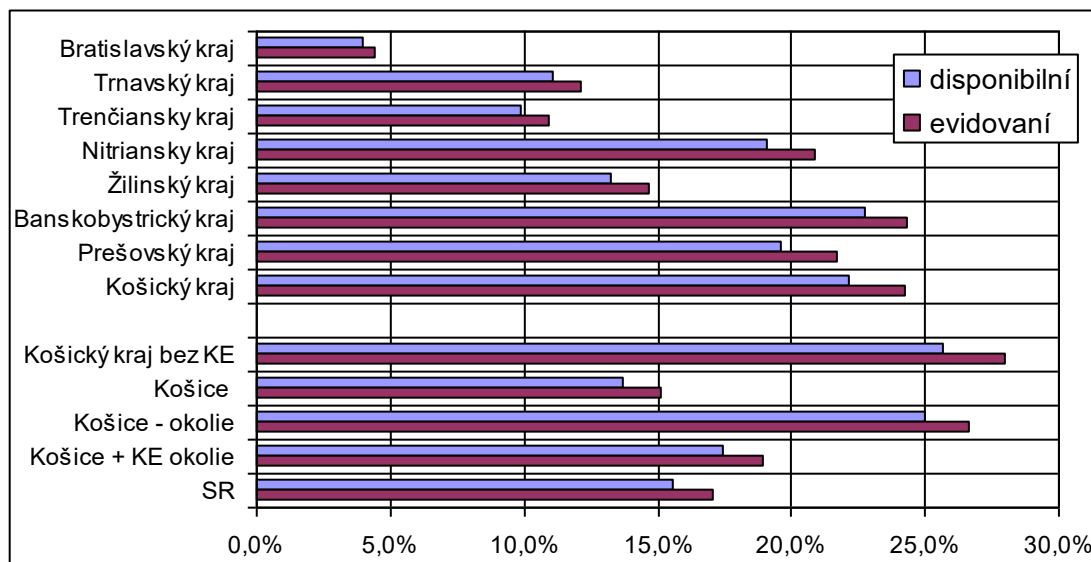
Vybrané ukazovatele k 31. 12. 2003 (Zdroj: ÚPSVaR)

Územná jednotka	Ekonomicky aktívni		Nezamestnaní		Podiel nezamest.		Podiel nezamest.	
	Počet	Podiel z obyvateľstva	Disponibilní	Evidovaní celkom	Disponibilní	Evidovaní celkom	nad 6 mes.	nad 12 mes.
Bratislavský kraj	323 413	53,9%	12 839	14 226	3,97%	4,40%	18,7%	22,9%
Trnavský kraj	282 241	51,2%	31 199	34 224	11,05%	12,13%	15,7%	36,5%
Trenčiansky kraj	298 583	49,5%	29 474	32 524	9,87%	10,89%	15,6%	32,3%
Nitriansky kraj	338 075	47,5%	64 461	70 460	19,07%	20,84%	13,4%	50,8%
Žilinský kraj	333 172	48,1%	44 093	48 731	13,23%	14,63%	15,1%	37,8%
Banskobystrický kraj	323 672	49,0%	73 634	78 671	22,75%	24,31%	13,8%	52,4%
Prešovský kraj	385 718	48,6%	75 469	83 759	19,57%	21,72%	13,3%	50,3%
Košický kraj	369 647	48,2%	81 917	89 629	22,16%	24,25%	14,4%	54,2%
Košický kraj bez KE	262 002	49,2%	67 198	73 369	25,65%	28,00%	13,5%	56,4%
Košice	107 645	45,7%	14 719	16 260	13,67%	15,11%	18,2%	43,9%
KE - okolie	53 187	49,1%	13 307	14 148	25,02%	26,60%	13,7%	61,2%
Košice a KE - okolie	160 832	46,8%	28 026	30 408	17,43%	18,91%	16,1%	51,9%

Závery:

18. Košice disponujú v porovnaní s hodnotami jednotlivých krajov najnižším podielom ekonomicky aktívneho obyvateľstva, pričom aj celý Košický kraj je v súčasnosti na tom iba o 0,1 percentuálneho bodu lepšie ako posledný Banskobystrický kraj.
19. Nezamestnanosť je závažným problémom Košického kraja. V okrese Košice – okolie je problém nezamestnanosti napriek bezprostrednému susedstvu s Košicami ešte vypuklejší.

Grafická forma poskytuje plastický obraz priestorovej diferenciácie v oblasti nezamestnanosti.



Počet nezamestnaných na 1 voľné pracovné miesto dokresľuje stav výraznej územnej diferenciácie v tejto oblasti.

Voľné pracovné miesta k 31. 12. 2003

Územná jednotka	Voľné pracovné miesta	Nezamest. na 1 voľné prac. miesto
Bratislavský kraj	2 460	5,2
Trnavský kraj	1 760	17,7
Trenčiansky kraj	2 476	11,9
Nitriansky kraj	1 341	48,1
Žilinský kraj	1 398	31,5
Banskobystrický kraj	805	91,5
Prešovský kraj	2 590	29,1
Košický kraj	2 681	30,6
Košický kraj bez KE	1 313	51,2
Košice	1 368	10,8
Košice - okolie	244	54,5
Košice + KE okolie	1 612	17,4
SR	15 511	26,6

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie (nezamestnaných)

Zamestnanosť Košíc a okresu Košice - okolie sa prelínajú, takže štruktúru uchádzačov o zamestnanie (ďalej len uchádzači) analyzujeme spoločne ako jeden priestor.

VEK

Počet a podiel uchádzačov o zamestnanie podľa veku (Košice plus Košice – okolie)

Veková kategória	Stav k 31. 12.						Index 03/98
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Do 19 rokov	4 322	4 604	4 357	3 815	2 615	1 727	0,400
podiel	16,68%	13,61%	12,42%	10,42%	7,54%	5,68%	0,340
20 - 24 rokov	5 040	7 222	7 762	7 547	6 951	5 682	1,127
podiel	19,45%	21,35%	22,12%	20,61%	20,04%	18,69%	0,961
25 - 29 rokov	3 348	4 501	4 838	5 190	5 184	4 576	1,367
podiel	12,92%	13,31%	13,79%	14,17%	14,94%	15,05%	1,165
30 - 34 rokov	2 984	3 706	3 714	4 071	4 028	3 708	1,243
podiel	11,52%	10,96%	10,59%	11,12%	11,61%	12,19%	1,059
35 - 39 rokov	2 790	3 667	3 681	3 922	3 839	3 380	1,211
podiel	10,77%	10,84%	10,49%	10,71%	11,07%	11,12%	1,032
40 - 44 rokov	2 846	3 655	3 691	3 886	3 607	3 226	1,134
podiel	10,98%	10,80%	10,52%	10,61%	10,40%	10,61%	0,966
45 - 49 rokov	2 574	3 419	3 515	3 811	3 817	3 538	1,375
podiel	9,93%	10,11%	10,02%	10,41%	11,00%	11,64%	1,171
50 - 54 rokov	1 405	2 225	2 592	3 201	3 374	3 230	2,299
podiel	5,42%	6,58%	7,39%	8,74%	9,73%	10,62%	1,959
55 - 59 rokov	554	789	884	1 127	1 211	1 281	2,312
podiel	2,14%	2,33%	2,52%	3,08%	3,49%	4,21%	1,970
nad 60 rokov	47	40	51	54	68	60	1,277
podiel	0,18%	0,12%	0,15%	0,15%	0,20%	0,20%	1,088
50 rokov a viac	2 006	3 054	3 527	4 382	4 653	4 571	2,279
podiel	7,74%	9,03%	10,05%	11,97%	13,41%	15,03%	1,942

VZDELANIE

Počet a podiel uchádzačov podľa vzdelania (Košice plus Košice – okolie)

Stupeň vzdelania	Stav k 31. 12. 2003						Index 03/98
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
St. 0 - bez vzdelania	1 120	1 133	1 003	1 083	1 120	947	0,846
<i>podiel</i>	4,32%	3,35%	2,86%	2,96%	3,23%	3,11%	0,720
St. 1 - základné	8 965	9 912	9 667	11 103	11 015	9 687	1,081
<i>podiel</i>	34,60%	29,30%	27,55%	30,32%	31,75%	31,86%	0,921
St. 2 - vyučenie	6 186	9 385	9 798	11 494	10 682	9 261	1,497
<i>podiel</i>	23,87%	27,74%	27,93%	31,38%	30,79%	30,46%	1,276
St. 3 - SO bez maturity	1 825	1 533	1 471	83	62	46	0,025
<i>podiel</i>	7,04%	4,53%	4,19%	0,23%	0,18%	0,15%	0,021
St. 4 - úplné stred. s matur	1 954	2 868	3 280	3 379	3 185	2 885	1,476
<i>podiel</i>	7,54%	8,48%	9,35%	9,23%	9,18%	9,49%	1,258
St. 5 - gymnaziálne	1 211	1 626	1 749	1 609	1 417	1 090	0,900
<i>podiel</i>	4,67%	4,81%	4,99%	4,39%	4,08%	3,58%	0,767
St. 6 - úplné SO s matur.	3 845	5 866	6 493	6 299	5 701	4 950	1,287
<i>podiel</i>	14,84%	17,34%	18,51%	17,20%	16,43%	16,28%	1,097
St. 7 - vyššie vzdelanie	92	154	208	140	145	129	1,402
<i>podiel</i>	0,36%	0,46%	0,59%	0,38%	0,42%	0,42%	1,195
St. 8 - vysokoškolské	707	1 344	1 409	1 428	1 363	1 404	1,986
<i>podiel</i>	2,73%	3,97%	4,02%	3,90%	3,93%	4,62%	1,692
St. 9 - vedecká práca	5	7	7	6	4	9	1,800
<i>podiel</i>	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,01%	0,03%	1,534
SPOLU	25 910	33 828	35 085	36 624	34 694	30 408	1,174

Závery:

20. Z hľadiska veku majú pri hľadaní práce najväčšie problémy najmladší uchádzači - absolventi škôl, ktorí sú bez praxe a najstarší pracovníci (50 a viac roční).
21. Ani vyšší stupeň vzdelania nie je v súčasnosti z hľadiska uplatnenia sa na trhu práce zárukou úspechu.

PRACOVNÉ ZARADENIE

Ďalším kritériom analýzy je podiel uchádzačov podľa posledného predchádzajúceho zamestnania (triedenie podľa katalógu zamestnaní – KZAM)

Katalóg zamestnaní	Stav k 31. 12.					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
KZAM 1	154	302	288	272	258	219
<i>podiel</i>	0,59%	0,89%	0,82%	0,74%	0,74%	0,72%
KZAM 2	426	758	861	801	624	536
<i>podiel</i>	1,64%	2,24%	2,45%	2,19%	1,80%	1,76%
KZAM 3	1 319	2 030	2 125	2 177	2 112	1 953
<i>podiel</i>	5,09%	6,00%	6,06%	5,94%	6,09%	6,42%
KZAM 4	1 120	1 490	1 628	1 640	1 547	1 406
<i>podiel</i>	4,32%	4,40%	4,64%	4,48%	4,46%	4,62%
KZAM 5	2 128	2 726	3 137	3 232	3 122	2 791
<i>podiel</i>	8,21%	8,06%	8,94%	8,82%	9,00%	9,18%
KZAM 6	412	504	494	660	677	632
<i>podiel</i>	1,59%	1,49%	1,41%	1,80%	1,95%	2,08%
KZAM 7	2 238	3 254	2 968	2 881	2 697	2 333
<i>podiel</i>	8,64%	9,62%	8,46%	7,87%	7,77%	7,67%
KZAM 8	956	1 435	1 342	1 259	1 219	1 116
<i>podiel</i>	3,69%	4,24%	3,82%	3,44%	3,51%	3,67%
KZAM 9	5 564	6 491	6 564	8 773	8 645	7 375
<i>podiel</i>	21,47%	19,19%	18,71%	23,95%	24,92%	24,25%
KZAM 0	-	-	-	-	8	11
<i>podiel</i>	-	-	-	-	0,02%	0,04%
KZAM A	11 593	14 838	15 678	14 929	13 785	12 036
<i>podiel</i>	44,74%	43,86%	44,69%	40,76%	39,73%	39,58%
celková nezam.	25 910	33 828	35 085	36 624	34 694	30 408

Vysvetlivky:

KZAM 1	- zákonodarcovia a vedúci a riadiaci pracovníci
KZAM 2	- vedeckí, odborní, duševní pracovníci
KZAM 3	- technickí, zdravotníckí, pedagog. pracovníci a pracovníci v príbuzných odboroch
KZAM 4	- nižší administratívni pracovníci
KZAM 5	- prevádzkoví pracovníci v službách a obchode
KZAM 6	- kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a v príbuzných odboroch
KZAM 7	- remeselníci, kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári
KZAM 8	- obsluha strojov a zariadení
KZAM 9	- pomocní a nekvalifikovaní robotníci
KZAM 0	- príslušníci armády (vojaci z povolania)
KZAM A	- osoby bez pracovného zaradenia

Uchádzači o zamestnanie a voľné pracovné miesta

Počty uchádzačov a voľných pracovných miest podľa kategórií KZAM

Kategória	Počet uchádzačov	Počet vpm	Počet UoZ/VPM	Počet vpmvs	Počet UoZ/VPMvs
KZAM 1	179	18	10	0	I
KZAM 2	473	61	8	21	23
KZAM 3	1 560	130	12	41	38
KZAM 4	1 182	48	25	14	84
KZAM 5	1 964	77	26	34	58
KZAM 6	264	40	7	31	9
KZAM 7	1 377	308	4	161	9
KZAM 8	607	100	6	21	29
KZAM 9	2 968	156	19	15	198
KZAM A	6 248	0	I	0	I
KZAM 0	7	0	I	0	I
SPOLU	16 829	938	18	338	50

Závery:

22. Jedinou kategóriou, kde za určitých okolností (ak zoberieme do úvahy, že pri komplexnom posudzovaní kvality uchádzačov nemusí postačovať ani viacnásobná ponuka na 1 voľné pracovné miesto) môžeme hovoriť dokonca o nedostatku ponuky pracovných síl, je skupina kvalifikovaných robotníckych povolání. Vo všetkých ostatných kategóriách je zatiaľ neprekonaným problémom nepochybne nedostatočný počet voľných pracovných miest.
23. Z hľadiska potrieb trhu práce sa takto javí ako jednoznačne najpotrebnejší druh kvalifikácie „**tvorca pracovných miest**“, čím myslíme ľudí, ktorí sú schopní svojou činnosťou vytvárať trvalo udržateľné pracovné príležitosti.

Priemerná mzda

Úroveň priemerných miezd k 30. 9. 2003

Kraj, okres, odbor e.č.	Priemerný evidenčný počet zamestnancov			Priemerná nominálna mesačná mzda		Evidenčný počet zamestnancov k 30. 9.	
	1. - 3. Q	zmena	podiel na	1. - 3. Q	zmena	spolu	z toho ženy
	fyz. osoby	2003/02	z kraja (%)	(Sk)	2003/02		
Gelnica	2 673	82,5	2,0	10 770	107,7	2 693	1 387
Košice I	29 395	91,8	21,9	14 194	112,9	29 473	14 481
Košice II	29 516	99,2	22,0	21 617	112,9	29 072	10 559
Košice III	992	84,3	0,7	12 278	106,8	967	585
Košice IV	14 813	96,1	11,0	13 359	107,2	14 676	7 319
Košice spolu	74 716	95,3	55,6	16 935	112,7	74 188	32 944
1) Košice bez KE II priem.	56 987	93,0	42,4	13 878	110,9	45 116	22 385
Košice-okolie	8 413	116,5	6,2	11 920	107,2	8 474	4 407
Michalovce	17 434	96,0	13,0	12 223	104,0	17 112	8 895
Rožňava	7 081	94,0	5,3	11 864	108,7	7 315	4 220
Sobrance	2 097	97,7	1,5	9 495	103,3	2 158	1 127
Spišská Nová Ves	13 007	96,1	9,7	11 931	106,1	12 718	6 140
Trebišov	9 019	93,9	6,7	10 421	105,9	9 143	5 192
KSK spolu	134 439	96,2	100,0	14 583	110,0	133 801	64 312
KSK bez Košíc	59 723		44,4	11 641			
KSK bez KE II. priem.	116 710		100,0	12 762			
SR				14 700			

1) KE II. priem. sú mzdy v priemysle za okres Košice II., ktoré sú determinované úrovňou USSKE
Zhrnutie faktov:

- priemerná nominálna mzda v Košickom kraji je 2. najvyššia v SR, pričom za Bratislavským krajom zaostáva o 4 766 Sk, za celoslovenským priemerom o 117 Sk a Trnavský kraj (3. v poradí) prevyšuje o 900 Sk
- miera vnútornej diferenciácie priemerných miezd Košického kraja je veľmi vysoká, čo potvrdzujú aj nasledovné skutočnosti o priemerných mzdách kraja:
 - bez miezd v priemysle okresu Košice II. (t. j. bez U.S. Steel Košice) 12 762 Sk (zníženie priemeru o 1 821 Sk), pri tejto úrovni by to už bolo v rámci SR iba 5. poradie (aj za Trnavským, Trenčianskym a Žilinským krajom)
 - bez miezd v meste Košice 11 641 Sk (zníženie priemeru o 2 942 Sk)
- podobne vysoká miera diferenciácie je aj v samotných Košiciach, keďže priemerná mzda u ostatných zamestnávateľov (mimo oceliarov) je nižšia o 3 057 Sk, pričom kúpna sila samotných oceliarov pozitívne ovplyvňuje zamestnanosť i priemerné mzdy v ostatných odvetviach.

Záver:

24. Mimo hutnícky kombinát je priemerná mzda Košického kraja (12 762 Sk) najnižšia spomedzi krajov s vyšším objemom priemyselnej produkcie (BA, TT, TN, ZA).
25. Aj situácia v oblasti priemerných miezd úplne jasne dokumentuje mieru ekonomickej diferenciácie na Slovensku, v rámci Košického kraja a odvetvovo aj v samotných Košiciach.

EKONOMICKÁ SILA DOMÁCNOSTÍ

Disponibilné dôchodky a produktivita tvorby DPH

Ako ďalší ukazovateľ sme pre dokreslenie ekonomickej sily vybrali prehľad o disponibilných dôchodkoch, ktoré sme prepočítali na 1 obyvateľa.

„Disponibilné dôchodky (ďalej DD) predstavujú materiálne bohatstvo domácností v regiónoch“ (definícia z publikácie Štatistického úradu SR).

Porovnanie vývoja disponibilných dôchodkov a produktivity práce

Kraj, SR	Podiel disponibilných dôchodkov (DD) na 1 obyvateľa (v Sk)			Podiel HDP na 1	Index Indexov (DD / HDP)
	1995	2001	Index 2001/1995	Index 2001/1995	
Bratislavský	81 102	164 255	2,025	1,826	1,109
Trnavský	61 748	110 510	1,789	1,583	1,130
Trenčiansky	58 946	104 159	1,767	1,708	1,035
Nitriansky	56 549	105 754	1,87	1,694	1,104
Žilinský	53 098	102 272	1,926	1,764	1,092
Banskobystrický	58 369	104 041	1,782	1,765	1,010
Prešovský	51 416	91 920	1,787	1,677	1,066
Košický	58 855	103 825	1,764	1,887	0,935
SR	59 572	109 608	1,839	1,752	1,050

Záver:

26. Tento rozsah analýzy umožňuje konštatovať iba bližšie nešpecifikovaný nesúlad v procese prerozdelenia, keďže Košický kraj je jediný, kde rast DD zaostal za rastom produktivity. Určite je do istej miery dôvodom tohoto javu vyššia miera nezamestnanosti spolu s priemernými mzdami, ktorých vývoj v niektorých odboroch ekonomickej činnosti zrejme vo väčšej miere zaostáva za vývojom produktivity.

3.3 SOCIÁLNE PROBLÉMY, AKTIVITY, SLUŽBY

Súčasný stav ekonomického rozvoja regiónu Košíc, predurčuje sociálnu situáciu jeho občanov. Predznamenáva ich príjmy, perspektívy, spôsob i kvalitu života. Aj keď priemerná mzda - v porovnaní s okolitými okresmi - v Košiciach nie je nízka, je faktom, že ju dosahujú len zamestnaní. Preto nemá výpovednú hodnotu o životnej úrovni dôchodcov, nezamestnaných či zdravotne postihnutých. Pritom predovšetkým oni sú nútení pokrývať svoje životné potreby úplne alebo čiastočne, (prechodne alebo trvale) - tzv. sociálnymi príjmami:

Vybraný ukazovateľ - počet		Poznámka
Počet obyvateľov	235 281	k 31.12.2003 – KŠŠÚ Košiciach
- Z toho počet poberateľov dôchodkov	48 362 (t.j. 20,55 % počtu obyvateľov Košíc)	k 31.12.2003 – Sociálna poisťovňa
- Priemerná výška dôchodku	6246, Sk	k 31.12.2003 – Sociálna poisťovňa
Počet nezamestnaných	16260	k 31.12.2003 - ÚPSVR SR
Počet poberateľov dávok v nezamestnanosti		
Počet občanov, ktorí poberajú dávky sociálnej pomoci		
Celková suma, ktorú študenti VŠ minú za jeden mesiac (1.polrok r. 2003)	4180 Sk	5.500 Sk Bratislava, 4380 Trnava, 5140 Nitra, 3680 Trenčín, 4370 B. Bystrica, 4720 Zvolen, 4170 Prešov - Ústav informácií a prognóz školstva, Odbor VŠ, BL 2003; RNDr. Šulanová, Sociálne postavenie študentov denného štúdia VŠ na Slovensku; zber dát na VŠ SR- - jarné mesiace r. 2003 (v KE na UPJŠ, TU a UVL)

Ďalšia, významná časť sociálnych problémov obyvateľov Košíc sa odvíja od konkrétnych životných situácií, typických alebo príznačných pre jednotlivé fázy životného cyklu. (Dospievanie, založenie rodiny, narodenie dieťaťa, zabezpečenie štúdia dieťaťa, rozpad rodiny, strata živiteľa alebo člena rodiny, zdravotný stav členov rodiny alebo jeho výrazné zhoršenie a pod.). Resp. aj od ich sociability, možností, či schopnosti integrovať sa do spoločnosti. Jednotlivé skupiny občanov sú zároveň mimoriadne diferencované (podľa veku, národnosti, príslušnosťou ku konfesii, sociálnym zázemím, dosiahnutým stupňom vzdelania, prístupom k zdrojom informácií, životnými skúsenosťami, či možnosťami uplatnenia sa na trhu práce).

Vybraný ukazovateľ - počet		Poznámka
Podiel trvale bývajúceho obyvateľstva podľa národnosti (v %) Národnosť	slovenská 89,1 maďarská 3,8 rómska 2,1 česká 1,2 rusínska 0,5 ukrajinská 0,5	Krajská správa štatistického úradu SR Košiciach Sčítanie obyvateľov domov a bytov (r.2001)
Podiel trvale bývajúceho obyvateľstva podľa náboženského vyznania (v %) Náboženské vyznanie / cirkev	Rímsko- katolícka 58,30 Evanjelická augs.v. 3,94 Grécko- katolícka 7,55 Reformovaná kresťanská 2,66 Pravoslávna 1,45 Jehovovi svedkovia 0,5 Evanjelická c. metodistická 0,17 Bratská jednota baptistov 0,09	Iné, nezistené 5,95 Bez vyznania 19,35 Sčítanie (r.2001)
Podiel trvale bývajúceho obyvateľstva podľa veku (v %) Vek	predproduktívny 17,9 produktívny 63,9 poproduktívny 16,3	Sčítanie (r.2001)
Živonarodení	2 200 (z toho na 1000 obyvateľov 9,32)	Sčítanie (r.2001)

Zomretí	1 880 (z toho na 1000 obyvateľov 7,96)	Sčítanie (r.2001)
Sobáše	1 080 (z toho na 1000 obyvateľov 4,57)	Sčítanie (r.2001)
Rozvody	535 (z toho na 1000 obyvateľov 2,27)	Sčítanie (r.2001)
Hustota osídlenia	992 osôb na km ²	Priemernou hustotou osídlenia patrí k najhustejšie obývaným častiam kraja
Bývanie na 1 trvale obývaný byt	Počet osôb trvale bývajúcich - 2, 88; (m ² obytnej plochy na 1 byt - 47,20)	Sčítanie (r.2001)
Vybavenie domácností (v %) na 1 trvale obývaný byt	Automatická práčka - 67,7 Osobný automobil - 37, 0 Počítač - 16,1 Rekreačná chata - 12,8	Sčítanie (r.2001)
Vzdelanie Bývajúce obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania	Bez školského vzdelania – 304 Bez udania vzdelania – 7231 Vzdelanie základné – 32 790 Učňovské a SO bez maturity- 43 283 Stredné s maturitou – Vysokoškolské – 31 817	Okresy Košického kraja 2002, Štatistický úrad SR- KS v Košiciach,2003
Sociálne zázemie o ktorom – aspoň sčasti - vypovedá súvisiaci ukazovateľ:	% obyvateľov narodených v Košiciach - z celkového počtu trvale bývajúcich- - 24,9 %	Sčítanie (r.2001);Poznámka: Bratislava – 12,9, B Bystrica – 41,9,Nitra – 52,5, Prešov – 52,9, Žilina – 52,1, Trnava – 51,2, Trenčín – 50,2 %

Práve táto rozmanitosť a diferencovanosť je zdrojom šírky, rozsahu a členitosti sociálnych problémov občanov Košíc, na druhej strane sa spomínaná rozmanitosť - pri optimálnej komunikácii a spolupráci - môže stať, ale už i stáva zdrojom vysokého svojpomocného potenciálu; čo možno dokumentovať hlavne rôznorodosťou subjektov, ktoré v meste zabezpečujú riešenie dôsledkov hmotnej a sociálnej núdze.

Predpokladom rozvoja kvality sociálnych služieb je *reforma sociálnych služieb*, ktorej cieľom je:

- zvýšiť rozsah poskytovaných sociálnych služieb pre ľudí v núdzi, pretože ide o nedostatkovú verejnú službu,
- zlepšiť miestnu dostupnosť sociálnych služieb pre obyvateľov výraznou preferenciou a podporou terénnych služieb
- zvýšiť radikálne kvalitu sociálnych služieb a priblížiť jej úroveň súčasným trendom v EU
- odstrániť súčasný neodôvodnený rozdiel v objeme verejných financií, ktoré smerujú do jednotlivých regiónov Slovenska.

Reforma sociálnych služieb zahŕňa tri základné procesy:

- proces *decentralizácie* sociálnych služieb (vrátane sociálneho poradenstva a prevencie)
- proces *reštrukturalizácie a transformácie* existujúcich sociálnych služieb
- vytvorenie podporného legislatívneho prostredia.

Priamym realizátorom reformy sociálnych služieb je *samospráva oboch úrovní*, teda *obecná* samospráva a *regionálna* samospráva, ktoré spolupracujú pri miestnom a regionálnom plánovaní rozvoja sociálnych služieb.

V procese decentralizácie dochádza k zmene postavenia verejnej správy:

Obec:

1. je garantom poskytovanej sociálnej služby
2. rozhoduje o poskytovaní sociálnych služieb
3. má právo uzatvárať kontrakty s inými poskytovateľmi sociálnych služieb – obec vystupuje ako objednávatel' soc. služieb

Verejná správa:

- a) plní predovšetkým rozhodovaciu a kontrolnú funkciu (t. z. pridelenie finančných prostriedkov a kontrola ich použitia),

- realizáciu výkonu jednotlivých sociálnych služieb presúva v prvom rade na rôzne

charitatívne organizácie, samosprávy a neziskový sektor.

Decentralizácia sociálnych služieb je rozdelená na dve etapy:

1. etapa realizovaná v období 2001 – 2003
2. etapa realizovaná v období 2004 – 2005

V prvej etape realizovanej v období 2001-2003 v rámci decentralizácie (zákon 416/2001) sa rozšírila originálna pôsobnosť obcí o kompetenciu:

1. zriaďovať zariadenia opatrovateľskej služby
2. zriaďovať domovy dôchodcov
3. poskytovať opatrovateľskú službu

Spolu s predchádzajúcimi originálnymi kompetenciami zriaďovať kluby dôchodcov, jedálne pre dôchodcov, pracovne, strediská hygienickej očisty, domovy-penzióny pre dôchodcov sa stali obce tým orgánom verejnej služby, ktorý zodpovedá komplexne za služby služby pre starších obyvateľov obce.

Hlavnou úlohou druhej etapy decentralizácie je:

1. dokončenie prechodu kompetencií k zostávajúcim službám zo štátnej správy na samosprávu,
2. presun činnosti sociálnej prevencie na obec ako originálnej pôsobnosti a činnosti sociálno-právnej ochrany ako prenesený výkon štátnej správy.

Pri zabezpečovaní základných životných podmienok a riešení hmotnej núdze občanov ako ďalšieho nástroja sociálnej pomoci sa rozdelia kompetencie medzi štát a obec. Nepôjde o rozdelenie obsahu kompetencie, ale o spoločnú kompetenciu v rozličnom období hmotnej núdze občana či rodiny. *Prvé dva roky* (od 01.01.2004 do 31.12.2005) bude zabezpečovať základné životné podmienky štát, po tomto období bude časť kompetencie prenesená na obce ako prenesený výkon štátnej správy a ďalšia časť kompetencie ako originálna pôsobnosť obecnej samosprávy. Reálne začnú obce túto novú kompetenciu vykonávať od roku 01.01.2006.

Ako to vyplýva zo Štúdie predpokladaných potrieb sociálnych služieb pre občanov Košického samosprávneho kraja, spracovanej Radou pre poradenstvo v sociálnej práci v Košiciach v r. 2003 (ďalej len „RPSP“) - v zmysle kritérií uplatnených RPSP:

- služby v zariadeniach bude potrebovať 5 % osôb nad 65 rokov (1104 miest), z toho:
 - v domovoch dôchodcov - 50 % z 5 % osôb nad 65 rokov (552 miest); súčasná kapacita – 879 miest,
 - v domovoch penziónoch – 20 % z 5 % osôb nad 65 rokov (220 miest); súčasná kapacita – 0 miest,
 - v zariadeniach opatrovateľskej služby - 30 % z 5 % osôb nad 65 rokov (332 miest); súčasná kapacita 39, 6% bude vyžadovať opatrovateľskú službu, t.j. 1325 osôb nad 65 rokov;
- do jednotlivých cieľových skupín, s potrebou sociálnych služieb by malo byť pojatých 20 807 občanov zdravotne postihnutých občanov z predpokladaného počtu 30 000 zahrňajúceho všetky vekové kategórie a všetky typy aj stupne postihnutia, od najľahšieho po najťažšie, súčasné kapacity poskytujú možnosti len pre 1409 zdravotne postihnutých, teda pre 4,7 % z nich.

TERÉNNE A AMBULANTNÉ SLUŽBY:	
Opatrovateľská služba	- od 01.01.2003 vykonávajú opatrovateľskú službu ako originálnu pôsobnosť obce 4 MČ: Dargovských hrdinov, Juh, Sever, Západ - Gréckokatolícka apoštolská exarchátna charita, - Charitatívna služba v rodinách Arcidiecéznej charity Košice, Obrancov mieru 2 - Maltézska pomoc, Kpt. Nálepku 1 - Židovská náboženská obec, Krmanova 4 - ADOS Tereza, Južná trieda 48 - ADOS EM, Tr. SNP 1
Prepravná služba	- Maltézska pomoc, Kpt. Nálepku 1/V
Organizovanie spoločného stravovania	- MČ Juh vo vývarovni na území tejto MČ - ďalšie MČ odberom jedál od iných podnikateľských subjektov

Poradenská činnosť	- o .z. Spolok Samaritán pri kancelárii Hospicu, Tr. KVP 2 – poradenstvo a prevencia pre občanov v terminálnom štádiu života, ich rodinným príslušníkom - n.o. Senior dom, Urbánkova 2
REZIDENČNÉ FORMY STAROSTLIVOSTI O STARÝCH OBČANOV:	
Zariadenia opatrovateľskej služby:	- MČ Dargovských hrdinov – 7 klientov - MČ Juh – 16 klientov - MČ Sever – 11 klientov - MČ Západ – 6 klientov
Domovy dôchodcov a domovy sociálnych služieb:	- DD Garbiarska 4, kapacita 190 miest, prevádzkovateľom je mesto Košice - DD a DSS Južná trieda 2, kapacita 117 miest, prevádzkovateľom je Arcidiecézna charita Košice - DD a DSS Skladná 4, kapacita 200 miest, prevádzkovateľom je košický samosprávny kraj - DD a DSS Andraščíková 2, Barca, kapacita 340 miest, prevádzkovateľom je košický samosprávny kraj - Kontakt, n.o. Senectus, Strojárska 13, kapacita 35 miest
Malometrážne byty pre dôchodcov mesta	• Opatrovateľská služba je poskytovaná spolu cca 573 občanom, pričom Mesto Košice zo svojho bytového fondu vyčlenilo 686 bytov, tzv. malometrážnych pre občanov mesta, ktorí dosiahli dôchodkový vek, spodná hranica je 55 rokov • predpokladaná potreba je vzhľadom na demografický vývoj 1325 občanom. V rámci ďalšieho rozvoja sociálnych služieb pre seniorov je potrebné uvažovať práve s rozvojom opatrovateľskej služby, ktorá vzhľadom k tomu, že je poskytovaná v domácom prostredí, sa javí ako najhumánnejšia forma starostlivosti o túto cieľovú skupinu.
SOCIÁLNE SLUŽBY PRE OBČANOV SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM	
terénne a ambulantné služby (poradenstvo, prepravná služba, opatrovateľská služba, zdravotná rehabilitácia, prevencia)	- Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Park Obrancov mieru 1 - Košická organizácia vozíčkárov – nezávislí život, Talinská 1 - Slovenský zväz telesne postihnutých, Narcisova 20 - Montessori centrum, Drocárov park 2 - Zväz postihnutých civilizačnými chorobami, Rastislavova 3 - Detský klub zdravotne postihnutých detí, Ťahanovské riadky 23 - Klub cystickej fibrózy, Popradská 56 - Sportinvalid, Šoltésovej 7 - Slovenský zväz sluchovo postihnutých, Kováčska 65-67 - Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Zvonárska 23 - Psychosociálne centrum, Jegorovovo nám. 5, mestská príspevková organizácia
Rezidenčné služby	- Domov sociálnych služieb (pre deti), Park mládeže 3, kapacita 60 - Domov sociálnych služieb (pre deti), Opatovská 97 - Domov sociálnych služieb (pre deti) – Slovenský červený kríž, Komenského 19
Byty osobitného určenia, - bezbariérové byty	- Mesto Košice zo svojho bytového fondu vyčlenilo 64 bezbariérových bytov, ktoré sú prenajímané občanom ťažko zdravotne postihnutým na ul. Talinskej, Čechovovej a Šoltésovej
SLUŽBY PRE MARGINALIZOVANÉ SKUPINY OBYVATEĽSTVA (spoločensky neprispôsobiví, Rómovia, občania v sociálnej a hmotnej núdzi, občania v rôznej závislosti a pod.)	
Poradenská činnosť	- Charitatívno-sociálne centrum Arcidiecéznej charity Košice, Obrancov mieru č. 2 – občania bez domova - Eli agentúra - Združenie za sociálnu reformu - Romintegra 7777 – Rómovia - Centrum komunitného organizovania – Rómovia - Nadácia Fília, Trieda SNP 3 – občania závislí - OZ Pomocná ruka pri centre pre liečbu drogového závislých, Skladná 2
Pobytové zariadenia	- Nocľaháreň Emauzy Arcidiecéznej charity Košice, Fialková ul. č. 3 – krátkodobý pobyt pre spoločensky neprispôsobivých, kapacita 30 miest - Resocializačné stredisko, Svätoplukova 28
Vývarovne pre spoločensky neprispôsobivých	- Charitatívno-sociálne centrum Arcidiecéznej charity Košice, Obrancov mieru č. 2 - Dcéry kresťanskej lásky – Vincentky

Sociálne bývanie	- zo svojho bytového fondu vyčlenilo mesto 887 bytových jednotiek pre účely sociálneho bývania v týchto lokalitách: - Luník IX. 688 bytových jednotiek - Popradská 103 b.j. - Na Demetri 36 b.j. - Herlianska 24 b.j. - Golianova 36 b.j.
SOCIÁLNE SLUŽBY PRE DETI, OSAMELÝCH RODIČOV S DEŤMI, PRE TÝRANÉ, zneužívané ženy a deti, deti po ukončení ústavnej a ochrannnej výchovy	
Poradenská činnosť	- Linka detskej dôvery pri FNsP, Tr. SNP 1 - Poradňa pre pomoc obetiam násilia – obeť trestnej činnosti, týrania - Pedagogicko-psychologická poradňa pre predškolské zariadenia a základné školy a Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie, Lidické námestie 18 - Pedagogicko-psychologická poradňa pre predškolské zariadenia a základné školy a Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie, Zuzkin park 10 - Pedagogicko-psychologická poradňa pre predškolské zariadenia a základné školy a Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie, Zádielska 1 - Pedagogicko-psychologická poradňa pre predškolské zariadenia a základné školy a Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie, Karpatská 8 - Pedagogicko-psychologická poradňa pre predškolské zariadenia a základné školy a Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie, Galaktická 11 - Krízové stredisko Facilitas, Spišské námestie 4 - Fenestra - Diagnostické a terapeutické centrum pre týrané deti pri Klinike detí a dorastu - OZ Spoločnosť priateľov detí – Li(e)nka
Pobytové zariadenia:	- Stredisko krízovej intervencie, Adlerova 4 - Krízové centrum Arcidiecéznej charity Košice pre osamelých rodičov a detí po ukončení ústavnej a ochrannnej výchovy, Alejová 2 - Diagnostické centrum pre deti, Opatovská cesta 101 - Reedukačný domov pre mládež, Horný Bankov 15 - Liečebno-výchovné sanatórium, Tešedíková 3
Detské domovy:	- Detský domov, Hurbanova 42 - Detský domov, Košická Nová Ves - Detský domov pre deti predškolského veku, Uralská 1
Sociálne byty pre matky s deťmi	- z bytového fondu vyčlenilo mesto 96 bytových jednotiek pre matky s deťmi na Sládkovičovej ul.
Materské centrá	- OZ Haliganda, Nám. Košických mučeníkov 1 - OZ Radosť

Predpoklad potrebných sociálnych služieb pre obyvateľov Košíc

Predpoklad potrebných sociálnych skupín podľa cieľových skupín obyvateľov			Existujúce sociálne služby								
p.č.	Cieľová skupina	Počet obyvateľov	Druh	Forma			Vek		Kapacita	Priemer	Názov
				celoročná	tyždenná	denná	ambulantná	deti a	dospelý		
1	Zrakovo postihnutí (z toho ťažko 377)	1722	špeciálna opatrovateľská služba				*		*		10 ÚNSS
			so. poradenstvo so. prevencia					*			76 ÚNSS
			so. poradenstvo								10 RFSP
										96	
2	Sluchovo postihnutí (ťažko 342)	2584	špeciálna opatrovateľská služba				*		*		42 SZSP
			so. poradenstvo								5 RFSP
3	Mentálne postihnutí	6728			*	*		*		47	
			DSS					*		15	SČK ÚS
			DSS			*		*	*	60	KSK Park mládeže
			So. poradenstvo			*		*		19 SČK ÚS	
			So. poradenstvo			*		*		250 RFSP	
			So. poradenstvo			*	*			50 Detský klub ZP detí	
4	Telesne postihnutí (z toho na vozku 779)	7531		*	*	*		*		394	
			DSS				*	*		210	DSS Opatovská
			So. poradenstvo				*	*			200 Detský klub ZP detí
			So. poradenstvo so. prevencia				*	*		11 Sport invalid	
			So. poradenstvo so. prevencia				*	*		11 SZTP KC	
			So. poradenstvo				*	*		40 RFSP	
										472	
5	Duševne postihnutí	2242	Rehabilitačné stredisko				*	*	*		15 Faciltas n.o.
			Psychosociálne centrum				*	*		300 PS centrum meto Košice	
			So. poradenstvo so. prevencia				*	*		55 Radosť oz.	
			So. poradenstvo				*	*		30 RFSP	
										400	
6	Rodiny s deťmi	6374	Poradenstvo soc. právna ochrana				*	*	*		30 Dr. Litavská
			so. poradenstvo so. prevencia				*	*	*		36 Montessory centrum
7	Ohrozené deti	8027		*				*		66	
			Krízové stredisko	*				*		15	Krízové stredisko Adlerova 4
			Krízové stredisko				*	*		10	Krízové stredisko Dročařov park
			Krízové stredisko							15	Faciltas n.o.
8	Bezdomovci	236		*				*		10	Krízové centrum ACHK
			Útulok	*				*		14	Útulok Alžbetina 17
			So. poradenstvo				*	*		8 RFSP	
			Poradenské centrum				*	*		113 PC ACHK	
										145	
9	Matky s deťmi	106	Domov pre osamelých rodičov	*				*	*	35	Krízové stredisko ACHK
			Domov pre osamelých rodičov	*				*	*	30	Domopv Adlerova 4
										65	
10	Občania vo výkone trestu	448	So. poradenstvo							0	RFSP
										0	
11	Občania závislí na drogách	566	Resocializačné stredisko	*				*		12	Rokcent n.o.
			Resocializačné stredisko	*				*		8	RS Svätoplukova
			Detoxikácia a liečba		*			*		30	Centr. pre liečbu drog. zav.
			So. poradenstvo so. prevencia				*	*		118 Fila n.o.	
			So. poradenstvo				*	*		0 RFSP	
									168		

ZDRAVOTNE POSTIHNUTÍ OBČANIA

Ukazovateľ	P O S T I H N U T Í				
	zrakovo	sluchovo	mentálne	telesne	duševne
Počet postihnutých s predpokladom potreby sociálnych služieb	1722	2584	6728	7531	2242
- z toho ťažko	377	342	x	799 (vozík)	x
Existujúce kapacity sociálnych služieb	96	47	394	472	400
Poradenstvo a prevencia	86	47	300	271	85

Zdroj: Štúdia predpokladaných potrieb sociálnych služieb pre občanov Košického samosprávneho kraja - RPPSP

Cieľom sociálnej inklúzie občanov so zdravotným postihnutím je zabezpečiť **rovnosť príležitostí pre všetkých**, čo je spojené so sústavnou prácou a sústavnou integráciou na zabezpečení zvyšovania kvality života zdravotne postihnutých.

V rámci systému sociálnej pomoci je upravené riešenie sociálnej núdze týchto občanov prostredníctvom kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Kompenzácia je určená na prekonanie alebo zmiernenie tých znevýhodnení, ktoré občanom s ťažkým zdravotným postihnutím vznikajú v spoločnosti a na vyrovnávanie ich východiskovej pozície s občanmi bez postihnutia. Cieľom je podpora ich sociálnej inklúzie do spoločnosti v oblasti plnenia bežných edukačných, pracovných, rodinných a občianskych aktivít.

Formami kompenzácie sú sociálne služby a peňažné príspevky na kompenzáciu, ktoré sú zamerané na podporu občanov s ťažkým zdravotným postihnutím v oblasti mobility (prístup k veciam osobnej potreby, k stavbám občianskeho vybavenia, uľahčenie orientácie občana vo fyzickom prostredí, v oblasti komunikácie (dorozumievanie sa s okolím, sprístupnenie informácií najrozličnejšieho druhu), v oblasti nevyhnutých životných úkonov a prác v domácnosti a v oblasti zvýšených výdavkov. Jednou z najprogresívnejších foriem sociálnej pomoci občanom s ťažkým zdravotným postihnutím je osobná asistencia. Touto formou sa im poskytuje účinná pomoc v oblasti mobility, prepravovania, komunikácie, či v oblasti sebaobsluhy a pri vedení domácnosti. Jej progresívnosť spočíva najmä v tom, že podporuje nezávislosť občana s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorý má väčšiu možnosť ovplyvňovať rozhodnutia týkajúce sa jeho života.

Na účely systémového riešenia životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím schválila vláda SR v roku 2001 dokument, *Národný program rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života*. Jeho cieľom je vytváranie rovnakých príležitostí a integrácia občanov so zdravotným postihnutím do života spoločnosti (spoločenského aj pracovného), súčasťou je i vytváranie podmienok pre prevenciu vzniku zdravotného postihnutia, včasnú diagnostiku a terapiu, evidenciu. Schválený Národný program je štruktúrovaný podľa 22 pravidiel dokumentu OSN *Štandardné pravidlá pre vytváranie rovnakých príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím*.

V Národnom programe, a ani v systéme sociálnej pomoci sa osobitne neupravuje problematika sociálnej ochrany ľudí s mentálnym postihnutím. Osobitosť pomoci pre túto skupinu občanov s ťažkým zdravotným postihnutím je daná všeobecnými princípmi kompenzácie, ktoré vždy vychádzajú z individuálnych potrieb konkrétneho občana.

Je potrebné, aby aj mesto Košice zaujalo konštruktívny prístup v rámci sociálnej inklúzie začlenením do harmonogramu sociálnych aktivít projekty v prospech zdravotne postihnutých ľudí.

PROGNÓZA VÝVOJA OBYVATEĽSTVA SLOVENSKA DO ROKU 2050

Hlavnými charakteristickými znakmi vývoja obyvateľstva SR v prvej polovici 21. storočia podľa prognózy vývoja obyvateľstva do roku 2050 Štatistického úradu SR dôjde k znižovaniu prírastku obyvateľstva a starnutiu obyvateľstva. Intenzita týchto procesov bude bezprostredne závisieť od vývoja plodnosti, úmrtnosti a migrácie avšak nepriamo ich budú ovplyvňovať aj ďalšie demografické faktory ako aj faktory spoločenské, politické, ekonomické a kultúrne.

Proces starnutia obyvateľstva sa bude v najbližších desaťročiach zrýchľovať. Je to dôsledok poklesu počtu narodených a predlžovania ľudského života. Je to proces, ktorý je v horizonte tejto projekcie nezvratný, nemožno ho zastaviť, len zmierniť. Starnutie obyvateľstva bude čo do významu najzávažnejší dôsledok súčasného populačného vývoja. Ako dokazuje vývoj indexu starnutia, proces starnutia sa zrýchli vo všetkých variantoch prognózy. Kým v súčasnosti pripadajú na 1 obyvateľa vo veku nad 65 rokov dvaja obyvatelia vo veku do 17 rokov, v roku 2050 bude podľa stredného variantu tento pomer opačný. Na jedného obyvateľa vo veku do 17 rokov pripadnú skoro dvaja obyvateľa vo veku nad 65 rokov.

K postupným zmenám dochádza aj vo vekovej štruktúre obyvateľstva v **poproduktívnom veku**. V porovnaní s rokom 2001 vzrástol podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku o 0,3 bodu na 18,6 % z celkovej populácie. V absolútnom vyjadrení to znamenalo zvýšenie počtu o 15,3 tisíc. Na tomto zvýšení sa ženy podieľali oveľa väčšou mierou ako muži, keď z celkového prírastku tvorili ženy takmer štyri pätiny (12,2 tisíc).

Očakávaný demografický vývoj prinesie so sebou mnoho závažných zmien. Spoločnosť sa musí pripraviť na zvyšovanie podielu starších a starých ľudí, integráciu väčšieho množstva cudzincov (často z kultúrne veľmi rozdielnych pomerov), zvýšené napätie v medzigeneračných vzťahoch. Na zvládnutie situácie budú potrebné nové prístupy v populačnej, rodinnej, sociálnej, hospodárskej a migračnej politike. Treba včas prijať také opatrenia, ktoré pomôžu zmierniť očakávané nepriaznivé dopady na spoločnosť a obyvateľstvo. Účinnosť populačných opatrení je záležitosť dlhodobá. S ich uskutočňovaním treba preto začať s časovým predstihom. Navyše všetky opatrenia treba pripraviť a realizovať s jasným zámerom a vo vzájomnom prepojení.

SENIORI

Uvažovať o **rozvoji sociálnych služieb pre seniorov** je veľmi opodstatnené, pretože je potrebné dopredu sa pripraviť na vyššie uvedené skutočnosti: Rastie počet občanov, ktorí vzhľadom na vek potrebujú pomoc inej osoby, teda viac občanov mesta bude potrebovať sociálne služby než doteraz a nebude možné všetkých umiestniť v domovoch dôchodcov. Štandard života v produktívnom veku sa prenáša aj do obdobia, kedy sa zvyšuje závislosť na pomoci inej osoby, teda občania budú preferovať svoje domáce prostredie pred umiestnením v domove dôchodcov, kde sa musia prispôbiť životu zariadenia. Kompenzácia vzrastajúcej závislosti na vonkajšej pomoci je stále nákladnejšia, teda bude potrebné uvažovať aj o finančných nákladoch potrebných na sociálne služby.

Pre ďalší rozvoj sociálnej politiky mesta a pre podporu komunitných vzťahov má veľký význam práve rozvoj opatrovateľskej služby, ktorá je zameraná na konkrétne potreby klientov, je poskytovaná v domácom prostredí, nevytrháva občanov z ich prirodzeného prostredia a umožňuje aj najväčšiu spoluprácu s rodinou a kontakt s komunitou. V kombinácii so zariadením opatrovateľskej služby alebo s prechodnými pobytmi v domovoch dôchodcov môže výrazne prispieť ku kvalitnému prežitiu života seniorov.

Podiel osôb, ktorí potrebujú pomoc pri sebaobslužbe podľa miery závislosti v Košiciach

vek osoby	celkom	minimálna	ľahká	stredná	ťažká
65-69	237	118	118	-	-
70-74	426	182	121	121	-
75-79	489	186	139	139	23
80-84	312	130	80	80	20
85 - viac	378	126	112	112	28
SPOLU	1842	742	570	452	71

Zdroj: Štúdia predpokladaných potrieb sociálnych služieb pre občanov Košického samosprávneho kraja – RPPSP

Predpoklad potrebných soc. služieb pre seniorov nad 65 rokov

Predpoklad potrebných soc. služieb		Existujúce sociálne služby		
Druh zariadenia	Počet miest	Kapacita	Počet subjektov	Druh
Domov dôchodcov	552	879	4	1x DD, 3x DD+DSS
Penzión	221	0	0	
Zariadenia opatrovateľskej služby	331	39	4	ZOS
Spolu služby v zariadeniach	1104	918		
Opatrovateľská služba	1325	573	7	Terénna služba

DSS – dom sociálnych služieb, DD - domov dôchodcov, ZOS – zariadenie opatrovateľskej služby

BEZDOMOVCI

Na približný počet 400 – 500 bezdomovcov je súčasné pokrytie predpokladaných potrieb tejto skupiny 61, 4 %. Toto percento pri realizácii nových kapacít nocľahárne určite stúpne.

Organizácie, ktoré pomáhajú bezdomovcom

<i>Arcidiecézna charita Košice - poskytuje služby už od roku 1993</i>	- <i>akútna pomoc - Charitatívno-sociálne centrum, Obrancov mieru - teplé jedlo (priemerne 40 polievok denne), sprcha, šatstvo, základné potraviny, v evidencii je 390 bezdomovcov, priemerne za mesiac navštívi centrum 90-100 ľudí, niektorí denne, iní niekoľkokrát v mesiaci</i> - <i>nocľah - Nocľaháreň ARCHA, Fialková ul., kapacita zariadenia 26 postelí, ADCH aktuálne plánuje sprevádzkovať nový objekt- nocľaháreň, s kapacitou cca. 100 postelí</i> - <i>poradenstvo - informácie, pomoc pri vybavovaní dokladov, pri hľadaní zamestnania ...atď</i> - <i>práca - projekt NOTA BENE, možnosť predávať časopis, v evidencii je asi 90 bezdomovcov aj sociálne odkázaných, pravidelne niekoľko dní v týždni túto prácu vykonáva cca 10-15 evidovaných, ostatní nepravidelne</i>
<i>Dcéry kresť. Lásky sv. Vincenta</i>	- <i>teplé jedlo, v priemere podávajú denne 20-30 porcií polievky</i>
<i>ÚPSVR – KE I, KE III - sociálni kurátori</i>	- <i>poradenstvo, sociálne sprevádzanie</i>
<i>CPLDZ centrum pre liečbu drogových závislostí</i>	- <i>liečba závislosti, sporadicky majú klienta zo skupiny bezdomovcov</i>
<i>Fakultné nemocnice - sociálne sestry</i>	- <i>pomoc pri ďalšom umiestnení a možnostiach soc. pomoci prepustených bezdomovcov</i>
<i>Psychiatrické oddelenia, poradne - sociálne sestry</i>	- <i>poradenstvo a umiestnenie po ukončení liečby</i>

Tieto subjekty spolupracujú s políciou príležitostne a jednotlivo. Navzájom komunikujú pri pomoci jednotlivým ľuďom. Neexistuje však žiadna koordinácia služieb a ucelený systém siete poskytovaných služieb pre túto skupinu obyvateľstva v Košiciach

RÓMSKE ETNIKUM

Rómovia sú druhou najpočetnejšou menšinou na Slovensku. V súčasnosti ich žije na území Slovenskej republiky približne 380 000.

Na súčasnom postavení rómskej národnostnej menšiny (RNM) na Slovensku sa podpísalo množstvo vplyvov. Je to predovšetkým existencia odlišnej kultúry a histórie, vyhladzovacie praktiky počas 2. svetovej vojny, paternalistický prístup v období komunizmu, ale aj nesystémové riešenia problémov rómskej komunity v postkomunistickom období. Neustále sa mení socio-ekonomická situácia, vysoká miera závislosti na sociálnom systéme, prehlbujúca sa chudoba spolu s historickým dedičstvom z minulosti, vyústili do dnešnej sociálnej exklúzie. Jej súčasťou je politické, kultúrne, celospoločenské vylúčenie Rómov zo života krajiny.

Dôsledkom celospoločenského vylúčenia Rómov je skutočnosť, že pomerne veľká časť príslušníkov RNM nie je v súčasnosti na tej istej východiskovej pozícii, ako majoritné

obyvateľstvo Slovenskej republiky. Sociálna exklúzia časti rómskeho etnika v našich podmienkach znamená všeobecné znevýhodnenie v oblasti, zdravotnej a sociálnej starostlivosti, prístupu k službám, vzdelania, zamestnania, bývania.

Vysoká miera nezamestnanosti v rómskej komunite súvisí s nízkou úrovňou vzdelania a odbornej kvalifikácie. Príslušníci RNM sú v prístupe k získaniu zamestnania znevýhodňovaní aj zo strany zamestnávateľov a tradičné zručnosti Rómov v remeselnej výrobe nie sú zárukou trvalej udržateľnosti na trhu práce. Okrem iného môžeme konštatovať, že ubúda množstvo pracovných miest, kde sa nevyžaduje vyššia kvalifikácia. Nie sú dostatočné podmienky a možnosti pre rozvoj rómskeho podnikateľského sektora. Chýba efektívna medzisektorová spolupráca pri tvorbe nových pracovných príležitostí či vytváraní odborných vzdelávacích programov pre rizikové skupiny obyvateľstva v spolupráci s možnými budúcimi zamestnávateľmi. V nemalej miere je dôležitým aspektom aj nízka motivácia pre rómsku komunitu, aby si zvyšovali vzdelanie a odbornú kvalifikáciu.

Strategickým zámerom vlády SR pri riešení problému chudoby a sociálnej exklúzie je podpora procesu sociálnej inklúzie prostredníctvom politik zameraných na vyrovnávanie šancí a dosiahnutie rovnakej východiskovej pozície v oblasti sociálnej, zamestnanosti, zdravotníctve, bývania a vzdelávania.

Situácia v Košiciach

Rómska národnostná menšina, žijúca v Košiciach, je diferencovaná nielen sociálne, kultúrne, regionálne ale aj priestorovo. Vo veľmi zjednodušenom prípade môžeme hovoriť o Rómoch zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorí žijú prevažne v segregovaných uliciach, štvrtiach, mestských častiach a o Rómoch, ktorí sú tzv. integrovaní medzi majoritné obyvateľstvo.

Košice majú 22 mestských častí a takmer každá mestská časť má na svojom katastrálnom území segregovanú lokalitu v ktorej žije prevažne (alebo výlučne) rómska komunita. Patria sem ulice Golianova, Vodárenská, mestské štvrte Demeter, časť MČ Ďžungľa,... Výnimku tvorí len Luník IX, ktorý je samostatnou mestskou časťou. Tieto lokality majú spoločné problémy. Segregácia až getoizácia rómskeho etnika vedie k sociálnej a kultúrnej deprivácii. Zaznamenávame vysoký stupeň odkázanosti na sociálne dávky, vysokú mieru nezamestnanosti, ktorá sa odvíja od nízkej úrovne vzdelania. V lokalitách nie sú zabezpečené podmienky adekvátneho bývania (napr. právna istota bývania, finančná dostupnosť, obývatelnosť). Absentujú inštitúcie, ktoré by poskytovali základné poradenstvo v oblasti bývania, zamestnania, vzdelávania, sociálnych služieb pri plnení jednotlivých funkcií rodiny. Obyvatelia týchto lokalít majú nízku mieru sociálnych návykov v oblasti hygieny, predškolskej výchovy....

K zhoršeniu situácie RNM v Košiciach prispel aj postupný zánik pracovných príležitostí pre ľudí s nižším vzdelaním, zmena sociálneho systému, pretrvávajúce predsudky a stereotypy nielen na strane majority ale aj na strane rómskej komunity. Nízka miera zapojenosti Rómov do riešenia problémov vlastnej komunity ale aj nekomplexné riešenia bez trvalej udržateľnosti zo strany štátnej správy, samosprávy na všetkých úrovniach zanechali na tomto etniku svoje stopy.

Podľa posledných štatistických údajov z roku 2001 žije v Košiciach 5055 príslušníkov RNM (trvale bývajúce obyvateľstvo). Z toho v okrese Košice I. 1176, v okrese Košice II. 2551, v okrese Košice III. 517 a v okrese Košice IV. 811 príslušníkov RNM (tiež ako trvale bývajúce obyvateľstvo.)

V meste pôsobia mnohé inštitúcie, mimovládne organizácie a nadácie, ktoré sa snažia eliminovať existujúce negatívne prejavy a aktívne sa podieľajú na zlepšení životných podmienok Rómov. Patria sem: občianske združenie Romintegra, Rómsky skauting, ETP- Slovensko, Občianske združenie Rómskych žien Lucia, Rómska tlačová agentúra, Nadácia dobrá rómska víla Kesaj, občianske združenie Centrum komunitného organizovania a mnoho ďalších organizácií, občianskych združení, charitatívnych organizácií, aktivistov. Na práci s Rómami sa aktívne v Košiciach podieľajú aj niektoré cirkevné organizácie – cirkev rímsko katolícka, bratská, apoštolská, evanjelická. Ich ťažiskovým zameraním je predovšetkým práca s deťmi, mládežou a rodinami.

Jedným z prvých krokov, ktoré prispeli k posilňovaniu identity Rómov a rozvoju rómskej kultúry je existencia divadla Romathan, ktoré je známe svojimi vystúpeniami aj v zahraničí a stredná umelecká škola, ktorá sa zaoberá vzdelávaním rómskej mládeže v hudobnom, tanečnom a dramatickom odbore.

Riešenia problémov rómskej komunity závisia od mnohých faktorov. Nejde len o finančné prostriedky vyčlenené zo štátneho rozpočtu či schopnosť čerpať financie z EÚ.

Je rovnako dôležité aby, samosprávy mestských častí v Košiciach, ale aj mesto Košice zaujali aktívnejší prístup k riešeniu vzniknutých problémov a predovšetkým, aby aj samotná rómska komunita bola dostatočne motivovaná k participácii na riešení vlastnej situácie.

Ak budeme navrhovať riešenia smerujúce k zlepšeniu kvality života, mali by sme začať osvetou a vzdelaním. V našich podmienkach je to problém zlepšenia vzdelania rómskych detí, mladých ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia ako aj vzdelávania dospeléj populácie. Ide o dokončenie chýbajúceho vzdelania, rekvalifikácie a ostatné možnosti celoživotného vzdelávania. Častá absencia predškolskej prípravy, nedostatočná účasť rómskych detí vo výchovno - vzdelávacom procese, ich nadmerné zastúpenie v špeciálnych školách a učiteľská príprava nezabezpečujúca špecifickú prípravu pre prácu s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia prispieva k prehĺbeniu sociálneho vylúčenia.

Jedným z ďalších problémov je aj nedostatočná znalosť Slovenského jazyka u rómskych detí pri nástupe na základnú školu, čím je obmedzené úspešné napredovanie v získavaní ďalšieho vzdelania, ktoré v budúcnosti ovplyvní nielen odbornú kvalifikáciu, možnosti zamestnania ale aj celkové uplatnenie na trhu práce a v spoločnosti.

Skutočná integrácia, inklúzia rómskeho etnika je proces veľmi zložitý. Jedným z možných riešení je tvorba politiky integrácie Rómov v rámci globálnej verejnej politiky boja proti sociálnemu vylúčeniu na všetkých úrovniach.

Komplexne spracované prístupy, ktoré **vyrovnávajú nerovnaké šance, zabezpečujú rovnakú východiskovú pozíciu Rómov** vo všetkých oblastiach života, **počítajú so spoluprácou rómskej komunity**, a tým predstavujú východiská pre dlhodobé celospoločenské riešenie.

MIGRANTI A AZYLANTI

Počet osôb s priznaným azylom v zmysle zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle, v Košiciach (k aprílu 2004) predstavuje 20 azylantov. V súčasnosti sú k dispozícii ubytovacie priestory pre azylantov v objekte na Vodárenskej 14 v Košiciach, ktorý má kapacitu 17 bytových jednotiek. Počet monitorovaných migrantov v rámci „monitoringu hraníc“ vo východoslovenskom regióne za rok 2003 narástol na 1800 osôb. Počet monitorovaných migrantov v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach za rok 2003 predstavoval 763 osôb. Počet monitorovaných maloletých bez sprievodu bol 36 maloletých.

V roku 2004 Spoločnosť ľudí dobrej vôle predložila projekt na zriadenie Špecializovaného centra pre maloletých bez sprievodu. Predpokladaná lokalita: mesto Košice, alebo okolie Košíc v rozsahu do 20 km.

Poskytovatelia služieb pre migrantov a azylantov v Košiciach:

Spoločnosť ľudí dobrej vôle pre horeuvedené cieľové skupiny v rámci projektov realizovaných v spolupráci s UNHCR, MPSVR SR, MÚ MV SR, Úradom vlády SR, Open Society Foundation poskytuje: sociálne a právne poradenstvo, materiálnu pomoc, podporu vzdelania, organizovanie kultúrno – spoločenských aktivít, psychologické poradenstvo

Všetky horeuvedené aktivity sú zamerané na docielenie integrácie. Spoločnosť realizuje aj informačné kampane o utečeneckej problematike, ktoré sú zamerané na majoritnú spoločnosť.

Ďalšie organizácie, ktoré poskytujú služby a pomoc sú: Arcidiecézna charita Košice (poradenstvo, akútna materiálna pomoc na hraniciach bezprostredne po záchyte) a Cudzinecká polícia.

SOCIÁLNA SITUÁCIA RODÍN

Rodina je miestom vzniku života, formovania charakteru človeka, osvojenia hodnôt, ako najcennejšieho potenciálu človeka. Rodina má nezastupiteľné postavenie a význam v individuálnom a v spoločenskom živote.

Štátna rodinná politika nachádza svoje miesto realizácie predovšetkým v oblasti právnej ochrany rodiny a jej členov, zabezpečovania sociálno-ekonomických podmienok života rodín, v oblasti výchovy detí a mládeže a prípravy na manželstvo a rodičovstvo a ochrany zdravia jednotlivých členov rodiny. Analýza stavu rodiny, uskutočnená v uvedených oblastiach vecnej kompetencie štátu, najmä v horizonte rokov 1997 - 1999 (1. polrok 2000) priniesla nasledovné poznatky:

- zmeny v demografickom správaní rodiny a jej členov naznačujú prechod k novému modelu reprodukčného správania, s nižšou sobášnosťou a posunom vekovej hranice pri uzatváraní manželstva, ako aj posunom veku pri narodení prvého dieťaťa; tieto prejavy sa považujú za zodpovednejší prístup k zakladaniu rodiny a rodičovstvu,
- model rodinného správania sa posúva viac k jednodetnému modelu rodiny, pričom pôvodné vzorce reprodukčného správania si zatiaľ zachováva rómske etnikum,
- populácia starne a tento proces bude pokračovať; poproduktívna časť obyvateľstva bude klásť čoraz väčšie nároky na sociálnu sféru,
- posun sa začína prejavovať aj v postojoch a správaní mladých ľudí v partnerských vzťahoch, zatiaľ tieto zmeny nemožno jednoznačne charakterizovať ako krízu rodiny; sociologické výskumy hodnotového správania mladých ľudí naďalej svedčia o relatívne silných prorodinných a rodičovských postojoch,
- zamestnávateľia nie sú zatiaľ príliš naklonení výraznejšie podporovať zosúladzovanie profesijnej a rodičovskej role vytváraním ústretovejších podmienok pre rodičov na pracoviskách, prítomnosť maloletých detí v rodine alebo v dôsledku zdravotného stavu závislých členov zhoršuje najmä ženám - matkám pozíciu na trhu práce,
- sociálno-ekonomické podmienky života rodín sa najmä vplyvom vysokej nezamestnanosti zhoršujú, stúpa počet rodín v hmotnej núdzi, nepriaznivá ekonomická situácia rodín sa odráža aj v kvalite výživy, požiadavka zlepšenia sociálno-ekonomických podmienok života rodín je osobitne naliehavá,
- systém štátnej sociálnej podpory (ako jeden z náhradných zdrojov sociálnej suverenity a bezpečnosti jednotlivca a rodiny) vzhľadom na oklieštené zdroje verejných prostriedkov stráca svoju funkciu; rodiny so závislým členom z hľadiska veku alebo zdravotného stavu sú viac vystavené riziku ohrozenia sociálnej integrácie,
- zhoršuje sa kvalita vzťahov medzi manželmi ale aj medzi rodičmi a deťmi, narastajú prejavy násillia, najmä voči ženám, mnohí odborníci vidia priamy súvis medzi hmotným nedostatkom v rodinách a výskytom týchto javov; uvedené problémy sa dostávajú do pozornosti odbornej aj laickej verejnosti aj v dôsledku ich odtabuizovania v nových spoločensko-ekonomických podmienkach,
- zvyšuje sa konzumácia alkoholu, cigariet najmä u mládeže, užívanie drog sa rozšírilo na celé územie Slovenska, varujúce sú vysoké počty násilných trestných činov páchaných mládežou; systém sociálnej prevencie si vyžaduje hľadať účinnejšie prostriedky výchovného pôsobenia vo vecnej aj organizačnej rovine, preto narastá potreba kvalifikovaných sociálnych pracovníkov; reforma verejnej správy paradoxne žiada stav zamestnancov v sociálnej sfére redukovať,
- školský systém má ambície skvalitňovať výchovu a vzdelávanie aj s ohľadom na špecifické potreby niektorých skupín detí; v súčasnosti sú najzávažnejšou prekážkou finančné zdroje,
- narastanie výskytu negatívnych javov v živote rodín obracia pozornosť aj na vplyv masmédií a upozorňuje v tomto smere na potrebu zmeny filozofie mediálnej politiky,
- význam ovplyvňovania spoločenského vedomia s cieľom vnímať hodnotu dieťaťa cez vlastnú budúcnosť, ako zmysel života, vytvárať atmosféru úcty k manželstvu a rodičovstvu, narastá v protiklade s ponúkaným konzumným spôsobom života,

- zvyšujúce sa výdavky v oblasti sociálnych vecí, deficit finančných prostriedkov v zdravotníctve aj v školstve a v ďalších, nevynímajúc tretí sektor sú výzvou pre všetky subjekty racionálnejšie vynakladať existujúce prostriedky, najmä na preventívno-výchovné pôsobenie spájaním do spoločných projektov a postupov, s ich ťažiskom na miestnej a regionálnej úrovni.

Ak platí, že "ľudský faktor sa stáva centrálnym zdrojom ekonomického rastu", sú politiky zaisťujúce ľudský rozvoj (ku ktorým rodinná politika patrí) zásadným prínosom k ekonomickej efektívnosti. V našich podmienkach naliehavosť potreby riešenia makroekonomických problémov spoločnosti v súčasnosti odsunula napĺňanie strategických cieľov štátnej rodinnej politiky na vedľajšiu koľaj. Táto pozícia môže mať za následok narastanie požiadaviek na zmierňovanie jej dlhodobých dôsledkov a aj na komunálnej úrovni tlak na hľadanie rôznych foriem podpory rodín.

NEZAMESTNANÍ

Miera nezamestnanosti na Slovensku na základe údajov úradu práce sociálnych vecí a rodiny v marci 2004 tvorila 16 %, čo predstavuje najnižšiu marcovú hodnotu od roku 1998. Ide o počet 452 637 nezamestnaných, z ktorých 418 823 tvoria disponibilní nezamestnaní, ktorí môžu hneď po predložení pracovnej ponuky nastúpiť do práce. Najnižšiu nezamestnanosť evidovali v Bratislavskom kraji 4,02 % a najvyššiu v Košickom kraji 22,9%.

Pomoc nezamestnaným a chudobným

Podľa dokumentu Stratégia podpory rastu zamestnanosti na základe reformy sociálneho systému a trhu práce, Slovensko a jeho obyvatelia už niekoľko rokov považujú za najvýznamnejšie spoločenské problémy otázky zamestnanosti a chudoby. Naša krajina má v súčasnosti málo pracujúcich a veľa nepracujúcich. Rodiny, v ktorých nikto nepracuje, sa najčastejšie prepádajú do pasce chudoby, z ktorej ťažko unikajú aj ďalšie generácie. Prioritou vlády je prehĺbiť trend rastu zamestnanosti, ktorý sa naštartoval v rokoch 2001 a 2002.

Nové reformné opatrenia vychádzajú z presvedčenia, že každá zmysluplná práca je lepšia ako nečinnosť a rast zamestnanosti je najúčinnnejším spôsobom boja proti chudobe. Na základe týchto princípov sa navrhujú opatrenia v rámci reformy sociálneho systému a trhu práce, ktoré by mali prispieť k zvyšovaniu zamestnanosti.

Služby zamestnanosti od 1. februára 2004 sa riadia podľa Zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti, ktorý upravuje právne vzťahy pri poskytovaní služieb zamestnanosti. Z okresných úradov práce vznikli úrady práce sociálnych vecí a rodiny (úrad). V Košiciach sa zlúčili 4 okresné úrady práce a Úrad práce Košice okolie. Spoločne pod nich spadá 340 000 obyvateľov spolu s obyvateľstvom 140 okolitých obcí. Z tohto počtu bolo pracovne aktívnych 160 000 ľudí, z toho v marci 2004 bolo evidovaných 31 000 nezamestnaných (18,09 %).

Medzi aktívne opatrenia na trhu práce, ktoré poskytujú úrady patrí aj **Príspevok na aktivačnú činnosť**. Je to podpora na udržiavanie pracovných návykov uchádzača o zamestnanie. Aktivizačná činnosť sa vykonáva v rozsahu najmenej 10 hodín týždenne a môže sa vykonávať v rozsahu menších obecných služieb pre obec. Ide o práce, ktoré sú určené na zlepšenie ekonomických podmienok, sociálnych podmienok, kultúrnych podmienok a životného prostredia obyvateľov obce.

V Košiciach v marci 2004 približne 22 tisíc ľudí bolo oprávnených poberať aktivizačný príspevok, pretože malo nárok na poberanie sociálnych dávok. Tento počet sa však celý nepodarilo zamestnať v rámci aktivačnej činnosti. Je dôležité hľadať spôsoby a formy zapojenia čo najväčšieho počtu ľudí v rámci obecných služieb.

V roku 2003 bolo riziko chudoby u nezamestnaných jednotlivcov päťnásobne vyššie ako v priemere za celú populáciu SR. Dlhodobá nezamestnanosť znamená „veľmi dlhú nezamestnanosť“, keď takmer 8 % pracovnej sily je viac ako 24 mesiacov bez zamestnania. Na Slovensku sa stav

hmotnej núdznej hranicou životného minima. V Košiciach a okolí v marci 2004 to predstavovalo 22 000 obyvateľov.

Stav hmotnej núdznej občanov sa rieši aj zákonom o sociálnej pomoci. Ochranný princíp tohoto zákona spočíva v zabezpečení základných životných podmienok (jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie) garantovaných každej osobe v SR.

Na naplnenie týchto ustanovení však nie je dost' finančných zdrojov. V Košiciach sú preto nedostatočne pokryté sociálne služby pre chudobných ako – útulky, vývarovne, charitatívne sklady.

Záver

Po spracovaní Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Košice bude nasledovať spracovanie plánu sociálnych služieb a sociálnej pomoci. Ten aby zodpovedal miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov, mal by vychádzať z *komunitného plánovania*. Ide o otvorený proces zisťovania potrieb, zdrojov a hľadanie najlepších riešení v oblasti sociálnych služieb. Výhodou komunitného plánovania je skutočnosť, že do prípravy a uskutočňovania plánu sociálnych služieb zapája všetkých účastníkov systému sociálnych služieb, teda užívateľa (klienta), poskytovateľa (napr. MVO) a objednávateľa (obec), a tak zvyšuje podiel občanov na rozhodovacom procese. Zároveň zvyšuje dostupnosť a kvalitu sociálnych služieb a rozširuje ich ponuku, zabezpečuje, aby sociálne služby zodpovedali zisteným potrebám, reagovali na lokálne odlišnosti a taktiež zabezpečuje, aby sa finančné prostriedky vynakladané na služby, využívali efektívne.

3. 4. CESTOVNÝ RUCH

Súčasná situácia, trendy na nasledujúce roky

Cestovný ruch patrí v posledných rokoch medzi najdynamickejšie sa rozvíjajúce odvetvia vo svete a nadobúda čoraz väčší ekonomický a sociálny význam. V krajinách EÚ je cestovný ruch pozitívnym stimulujúcim prvkom pri vyrovnávaní jednotlivých regiónov. Vytvorenie jedného pracovného miesta v cestovnom ruchu je dva až tri krát finančne menej náročné ako v priemysle a v poľnohospodárstve, pričom náväzne na seba viaže ďalšie pracovné miesta z oblasti hospodárskeho, spoločenského aj kultúrneho života.

Podľa posledných výskumov sú trendy v cestovnom ruchu priaznivo naklonené Slovensku, nevynímajúc východ Slovenska s metropolou Košice. Ide o posilnenie cestovania v rámci regiónov, záujem o autentickú dovolenku, ktorá ponúka silné zážitky, ako poznávanie miestnej kultúry, histórie, tradícií, folklóru, gastronómie a podobne.

Ako základný a všeobecne platný trend je potrebné uviesť, že v SR v aktívnom CR skoro 94% turizmu sa uskutočňuje na individuálnej báze, takže je priestor na upriamenie pozornosti na túto formu a je ale zároveň potrebné rozvíjať formu organizovanú, ktorá v prítomnosti nie je dostatočne významná, ale má pomerne veľké výhody pre poskytovateľov služieb CR.

Súčasný stav nie je možné kvantifikovať s dostatočnou presnosťou vzhľadom na skutočnosť, že práve oblasti dotknutých služieb je štatistické zisťovanie z objektívnych príčin veľmi náročné. Uvedený stav sťažuje identifikáciu špecifik mesta aj regiónu, a tým aj následné vypracovanie účinnej rozvojovej stratégie.

Materiály pre SR, definované na vládnej úrovni, sú známe. Pre Košický samosprávny kraj sú v štádiu rozpracovania.

Pre Košice je práve vypracovanie PHaSR prvým krokom s komplexným charakterom.

Analýza silných stránok mesta Košíc a jeho okolia z hľadiska cestovného ruchu dáva jasný signál, že táto oblasť patrí medzi perspektívne a nezastupiteľné pre ďalší rozvoj mesta a jeho okolia.

Z dostupných údajov môžeme konštatovať, že Košice navštívi ročne asi 100 tisíc návštevníkov. Zo sezónnej krivky návštevnosti vyplýva zásadný poznatok, že Košice zatiaľ nie sú typickou dovolenkovou destináciou. Prím hrajú cesty služobného charakteru, čo vyplýva hlavne zo skutočnosti, že najviac návštevníkov zaznamenávame v jesenných mesiacoch. Práve oblasť dovolenkového CR tvorí významný potenciál do budúcnosti.

Analýza zdrojov

Atraktivity regiónu:

Z pohľadu CR sú Košice súčasťou regiónu, ktorý je vymedzený oblúkom Karpát, zahŕňa Vých. aj časť Str. Slovenska, Maďarska, Poľska aj Podkarpatskej Rusi. Nachádzajú sa tu najväčšie prírodné atraktivity: Slovenska (7 z 9 národných parkov Slovenska, 4 chránené krajinné oblasti a najvýznamnejšie kultúrne pamiatky (7 mestských pamiatkových rezervácií – mesto Bardejov zapísané v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, podobne ako spišský kultúrno-historický komplex)). V priľahlej časti Maďarska sa nachádza národný park Aggtelek a 5 ďalších chránených území, z ktorých Zemplén tájvédelmi korzet sa nachádza 20 km od Košíc. Na Poľskej strane sú 4 národné parky a 4 chránené územia. Sú prirodzeným pokračovaním slovenských NP CHKO. Všetky sú v dostupnosti 2 hodín od Košíc. Lyžiarske strediská, jazerá, kúpele (Bardejovské kúpele a Krynica), termálne kúpaliská (v súčasnosti iba potenciál), kultúrne pamiatky – Gemerská gotika, Spišská renesancia, Košická secesia, drevené kostoly, hrady, kaštiele, kláštory; Dobšinská

ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, opálové bane Dubník, archeologické náleziská Nižná Myšľa, mauzóleum v Krásnohorskom podhradí, Herľanský gejzír, rómske divadlo.

Informačné zdroje

Ako pozitívum môžeme hodnotiť existenciu viacerých tlačových materiálov a publikácií o meste. V danej oblasti sú prínosom aj 3 funkčné informačné centrá pôsobiace na Hlavnej ulici. Dve z nich fungujú na komerčnej báze v rámci jedného podnikateľského subjektu. Jedno z nich je prevádzkované samotným mestom.

Výraznou pomocou je aj existencia dvoch webových stránok o meste, pričom aj tu jedna z nich je prevádzkovaná súkromným kapitálom a jedna z prostriedkov mesta.

Viac faktorov však musíme hodnotiť ako nedostatky v danej oblasti. Najväčším je skutočnosť, že nie je dostatočne podrobne a komplexne zmapovaný potenciál CR a chýbajú presné aktualizované údaje o dianí a vývoji CR. V rámci mesta chýbajú viacjazyčné informačné tabule.

Nedostatočná informovanosť o ponuke mesta navonok vyplýva z absencie komplexnej marketingovej stratégie, nedostatočných aktivít v oblasti propagácie na výstavách a veľtrhoch ako aj neexistencie voľne distribuovaných informačných materiálov, pričom multimediálne CD o meste ako turistickej destinácii nie je spracované vôbec.

Veľmi dôležitým faktorom v tejto oblasti je nedostatočná miera ochoty podnikateľov hlavne informovať o aktivitách iných subjektov, ktorá vyplýva zo snahy „o prežitie“ ale tiež nepochopenia charakteru CR, ktorý sa realizuje podstatne úspešnejšie prostredníctvom komplexných produktov.

Ľudské zdroje

Pozitívny vplyv na realizáciu zahraničného aktívneho CR má občianska pospolitosť mesta, v ktorej v priebehu stáročí vzhľadom na pestrosť zloženia obyvateľstva vybudovala vyššia miera národnostnej, náboženskej i občianskej tolerance.

Ďalším pozitívom je prítomnosť viacerých vzdelávacích inštitúcií na strednom i vyššom stupni, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním aj v oblasti CR.

Aj v oblasti ľudských zdrojov sme identifikovali viac negatívnych javov, ktoré môžeme zaradiť do 4 hlavných oblastí:

- nedostatočne rozvinutý pozitívny vzťah k mestu (zdravý lokálpatriotizmus) u časti obyvateľstva
- skutočná pohostinnosť je v našich podmienkach v komerčnej oblasti nedostatkovým „tovarom“, čo sa výrazne negatívne prejavuje v prístupe k zákazníkom
- nedostatočná odborná kvalifikácia manažérov i výkonných pracovníkov „v teréne“, ku ktorej sa pripája aj slabá jazyková vybavenosť
- malá ochota manažérov jednotlivých podnikateľských subjektov k spolupráci

Technologické zdroje

Veľkou výhodou Košíc v tejto oblasti je existencia letiska s medzinárodnými parametrami, čo nám poskytuje výraznú konkurenčnú výhodu. K tomu sa radí pomerne veľký počet ubytovacích a stravovacích zariadení rôznych kategórií.

V Košiciach je 63 ubytovacích zariadení s kapacitou 6740 lôžok.

Na území mesta sa nachádzajú desiatky pohostinských zariadení. O ich zameraní na zahraničnú klientelu však svedčí fakt, že iba 28% reštaurácií má jedálny lístok v cudzom jazyku. Znamená to, že väčšina zariadení s touto klientelou ani nepočíta.

K dobrým východiskovým podmienkam možno zaradiť aj niektoré rekreačno – športové areály priamo na území mesta, jeho v bezprostrednom alebo dostupnom okolí, a to hlavne pre zimné Aktivity: (Jahodná, Erika, Kavečany, Plejsy,...).

Ako jedinečné možno spomenúť detskú železnicu v Črmeli, Zoologickú záhradu v Kavečanoch a veľký prírodný amfiteáter priamo v meste.

Nevýhodami v danej oblasti sú hlavne zlá dopravná dostupnosť v dôsledku nenapojenia na diaľničnú sieť v smere Východ – Západ ako aj Sever – Juh, nevyhovujúci stav dopravnej

infraštruktúry na území Košického kraja i samotného mesta a nedostatočná kapacita parkovísk s príslušnými službami.

Podobne nevyhovujúci je aj technický stav a nedostatočnosť vybavenia viacerých športových a rekreačných areálov a zariadení (Anička, Alpinka, Jazero, výhliadková veža, Všešportový areál, zimný štadión, krytá plaváreň,...).

Medzi nedostatky môžeme zaradiť aj skutočnosť, že chýbajú väčšie kapacity pre náročnú medzinárodnú klientelu ako i kongresový komplex.

Prírodné zdroje

Košice sú charakteristické dobrými prírodnými podmienkami pre rekreáciu a šport, kde okrem už spomínaných areálov môžeme uviesť hlavne Ružínsku priehradu, Bukovec a Čanianske jazero. Veľký potenciál sa ukrýva v už známych zdrojoch minerálnych a geotermálnych vôd. Jedinečným je gejzír v Herľanoch.

Hlavne pre prímestskú rekreáciu poskytuje silné zázemie lesopark, ktorý z troch strán vytvára prstenec okolo mesta a rieka Hornád pretekajúca mestom.

Hlavným negatívom a spoločným znakom však je nedostatočná miera využitia ich potenciálu.

K nedostatočnému využívaniu prírodného potenciálu sa ako výrazné negatívum pridáva aj nekvalitné životné prostredie vo viacerých lokalitách mesta, ktorá je dôsledkom výrobných aktivít viacerých subjektov hlavne v západnej a čiastočne aj južnej časti mesta.

Primárna a sekundárna ponuka CR

Pre samotné mesto je z hľadiska aktívneho CR najväčším potenciálom historické a kultúrne dedičstvo sústredené hlavne mestskej pamiatkovej rezervácii, ktorá je najväčšia na Slovensku. Jedinečnými v tejto oblasti sú Dóm sv. Alžbety a prvá mestská erbová listina v Európe.

Ako jedinečnú športovú udalosť môžeme označiť Medzinárodný maratón mieru, ktorý je tretím najstarším na svete.

Podrobnejší obraz o tejto stránke ponuky Košíc poskytuje časť „Kultúrne a historické dedičstvo“ tejto analýzy.

Obmedzujúcimi faktormi v tejto oblasti sú zlý technický stav viacerých objektov, nedobudovanie niektorých komplexov (Ulička remesiel, Dolná brána, atď).

Rozhodujúcim faktorom však je nedostatočný a nekvalitný marketing.

Finančné zdroje

Pozitívnu správou v tejto oblasti sú pripravené zdroje z fondov EÚ hlavne pre oblasť rozvoja dopravnej infraštruktúry, obnovy kultúrneho a historického dedičstva a rozvoja CR. Pozitívom je aj postupná zmena orientácie bankových inštitúcií smerom k subjektom malého a stredného podnikania.

Ako pozitívum hodnotíme aj samotnú prípravu PHaSR, ktorého úlohou je aj napomôcť koncentrácii finančných prostriedkov na prioritné Aktivity: v oblasti rozvoja CR a zlepšujúcu sa finančnú situáciu mesta, ktorá dáva priestor pre spolufinancovanie projektov na čerpanie z fondov EÚ.

Na druhej strane je silnou prekážkou nedostatok disponibilných prostriedkov mesta na samostatné projekty väčšieho rozsahu..

Pri rozpočítaní prostriedkov z fondov EÚ na jednotlivé Aktivity: a územné celky Slovenska zistujeme, že tieto zdroje môžu slúžiť naozaj len ako doplnkový a nie hlavný zdroj financovania.

Nedostatkom je tiež neexistujúca tradícia v získavaní prostriedkov z iných ako bankových zdrojov (rizikový kapitál, združovanie prostriedkov viacerých subjektov). Práve v tejto oblasti existujú veľké rezervy, keďže v nedávnej minulosti dokázali práve na východe republiky tzv. nebankové subjekty získať pre svoje potreby prostriedky v objeme miliárd korún.

Oblasť financovania projektov z nebankových zdrojov si v stratégii PHaSR zasluhuje zvláštnu pozornosť, pretože koncentrácia ekonomiky na území Košíc predstavuje dostatočný potenciál.

3. 5. *ENERGETIKA, TEPELNÉ HOSPODÁRSTVO*

Mesto Košice patrí z hľadiska vybraných indikátorov ekonomického rozvoja medzi rozvinuté oblasti SR. V meste je pomerne dobre rozvinutá zásobovacia sieť základných druhov energií.

Zásobovanie zemným plynom – zabezpečuje obchodná spoločnosť s medzinárodnou majetkovou účasťou Slovenský plynárenský priemysel, a.s. Bratislava. Zásobovanie je v súčasnosti bezproblémové s dostatočnou kapacitou pre potreby všetkých subjektov na zemi mesta. Mesto nemá v súčasnosti v tejto oblasti žiadne rozhodovacie oprávnenia.

Zásobovanie elektrickou energiou – zabezpečuje obchodná spoločnosť so zahraničnou účasťou Východoslovenská energetika, a.s. Košice. Zásobovanie domácností a hospodárstva mesta elektrinou je v dostatočnom množstve a kvalite. Mesto ani v tejto oblasti nemá v súčasnosti nijaké rozhodovacie oprávnenia.

Zásobovanie teplom a teplou vodou – zabezpečuje štátna obchodná spoločnosť Tepláreň Košice, a.s. (ďalej TEKŇO) ako výrobca a primárny dodávateľ tepla a mestská obchodná spoločnosť Tepelné hospodárstvo, s.r.o. Košice (ďalej TEHO) ako dodávateľ tepla cez sekundárne rozvody konečnému spotrebiteľovi. TEKŇO bude transformovaná a v súčasnosti sa pripravujú podmienky na Fonde národného majetku o spôsobe privatizácie. Uvažuje sa, že mesto Košice by malo získať 50% akcií. Spôsob privatizácie je neprehľadný. Snažia sa doň zasahovať rôzne lobistické skupiny. Okrem toho na trhu s teplom v meste pôsobí niekoľko menších spoločností (napr. Raden, s.r.o.). Zásobovanie teplom, t.j. tepelná energetika, je úzko miestna problematika, preto jej mesto musí venovať viac pozornosti i vzhľadom na predpokladaný presun kompetencií v pripravovanej legislatíve.

V Košiciach je celkom 82 408 trvalo obývaných bytov, pričom teplom z centrálného zdroja je zásobovaných 67 339 bytov v častiach s prevládajúcim sídlíštným usporiadaním obytných súborov, čo predstavuje 81,7 %. Táto skutočnosť vyžaduje od mesta zvýšenú pozornosť z hľadiska ochrany záujmov obyvateľov.

Ako rozhodujúce boli pre splnenie cieľov v definované nasledovné okruhy problémov.

1. Mesto Košice nemá aktualizovanú energetickú koncepciu.

Energetická koncepcia mesta, naväzujúc na Štátnu energetickú politiku SR musí zohľadňovať súčasné i budúce potreby mesta z hľadiska využívania energií (druhy, množstvo, zdroje, podmienky na úsporu a racionalizáciu spotreby, alternatívne a obnoviteľné zdroje). Jej schválenie v Mestskom zastupiteľstve so zapracovaním do legislatívy mesta zásadne ovplyvní správanie subjektov v meste. Energetická koncepcia je nástrojom samosprávy proti živelnému vývoju podľa okamžitej, stále sa meniacej situácie hlavne v cenovej oblasti, má odrážať všeobecný záujem. V energetickej koncepcii budú aplikované prvky vychádzajúce zo štátnej energetickej politiky platné pre územnú samosprávu, ktorých úlohou bude riešenie energetických problémov v meste.

2. Privatizácia TEKŇO

Neoddeliteľnou súčasťou centralizovanej sústavy zásobovania teplom je aj jej zdroj – tepláreň, ktorej bezodplatný prevod do majetku mesta Košice je jediným vhodným a prijateľným riešením.

3. Integrovaný model výroby, distribúcie a predaja tepla

V záujme zefektívnenia a optimalizácie systému centralizovaného zásobovania teplom je potrebné integrovať jednotlivé zložky (výroba, distribúcia, predaj konečnému spotrebiteľovi) do jedného celku. Mesto pritom musí mať možnosť chrániť záujmy spotrebiteľov (občanov mesta) z hľadiska ceny a kvality dodávaného tepla s cieľom zabezpečenia dostatku energie za

prijateľnú (sociálne únosnú) cenu s tvorbou dostatočného objemu prostriedkov pre rozvoj systému.

4. Obnova zdroja tepla.

Je potrebné dať odpoveď na otázku ako zabezpečiť dostatok tepla pre mesto po ukončení životnosti centrálného zdroja (nie je možné stále predlžovať jeho životnosť rekonštrukciou), pri dodržaní únosnosti ceny tepla vzhľadom na výšku potrebných investičných nákladov. Životnosť terajšieho teplárenského systému končí v roku 2010. Preto je najvyšší čas pripravovať investičné zámery v alternatívnych riešeniach.

5. Alternatívne zdroje energií.

Sú perspektívne, s minimálnym dopadom na životné prostredie. Vyššia miera ich využívania zníži spotrebu fosílnych palív, a tým zaťaženie životného prostredia. Mesto má možnosti rozvíjať a využívať obnoviteľné zdroje energie (biomasa, slnečná energia, energia vetra, podzemné zásobníky tepla, geotermálna energia, kogeneračné jednotky a pod.).

Vynútená energia mestskej spaľovne. Je malo využívaná, nedostáva sa do procesu spotreby, ale do ovzdušia. Z ekologického hľadiska je potrebné efektívnejšie využívanie energetickeho potenciálu spaľovne komunálneho odpadu. Mesto stále potrebuje likvidovať komunálny odpad, využitie energie vynútenej pri jeho likvidácii môže znížiť výšku poplatkov od obyvateľov. Teplo zo spaľovne ako vedľajší produkt zneškodňovania odpadu je trojnásobne lacnejšie ako primárne teplo vyrobené v teplárni.

Geotermálna energia. Využitie geotermálnej energie je v štádiu projektovej prípravy. V budúcej energetickej koncepcii bude potrebné určiť jej zaradenie do energetickej sústavy mesta. V tejto súvislosti bol prezentovaný projekt tzv. „Hybridného paroplynového zdroja“ s možnosťou využitia geotermálnej energie Košickej kotliny. Využitie geotermálnej energie môže byť základom pre ďalšie komerčné využitie (kúpaliská s celoročnou prevádzkou, skleníkové pestovanie zeleniny a pod.).

Biomasa. Ďalším z obnoviteľných zdrojov energie je biomasa, ktorá môže vzhľadom na rozľahlosť mestských lesov tiež prispieť k zníženiu spotreby fosílnych palív. V tejto oblasti pripravuje projekt mestská spoločnosť Mestské lesy, s.r.o. Košice. Potenciálny zdroj biomasy z Košických lesov je 30.000 ton, z čoho možno produkovať energiu a teplo o výkone 20 MW. V prípade ekonomickej výhodnosti je možné zvýšiť potenciál výroby energie z biomasy na viac ako 50 MW prostredníctvom revitalizácie krajiny s orientáciou na rýchlorastúce dreviny v tých lokalitách, ktoré boli v minulosti priemyselne zaťažené.

6. Energetické úspory.

V oblasti šetrenia s energiami je široká škála možností. Znižovanie energetickej náročnosti zavádzaním progresívnejších technológií, znižovanie strát pri distribúcii a spotrebe energií racionalizačnými opatreniami. Pre naplnenie efektívneho využitia energií je potrebná zvýšená aktivita pri osвете a výchove občanov mesta. Mesto sa bude musieť vysporiadať aj s novou energetickou legislatívou platnou v EÚ. Normy EÚ, platné od roku 2006, vyžadujú v obytných budovách spotrebu tepla 50 KWh/m². Košické bytové objekty v súčasnosti majú spotrebu tepla viac ako 130 KWh/m².

7. Prenos kompetencií.

Na základe pripravovaného „Zákona o tepelnej energetike“ (je v legislatívnej rade vlády SR), ktorý má byť účinný od 1. 6. 2004, budú na mestá a obce prenesené niektoré kompetencie v oblasti zásobovania teplom.

3. 6. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

SÚČASNÝ STAV STRATEGICKÝCH KONCEPCIÍ V OBLASTI ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA A PREHLAD TVORBY ODPADOV

Legislatívou SR je daná zákonná povinnosť vypracovať *Program odpadového hospodárstva (POH)*, v rámci ktorého sú transponované požiadavky relevantných smerníc EÚ.

V zmysle zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov sa vypracováva POH s prihliadnutím na jeho environmentálnu účinnosť, ekonomickú efektívnosť a sociálnu akceptovateľnosť. Je to základný koncepčný materiál pre postupné plnenie účelu OH podľa nových právnych predpisov. Vo februári 2002 schválila vláda SR POH SR do roku 2005. Následne boli vypracované a schválené POH krajov a okresov.

Mesto Košice ako pôvodca komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu vzniknutého na území mesta vypracovalo POH mesta Košice do roku 2005 s nosnými cieľmi a úlohami. Materiál prezentuje informácie o produkcii odpadov a rozmiestnení skládok odpadov a spaľovní z pohľadu SR, kraja a mesta Košice a aktuálne údaje spoločnosti U.S. Steel Košice, s.r.o. v oblasti OH.

Charakteristika stavu odpadového hospodárstva v SR

Riadenie odpadového hospodárstva

Princípy a kľúčové ciele rozvoja jednotlivých sektorov životného prostredia vrátane sektora odpadového hospodárstva boli definované v Národnom environmentálnom akčnom programe (NEAP, 1996; NEAP II, 2000).

Ako strategický materiál bol vypracovaný SOP ŽP – Sektorový operačný program pre životné prostredie (2000-2005), ktorý rieši problematiku "Skvalitnenia životného prostredia" ako 5. globálny cieľ Národného programu regionálneho rozvoja, ktorého gestorom je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR. Stratégia rozvoja, jej priority a opatrenia potrebné na ich plnenie sú spracované aj pre problematiku odpadového hospodárstva.

Rozvojový cieľ je zameraný na:

- plnenie programov odpadového hospodárstva
- zníženie vplyvu environmentálnych rizikových faktorov na zdravie ľudí a na kultúrne dedičstvo
- zlepšenie stavu životného prostredia a zdravia obyvateľstva
- zníženie rizík zabezpečením správneho nakladania s odpadmi
- materiálové a energetické zhodnocovanie odpadov.

Čiastkové ciele:

- predchádzanie vzniku odpadov
- zhodnocovanie odpadov
- zneškodňovanie odpadov v súlade s podmienkami ustanovenými v novom zákone o odpadoch a jeho vykonávacích právnych predpisoch
- vytváranie podmienok pre zhodnocovanie v súčasnosti nezhodnotiteľných odpadov
- znižovanie podielu biologicky rozložiteľných odpadov ukladaných na skládky odpadov
- znižovanie nebezpečných vlastností nebezpečných odpadov
- zneškodňovanie nevyužitelných odpadov environmentálne vhodným spôsobom
- ukladanie odpadov len na technicky vyhovujúcich skládkach odpadov
- znižovanie rizík zo starých skládok odpadov
- autorizovanie nakladania s opotrebovanými batériami a akumulátormi
- autorizovanie nakladania s odpadovými olejmi
- autorizovanie zberu a spracovania starých vozidiel.

CHARAKTERISTIKA STAVU ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V MESTE KOŠICE

Košická oblasť s extrémne narušeným životným prostredím je lokalizovaná v krajinej štruktúre Košickej kotliny, charakterizovanej vysokou členitosťou reliéfu, početnosťou inverzných situácií, nedostatkom pitnej vody, vysokou hustotou obyvateľstva, rozvinutou infraštruktúrou a vysokým stupňom urbanizácie.

Vznik odpadov podľa OKEČ 1999 na území mesta Košice v tonách

Odvetvie hospodárstva	Celkom	Zvláštné	Nebezpečné
Pôdohospodárstvo	0,00	0,00	0,00
Rybolov	0,00	0,00	0,00
Priemysel spolu	30 663,88	19 859,11	10 804,77
Stavebníctvo	1 162,05	1 094,25	67,80
Obchod	1 422,52	675,62	746,90
Hotely a reštaurácie	58,99	16,35	42,64
Doprava a spoje	2 396,09	1 633,43	762,66
Peňažníctvo a poisťovníctvo	0,00	0,00	0,00
Iné obchodné služby a a výskum	15 672,06	1 980,42	13 691,64
Verejná správa a obrana	0,00	0,00	0,00
Školstvo	160,61	134,87	25,74
Zdravotníctvo a soc.starostlivosť	174,46	138,83	35,63
Ostatné verejné služby	354,58	329,26	25,32
Ostatné odvetvia	725 787,72	189 110,85	536 676,87
CELKOM	777 852,95	214 972,99	562 879,97

ZARIADENIA ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

Nadregionálny význam má zariadenie na zhodnocovanie železného šrotu, ktorý sa spracováva ako druhotná surovina v technologických zariadeniach na výrobu surového železa a ocele v U.S. STEEL Košice, s.r.o. Za účelom materiálového využitia bolo v roku 2001 dovezených zo zahraničia za účelom spracovania 318 196 t železného šrotu.

Ďalším zariadením nadregionálneho významu je zariadenie elektrolyzér na vylučovanie striebra z odpadov z fotografickej činnosti, prevádzkovateľa Karol Lohay, Vodná č.2, Košice s pôsobnosťou pre východoslovenský región.

Zariadenie na protektorovanie pneumatík umožňujúce materiálové využitie ojazdených pneumatík prevádzkuje TEMPUS, s.r.o. Košice .

Medzi zariadenia na zneškodňovanie odpadov patria spaľovne odpadov. V súčasnosti je na území mesta v prevádzke 1 spaľovňa komunálneho odpadu v Kokšov – Bakši, ktorá zneškodňuje komunálne odpady z celého územia mesta a niektorých priľahlých obcí.

Na zneškodňovanie odpadov zo zdravotnej starostlivosti sú využívané zariadenia mimo územia mesta Košice z dôvodu, že Spaľovňa odpadov zo zdravotnej starostlivosti pri FNŠP Tr.SNP v Košiciach je od r.2001 mimo prevádzky z dôvodu nevyhovujúceho technického stavu.

Od účinnosti nového zákona o odpadoch, t.j. od 1. júla 2001, bola uvedená do prevádzky nová skládka na zneškodňovanie nebezpečných odpadov v okrese Košice II: Skládka odpadov Košice - Myslava, stavba č.1 – II. etapa .

U. S. STEEL KOŠICE, s.r.o. V OBLASTI OH

Zdroj: odbor Environmentálny rozvoj, Útvar GM pre environment

V procese hutníckej výroby železa a ocele vznikajú hlavné druhy odpadov vysokopečná a oceliarská troska. V podmienkach U. S. Steel Košice, s.r.o. (ďalej USSKE), predstavuje ročné

množstvo týchto odpadov cca 1 800 kt. Tieto vedľajšie produkty sú spracovávané s cieľom ich maximálneho zhodnotenia a využitia.

Vysokopecná troska je spracovávaná na produkty „granulát“ a „vysokopecný štrk“, ktoré sú využívané v stavebníctve a v cementárenskom priemysle. Spracovanie vysokopecnej trosky je zabezpečené cca na 97 %.

Oceliarská troska je po technologickej operácii demetalizácie spracovávaná triedením na výrobok „umelé hutné kamenivo“, ktorý sa využíva v stavebníctve a na zimnú údržbu ciest.

Ďalšími významnými druhmi odpadov, ktoré vznikajú v procese hutníckej výroby pri mokrom a suchom čistení vysokopecného a konvertorového plynu sú :

- vysokopecný kal
- vysokopecný prach
- konvertorový prach
- konvertorový kal

Uvedené druhy odpadov sú recyklované a využívané v technologickom toku výroby surového železa a ocele.

Pri spaľovaní energetického uhlia v kotloch Teplárne (súčasť USSKE) vzniká troskopopulová zmes, ktorá je hydraulicky dopravovaná na odkalisko „Mokrú haldu“. Celkové množstvo cca 65-70 kt/rok.

Medzi prioritné ciele U. S. Steel Košice, s.r.o. v oblasti odpadového hospodárstva patrí snaha o minimalizáciu samotného vzniku odpadov resp. o ich maximálnu recykláciu alebo predaj na externé využitie.

Pre priemyselný odpad, ktorý nie je možné zhodnotiť v podmienkach USSKE boli zrealizované v rokoch 2000-2002 na telese starej environmentálnej záťaže haldového hospodárstva dve skládky, a to skládka nie nebezpečných odpadov a skládka nebezpečných odpadov v súlade s platnou legislatívou v odpadovom hospodárstve.

Na skládku nie nebezpečných odpadov je povolené orgánmi štátnej správy ukladať odpady kategórie „O“ – ostatný odpad.

Na skládku nebezpečných odpadov je povolené ukladať odpady kategórie „N“-nebezpečný odpad.

V oblasti odpadového hospodárstva sú v USSKE plánované na realizáciu nasledovné akcie:

- Využitie pevných a kvapalných odpadov Koksovne – zavedenie priamej recyklácie odpadových dechtov do koksárenských batérií bez potreby medziskladovania
- Ekologizácia kalovej nádrže č.3 – zosúladenie prevádzkovania kalovej nádrže č.3 na skladovanie jemných oceliarských kalov s legislatívou v oblasti ochrany vôd a odpadového hospodárstva
- Racionalizácia odpadového hospodárstva USSK- vytvorenie podmienok pre zabezpečenie spracovateľských kapacít priemyselných odpadov a ich zneškodnenie
- Centrálny zber a zneškodňovanie odpadov- zvýšenie využitia súčasných kapacít Chránenej prevádzky pre separovaný zber jednotlivých druhov využiteľných odpadov

3. 7. BEZPEČNOSŤ V MESTE

Najväčšie mestá vrátane Košíc sú tradične miestom ekonomického rozvoja a vysokej kultúrnej úrovne, no nevyhnutne sa stávajú i miestom, kde sú problémy spoločnosti ako kriminalita pociťované najakútnejšie. Všeobecne platí, že medzi základné príčiny kriminality patrí nezamestnanosť a problémy zabezpečiť si zákonnou cestou primeraný príjem alebo životné podmienky, nárast možností a pokles sociálnej kontroly, sociálne odlúčenie a vylúčenie, monotónne alebo schátralé materiálne životné prostredie, nevhodné bývanie, rodinné problémy, strata identity, náboženských a morálnych hodnôt, susedskej súdržnosti, ako aj negatívny vplyv mediálneho násilia.

Mestská polícia /MsP/ je poriadkový útvar mesta Košice, ktorý na území mesta zabezpečuje verejný poriadok a poskytuje služby obyvateľstvu mesta a iným osobám, ktoré sa tu zdržiavajú. Nakoľko mestská polícia vznikla z vôle obyvateľov, neplní voči nej len represívne funkcie, ale poskytuje jej služby najmä v oblasti ochrany života, zdravia a majetku, ochrany pred priestupkami a inými asociálnymi prejavmi, ochrany pred trestnou činnosťou a prejavmi kriminality, čistoty a kultúrnosti verejných priestranstiev, ochrany životného prostredia a verejnoprospešných zariadení, vzťahov medzi ľuďmi, skupinami osôb, národnostných menšín, presadzovania hodnôt výhodných pre celok a ich ochrany pred sebeckým a individuálnym poškodzovaním ostatných, spolupráce s inými zložkami pôsobiacimi v oblasti verejného poriadku, občianskeho spolunažívania, ochrany mládeže pred prejavmi výtržníctva, násilníctva, neúcty k spoločnému majetku, ochrany pred alkoholovou a inou toxikomániou, ochrany ďalších oprávnených záujmov, práv a požiadaviek obyvateľov mesta.

Základnou formou činnosti mestskej polície je obchôdzková činnosť a prevencia viktimácie. Tento druh prevencie viktimácie je aplikovaný formou prednášok a besied na základných i stredných školách, ktorých úlohou je znížiť riziko ohrozenia kriminalitou.

Činnosť príslušníkov mestskej polície sa prejavuje v nasledujúcich základných formách:

- Správny dohľad,
- Kontrola dodržiavania predpisov na úseku verejného poriadku a bezpečnosti.
- Objasňovanie a riešenie priestupkov

Vzhľadom na súčasný stav počtu ľudských zdrojov v mestskej polícii Košice (170 policajtov, požadovaný stav 280), by určite prispelo k zvýšeniu bezpečnosti občanov v meste Košice aj posilnenie zapojenia verejnosti do predmetnej problematiky prostredníctvom projektov tzv. „susedského stráženia“ a iných mechanizmov. Ich realizácia by povzbudila občanov, aby si stáli za svojím presvedčením, chránili vlastnú bezpečnosť a prosperitu a uvedomovali si svoju občiansku povinnosť a postavili sa proti kriminalite.

Vybrané ukazovatele činnosti Mestskej polície za rok 2003

Stanica MsP	Stred	Juh	Západ	Šaca	Ťahanovce	Východ	SPOLU
Počet priestupkov riešených v blokovom konaní	5 770	2 023	2 186	811	973	721	12 484
Suma	832 400	387 600	259 400	121 450	143 450	69 900	1 814 200
Blok na pokutu nezaplatenú na mieste / suma	368/128 200	137 / 129100	252 / 81400	100/38800	6 / 1900	207 / 33750	4401/413150
Počet priestupkov riešených na úseku dopravy	3 268	1 232	1 049	572	518	269	6 908
Počet priestupkov rieš. na úseku verejného poriadku	1 087	105	1 066	258	263	371	3 150
Počet priestupkov riešených na úseku VZN	5 888	1 268	2 206	427	565	852	11 206
Počet vyriešených priestupkov	10 243	2 605	4 321	1 257	1 347	1 492	21 265
Zistené TČ/ obmedzenie osobnej slobody páchatelovi TČ	26 / 26	2 / 2	4 / 3	4 / 5	6 / 3	1 / 0	43 / 39
Poznanky o TČ	36	2	1	2	6	11	58
Doprava do PAZI	14	10	43	10	9	4	90
Počet udalostí z protokolu udalostí	4 984	516	1 340	467	958	498	8 763
Počet oznámení k čistote a asanácií	680	464	390	69	931	237	2 771
Nepovolené skládky/základ.	75 / 42	46 / 34	30 / 20	5/0	17 / 4	9 / 6	182 / 106

Prevenencia / priestupky	3524 / 10243	245 / 2605	727 / 4321	251 / 1257	261 / 1347	204 / 1492	5212 / 21265
Použitie donucovacích prostriedkov	5 / 394	4 / 324	3 / 49	3 / 15	0 / 19	2 / 64	17 / 865
Predvedenie na PZ / MsP	30 / 141	5 / 6	6 / 4	21 / 42	11 / 21	4 / 12	17 / 226

VZN – všeobecne záväzné nariadenie, TC – trestná činnosť, PAZI – protialkoholická záchytná izba
PZ – policajný zbor

Štátna polícia

Policajný zbor SR je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem a úlohy, ktoré pre Policajný zbor vyplývajú z medzinárodných záväzkov SR. Policajný zbor sa člení na službu justičnej polície, kriminálnej polície, finančnej polície, poriadkovej polície, dopravnej polície, ochrany objektov, cudzineckej polície, hraničnej polície, osobitného určenia, ochrany určených osôb a inšpekčnú službu. Organizačnou súčasťou Policajného zboru je aj útvar kriminalisticko-expertíznych činností

V Košiciach pôsobia :

- 1) Okresné riaditeľstvo PZ I. so sídlom Moyzesova ul. 19 (3 obvodné oddelenia)
- odbor skráteneho vyšetrovania - Dargovských hrdinov, Pribinova
- 2) Okresné riaditeľstvo PZ II. so sídlom Štúrova ul. 10 (5 obvodných oddelení)
- odbor skráteneho vyšetrovania - Nad Jazerom, KE - Západ
- 3) Krajské riaditeľstvo PZ so sídlom Kuzmányho ul. 8
- 4) Úrad justičnej a kriminálnej polície so sídlom: okres KE I. - ul. Alvinczyho, Južná trieda
- 5) Krajský úrad justičnej a kriminálnej polície so sídlom : Kuzmányho ul. 8

Analýza trestnej činnosti a priestupkov za Okresné riaditeľstvo PZ I - rok 2003

Celková kriminalita	4 173	Priestupky celkom	4 794
Objasnené	1 331	Objasnené	644
Všeobecná kriminalita	3 194	§ 50	4 188
Objasnené	718	Objasnené	289
Majetková kriminalita	2 534	§ 47 - 49	531
Objasnené	258	Objasnené	308
Krádeže vlámaním	644	§ 22/1 e, f, g, h § 30	23
Objasnené	92	Objasnené	16
Krádeže prosté	1 746	ostatné	22
Objasnené	133	Objasnené	13
Ekonomická kriminalita	715		
Objasnené	411		

§ 50 – priestupok proti majetku, § 47 – priestupok proti verejnému poriadku, § 49 – priestupok proti občianskemu spolunažívaniu, § 22 priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, § 30 – priestupky na úseku ochrany proti alkoholizmom a inými toxikomániami

V rámci OR PZ v Košiciach I sú zriadené tri Obvodné oddelenia Policajného zboru /OO PZ/ a to: OO PZ Košice Staré mesto, OO PZ Košice Sever a OO PZ Košice Dargovských hrdinov.

Služobný obvod OO PZ Košice Staré mesto predstavuje centrálnu časť mesta Košice, kde sú sústredené vo zvýšenej miere prevádzky obchodu a služieb, koncentruje sa tu hlavný spoločenský život mesta a jeho návštevníkov, organizovanie rôznych podujatí kultúrneho, športového ale aj politického života. V tomto služobnom obvode je vysoká koncentrácia obyvateľstva v prevažnej miere krátkodobu sa zdržujúcich. Z toho vyplýva aj rôznorodosť páchanej trestnej činnosti, ktorá je registrovaná vo všetkých formách páchania či už organizovanej alebo tzv. príležitostnej trestnej činnosti.

Služobný obvod OO PZ Košice Sever je najväčším obvodom v rámci OR PZ v Košiciach I. Nápad trestnej činnosti je pomerne rovnomerne rozložený v jednotlivých územných častiach obvodu, kde najvyšší nápad je zaznamenaný na sídlisku Ťahanovce, ktoré je dynamicky sa

rozvíjajúcou mestskou časťou prevažne mladých rodín, kde dorastajúca mládež sa podieľa na páchaní trestnej činnosti 70 percentami. V uvedenom úseku z celkového množstva majetkových trestných činov tvoria krádeže vecí a súčiastok z motorových vozidiel jednu polovicu. Vzhľadom k tomu, že sa jedná o pomerne mladé sídlisko, je na mieste dôvodná obava o možný výskyt trestných činov spáchaných pod vplyvom omamných látok, resp. môže dochádzať k distribúcii omamných látok v blízkosti školských zariadení, klubov, pohostinských zariadení.

Významným prvkom z hľadiska pohybu obyvateľov a tým vytvárania kriminogénnych zón sú rekreačné a oddychové oblasti ako napr. Alpinka, Čermel', Bankov, Ryba, Jahodná, chatové a záhradkárske lokality, Zoologická záhrada v Kavečanoch. V týchto oblastiach sú organizované mnohé spoločenské podujatia, kde dochádza k páchaniu trestnej činnosti prevažne majetkového charakteru.

V rozľahlých chatových a záhradkárskejších lokalitách je obtiažne plniť úlohy na úseku prevencie. Z toho vyplýva aj vysoký počet zaznamenaných trestných činov krádeže vlámaním do chát. V záhradkárskejších lokalitách sa eviduje zvýšený pohyb bezdomovcov, ktorí sa podieľajú na páchaní uvedenej trestnej činnosti.

Služobný obvod OO PZ Košice Dargovských hrdinov tvorí sídlisko Dargovských hrdinov a obec Košická Nová Ves. V služobnom obvode žije cca 36.000 obyvateľov. Ide o obvod sídliskového charakteru v ktorom nie je zastúpená priemyselná zóna. Jedná sa o obvod, ktorý slúži ako obytná a rekreačná zóna. Tu ide zväčša o páchanie majetkovej a násilnej trestnej činnosti. Medzi najvýznamnejšie faktory ovplyvňujúce bezpečnostnú situáciu v služobnom obvode, a tým aj nárast nápadu trestných činov, je vysoký počet nezamestnaných a ľudí žijúcich na hranici minima.

Trestná činnosť v služobnom obvode **Okresného riaditeľstva PZ v Košiciach II** je prevažne majetkového charakteru, kde veľkú časť trestných činov majetkového charakteru tvorili trestné činy krádeže vlámaním do motorových vozidiel a krádeže vecí z motorových vozidiel, krádeže vlámaním do bytov, stánkov a bufetov, pivníc a iných objektov, predovšetkým v priemyselných oblastiach. Nápad neznámej trestnej činnosti bol do značnej miery ovplyvňovaný aj nápadom trestnej činnosti krádeží vlámaním do záhradných chát, najmä v obvode OO PZ Košice Nad Jazerom, OO PZ Košice Sídlisko KVP a OO PZ Košice Šaca. Uvedenej trestnej činnosti sa dopúšťali predovšetkým občania slabšej sociálnej vrstvy, takzvaní bezdomovci a mladiství. Na predchádzanie tohoto druhu trestnej činnosti boli vykonávané zo strany príslušných obvodných oddelení PZ vlastné policajné akcie "RAZIA, SKÍNI, VRECKÁRI, MOTO".

Za problematické miesto v služobnom obvode Okresného riaditeľstva PZ v Košiciach II patrí sídlisko Luník IX v služobnom obvode OO PZ Košice Sídlisko KVP. Prevažnú časť tohoto sídliska tvoria občania rómskeho pôvodu, ktorí páchajú trestnú činnosť nielen v služobnom obvode samotného oddelenia PZ, ale aj na teritóriu mesta Košice. Z dôvodu eliminovania nápadu trestnej činnosti bola na Luníku IX zriadená policajná stanica v rámci ktorej výkon služby zabezpečujú traja policajti v čase od 07.30 h. do 15.30 h.

Problematickým miestom nápadu trestnej činnosti sú taktiež parkoviská pred bránami VSŽ a.s. Košice – US STEEL Košice, v služobnom obvode OO PZ Košice Šaca, kde najmä dochádzalo ku krádežiam vozidiel ako aj k ich vykrádaniu. Pri objasňovaní neznámej trestnej činnosti spáchanej v objekte VSŽ a.s. Košice – US STEEL Košice bolo problematické ovplyvniť tento nápad preventívnou činnosťou polície, nakoľko objekty VSŽ a.s. Košice – US STEEL Košice sú chránené vlastnou bezpečnostnou službou.

V služobnom obvode Obvodného oddelenia PZ Košice Juh je problematická priemyselná oblasť s vysokým nápadom ekonomickej trestnej činnosti, kde z celkového počtu 597 ekonomických trestných činov napadlo 297 prípadov.

Analýza trestnej činnosti a priestupkov za Okresné riaditeľstvo PZ II- rok 2003

Celková kriminalita	4 072	Priestupky celkom	6 024
Objasnené	1 437	Objasnené	945
Násilná kriminalita	574	§ 50	5 335
Objasnené	397	Objasnené	343
Majetková kriminalita	2 354	§ 47 - 49	642
Objasnené	312	Objasnené	347
Mravnostná kriminalita	19	§ 22/1 e, f, g, h § 30	15
Objasnené	12	Objasnené	14
Ekonomická kriminalita	597	Ostatné	16
Objasnené	342	Objasnené	15

Analýza dopravných nehôd v Košiciach za r. 2003

Počet dopravných nehôd	3 672	Príčiny	
Počet usmrtených osôb	15	Rýchlosť	279
Počet ťažko zranených	81	Nedanie prednosti	334
Počet ľahko zranených	372	Nesprávny spôsob jazdy	1 366
Hmotné škody (v Sk)	225.713.100 Sk	Porušenie základných povinností	1 327

Súdy - Ochranu poriadku a bezpečnosti v súdnych objektoch na účel zachovania dôstojnosti konania pred súdom a bezpečnosti osôb zabezpečujú príslušníci zboru označení ako „Justičná stráž“. V Košiciach sídlia súdy: Ústavný súd SR, Krajský súd, obvodné súdy - Košice I., Košice II. a Košice okolie

Vzdelávanie - V Košiciach sú situované vzdelávacie inštitúcie v rámci bezpečnosti: Stredná policajná škola, ul. Južná trieda a Vojenská letecká akadémia gen. M.R. Štefánika

Zariadenia výchovnej prevencie - poskytujú odbornú pomoc deťom zo sociálne alebo výchovne zlyhávajúceho prostredia a deťom s narušeným psychosociálnym vývinom za súčasnej práce s rodinou s cieľom zlepšiť a zachovať jej funkcie. Činnosť preventívnych zariadení je zameraná na ochranu detí pred sociálno-patologickými javmi.

Medzi zariadenia výchovnej prevencie patrí centrum výchovnej a psychologickkej prevencie, liečebno-výchovné sanatórium a diagnostické centrum.

V Košiciach sú zastúpené:

- Centrá výchovnej a psychologickkej prevencie na ul. Karpatská, Zádielska, Slovenskej jednoty
- Pedagogicko – psychologická poradňa, Baueroва 10
- Liečebno-výchovné sanatórium, Tešedíkova 3;
- Diagnostické centrum, Opatovská cesta 101

Záver:

Košice ako druhé najväčšie mesta na Slovensku trpí vysokým stupňom kriminality, ktorý sa obmedzovaním sociálnych dávok stále zvyšuje. Stúpa počet trestných činov najmä krádeží a ekonomickej kriminality pri nedostatočnom personálnom a technickom vybavení polície.

Pre zvýšenie bezpečnosti je potrebné tiež zvýšiť spoluprácu občanov v oblasti ochrany verejného poriadku.

3. 8. VÝCHOVA A VZDELÁVANIE

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky v súlade s Národným programom výchovy a a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov zavádza v rámci decentralizácie štátnej správy na úseku školstva špecializovanú štátnu správu v školstve, ktorú v obci predstavuje školský úrad. Štátnu správu v školstve vykonávajú: riaditeľ školy alebo školského zariadenia, obec, samosprávny kraj, školský úrad, štátna školská inšpekcia, Ministerstvo školstva SR a iné ústredné orgány štátnej správy.

Školskú samosprávu vykonávajú: rada školy, obecná školská rada, územná školská rada a žiacka školská rada. Sú to iniciatívne a poradné orgány, ktoré vyjadrujú a presadzujú verejné záujmy a záujmy žiakov, rodičov, pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov v oblasti výchovy a vzdelávania. Plnia funkciu verejnej kontroly, posudzujú a vyjadrujú sa k činnosti škôl, školských zariadení, orgánov miestnej štátnej správy, orgánov obcí a samosprávnych krajov z pohľadu školskej problematiky.

Obec vykonáva prenesené kompetencie výkonu štátnej správy v školstve v oblasti vytvárania podmienok na plnenie povinnej školskej dochádzky (zriadenie a zrušenie základných škôl), určovanie školských obvodov a kontrolu výkonu a plnenia povinnej školskej dochádzky.

Obec pri výkone samosprávy zriaďuje a zrušuje podľa siete: základné umelecké školy, materské školy, školské kluby detí, školské strediská záujmovej činnosti, centrá voľného času, zariadenia školského stravovania pre žiakov základných škôl a materských škôl, jazykové školy pri základných školách, strediská služieb škole.

Samosprávny kraj pri prenesenom výkone štátnej správy zriaďuje a zrušuje stredné školy, učilištia, strediská praktického vyučovania.

Samosprávny kraj pri výkone samosprávy zriaďuje a zrušuje základné umelecké školy, záujmovo-vzdelávacie zariadenia, domovy mládeže, zariadenia školského stravovania, zariadenia praktického vyučovania, strediská služieb škole, školy v prírode, centrá voľného času, školské strediská záujmovej činnosti.

Vysoké školy sú samosprávnymi subjektami. Zriaďujú sa zákonom, právo vydávať doklady o získanom vysokoškolskom vzdelaní pre študijné odbory získava vysoká škola/fakulta na základe akreditácie študijného programu.

Právo na bezplatné vzdelanie zaručuje Slovenská republika občanom v školách: základné školy, stredné školy, učilištia, strediská praktického vyučovania, špeciálne základné školy, špeciálne stredné školy, praktické školy a odborné učilištia. Štát prispieva zo štátneho rozpočtu na ostatné školské zariadenia.

Súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy sú materské školy, ktoré zabezpečujú predškolskú výchovu detí do šiestich rokov. Predškolská výchova rozvíja osobnosť dieťaťa, pomáha rodine plniť jej výchovnú funkciu, zohráva dôležitú úlohu pri vyrovnávaní rozdielov medzi deťmi z rozličného socioekonomického a kultúrneho prostredia a pri včasnom diagnostikovaní odklonov a porúch vo vývine dieťaťa.

V Košiciach je 72 materských škôl, ktorých počet sa v dôsledku klesajúceho prirodzeného prírastku obyvateľov neustále znižuje. Ďalej tu pôsobí 45 základných škôl, 7 základných škôl umeleckých, 5 centier voľného času a 2 strediská služieb škole, 1 štátna jazyková škola, 93 školských jedální pri ZŠ a MŠ, z toho 3 s právnou subjektivitou ako samostatné organizácie.

Sieť stredných škôl tvorí 17 štátnych i neštátnych gymnázií a ďalších 16 druhov stredných škôl s technickým, dopravným, ekonomickým, zdravotníckym a umeleckým zameraním (pätnásť tisíc študentov). Súčasťou výchovného systému sú aj zamerania na výuku svetových jazykov nemeckého, anglického a francúzskeho. To umožňuje potencionálnym podnikateľom zo zahraničia komunikovať podstatne jednoduchšie s pracovníkmi z nášho mesta.

Košice sú sídlom troch univerzít (Technická univerzita, Univerzita veterinárneho lekárstva, Univerzita P.J. Šafárika) a Vojenskej leteckej akadémie M.R. Štefánika. Zastúpené sú tu i fakulty niektorých ďalších škôl so sídlom mimo Košíc ako sú Ekonomická univerzita v Bratislave,

Univerzita J.A. Komenského, Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre a Teologická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku.

V rámci Technickej univerzity (TU) v Košiciach je zriadených osem fakúlt: Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií, Hutnícka fakulta, Strojnícka fakulta, Fakulta elektrotechniky a informatiky, Stavebná fakulta, Ekonomická fakulta, Fakulta umení a Fakulta výrobných technológií so sídlom v Prešove.

Dnes má TU v Košiciach okolo 12 tisíc študentov riadneho štúdia, okolo 700 doktorandov, pracuje v nej takmer 900 pedagógov a rovnaký počet výskumných a technicko-hospodárskych pracovníkov. Univerzita pokrýva široké spektrum vzdelávania, ale aj v mnohých odboroch je jediným centrom vedy, výskumu a vzdelávania nielen na Slovensku ale aj v stredoeurópskom priestore. Úzko spolupracuje s inými univerzitami a s priemyselným zázemím regiónu i celého Slovenska.

Na 15 fakultách piatich vysokých škôl mesta študuje okolo 19 350 mladých ľudí, čo je o 873 študentov viac ako pred rokom. Takmer šestinu študentov tvoria študujúci popri zamestnaní, 393 študentov bolo inej štátnej príslušnosti, najviac na Univerzite veterinárneho lekárstva (133).

Mesto Košice má od 1. júla 2002 zriaďovateľskú funkciu k základným školám, materským školám, základným umeleckým školám, centráм voľného času a ďalším zariadeniam. Spolu prešlo do pôsobnosti mesta 193 týchto zariadení, z čoho u 32 škôl a školských zariadení mesto presunulo zriaďovateľskú funkciu na mestské časti. To znamená, že mesto pre uvedené zariadenia vykonáva komplexnú správu, ktorú zabezpečuje cca 700 pracovníkov, ktorí sa takto stali zamestnancami mesta Košice.

V súčasnom období pokračuje proces decentralizácie čo znamená, že po zrušení okresných úradov k 1. 1. 2004 sa presúvajú z oblasti školstva ďalšie kompetencie na samosprávu. Sú to kompetencie z oblasti metodiky.

Zmeny v demografickom vývoji v Košiciach sa odrazia na kapacitnom využití existujúcich škôl. V nasledujúcich 6-tich rokoch poklesne počet žiakov začínajúcich povinnú školskú dochádzku o cca 20 %. Tento stav si vyžiada racionalizáciu škôl a školských zariadení, ktorá zároveň by mala zastaviť i proces ich zadlžovania.

Z hľadiska štruktúry vzdelania vysokoškolské vzdelanie má 13,5 % obyvateľov mesta a 32,1 % má ukončené stredoškolské a učňovské s maturitou. Osoby sa základným vzdelaním a bez vzdelania predstavujú v Košiciach len 17 % z celkovej populácie mesta.

V Košiciach viaceré školy vytvorili priestor pre vzdelávanie handicapovaných alebo nadaným deťom. Osemnásť základných škôl má umiestnených 106 handicapovaných žiakov.

Priaznivé sú vývojové trendy v oblasti vzdelávania. Za 10 rokov sa zvýšil podiel s úplným stredným a vysokoškolským vzdelaním z 35,5 % na 45,6 % a naopak poklesol počet osôb len s ukončeným základným vzdelaním. Z hľadiska pohlavia vysokoškolské vzdelanie prevažuje u mužov a úplne stredné vzdelanie u žien.

V oblasti ďalšieho vzdelávania deti a mládež nachádzajú uplatnenie svojich záujmov v centrách voľného času a v mimoškolskej činnosti na školách. Patria sem rôzne tanečné krúžky, divadelné, prírodovedné, zručnosti, športové, ľudovomelecke a počítačové.

Mnohé školy si uvedomujú rôznorodosť nadania detí a mládeže a reagujú aj na požiadavky praxe. Vznikajú preto špecializované triedy alebo aj celé školy so zameraním napr. na šport, cudzie jazyky alebo informatiku.

Zaujímavo naplniť voľný čas mládeže je veľmi potrebné, pretože vplyvom zmenených ekonomických podmienok rodičia majú menej času na výchovu a narastá počet socio-patologických javov medzi mládežou ako: drogy, fajčenie, alkohol, šikanovanie a kriminalita. Kapacitne centrá voľného času však nestačia, a preto aj viaceré mestské časti podporujú alebo majú v plánoch rozvíjať centrá voľného času.

V Košiciach je zastúpená aj veda a výskum v rámci vysokých škôl a vo výskumných ústavoch (lesnícky, ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, hutníckej keramiky, stavebný, zväračský,...) a v pracoviskách Slovenskej akadémie vied – archeologický, banícky, Matematický, Neurobiologický, Parazitologický, Spoločenskovedný, Ústav experimentálnej fyziky SAV, Ústav fyziológie hospodárskych zvierat, Ústav geotechniky SAV.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva Košíc (podľa sčítania ľudu v roku 2001)

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania

b)	základné	32 790	
c)	učňovské (bez maturity)	30 452	
d)	stredné odborné (bez maturity)	12 831	
e)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	10 868	
f)	úplné stredné odborné (s maturitou)	47 387	
g)	úplné stredné všeobecné	15 909	
h)	vyššie	1 530	
i)	vysokoškolské spolu	31 817	
	- vysokoškolské bakalárske		1 063
	- VŠ magisterské, inžinierske, doktorské		28 333
	- vysokoškolské doktorandské		2 421
–	v tom podľa zamerania:		
	- univerzitné		13 274
	- technické		12 072
	- ekonomické		3 716
	- poľnohospodárske		891
	- ostatné		1 864
j)	ostatní bez udania školského vzdelania	7 231	
k)	ostatní bez školského vzdelania	304	
l)	deti do 16 rokov	44 974	

Rozvoj vzdelávania a výchovy prispieva k zvýšeniu kvality ľudských zdrojov. Podpora vzdelania vedie k vytváraniu kvalifikovanej, vzdelanej, flexibilnej pracovnej sily a jej lepšej adaptability na trhu práce. Rozvoj technológií a premeny trhu práce vyžadujú celoživotné učenie sa. Celoživotné vzdelávanie a učenie je v poslednom desaťročí v centre pozornosti nadnárodných organizácií, vlád, medzinárodných organizácií. Odrazilo sa to v príprave rôznych ideových a koncepcných materiálov.

Súčasný stav celoživotného vzdelávania

Celoživotné vzdelávanie zahŕňa spolu výchovné a vzdelávacie aktivity uskutočňované v školskom subsysteme vzdelávania (materské, základné, stredné a vysoké školy) a v subsysteme mimoškolského vzdelávania (podnikové, rezortné, záujmové, občianske, iné vzdelávanie). Prvý subsystem sa označuje aj ako formálne vzdelávanie, druhý ako neformálne vzdelávanie. Oba subsystemy vzdelávania možno charakterizovať ako organizovanú činnosť cielenú na získanie vedomostí, schopností a zručností potrebných pre výkon konkrétnych činností, pričom v oboch systémoch je uskutočňovaná inštitucionálne, je štruktúrovaná podľa cieľov, počtu hodín a podpory učenia sa. EK však v poslednom období presadzuje termín „celoživotné učenie“, v ktorom pripája k oboj uvedným subsystemom tretí – informálne (neinštitucionálne) učenie sa - vychádzajúce z každodenných aktivít spojených s prácou, rodinou alebo voľným časom; toto učenie nie je štruktúrované, nevedie k získaniu osvedčenia, je skôr príležitostné, nezámerne.

Zákon o ďalšom vzdelávaní napriek novele len odráža stav existujúci v tejto oblasti, nevytvára dostatočné podmienky pre vývoj a zmeny (napr. v oblasti financovania, hodnotenia kvality, uznávania vzdelávania). Zároveň je treba konštatovať, aj to, že nie sú vytvorené dostatočné podmienky pre jasnejšie prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania (obsah vzdelávania, jeho organizačná a hodnotiacia štruktúra, uznávanie dokladov - horizontálna priestupnosť medzi systémami, otvorenosť oboch vzdelávacích subsystemov).

Financovanie vzdelávania

Zdroje a pravidlá financovania pri formálnom vzdelávaní sú tiež určené právnymi predpismi (pre základné, stredné školy, školské zariadenia) zákon č.597/2003 Z. z. Tento nový zákon zavádza

normatívne financovanie na žiaka, dotácie z verejných financií sú poskytované všetkým školám (štátne, neštátne) rovnako.

Pri štúdiu na verejných vysokých školách študenti poplatky za štúdium doteraz neplatia, okrem poplatkov za niektoré úkony (napr. materiálne zabezpečenie prijímacieho konania a iné), tieto poplatky sú prírjmami školy; školné a poplatky za štúdium na súkromnej vysokej škole určí táto škola vo svojom vnútornom predpise.

Širšie sú možnosti financovania ďalšieho vzdelávania (účastníci, zamestnávateľa, účelové dotácie zo štátneho rozpočtu, rozpočet Národného úradu práce, prostriedky rozpočtov miest a obcí, iné zdroje).

V oblasti financovania celoživotného vzdelávania vývojové trendy sledujú cieľ diverzifikácie zdrojov (štát, zamestnávateľa, občania) a stanovenie jasných základných princípov ich čerpania (poskytnutie možností čerpať v súlade s potrebami).

Hodnotenie kvality vzdelávania

V oblasti hodnotenia kvality vzdelávania sú pre *formálne vzdelávanie* na základných a stredných školách vypracované učebné osnovy predmetov a v nadväznosti naň sú pripravované a overujú sa vzdelávacie a výkonové štandardy. Ako potrebné sa v súčasnosti ukazuje inovovať alebo podľa potreby spracovať a používať vzdelávacie štandardy na priebežné aj výstupné hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania. V súvislosti s obsahom vzdelávania je potrebné uskutočniť komplexnú kurikulárnu transformáciu, vypracovať nové osnovy, učebnice a študijné materiály s moderným obsahom rešpektujúcu okrem iného i európsku dimenziu vo vzdelávaní.

Kvalita vzdelávacieho procesu sa prejavuje najmä prostredníctvom schopnosti jeho účastníkov, na základe získaných vedomostí a zručností, uplatniť sa na otvorenom trhu práce. Vysoká nezamestnanosť mladých ľudí a absolventov škôl poukazujú na skutočnosť, že práve tieto zručnosti absentujú v ich výbave. Z celkového počtu evidovaných nezamestnaných absolventov škôl najvyšší podiel koncom roku 2001 tvorili absolventi študijných odborov stredných odborných škôl (33,5%).

Odborné vzdelávanie a príprava nie je v súčasnosti dostatočne orientovaná na rozvoj kľúčových kompetencií všeobecne použiteľných na trhu práce. Obsah učiva je kvantitatívne preťažený a je zameraný na encyklopedickú orientáciu na vedomosti založené na memorovaní bez rozvíjania tvorivého myslenia. Vzdelávacie programy nezohľadňujú individuálne potreby žiakov a študentov. Tvorba učebných osnov sa uskutočňuje bez aktívnej účasti zamestnávateľov a miera zapojenia podnikovej sféry do procesu formulovania obsahu vzdelávania je nedostačujúca. Vybavenosť základných, stredných a vysokých škôl informačnými a komunikačnými technológiami výrazne zaostáva za európskym štandardom.

Rozdiely sú aj medzi ponúkanou kapacitou stredných škôl a skutočným počtom deviatakov a medzi záujmom o stredné školy. V Košiciach najväčší záujem je o gymnáziá a hotelové a obchodné akadémie a najmenší o stredné odborné učilištia, kde približne o polovicu ich kapacity nie je záujem. Znamená to, že vzhľadom na demografický vývoj budú zriaďovatelia nútení sieť stredných škôl racionalizovať. V oblasti vysokého školstva je kvalita vzdelávania zabezpečovaná akreditáciou študijných programov, ktoré uskutočňujú fakulty vysokých škôl a pravidelnou komplexnou akreditáciou činností vysokých škôl v 6-ročných intervaloch.

V oblasti *neformálneho vzdelávania* zatiaľ neexistuje účinný systém hodnotenia kvality. Problémom je absencia rámcových štandardov, určujúcich minimálne základné požiadavky pre určitý odbor činnosti. Vzdelávacie inštitúcie poskytujúce vzdelávanie mimo formálneho systému fungujú na báze ponuky a dopytu na trhu práce. Zo strany občanov a zamestnávateľov v poslednom období rastie dopyt po ďalšom vzdelávaní, predovšetkým v oblasti informačných a komunikačných technológií, riadenia podnikov a ľudských zdrojov a v oblasti cudzích jazykov.

Reforma verejnej správy v školstve bude pokračovať posilnením trendov zaviesť rozhodovanie čo najbližšie k tým, ktorých sa to dotýka a samosprávnosti škôl s cieľom znížiť administratívnu náročnosť správy škôl a priblížiť školu občanom. Škola by sa mala stať otvorenou inštitúciou, kde by sa mali riešiť problémy spolu s rodičmi a kde by sa žiakom poskytovalo nielen vzdelanie ale aj možnosť trávenia voľného času., zábavy a športu.

3. 9. KULTÚRA A HISTÓRIA

Kultúra

Kultúra je nielen ozdobou našej spoločnosti, ale je nezastupiteľnou sférou spoločenského života v dnešnej dobe. Pôsobí na myslenie a duchovne obohacuje celkový život človeka. Podľa Štatútu mesta Košice mesto:

- prispieva k ochrane kultúrnych pamiatok,
- zabezpečuje výstavbu kultúrnych zariadení celomestského významu, riadi a kontroluje tieto zariadenia,
- zabezpečuje údržbu a správu mestských historických pamiatok a stavieb, vrátane historických parkov, alejí, pamätníkov a cintorínov,
- vytvára podmienky pre rozvoj kultúry a umenia na území mesta,
- vytvára podmienky pre rozvoj cestovného ruchu na území mesta.

Mestské časti:

- vytvárajú podmienky pre rozvoj kultúrneho života obyvateľov svojej mestskej časti,
- zabezpečujú úlohy určené *Zákonom č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach*, ktoré nie sú vyhradené do pôsobnosti mesta.

Košice patria medzi najvýznamnejšie kultúrne a historické centrá Slovenskej republiky. Kultúrny život najviac pulzuje v historickom centre mesta, kde je aj najväčšie zastúpenie kultúrnych zariadení, ktoré plnia okrem kultúrnej aj mestotvornú funkciu. Dôležité miesto zohrávajú profesionálne kultúrne zariadenia, ktoré ponúkajú kultúru na vysokej umeleckej úrovni:

Štátne divadlo Košice plní významnú úlohu od roku 1945. Prostredníctvom operného činoherného a baletného súboru ponúka Košičanom bohatú a zaujímavú dramaturgiu v historickej budove a na malej scéne. Jeho hlavným poslaním je umelecky pripravovať a verejne predvádzať činoherné, hudobno-dramatické a tanečné diela. Rozvíja národnú divadelnú kultúru, ktorú prezentuje nielen na Slovensku ale aj v zahraničí.

Štátna filharmónia Košice bola založená v roku 1968. Patrí medzi špičkové symfonické teleso svetového uznania. Ako jediný orchester na Slovensku je organizátorom Košickej hudobnej jari a Medzinárodného organového festivalu.

Bábkové divadlo plní dôležitú súčasť kultúry. Ponúka bábkové predstavenia nielen pre deti, ale aj pre dospelých. Súčasťou divadla je scéna Jorik.

Divadlo Thália reprezentuje maďarské divadelníctvo v Košiciach. Inštitúcia má celoslovenskú pôsobnosť. Dvojročne usporadúva Festival divadiel umelcov a národností Karpatského eurorégiónu.

Staromestské divadlo je voľným združením umelcov, divadelníkov, priaznivcov a milovníkov divadla a usporiadateľom každoročných festivalov profesionálnych nezávislých divadiel s európskou účasťou.

V Košiciach pôsobí jediné rómske divadlo na Slovensku, Romathan.

Zachovávanie historického dedičstva sa sústreďuje v historických budovách prostredníctvom zriadených múzeí.

Východoslovenské múzeum je druhým najstarším múzeom v SR, vo svojich fondoch spravuje viac ako 500 tis. zbierkových predmetov. Obsahuje nález zlatých mincí z 15. a 17. storočia – Košický zlatý poklad, svojím rozsahom druhý najväčší v republike.

Expozícia v Miklušovej väznici približuje dejiny mesta a priestory bývalej mučiarnie.

Slovenské technické múzeum je jediné svojho druhu na Slovensku s bohatým zbierkovým fondom, dokumentujúcim rozvoj techniky. Súčasťou múzea je planetárium a v areáli Letiska Košice je expozícia letectva.

Výtvarné umenie je prezentované v galériách rôzneho žánru v meste:

- Východoslovenská galéria
- Loflerova galéria

- Fotogaléria NOVA
- Galéria /Veritas/ a ďalšie.

Nezastupiteľné miesto v dnešnom pretechnizovanom svete majú knižnice. Na území mesta pôsobí množstvo **knižníc** rôzneho typu.

- Štátna vedecká knižnica (zriaďovateľom je Ministerstvo kultúry SR)
- Verejná knižnica Jána Bocatia (zriaďovateľom je KSK, má funkciu krajskej knižnice),
- Knižnica pre mládež mesta Košice (zriaďovateľom je mesto Košice). Je jedinečnou knižnicou pre mládež mesta, ktorá bola založená v roku 1955. Okrem centrálnej knižnice má vybudovanú sieť školských pobočiek. Mnoho knižníc existuje pri firmách, spoločnostiach, združeniach, univerzitách a cirkvách.

V zriaďovateľskej pôsobnosti mesta je Archív mesta Košice, ktorý sústreďuje archívny materiál mesta Košíc a je jedným z medzinárodne známych, najbohatších a najvýznamnejších archívov na Slovensku vôbec. Jeho bohatstvo nebolo doteraz dostatočne využité. Je najstaršou inštitúciou mesta, ktorá po stáročia v nezmenenej podobe, nezmenenej funkcii a názve existuje aj v súčasnosti. Je informačnou pokladnicou mesta.

Nadácia PRO CASSOVIA bola zriadená primátorom mesta Košice v roku 1993, podľa zákona č. 34/2003 o nadáciách plní úlohu verejnoprospešného účelu. Podporuje aktivity mesta v oblasti kultúry, národnostných menšín, ľudských práv, duchovných hodnôt, ochrany životného prostredia a zachrany a obnovy kultúrnych pamiatok v meste. Financie nadácia získava od sponzorov, ktoré prerozdeľuje podľa požiadaviek.

Mesto Košice nie je zriaďovateľom žiadneho kultúrneho zariadenia, ako nositeľa a organizátora tzv. „živej kultúry“, ako boli v minulosti: Park kultúry a oddychu, Osvetové stredisko mesta Košíc a Dom kultúry. Pri organizovaní kultúry dnes spolupracuje so všetkými kultúrnymi inštitúciami v meste.

Neprofesionálnu kultúru vo všetkých žánroch umenia zastupuje Košické osvetové stredisko, ktoré je riadené Košickým samosprávnym krajom a plní úlohy po štátnej línii cez MK SR.

Kultúru v mestských častiach zastupujú kultúrno-osvetové strediská:

- Kultúrno-spoločenské centrum Južan – Smetanova 4
- ÁTRIUM KLUB – Zuzkin park
- Kultúrne stredisko Hornád – Národná trieda
- Kultúrne stredisko Jazero – Spišské námestie
- Kultúrne stredisko Laborec – Povstania Českého ľudu
- Kultúrne stredisko C KLUB – Čordákova 2

Zásluhou neziskových umeleckých združení a agentúr, ktoré organizujú kultúrny život, môžeme v Košiciach zhliadnuť mnohých vynikajúcich umelcov zo Slovenska a zo zahraničia. Medzi najaktívnejšie patria:

- Východoslovenské folklórne združenie
- Združenie FORSA
- Združenie FEMAN
- Združenie Staromestské divadlo
- Kultobin s.r.o.,
- GES umelecká agentúra
- GREART umelecká agentúra

Nezaplatiteľnú činnosť vykonávajú centrá voľného času, ktoré ponúkajú pre deti a mládež prostredníctvom rôznych záujmových súborov a krúžkov zmysluplne využívať voľný čas.

V Košiciach sú zriadené nasledovné centrá voľného času:

- CVČ DOMINO- Popradská 86
- CVČ JUNIOR – Hemerkova
- CVČ TECHNIK – Orgovánová 5
- CVČ DÚHA - Korejská

Napriek nepriaznivej ekonomickej situácii v oblasti kultúry, v meste pôsobí veľa kolektívov a jednotlivcov vo všetkých žánroch umenia na vysokej umeleckej úrovni. V oblasti folklóru tu pôsobia folklórne súbory dospelých, detské, ženské a mužské a ich spevácke skupiny (Železiar, Čarnica, Jahodná, Borievka, Hornád).

Moderné tanečné umenie reprezentujú od detských súborov /Vánok, Hviezdička / ocenených na medzinárodných súťažiach, aj ďalšie významné tanečné skupiny / Štúdio S, Bo-balet, La Mosca.../

Vokálne umenie je zastúpené špičkovými speváckymi zbormi ako Collegium Technicum, Košický spevácky zbor učiteľov, Čermel', Karpaty, Spevácky zbor sv. Cecílie a detské zbory – Košický detský spevácky zbor Scola cantorum Cassoviensis a Zvonček.

V meste pôsobí vynikajúci mládežnícky sláčikový orchester MUSICA IUVENALIS, Symfonický orchester Konzervatória, Dychový orchester mladých, dychová hudba Kodurka. Oblasť populárnej hudby je zastúpená množstvom vokálno-inštrumentálnych skupín. Medzi najznámejšie možno spomenúť NO NAME, BACKWARDS.

Rôznorodé záujmy občanov sú zastúpené v organizáciách: Združenie košických fotografov K-91, Spolok košických filatelistov, Skupina historického šermu Jago, OZ Dizajn fórum, Združenie paličkovanej čipky Košice, n.o., Cassovia Country Dancers, Bonsaj klub Košice, IN-ART Klub pre nezávislé umenie, Tanečný klub Meteor Košice a pod.

Väčšina súborov stratila svojich zriaďovateľov a situáciu riešila nadobudnutím samostatnej právnej subjektivity vo forme občianskych združení, nadácií, neziskových organizácií alebo vytvorením komerčnej organizácie. Prostredníctvom CVČ a škôl je poskytovaná možnosť zapojenia sa detí a mládeže do mimoškolskej činnosti v súboroch a krúžkoch. Veľké rezervy sú na základných školách, učitelia nie sú dostatočne motivovaní /ani finančne, ani morálne/. Do značnej miery túto funkciu plnia základné umelecké školy. Dôležitú úlohu v oblasti kultúry plní Konzervatórium, Stredná umelecká škola, Škola úžitkového výtvarníctva, Katedra dizajnu na Fakulte úžitkových umení Technickej univerzity v Košiciach.

Mesto Košice na poli kultúry sa môže prezentovať podujatiami organizačne a odborne vysoko náročnými s medzinárodným dosahom.

- Košická hudobná jar
- Medzinárodný organový festival
- Universitas Cantat /medzinárodný festival univerzitných zborov/
- CASSOVIA BRASS PARADE /medzinárodný festival dychovej hudby/
- Medzinárodný džezový festival
- Zlatý žobrák / medzinárodný festival káblových televízií/
- Košické folklórne dni s medzinárodnou účasťou
- Medzinárodná klavírna súťaž
- Festival sakrálneho umenia
- Košický zlatý poklad / autorská súťaž v oblasti populárnej hudby/
- Medzinárodný festival nezávislých divadiel, atď.

V živote mesta veľmi dôležitú úlohu zohráva cirkev. Po roku 1989 zaujala viditeľné miesto v oblasti duchovnej a mravnej obrody, v rozvoji vzdelanosti, kultúry, sociálno-charitatívnej činnosti a v starostlivosti o sakrálne, historické pamiatky. Za posledné roky sa postavilo viacero nových chrámov, zriadili sa modlitebne (35) a znovu sa otvoril Kňazský seminár sv. Karola Boromejského. Cirkev sa zaslúžila o zviditeľnenie regiónu a mesta prostredníctvom historickej návštevy Svätého Otca Jána Pavla II.

V meste pôsobí Ekumenické spoločenstvo cirkví a náboženských spoločenstiev, ktoré vzniklo v roku 1994, na základe priaznivých vzťahov, vzájomného dialógu a viacročného stretávania v komisii cirkví pri MZ. Košice sú otvoreným mestom so značnou dávkou tolerance, vzájomnej úcty a otvoreného dialógu medzi veriacimi. Na území mesta žije dvanásť vierovyznaní. V ES cirkví a náboženských spoločenstiev je organizovaných 9 cirkví – Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Cirkev československá husitská, Evanjelická cirkev a. v., Gréckokatolícka cirkev, Pravoslávna cirkev, Reformovaná kresťanská cirkev, Rímskokatolícka cirkev a Židovská náboženská obec. Do povedomia Košičanov sa Ekumenické spoločenstvo dostalo organizovaním tradičných podujatí ako sú Ekumenické Bohoslužby slova, Pašiovy sprievod, Veni Sancte, Spomienka na deportáciu Židov z mesta a spolupráca pri organizovaní Festivalu sakrálneho umenia.

Košice sú známe svojou ústretovosťou ku kultúram národnostných menšín žijúcich na území mesta. Občianske združenie Klub národnostných menšín a pamätná izba Sándora Máraiho bolo

registrované v roku 1999 a pôsobí na Mäsiarskej ulici č. 35 v Košiciach. Klubové priestory slúžia potrebám všetkých deviatich národnostných menšín žijúcich na území mesta (Maďarský spoločenský a kultúrny zväz na Slovensku, Csemadok, Český spolok na Slovensku, Karpatskonemecký spolok na Slovensku, Kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku, Nadácia Dobrá rómska víla Kesaj, Poľský klub – Spolok Poliakov a ich priateľov na Slovensku). K rozvoju národnostných kultúr a tradícií prispievajú každoročne podujatia: Večer národnostných menšín, Športový deň národnostných menšín a v spolupráci s konzulátmi a umeleckými agentúrami poriadajú každoročne Dni českej kultúry, Dni poľskej kultúry, Dni maďarskej kultúry. Csemadok usporadúva vo svojej vlastnej budove na Kováčskej ulici významné medzinárodné jazykovedné a kultúrne podujatia: Kazinczyho dni jazykovej kultúry a Dni Zoltána Fábryho. Rusínska a ukrajinská národnostná menšina pracuje vo svojich priestoroch na Hlavnej ulici. Aj ďalšie národnostné menšiny pracujú v rámci svojich kultúrnych združení.

Dôležitou organizáciou zameranou na posilňovanie ducha vlastenectva a obnovovanie pamäti národa je Matica slovenská, ktorej odbor v Košiciach aktívne pôsobí, čoho dôkazom sú mnohé akcie (besedy, spomienky, súťaže,...).

Mesto Košice prostredníctvom referátu kultúry /6 pracovníkov/ je organizátorom tradičných kultúrnych podujatí: Oslavy Dňa mesta Košice, Festival sakrálneho umenia, Košické Vianoce a Silvester. Tieto podujatia majú pevné miesto v živote obyvateľov Košíc a prispievajú k upevneniu lokálpatriotizmu:

Oslavy Dňa mesta Košice sa usporadúvajú na počesť udelenia prvej kráľovskej erbovej listiny mestu Košice dňa 7. mája 1369. V rámci osláv sa konajú rôzne podujatia, ktoré už majú pevné miesto v štruktúre programov. Medzi tradičné podujatia patria: otvorenie sezóny detskej železnice, otvorenie sezóny v ZOO, trh tradičných remesiel, voľba študentského richtára, rytierske slávnosti, kreslenie na asfalt, koncert vo fontáne, koncert ŠD, festival rockových skupín a množstvo sprievodných podujatí. Slávnostný ceremoniál odovzdávania cien mesta a cien primátora má svoj samostatný protokol.

Košické Vianoce sú tradičné a obľúbené podujatie obyvateľov Košíc. Denne od otvorenia na Mikuláša až do začiatku Vianoc sa pod vianočným stromčekom pred Immaculatou organizujú pestré, kultúrne vystúpenia vo vianočnej atmosfére. Predvianočnú atmosféru dopĺňajú vianočné trhy.

Silvester - pre občanov Košíc sa pod vianočným stromčekom organizuje megakonzert s bohatou dramaturgiou, diskotékou a veľkým ohňostrojom.

Festival sakrálneho umenia - pätnásty rok organizuje referát kultúry ojedinelé podujatie na Slovensku s medzinárodnou účasťou. Festival dáva priestor všetkým cirkvám a náboženským spoločenstvám na prezentáciu sakrálneho umenia v oblasti hudby, výtvarného umenia, slova a filmu. Hlavnou myšlienkou festivalu je ekumenizmus.

Ako to vyplýva zo zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, povinnosťou obce je viesť vlastnú kroniku. Kroniku mesta Košice, ako to ukladá VZN č.6/1992 zabezpečuje referát kultúry. Po zhromaždení a sumarizácii informácií a podkladov tieto spracúva do 9 tematických celkov – verejný život, hospodársky život, školstvo a výchova, veda a technika, kultúra a umenie, cirkevný život, zdravotníctvo, sociálna starostlivosť, šport a telesná výchova.

Referát kultúry Magistrátu mesta Košíc aktívne spolupracuje s MČ Košice Staré Mesto, Košickým osvetovým strediskom pri organizovaní Košického kultúrneho leta. Pravidelné vystúpenia rôznych kultúrnych telies na pódii Dolná brána nad archeologickým komplexom (ale aj v iných častiach Hlavnej ulice) si získali priazeň domácich návštevníkov ako aj zahraničných turistov. K zaujímavostiam a novinkám letnej turistickej sezóny v roku 2002 patrili cyklus podujatí v priestoroch Dolnej brány, v rámci ktorého sa v lete pravidelne organizovali koncerty a výstavy.

Všetky kultúrne podujatia organizované mestom Košice sú financované výlučne zo sponzorských finančných príspevkov a grantov, ktoré sú poskytované na základe predkladaných žiadostí a projektov.

Jednotlivé mestské časti si vytvárajú aj vlastné kultúrne podujatia, programy, ktoré sú orientované buď na obyvateľov mestskej časti alebo majú celomestský charakter. Najviac podujatí už z hľadiska sústredenia kultúrnych objektov sa odohráva v Starom meste.

Mestské časti vidieckeho charakteru sú orientované viac na folklórne podujatia (Myslavská svadba). Do budúcnosti je žiadúca väčšia prepojenosť a koordinácia aktivít Magistrátu a mestských častí.

Na vývoj verejnej mienky, zvyšovanie informovanosti o dianí v regióne a šírenie kultúry vplývajú aj regionálne médiá, ktoré sú v Košiciach v hojnej miere zastúpené. Rádiá - Slovenský rozhlas regionálne štúdio Košice, FUN rádio, Rádio KIKS, Rádio Regina, Rádio LUMEN Košice, televízia - Slovenská televízia štúdio Košice, TV JOJ, Televízia Markíza, TV Naša a regionálna tlač – Košický Večer a Korzár. Vydavateľstvá: Východoslovenské vydavateľstvo Košice, JES Košice, PEZOLT, Viena, Verbum atď.

Mestskú kultúru ovplyvňujú aj štyri kiná a autokino, Botanická záhrada a Zoologická záhrada.

História a architektonické dedičstvo

Košice patria k mestám s bohatou a slávnou minulosťou. Počiatky osídlenia územia môžeme sledovať už od konca staršej doby kamennej. Prvá písomná zmienka o južnom predmestí je z roku 1230. Samotné mesto založili nemeckí kolonisti z Dolného Saska spolu s miestnymi slovanskými starousadlíkmi. Vďaka obchodnej a strategicky významnej polohe zaznamenali Košice významný vzostup. Udeľovanie privilégií napomáhalo rozkvetu remeselnej výroby, obchodu a zvyšovalo význam i rozvoj mesta. Z roku 1307 sa zachovali najstaršie cechové stanovy v krajine a v roku 1369 dostali Košice ako prvé mesto v Európe vlastný mestský erb. Od začiatku 15. storočia stáli na čele Pentapolitany – zväzku piatich východoslovenských miest. Po období ekonomického rozkvetu a relatívneho mieru v 14. a 15. storočí prežívali Košice v 16. a 17. storočí veľmi rušné časy spôsobené tureckým ohrozením krajiny i sériou stavovských povstaní, počas ktorých často prechádzali z rúk do rúk bojujúcich strán. Napriek rinčaniu zbraní sa v tej dobe stalo mesto aj sídlom univerzity a stredného školstva, spojeného s rekatolizáciou. Zmätky nastupujúceho novoveku vystriedal mier a postupný rozkvet v 18. a 19. storočí. Rástla tu nová baroková architektúra, ktorú vystriedal klasicizmus a romantizmus, do mesta sa sťahovala šľachta, pestovalo sa umenie, divadlo, spoločenský život. Do konca 19. storočia sa stalo jedným z najvýznamnejších priemyselných miest Uhorska. V roku 1918 sa stali Košice súčasťou Československej republiky.

Mestská pamiatková rezervácia v Košiciach tvorí len 5,6 % zastavaného územia mesta a je pritom najväčšou mestskou pamiatkovou rezerváciou na Slovensku. Táto štruktúra sa vyvíjala vo forme mestského urbanizovaného prostredia približne 700 rokov. Dnes je ťažiskom kultúrneho, podnikateľského a spoločenského diania 250 - tisícového mesta. Bezprostredný prstenec vyzretejestskej štruktúry okolo stredovekého jadra, tvoriaci plochu 12 –15 % zastavaného územia mesta, sa vyvíjal približne jedno storočie a za ostatných 30 rokov bol z väčšej časti nenávratne zničený. Zástavba mesta sa potom extenzívne rozvinula na dnešných 15 134 ha.

Vláda SSR na základe návrhu Ministerstva kultúry a Ministerstva výstavby SSR vyhlásila v roku 1983 historickú časť Košíc za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Územie mestskej pamiatkovej rezervácie a príľahlé územia, ležiace v jej ochrannom pásme, je vymedzené tak, že zaberá plochu pôvodného stredovekého mesta a plochu jeho bývalého fortifikačného pásu.

V centre mestskej pamiatkovej rezervácie sú výrazné architektonické dominanty: stredoveký farský kostol – dnes Dóm sv. Alžbety Uhorskej - ktorý je významnou stavebnou pamiatkou svojho druhu v európskom meradle a v slovenskom meradle mu patrí prvé miesto. Staváť ho začali okolo roku 1380, pokračovali vo viacerých etapách až do roku 1508. Na jeho južnej strane je situovaná kaplnka sv. Michala – stredoveký karner, severnú časť námestia zdobí eklekticko-secesná budova Štátneho divadla, za ním barokové súsošie Immaculata. O bohatstve stredovekých Košíc svedčí skutočnosť, že sa tu usídlili oba tzv. žobravé rády: dominikánsky kostol a kláštor v západnej časti mesta a komplex františkánov v severnej časti Hlavnej ulice. Pamiatkový fond mesta tvorí 549 architektonických pamiatok slohového zastúpenia od gotiky až po funkcionalizmus.

Historické centrum si napriek razantnému územnému a populačnému rozvoju sídla zachovalo osobitú atmosféru malého 50 – 60 tisícového mesta z prelomu 19. a 20. storočia. Dobře zachovaná je nielen uličná sieť a parcelácia, ale aj príjemná ľudská mierka, ktorá sa z mnohých európskych miest vytratila. Mestská pamiatková rezervácia v Košiciach si zachovala nielen hlavné objekty,

orientované do uličných koridorov a námestí, ale aj dvorové krídla, medziparcelačné murivá, mikropriestory dvorov, dufartov a nepreberný súbor rozličných tvarov, foriem a výzdoby.

Za slabé stránky sa považuje častokrát **nevhodné využitie objektov**. Zmena vlastníckych vzťahov často znamená zmenu spôsobu využívania objektu, z čoho vyplývajú nároky na zmenu dispozície a tým aj degradáciu pôvodných hodnôt pamiatky. Noví vlastníci sa často pokúšajú „zhodnotiť“ kultúrnu pamiatku napríklad nadstavbou, čím zmenia jej proporcie, vzhľad, dispozíciu – čo je v rozpore so základnou požiadavkou zachovania kultúrneho dedičstva.) K vizuálnej degradácii historickej architektúry (bez fyzického poškodenia samotnej kultúrnej pamiatky) dochádza i živelným rozmiestňovaním reklamných a technických zariadení, ktorým chýba výtvarná kvalita.

Zmysel ochrany národných kultúrnych pamiatok (nehnutelných i hnutelných, hmotných i nehmotných) spočíva v ich nenahraditeľnej úlohe pri spoluvytváraní kultúrneho dedičstva, životného prostredia, kultúrnej krajiny i urbanistických celkov. Predstavujú podstatnú zložku pri tvorbe pocitov identity, lokálpatriotizmu, kultúrneho vedomia, prehlbujú estetické cítenie a rozširujú poznanie ľudí. Ochrana pamiatkového fondu nie je samoúčelnou aktivitou, ale významným prvkom pre ekonomické aktivity širšieho regiónu a podstatným faktorom pre rozvoj cestovného ruchu. K zvýšeniu estetickej úrovne reklám, označení a technických zariadení na fasádach by prispela účasť výtvarnej obce pri ich tvorbe, posudzovaní a kontrole.

Záver:

Košice sú z hľadiska kultúry jedinečné kozmopolitné mesto s mnohými unikátnymi kultúrnymi a historickými pamiatkami. Zápasí však s chybami minulosti, ktoré predstavujú niektoré zanedbané kultúrne a historické budovy, nedostatočne vybavené kultúrne centrá, chýbajúcu sieť vysokých škôl humanitného a kultúrneho zamerania a nedostatočnú výchovu ku estetike a histórii mesta.

Súčasnú situáciu charakterizuje tiež rozdrobenosť vlastníckych vzťahov kultúrnych inštitúcií a z toho vyplývajúca ich nedostatočná informovanosť a vzájomná spolupráca. Zlá ekonomická situácia a konzumný spôsob života spôsobuje nedostatok financií v inštitúciách a samospráve na rozvoj kultúry, nízku návštevnosť kultúrnych podujatí a z toho vyplývajúce niektoré prejavy nekultúrnosti v správaní obyvateľov.

3. 10. *LESY, VODA, PRÍRODA*

Flóra

Súčasný stav vegetačnej pokrývky na území mesta je výrazne odlišný od prirodzeného, rekonštruovaného stavu. Vplyvom človeka sa pôvodný vegetačný kryt veľmi zmenil a v súčasnosti sa v posudzovanom území vyskytujú predovšetkým spoločenstvá ornej pôdy, lúčne a pasienkové spoločenstvá, spoločenstvá krovín, spoločenstvá vodných a močiarnych rastlín, spoločenstvá štrkovísk, spoločenstvá remízok a vetrolamov v okolí Košíc. Z pôvodných lužných lesov sa zachovali len malé fragmenty v alúviu rieky Hornád, alúviu Myslavského a Čermel'ského potoka a v alúviu Idy. Krovinné spoločenstvá sa viažu v posudzovanom území na poľné medze, pasienky, odlesnené svahy a svahové lúky a na sprievodnú zeleň vodných tokov. Kvalitné krovinné porasty sa v posudzovanom území viažu predovšetkým na brehovú porasty Idy, Hornádu a okraje lesných porastov výbežkov Volovských vrchov a Čiernej hory. Sú to najmä porasty trnkových krovín, trnkových lieštin a teplomilných krovín. V okolí Košíc majú najmä dôležitú pôdoochrannú, biologickú a estetickú funkciu zelene v odlesnenej, intenzívne využívannej krajine a sú významnými refúgiami fauny. Košické biotopy aj s okolím je možné rozdeliť do 5-tich kategórií biotopov.

1. Lesné biotopy

Patria k najcennejším biotopom posudzovaného územia. Lesné biotopy sú zachované v južnej časti územia v Bodvianskej pahorkatine na hraniciach s MR, v západnej časti územia v lesnom komplexe Žobrák – Dúbrava, Kodydom a v severnej a severovýchodnej časti územia v komplexe Košického lesa, Košickej hory, Viničnej a Čermel'ského údolia. Niektoré časti týchto biotopov, najmä v severnej a severovýchodnej časti, sú vystavené zvýšenej návštevnosti zo strany obyvateľov mestskej aglomerácie Košice a dochádza k nežiaducej antropizácii biotopov. Krajinnookologická významnosť lesných biotopov v posudzovanom území je napriek tomu veľmi vysoká.

2. Lúčne a pasienkové biotopy

Zahrňuje poloprirodzené lúčne spoločenstvá posudzovaného územia, ktoré boli v minulosti rozšírené na väčších plochách ako dnes. Sú to druhovo pomerne bohaté kvetnaté lúky, uplatňujú sa v nich teplomilné druhy, významná je vysoká biodiverzita, pôvodných druhov našej flóry a fauny, ale ich vývoj a existenciu výrazne ovplyvnili melioračné a regulačné zásahy v minulých obdobiach. Tento typ biotopu sa vyskytuje v posudzovanom území najmä v severnej časti v oblasti Hradovej a Kavečian, v južnej časti na alúviu Hornádu, Idy, Sokolianskeho potoka, kanálov a rybníkov.

Krajinnookologický význam biotopov v posudzovanom území je veľmi veľký. Pri intenzívnom pasení dochádza k redukcii počtu druhov, pri zníženej intenzite pasenia sa opäť druhová diverzita zvyšuje. Po ukončení pasenia prechádzajú medzi lúčne spoločenstvá alebo tvoria tzv. pasienkové úhory. Tento typ biotopov sa v posudzovanom území vyskytuje najmä v severovýchodnej časti územia v okolí Kavečian, v južnej časti územia na úpätí Bodvianskej pahorkatiny a v oblasti hornádskeho meandrov. V poslednom desaťročí ale boli stavy hovädzieho dobytku v posudzovanom území výrazne znížené.

4. Biotop brehových porastov

V posudzovanom území boli v minulosti takmer úplne odstránené pôvodné lužné lesy, ktoré sa zachovali len vo forme pásov drevinných porastov na brehoch rieky Hornád, Myslavského potoka, Idy, Sártoša, čiastočne Sokolianskeho potoka a Kanského potoka. Prirodzený vegetačný kryt dopĺňa miestami líniová zeleň, tvorená nepôvodným druhom kanadského topol'a, väčšinou už v porubnom veku. Z tohto dôvodu často dochádza na viacerých miestach k jeho úplnému vypadnutiu a strate funkčnosti biotopu. Tento typ biotopov v posudzovanom území patrí medzi významné biotopy.

5. Biotop vôd a mokradí

Patria sem všetky lokality posudzovaného so stálou vodnou hladinou . Ide o priehlbiny po ťažbe štrku

(Kechnec, Čaňa, Geča, Krásna n.H., areál nad Jazerom, Bankov) alebo umelo vytvorené nádrže rôzneho druhu - Lánec, Perínske rybníky, Poľov, rôzne priemyselné odkalovacie nádrže. Dnes sú tieto lokality vyplnené vodou na úrovni hladín podzemnej vody, na okrajoch sú vo väčšej alebo menšej miere zarastené makrofytní a sporadicky aj drevinami. Slúžia aj ako rekreačné a oddychové priestory.

Biotop patrí medzi veľmi významné biotopy posudzovaného územia. V posudzovanom území má pomerne plošne obmedzené zastúpenie v južnej a východ časti územia v línii od Čečejevci po alúvium Hornádu. Aj v súčasnosti pretrvávajú trvalý antropizačný atak na tieto biotopy a dochádza k ich ďalšej redukcii v území. Biotopy mokradí sú dôležité najmä preto, že v nich prebieha vývojový cyklus niektorých druhov flóry a fauny a preto tento typ biotopu patrí v posudzovanom území medzi veľmi významné typy biotopov.

6. Ochránené územia

V posudzovanom území sa nachádza šesť vyhlásených chránených území, deväť chránených stromov a sú spracované návrhy na vyhlásenie piatich ďalších chránených území.

1. *Prírodná pamiatka (PP) Kavečianska stráň, k.ú. Kavečany, plocha územia 3,19 ha, rok vyhlásenia: 2000*
2. *Chránený areál (CHA) Košická botanická záhrada, k.ú. Košice-Sever, plocha územia – 29,76 ha, rok vyhlásenia: 2002*
3. *Prírodná rezervácia (PR) Vysoký vrch, k.ú. Čermel', Sokol', plocha územia–36,50 rok vyhlásenia: 1993*
4. *Chránené vtáčie územie Košická kotlina (CHVÚ), rozloha územia – 19 008 ha rok vyhlásenia: 2003*
5. *Chránené vtáčie územie Volovské vrchy(CHVÚ), rozloha územia-128 014 ha rok vyhlásenia: 2003*

7. Vyhlásené chránené stromy

1. *Alvinczyho agát (Agát biely na Alvinczyho ulici), k.ú. Košice- Sever*
2. *Jaseň pri Angeline (Jaseň štíhly v parku Angelinum), k.ú. Košice-Sever*
3. *Univerzitná sofora (Sofora japonská na Kostlivého ulici), k.ú. Košice-Stred*
4. *Platany na veterine (Platany javorolisté v areáli UVL), k.ú. Košice-Sever*
5. *Gingko na Masarykovej (Gingko dvojlaločné v areáli ZŠ Masarykova), k.ú. Košice-Stred*
6. *Topoľ biely v mestskom parku (pri železničnej stanici), k.ú. Košice-Stred*
7. *Šačianske tisy (Tisy obyčajné v parku v Šaci), k. ú. Košice – Šaca*

Fauna

V Košickom regióne sa prelínajú viaceré zložky fauny – holarktická, kozmopolitná, palearktická, eurosibírska, sibírska, mediteránna a boreálna fauna. Vodné a močiarne druhy fauny sú sústredené najmä v južnej časti posudzovaného územia (štrkoviská, materiállové jamy, kanály, rybníky a v nive Hornádu. Lúčne, lesostepné a lesné druhy osídľujú najmä územie Bodvianskej pahorkatiny a aj výbežky Volovských vrchov a Čiernej hory, v severovýchodnej časti územia. Významnú zložku v posudzovanom území tvorí fauna antropogenných stanovišť, ktorá sa vyskytuje priamo v zastavanej časti , v areáloch priemyselných podnikov, mestskej aglomerácii Košíc a obecných sídlach. Košická kotlina je jedným z piatich najvýznamnejších území Slovenska pre hniezdenie druhov orol kráľovský a sokol rároh, pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov sova dlhochvostá, d'ateľ hnedkavý, bocian biely a prepelica poľná.

Súčasný stav kvality životného prostredia

Posudzované územie patrí dlhodobu medzi územia narušené silne až extrémne narušené územia. Košická oblasť je zaradená medzi 9 zaťažených oblastí životného prostredia vymedzených v Slovenskej republike, v ktorých sa prelína najviac negatívnych vplyvov na územie, spôsobujúcich zhoršenie stavu životného prostredia. Znečistenie životného prostredia pochádza predovšetkým z veľkých priemyselných zdrojov (US STEEL Košice, TEKO Košice, Spaľovňa odpadov KOSIT Košice), významný je i podiel stredných a malých zdrojov znečistenia, poľnohospodárstva a automobilovej dopravy.

Ekosystémy v podstatnej časti územia nie sú v súčasnosti v prirodzenom, pôvodnom stave. Činnosť človeka v minulosti, ale aj v súčasnosti sa výrazne prejavila v premene prevažnej väčšiny poľnohospodárskej plochy na intenzívne využívanú ornú pôdu, so sprievodnými znakmi, napr. plošným chemickým znečistením prostredia (hnojivá, biocídy), podstatným znížením biodiverzity územia, výrazným zjednodušením krajiny štruktúry. S týmto spôsobom využívania krajiny úzko súvisí aj ďalšie významné poškodenie – odvodnenie, melioračné a regulačné úpravy územia, pokles hladiny podzemných vôd, vysušovanie krajiny vplyvom urbanizácie a následné poškodenie zvyškov prirodzených a poloprirodzených ekosystémov, zvlášť tých, ktoré sú závislé na vysokej hladine spodnej vody (lúčne a mokradné ekosystémy).

Veľmi výrazným zásahom do ekosystémov posudzovaného územia bola výstavba hutníckeho kombinátu VSŽ Košice (teraz US STEEL), magnezitového závodu v Košiciach i extrémny rast samotnej mestskej aglomerácie Košíc, ktoré priniesli okrem priamych vplyvov na vegetáciu a živočíšstvo územia aj silný prienik nepôvodných druhov flóry a fauny, ktoré vytlačujú v území pôvodné druhy z ich stanovišť.

Nezanedbateľným procesom prebiehajúcim v minulosti a do určitej miery prebiehajúcim aj v súčasnosti je fragmentácia ekosystémov, tj. rozdeľovanie celistvých ekosystémov na menšie časti. Tým sú zvyšky týchto ekosystémov vystavené zvýšenému tlaku z okolia, zjednodušuje sa ich štruktúra a zvyšuje citlivosť a náchylnosť na poškodenie.

Z hľadiska poškodenia bioty posudzovaného územia možno v súčasnosti za kritické časti pokladať najmä západnú časť územia v samotnom areáli hutníckeho kombinátu US STEEL a jeho bezprostrednom okolí a severovýchodnú časť územia v hospodársko-sídelnej aglomerácii Košíc. Medzi relatívne stabilizované ekosystémy, so zvýšenou biodiverzitou rastlinných a živočíšnych spoločenstiev, možno pokladať ekosystémy najjužnejšej časti posudzovaného územia – oblasť Bodvianskej pahorkatiny, západnú časť posudzovaného územia - komplex Žobrák-Dúbrava a severnú časť posudzovaného územia v línii Košická hora – Viničná – Košický les – Čermel'ské údolie – Vysoký vrch.

Košické lesy

1. História

Listinou z 3. októbra 1311 sa synovia a manželka palatína Omodeja zaväzujú odovzdať mestu les medzi Vyšnými Košicami a Gelnicou – základ lesného majetku mesta.

Za socialistického režimu od roku 1948 lesy patrili Československému štátu.

Po prevrate boli lesy v roku 1992 vrátené mestu. Bohaté vodné zdroje však doteraz neboli mestu navrátené. Lesy sú v správe mestského podniku Mestské lesy, s.r.o.

2. Biologický stav

Košické lesy majú výmeru 19 295 ha lesnej pôdy. Plocha lesných porastov je 19 560 ha. Na území Košických lesov sa nachádza 5 národných rezervácií a 1 prírodná rezervácia. Prirodzená obnova lesa prevláda a svedčí o dobrom stave. Produkcia lesa je 104 448 m³ dreva ročne. Vodné zdroje pitnej vody sú sústredené v Čermelskom údolí a zásobujú významnú časť Košíc. Ich produkcia je cca 1,1 mil. m³. Menšie vodné zdroje, pramene a toky, sú na území obcí Vyšný Klátov, Košická Belá, Opátka, Košické Hámre, Malá Lodina, Veľká Lodina a Kojšov

2. Ekonomický stav

Príjmy z produkcie dreva každoročne narastajú a v roku 2002 boli 115 mil. Sk. Vodné zdroje v Čermeľskom údolí patria Východoslovenským vodárňam a kanalizáciám, ktoré majú z nich ročný príjem 5 mil. Sk. Čermeľský vodovod postavilo mesto a sprevádzkovalo ho v roku 1911. Čermeľské údolie Košíc má jedinečný vodný zdroj, ktorý historicky vlastnilo mesto Košice, podobne ako mestské lesy. Po revolúcii mesto Košice požiadalo štát o vrátenie mestských lesov Košiciam. Podobne aj Čermeľský vodovod vlastnilo mesto Košice, ktorý štát v období socializmu zoštátnil. Tento unikátny vodovod dopravuje do Košíc najkvalitnejšie vodné zdroje pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou s priemerným prítokom 35 litrov za sekundu.

Za predaj tejto vody VVS, a. s. (Východoslovenská vodárenská spoločnosť) ročne inkasuje podľa nových cenových výmerov viac ako 39 mil. Sk. Prevádzkové náklady na distribúciu vody odberateľom dosahuje približne 50%.

Voda

Členské štáty EÚ sú zaviazané presadiť Rámcovú smernicu EÚ o vodách pod číslom 2000/60/EC(OJ L 327/1) do svojich legislatívnych noriem v týchto rámcoch:

1. ochrana všetkých vôd štátov EÚ
2. stanovenie ekologických hodnôt vody
3. zavedenie efektívnej prevencie pred zhoršovaním ekologickej kvality vody, pred znečistením povrchových vôd a obnova kvality znečistených povrchových vôd s termínom do 31. decembra 2010
4. prevencia pred zhoršovaním kvality podzemných vôd a obnova kvality znečistených podzemných vôd s termínom do 31. decembra 2010
5. integrovaný vodný manažment a ochrana vôd na princípe prirodzených celkov so zavedením plánov povodí do roku 2004
6. akčný program opatrení na dosiahnutie environmentálnych kritérií pri ochrane vôd
7. strategické úlohy pre elimináciu znečistenia vôd nebezpečnými látkami
8. intenzívna občianska participácia na príprave integrovaných plánov povodí a zavedenie mechanizmov pre širokú informovanosť verejnosti

Členské štáty EÚ sú povinné rámcovú smernicu zapracovať do svojich legislatívnych noriem do konca decembra 2003 a v ďalších rokoch dosiahnuť stupeň ochrany vôd, tak aby boli naplnené predstavy, ktoré sú definované v uvedených rámcoch. Slovensko ako nový člen EÚ má veľkú šancu intenzívne prispievať k ochrane vôd, tak ako je to definované v Rámcovej smernici o vodách. Je to aj výzvou pre Košice, aby ukázali možnosti integrovanej ochrany, tvorby a využívania vôd v súčinnosti s ekonomickými záujmami udržateľného rozvoja Košíc. Napriek tomu, že to nie je jednoduché, sú tu veľké príležitosti zrealizovať programy, ktoré dávajú šancu presadzovať udržateľné rozvojové programy ochrany, obnovy i využívania vodných zdrojov pre zásobovanie obyvateľstva kvalitnými vodami, prevenciu pred povodňami spolu s ochranou i obnovou biodiverzity i zmierňovania negatívnych dôsledkov klimatických zmien. Takto navrhované programy majú nie len politickú podporu, ale sú predmetom záujmu podporovaných grantových schém EÚ. Veľkú iniciatívu v tejto oblasti má EÚ a vo svojich finančných schémach podporných programov dáva veľkú príležitosť pre tých, ktorí majú záujem realizovať programy, ktoré integrujú riešenia viacero doteraz neriešených problémov naraz a sú v metodológii, v technikách i v inštitucionálnych rámcoch inovatívne. Vznikajú tak nové poznatky a skúsenosti, ktoré je možné realizovať v iných regiónoch Európy i sveta na riešenie identických problémov.

Z týchto dôvodov je možné chápať Košické lesy aj celú sídelnú aglomeráciu mesta Košice s príľahlými územiami ako priestor, ktorý môže slúžiť na presadzovanie inovatívnych rozvojových programov, ktoré budú realizované na princípoch trvalej udržateľnosti a zároveň vyriešia problémy, ktoré máme v súčasnosti. Toto je jeden zo základných predpokladov toho, aby bolo možné získať grantové finančné zdroje pre potreby mesta Košice.

3. 11. INFORMAČNÉ SYSTÉMY

Situácia v oblasti informačných systémov a charakteristika existujúcich trendov

Oblasť informatiky patrí medzi najdynamickejšie sa rozvíjajúce oblasti ľudskej činnosti. Táto dynamika je daná hlavne rýchlym napredovaním vývoja technologických prostriedkov, ktorých možnosti následne informačné systémy využívajú

Situačnú analýzu v oblasti IS je rozdelená do troch základných oblastí:

- ❑ Informačné prostriedky
- ❑ Informačné zdroje
- ❑ Informačné služby

- ❑ **Informačné prostriedky**

- ❑ Technológie

- Prostriedky slúžiace na spracovanie informácií

<i>Súčasný stav</i>	<i>Trend</i>
❑ Manuálne spracovanie; písacie prostriedky – písací stroj, písacie potreby. Táto forma spracovania informácií je stále aktuálna a je možné sa s ňou stretnúť na všetkých úrovniach spoločenského života. Neefektívne spracovanie informácií pomocou týchto technológií vyplýva z nedostatočného ekonomického, organizačného a vedomostného potenciálu. ❑ Analógové zariadenia slúžiace na záznam a spracovanie informácií – využívane hlavne pre hlasovú a obrazovú informáciu. Vo väčšej miere sa využívajú zariadenia pre hlasové spracovanie informácie a to hlavne záznam hlasu. ❑ Digitálne prostriedky na automatizované spracovanie informácií. Presadzujú sa vo všetkých oblastiach. Technologická úroveň je však rôzna a vo verejnej sfére dosahuje priemerné a podpriemerné parametre. Existuje technologická disparita v informačno-komunikačných technológiách (IKT) ktorá je daná hlavne ekonomickými dôvodmi a nedocenenými možnosťami pri používaní týchto technológií. Obnova technologických zariadení zaostáva za svetom a jej periodicita je priemerne 5-6 rokov oproti 2-3 rokom vo vyspelých krajinách EÚ. Nie je zriedkavosťou, že sa pracuje na technológiách 7 rokov po jej životnosti. Personálne počítače si nachádzajú miesto v domácnostiach	❑ Opúšťanie jednoduchých technológií neumožňujúcich ďalšie spracovanie informácií a nahradzovanie ich digitálnou technológiou ❑ Postupné opúšťanie tohto spôsobu spracovania informácie a prechod k digitalizácii. Spájanie digitálneho záznamu s popisnou zložkou a ukladanie informácií v databázach ❑ Prechod na digitálne prostriedky spracovania informácií. Hromadné využívanie moderných informačno-komunikačných technológií. Zefektívnenie tvorby a spracovania informácií.

- Prenosové – technologické médium, ktoré zabezpečí prenos informácie

<i>Súčasný stav</i>	<i>Trend</i>
Ako prenosové médium slúžia v prevažnej miere telekomunikačné siete jak pre analógovú, tak aj pre digitálnu technológiu. Využívanie rádiového prenosu v nelicencovanom pásme do 2,4Ghz je využívané hlavne pre pripojenie do Internetu.	▪ Digitálny TV prenos – možnosť využiť TV signál na obojsmernú komunikáciu • Teletext ▪ Siete GSM, GPRS, EDGE... zvýšenie rýchlosti pri dátových službách, mobilné siete 3. generácie ▪ Pevné telekomunikačné siete (vrátane optických sietí) /Internet, prepojenie LAN.../ ▪ Napäťové siete VVN, VN a NN ▪ Satelitný prenos /internet, TV, GPS, rádio .../ ▪ Rádiový prenos /prepojenie LAN-LAN, LAN –WAN.../

- Komunikačný interfejs

<i>Súčasný stav</i>	<i>Trend</i>
Slúži na sprostredkovanie informácie a závisí od prostredia v ktorom sa nachádza. V podnikových riešeniach je to personálny počítač alebo terminál. Miestne informačné prostriedky ako je miestny rozhlas, miestne printové médiá, lokálna televízia sa využíva ojedinele a len na miestne sídelné aglomerácie. Výnimku tvoria niektoré printové médiá s celomestským dosahom. V menšej miere sa začínajú uplatňovať informačné kiosky. Najvýznamnejším prvkom zostáva personálny počítač a jeho možnosti, ktorý sa uplatňuje aj v domácnostiach s mladými rodinami. Problémom zostáva celomestský vyzvučovací systém, ktorý by podával nútené informácie v krízových situáciách.	▪ Kvalitnejšie, rýchlejšie personálne počítače ▪ WAP (Wireless Application Protocol) pre mobilné zariadenia ▪ Infokiosky ▪ PDA ▪ Komunikátor s kombináciou PDA a mobilného telefónu s podporou GPRS, EDGE a Wi-Fi, umožní s plnohodnotným HTML prehliadačom pristupovať k publikovaným aj interným informáciám a aplikáciám ▪ Mobilné telefóny ▪ TV, rádioprímač ▪ Printové médiá ▪ Miestny rozhlas, televízia ▪ Digitálne informačné tabule

□ Informačné zdroje

<i>Súčasný stav</i>	<i>Trend</i>
Na území mesta je veľké množstvo informačných zdrojov obsahujúcich informácie rovnakého druhu a obsahu. Informácie z týchto zdrojov sa poskytujú verejne aj neverejne. Nedostatočná informačná previazanosť na eliminovanie duplicit jak vo vnútorných systémoch tak v systémoch poskytujúcich informácie navonok. Značná neochota spolupracovať nad jedným dátovým zdrojom vyplýva aj z nedostatočnej legislatívy a nedostatočne	□ Integrácia IS a informácií vyúsťujúcich v informačnom portáli □ Dátové sklady □ Informačným zdrojom pre verejné informácie sú organizácie verejnej správy □ Ďalšie informačné zdroje: miestne rozvojové organizácie.... □ Rozdrobené informačné zdroje vo vnútorných IS samosprávnych subjektov sa budú v ďalšom období integrovať jak do vnútra, tak navonok

vybavenej infraštruktúry.	☐ Špeciálne aplikácie, GIS, použitie GPS vo väčšej miere
---------------------------	---

☐ Informačné služby

<i>Súčasný stav</i>	<i>Trend</i>
Nedostatočné poskytovanie e-služieb je spôsobené nedokonalou infraštruktúrou a legislatívou. Zákon o elektronickom podpise nie je aplikovaný v praxi a znenie tohto zákona ho neumožňuje aplikovať na širokú verejnosť – aj z ekonomických dôvodov. Poskytovanie informačných služieb verejnou správou je na nízkej úrovni a tieto služby majú prevažne informačný charakter – nemožnosť vybaviť elektronické podanie. Informačné služby verejnej správy sú nekoordinované a neexistuje vzájomná previazanosť informačných zdrojov. Pretrváva „papierové“ vybavovanie podaní a vyžadovanie rôznych potvrdení, ktoré v informačných systémoch verejnej správy existujú. Najrýchlejšie sa rozvíjajúcou informačnou službou zostáva poskytovanie prístupu do internetu jak vo verejnej sfére, súkromnej sfére ale aj v domácnostiach. Informačné služby internetu využíva 33,3% populácie, čo je ročný nárast zhruba 5,4%. (Zdroj GFK Slovakia) Najčastejším miestom pripojenia k internetu je zamestnanie a vysoké školy. Informačné služby prostredníctvom internetu poskytujú internetové kaviarne, knižnice, informačné centrá a pod. Reklamné printové médiá poskytujú informačné služby komerčného charakteru. Neexistencia informačných bodov pre obsluhu občana s jedným kompetenčným centrom pre vybavovanie komunikácie mesta s občanom. V rámci informačných služieb je nedostatočná propagácia mesta s informáciami pre občanov, návštevníkov, investorov...	☐ Poskytovanie e-služieb, zvýši sa tempo rozvoja týchto služieb (krajiny EÚ dosahujú úroveň pokročilosti on-line služieb 67 %, Rakúsko 83 %, pomer verejných služieb pre občanov a podnikateľské subjekty je 2:3) ▪ elektronické formuláre ▪ elektronická podateľňa ☐ Služby využívajúce zistenie geografickej polohy prostredníctvom GPS, alebo telekomunikačných systémov ☐ Rozšírenie webových aplikácií a poskytovanie služieb aj v podnikových procesoch ☐ Informačné verejné služby poskytované jediným portálom ☐ IP telefónia ☐ Možnosti ON-LINE komunikácie ☐ Správa IS ▪ vzhľadom k predpokladanej väčšej otvorenosti je potrebné riešiť bezpečnosť IS a technológií ▪ bude potrebné vypracovať bezpečnostnú politiku mesta v oblasti IS a IT ☐ Problematika prístupu, identifikácie... ☐ Antivírusová ochrana, antispamová ochrana ☐ Ochrana mobilných zariadení – mobilov prostredníctvom nepreprogramovateľného identifikátoru IMEI ▪ technická podpora ▪ správa aplikácií ▪ správa DB

Situáciu na Slovensku a jej ďalší vývoj je popísaný v Národnom rozvojovom pláne a jeho dodatku časť „Informačná spoločnosť“.

Politika informatizácie spoločnosti je vládou SR schválený dokument, ktorý stanovuje prioritné oblasti informatizácie SR.

Poznanie významu informatizácie pre ekonomický rast a zvýšenie zamestnanosti viedli Európsku komisiu k prijatiu iniciatívy "eEurópa - informačná spoločnosť pre všetkých". Reálnym

cieľom tejto iniciatívy je poskytnúť priaznivé prostredie pre súkromné investície, tvorbu nových pracovných príležitostí, rast produktivity, modernizáciu verejných služieb a dať každému človeku možnosť podieľať sa na budovaní globálnej informačnej spoločnosti.

eEurope 2005 má vo výhľadových cieľov stimulovať zabezpečené služby a aplikácie, ktorých zmysel je založený na širokej dosiahnuteľnosti informácií v rámci informačnej infraštruktúry.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košíc v oblasti rozvoja informačných systémov naväzuje na horeuvedené dokumenty, ako aj na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja, kde bol prijatý špecifický cieľ č.2 „Rozvoj informačno-komunikačných technológií a masového využitia internetu“

V rámci mesta Košice existuje značná disparita v IS samosprávnych orgánov. V súčasnej dobe na úrovni mesta neexistuje vrcholový dokument politiky uplatňovania informačných systémov v rámci samosprávy. Mesto Košice a jeho mestské časti si budujú nezávislé informačné systémy bez vzájomného previazania a čerpania zdrojov. Je preto evidentné, že strategické zámery v tejto oblasti musia reflektovať snahu o prepojenie týchto systémov tak, aby v budúcnosti všetci občania Košíc, ale aj návštevníci a potenciálni podnikatelia mali slobodný prístup k informáciám a aby tieto boli hodnoverné na ľubovoľnom prístupovom mieste.

Analýza konkurencie v oblasti informačných systémov

Dobrá IS prináša konkurenčnú výhodu. (zvyšuje sa prestíž regiónu vzhľadom k investorom, finančníkom, návštevníkom, občanom ...)

IS miest s jedným stupňom samosprávy (bez mestských častí) majú konkurenčnú výhodu v oblasti získavania, spracovania a podávania informácie. Nepotrebné integrovať IS v takom rozsahu, ako mesto Košice. Ich konkurenčná výhoda spočíva aj v ekonomickej oblasti, keď ich náklady na správu, tvorbu... IS môžu byť niekoľko násobne nižšie. Z tohto hľadiska je tu predpoklad väčšej dynamiky rozvoja IS ako v meste Košice. Súčasný stav však ukazuje, že v regiónoch existuje značná disparita a problematike IS je venovaná minimálna pozornosť.

V tejto súvislosti sa javí konkurenčnou nevýhodou zákon o meste Košice a Bratislavy, voči ostatným mestám, kde spolupráca musí byť deklarovaná ešte prípadnými ďalšími dokumentmi.

Existencia dvoch univerzít v meste a sietí stredných škôl vytvára predpoklady pre zapájanie sa mladých vzdelaných ľudí do samotnej tvorby IS a pre efektívne využívanie IS v praxi. (vytvára sa tlak na prehľbovanie počítačového vzdelania občanov – vzdelaný, zručný ľudia majú výhodu pri získavaní si práce)

Konkurenčnou výhodou mesta je množstvo informačných zdrojov poskytujúcich informácie.

Mesto Košice je dlhodobo najznámejším mestom na Internete aj vďaka flexibilným subjektom uverejňujúcich aktuálne a zaujímavé informácie o spoločenskom, kultúrnom ... živote mesta.

V meste Košice sú predpoklady pre multisektorovú spoluprácu s nadštandardnými technickými a propagačnými možnosťami.

3.12. ŠPORT

Situácia na Slovensku

Šport podľa právnej úpravy zo začiatku druhej polovice 20. storočia je chápaný najmä ako prostriedok zábavy a spôsob trávenia voľného času. S výnimkou športových klubov ozbrojených zborov bol oddelený nielen od štátnych ale aj od podnikateľských subjektov a ťažisko športovej činnosti spočívalo na športových organizáciách fungujúcich na dobrovoľnej báze. Celoštátne športové zväzy vznikali iba v závislosti na potrebe organizovania dlhodobějších celoštátnych športových súťaží. Autonómia športu preto nevyžadovala ingerenciu štátu a táto bola fakticky obmedzená len na otázky materiálnej podpory niektorých športových aktivít.

Vymedzenie vzájomných vzťahov pri výkone štátnej správy a športovej samosprávy je však stále založené na deklaratórnych ustanoveniach, ktoré nevytvárajú normatívny základ pre transparentnú štátnu podporu športu pre všetkých. Uvedené sa prejavuje na jednej strane nejasnými kritériami pre prerozdeľovanie finančných prostriedkov z verejných zdrojov určených na podporu športu a na druhej strane neprehľadnou sieťou občianskych združení snažiacich sa o zjednotenie rôznych záujmov jednotlivých druhov športu. Chýba tiež jasná inštitucionálno-organizačná báza výkonu športovej činnosti. Jej prenechávanie na existujúce športové inštitúcie ešte viac zneprehľadnilo systém využívania podpory športu z verejných zdrojov. Značným nedostatkom je aj absencia právneho základu koncepcie regionálnej decentralizácie podpory športu pre všetkých.

Súčasná právna úprava nerieši komplexne ani oblasť priamej a nepriamej podpory športu a osobitne športu pre všetkých. Nevytvára ani reálne zákonné predpoklady pre viac-zdrojové financovanie, čo sa osobitne negatívne prejavuje v absencii právnej úpravy sponzorstva (Slovensko tu patrí k malému počtu krajín, ktorým takáto právna úprava chýba).

Nekomplexnosť a deklarativnosť súčasnej právnej úpravy nezodpovedá vývoju vzťahu štátu a športu, ktorým prechádzajú európske krajiny v posledných dvoch desaťročiach, v ktorých šport už nie je len prostriedkom zábavy a trávenia voľného času, ale stal sa osobitným sociálnym fenoménom. Komisia Európskych spoločenských zdôraznila nasledovné úlohy súčasného športu:

- výchovnú (šport je prostriedkom rozvoja osobnosti),
- zdravotnú (všeobecná akceptácia športových aktivít upevňujúcich zdravie človeka),
- sociálnu (silný integračný faktor športu, ktorý je navyše aj prostriedkom boja proti netolerancii, rasizmu a drogám),
- kultúrnu (zvyšovanie národného povedomia a vlastenectva),
- rekreačnú (kultivovaný prostriedok trávenia voľného času a zábavy),
- komerčnú (šport je jedným z najdynamickejších sa rozvíjajúcich ekonomických odvetví vo svete a v súčasnosti už predstavuje 3 % svetového trhu).

V pripravovanom Zákone o športe štát má prijať komplexnú právnu úpravu, ktorá ustanoví:

- oblasti športu podporované štátom, osobitne vo vzťahu k deťom, mládeži a občanom so zdravotným postihnutím,
- inštitucionálno-organizačnú štruktúru športových subjektov, najmä
- rozsah štátnej správy v športe a jej prenos na samosprávu (územnú a profesionálnu),
- konštituovanie Komory pre šport a jej orgánov,
- právne postavenie Slovenského olympijského výboru a Slovenského paralympijského výboru,
- právne postavenie športových zväzov a športových klubov, vrátane mechanizmu vzniku profesionálnych športových klubov ako obchodných spoločností,
- organizovanie športových súťaží (profesionálnych, zmiešaných a amatérskych),
- rozsah verejného záujmu v športe.

Hospodárska oblasť podmieňuje vo veľkej miere vývoj celej spoločnosti. Utváranie nového ekonomického prostredia podmieňuje aj sféru telesnej výchovy a športu. Zmenil sa systém organizácie, riadenia a financovania športu. Telovýchovné a športové subjekty majú možnosť a často aj nutnosť, podnikat' a z príjmov z podnikateľskej činnosti pokrývať časť svojich výdavkov.

Ústredným orgánom štátnej správy zodpovedným za oblasť športu je Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, v rámci ktorého odbor športu zabezpečuje plnenie úloh programového vyhlásenia vlády. V kompetencii odboru športu je najmä podpora športovej reprezentácie Slovenskej republiky, medzinárodná spolupráca v oblasti športu, legislatíva v oblasti športu,

spolupráca s národnými mimovládnymi športovými organizáciami, oblasť športu pre všetkých s celoštátnym významom. Zodpovedá tiež za poskytovanie dotácií športovým subjektom zo štátneho rozpočtu.

Od roku 2002 v súlade s decentralizačnou politikou Slovenska prechádzajú kompetencie na regionálnu a miestnu samosprávu v oblasti športu pre všetkých, investícií do športu, školského športu a čiastočne aj v oblasti prípravy talentovanej mládeže.

Šport na školách

Telesná výchova je na základných aj stredných školách povinným predmetom v rozsahu 2-3 vyučovacích hodín do týždňa. Súčasťou TV na základných školách je aj základný plavecký výcvik. Okrem povinnej TV majú žiaci možnosť navštevovať v popoludňajších hodinách nepovinné predmety so športovým zameraním.

Telesná výchova na vysokých školách nie je povinným predmetom, avšak na väčšine vysokých škôl majú študenti možnosť zvoliť si ju za svoj dobrovoľný predmet a vybrať si z viacerých športových aktivít ponúkaných vysokými školami a ich športovými klubmi.

Mimovládnymi organizáciami pôsobiacimi v oblasti školského športu sú Slovenská asociácia športu na školách a Slovenská asociácia univerzitného športu, ktoré sú členmi medzinárodných federácií (ISF a FISU). Spolupracou so školami a národnými športovými federáciami sa snažia zvýšiť zapojenie mladých ľudí do športu a do pohybových aktivít.

Veľmi kritická situácia je v materiálno-technickom zabezpečení, najmä vo vybavení športovými potrebami, ale aj v oblasti prevádzky, rekonštrukcie, údržby a výstavby školských telovýchovných objektov a zariadení. Niektoré školy, najmä súkromné a cirkevné, sú dokonca bez športových objektov.

Na vysokých školách je v súčasnosti zabezpečovanie vyučovania telesnej výchovy v zodpovednosti rektorátov univerzít, dekanátov fakúlt a akademických senátov, podľa zákona o vysokých školách. Rozsah vyučovania v povinných aj voliteľných formách je na jednotlivých fakultách rôzny v závislosti od personálnych a materiálnych podmienok vysokých škôl, resp. závisí od rozhodnutí akademických senátov jednotlivých fakúlt. So značnými, najmä finančnými problémami zápasia aj vysokoškolské telovýchovné jednoty a kluby.

Situácia v Košiciach

Mesto na základe svojho štatútu zabezpečuje výstavbu športových a rekreačných zariadení celomestského významu, riadi a kontroluje tieto zariadenia a vytvára podmienky pre rozvoj športu na území mesta.

Pri analyzovaní situácie možno konštatovať, že mesto disponuje kvalitným ľudským potenciálom, ktorý sa prejavuje napriek nepriaznivým podmienkam aj na výsledkoch v športovej oblasti. V súčasnosti najvýraznejšie výsledky dosahujú športové kluby ako: Basketbal ženy, HC Košice, Mestský hádzanársky klub Košice, Nohejbal, Kulturisti, Futbal, Volejbal ženy, Basketbal muži, Vodné pólo, Badminton, Vzpierači, Zápasníci, Kolky, Stolný tenis, Halový futbal, Atletika, Kick box, Plávanie.

Jednotlivci, ktorí reprezentujú vrcholový šport na špičkovej úrovni sú napr.: p. Gonci – strelectvo, p. Žigalová – fitness a p. Barbarič – adrenalinové športy.

Výkonnostný šport je zastúpený predovšetkým v loptových hrách – futbal, volejbal, basketbal, hádzaná.

Rekreačný šport má najmasovejšiu základňu, čo je pochopiteľné tak z časových ako aj z finančných dôvodov. Tu má najväčšie zastúpenie turistika, jogging, loptové hry, bežecké lyžovanie a plávanie. Z kondično – posilňovacích a iných zdraviu prospešných zariadení ako sú fitness centrá, posilovne, sauny, solária a pod. sú najviac využívané fitness centrá – ženy a posilovne – muži.

Žiaľ v otázke materiálno – technického vybavenia postupne niektoré objekty prestali slúžiť telovýchovným a športovým účelom, resp. boli privatizované. V súčasnosti je situácia málo prehľadná, nie je vykonávaná komplexná pasportizácia športových objektov a ohodnocovanie ich stavu. V dôsledku nedostatku finančných prostriedkov aj zmenou vlastníckych vzťahov sa

nedostatočná pozornosť venuje prevádzke, údržbe a modernizácii objektov. Nové športové objekty sa nebudujú alebo len v minimálnej miere, ktorá nezohľadňuje skutočné potreby športového hnutia. Absentujú bazény, klziská, viac účelové haly a pod.

Podľa rámcového zhodnotenia stavu súčasného športového vybavenia možno konštatovať, že prakticky za obdobie minulých 10 rokov sa v prospech skvalitnenia prevádzky, urbanisticko-architektonického a športovo-technického stavu športovísk v Košiciach urobilo veľmi málo, resp. vôbec nič. Nevytvoril sa potrebný dlhodobý koncepčný prístup zabezpečenia investičnej prípravy športových zámerov, ktoré by boli orientované na progresívne riešenie podmienok pre tréningový a súťažný proces výkonnostného a vrcholového športu, pre oblasť štátnej športovej reprezentácie, športu pre všetkých a školskej a záujmovej telesnej výchovy.

Porovnateľné kritéria medzinárodnej kvality vývojovo spĺňa už len veľmi málo existujúcich športových zariadení v Košiciach. Obnovované boli väčšinou len športové vybavenie vrcholového športu tesne pred konaním medzinárodných podujatí, projektovo a finančne často improvizovane, pod značným časovým tlakom nutnosti rýchlej realizácie, nekomplexne a na úkor dlhodobej kvality.

Podobne kritická je aj charakteristika súčasnej nedostatočnej úrovne a rozsahu ponuky bežného športového vybavenia škôl a pre obyvateľov v sídelnej štruktúre miest a obcí. Tento stav sa prirodzene premieta do celkového zdravotného stavu obyvateľstva mesta Košice.

Uvedený veľký prepád kvality a ponuky nového športového vybavenia oproti iným štátom Európy (Maďarsko, Poľsko, Česká republika) a to nehovoríme o štátoch vyspelého sveta je veľmi citeľný a pre všetkých zodpovedných musí byť alarmujúcim podnetom na prijatie rýchlych a systémových opatrení v tejto oblasti.

Podujatia v meste

Mesto Košice každoročne organizuje alebo je významným partnerom pri realizácii týchto podujatí:

- Košická lyža – január
- G. P. Košice /vzpieranie/ marec
- Cassovia cup /karate/ apríl
- G. P. Slovakia v hre GO – apríl
- ATP SLOVAK open v tenise – máj
- Challenge day – máj
- Vsl. vodný slalom – jún
- MS vodných modelárov – jún
- Beh olympijského dňa – jún
- Carpaty cup v lukostrelbe – júl
- Medzinárodné preteky vo vodnom lyžovaní – júl
- Slovenský pohár vo vodnom slalome – september
- Medzinárodný maratón mieru – október

Viacere športové podujatia organizujú jednotlivé mestské časti lokálneho alebo celomestského charakteru ako napríklad: Olympiáda detí z materských škôl, Beh stredoškôľakov, Pláva celá rodina (MŠ Staré Mesto), Športové leto, MDD na letisku (MČ Juh)a pod.

V meste existuje mnoho športových klubov, oddielov zameraných na futbal ako: Barca, Košická Nová Ves, Šaca, Krásna nad Hornádom, Poľov, TJ Myslava, TJ Spartak KVP, Roma Sever.

Športové kluby /menujeme len niektoré pre ukážku rôznorodosti aktivít/

- Medzinárodný maratón mieru
- Košická streetbalová liga
- 1. FC Košice
- HC Košice spol. s r.o.
- Lokomotíva PČSP Košice

- 1. Baseballový klub Slávia univerzita SEALS Košice
- Baseballový klub Crows
- Akademik Technická univerzita Košice – Združenie športových oddielov a klubov (atletický, orientačného behu, karate)
- Oddiel športového karate UNION Košice
- Školský športový klub JUGO Košice
- Cyklistická únia mesta Košice
- DELTAKLUB Košice – Klub nadšencov lietania na rogate
- „RC MODELÝ“ - Klub leteckých modelárov
- RRC VICTIMROCK – Klub akrobatického rock'n'rollu
- AIKIDO klub Cassovia
- Karate Klub Union
- Tenisový klub LUCKY TENNIS CLUB
- Yacht Club R.C.A.
- CASSOVIA RALLYE CLUB
- BOWLING SPORTCENTRUM BRUNSWICK, s.r.o.
- GOLFAN v.o.s.
- Slovenská skateboardová asociácia
- YOSEIKAN BUDO CLUB
- Basketbalový klub Viktoria Basket Košice
- FK LOKOMOTÍVA ŽELEZNIČIAR KOŠICE, a.s.
- Balón klub
- Jazdecký oddiel Slávia ÚVL
- Klub vodného lyžovania TRIKEN
- Kanoistický oddiel
- Maratónsky Klub
- Stolno-tenisový oddiel
- Vodnopólový klub Slávia ÚVL
- Atletický oddiel ATU
- Gymnastický klub OŠG
- Turistický klub zdravotne postihnutých SPORTINVALID, atď.

V meste sú vybudované rôznorodé športoviská pri školách, podnikoch či v súkromnom vlastníctve ako: golfové ihriská, paintball, bobová dráha, motokárový okruh, kolková dráha, kúpaliská, vodná plocha Jazero, tenisové kurty, fitness, Squash, areál zimných a letných športov, krytá plaváreň.

Mesto Košice vlastní tieto športoviská:

- | | | |
|--------------------------|------------------|--|
| - telocvične pri ZŠ - 44 | | |
| - bazény pri ZŠ | - 4 | |
| - športové haly | - Stará ŠH | |
| | - Hádzanárska ŠH | |
| | - ŠH Viktória | (všetky haly sú prenajaté ďalším právnickým subjektom) |
| Plavárne | - Stará plaváreň | (prenajatá TEHO) |
| Tenisová hala Anička | | (t. č. mimo prevádzky z hygienických dôvodov) |

3. 13. ZDRAVIE

Zdravie je základné ľudské právo a kľúčový faktor rozvoja spoločnosti. Štát smeruje svoju politiku v oblasti zdravia na vytvorenie prostredia, v ktorom občania budú mať zaručené

podmienky na podporu a ochranu svojho zdravia, právo na zdravotnú starostlivosť a na dostupnosť a rovnosť v jej poskytovaní.

Vychádzajúc z Koncepcie zdravotníctva Košického samosprávneho kraja, základným problémom zdravotníctva je, že rozsah zdravotnej starostlivosti poskytovaný všetkým občanom SR, je tak široko definovaný v zdravotníckych zákonoch, že nie je na to dostatok finančných zdrojov. Preto sa ukazujú ako nevyhnutné predovšetkým legislatívne zmeny zákonov v rámci reformy zdravotníctva, ktoré by diferencovane prispôbali existujúce finančné zdroje zdravotníckym potrebám občanov SR v závislosti na systéme zdravotného poistenia pri zachovaní princípu sociálnej solidarity.

Jedným z podstatných krokov pre úspešný priebeh reformy zdravotníctva je aj zmena vlastníckych vzťahov tak, aby sa dosiahla rovnováha a vyváženosť štátneho, verejného a súkromného sektoru v rezorte zdravotníctva.

Sieť zdravotníckych zariadení celej SR určuje ministerstvo zdravotníctva. V rámci prenosu kompetencií zo štátu na samosprávne kraje prešli od 1.1.2003 do pôsobnosti Košického samosprávneho kraja (KSK) polikliniky a ústavné zdravotnícke zariadenia: Poliklinika Východ, Poliklinika Juh, Poliklinika nad Jazerom, Poliklinika Košice okolie, (problematickou je otázka zriaďovateľa polikliniky Sever a Staré mesto, kde nie je dokončený proces bezodplatného prevodu na mesto Košice).

V rámci Koncepcie zdravotníctva Košického samosprávneho kraja sa počíta so :

3. Zvýšením alokatívnej a technickej efektívnosti v systéme zdravotníctva zavedením systémových zmien (v oblasti riadenia, marketingu, kvality a efektívnosti).
4. Komplexnou informatizáciou zdravotníctva s cieľom vytvorenia štandardizovaného informačného prostredia.
5. Monitorovaním a usmerňovaním verejnej mienky – *Projekt charta práv pacientov*.
6. Vypracovaním a realizovaním projektu zdravý región Košický samosprávny kraj v nadväznosti na projekty zdravé mestá (zdravé mesto Košice) v spolupráci so samosprávnou mestami a tiež s orgánmi na ochranu zdravia ľudí.
7. Vytvorením systému zariadení sociálnej a paliatívnej medicíny – siete hospicov (stacionárnych a mobilných), denných stacionárov.
8. Dobudovaním zariadení sociálnej starostlivosti ako následnej starostlivosti po ukončení zdravotnej starostlivosti v závislosti od zmeny legislatívy.

V Košiciach existuje dostatočná sieť zdravotníckych zariadení:

Polikliniky samostatné:

- Poliklinika Juh Rastislavova 45, Poliklinika Nad Jazerom Spišské námestie 4, Poliklinika Sever Komenského 37/A, Poliklinika Staré mesto Poštová 15, Poliklinika Košice okolie Mlynská 2, Poliklinika Východ Maršala Koneva 1,

Fakultné nemocnice s poliklinikou:

- FnsP Košice, Trieda SNP 1
- FN L. Pasteura, Rastislavova 43

Nemocnice s poliklinikou:

- Detská fakultná nemocnica Košice, Trieda SNP 1

Úrad verejného zdravotníctva:

- RÚVZ Košice, Ipeľská 1

Národné ústavy:

- Východoslovenský ústav srdcových chorôb Trieda SNP 1
- Východoslovenský onkologický ústav, Rastislavova 43

Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti 7

Košice I - ADOS Arcidiecézna charita Košice

Košice II - ADOS EM s.r.o, ADOS Bibiana s.r.o., ADOS KADOS s.r.o., ADOS ERGOMED s.r.o.,

Košice IV - ADOS Tereza, ADOS FN L.Pasteura

Vysokošpecializovaný geriatrický ústav sv Lukáša, Strojárska 13

Záchranná služba Košice, Rastislavova 43

Lekárne a výdajne liekov 48

Výdajne zdravotných pomôcok 48

Zdravotnícke školy:

- SZŠ Moyzesova 17
- SZŠ sv. Alžbety, Mäsiarska 25
- SZŠ Kukučínova 40
- Dom mládeže pre SZŠ Považská 7

Zdravotnú výchovu a osvetu zabezpečuje Slovenský červený kríž a Regionálny úrad verejného zdravotníctva.

Zaočkovanosť detskej populácie v rámci povinného očkovania sa pohybuje od 96 – 99,3 %, čo presahuje Svetovou zdravotníckou organizáciou doporučených 95 %.

V záujme prevencie a včasného liečenia sa vykonáva aktívne vyhľadávanie nemocných u viacerých druhov ochorení (nádorové ochorenia, cukrovka, srdcovocievne ochorenia).

Podľa údajov Štatistického úradu demografický vývoj obyvateľstva pokračuje klesajúcim trendom celkového počtu. Mierne poklesol počet potratov (1 298, z toho samovoľné 217) .

Vzrástla celková aj novorodenecká úmrtnosť. V roku 2002 sa narodilo 2 252 detí.

Úmrtnosť v roku 2002

		Zomr. vo veku	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	1 971	do 1 roka	19	10	9
Choroby obehovej sústavy	922	1 - 4	3	2	1
z toho akútny infarkt myokardu	116	5 - 9	4	3	1
Nádory	486	10-14	2	1	1
Vonkajšie príčiny	129	15 - 19	6	5	1
z toho úmyselné sebapoškodenia	27	20 - 24	11	9	2
Choroby tráviacej sústavy	124	25 - 29	13	11	2
Choroby žliaz s vnútorným vylučovaním	36	30 - 34	23	19	4
Choroby moč. a pohlavnej sústavy	28	35 - 39	28	20	8
Choroby nervového systému	20	40 - 44	49	30	19
Subjekt. a obj. príznaky inde nezaradené	13	45 - 49	85	54	31
Infekčné a parazitárne choroby	9	50 – 54	110	83	27
Chorby v perinatálnej perióde	9	55 – 59	144	107	37
Vrodené chyby, deformácie, anomálie	9	60 – 64	182	125	57
Choroby sval. a kostrovej sústavy	4	65 – 69	207	128	79
Choroby krvi a krvotvorných orgánov	3	70 – 74	257	140	117
		75 – 79	279	116	163
		80 - 84	267	125	142
		85 a viac	282	91	191
z toho v produktívnom veku			432	338	94
Priemerný vek zomrelých			68,90	65,30	73,26

Zdravotný stav obyvateľstva

Na zdravotný stav populácie podľa *Profilu zdravia mesta Košice* vplyvajú nasledovné faktory:

- genetická výbava 10 – 15 %
- životné a pracovné prostredie 20 – 25 %
- zdravotnícka starostlivosť 10 – 15 %
- životný štýl 50 – 60 %

Veľký výskyt civilizačných chorôb u nás je spôsobený vo veľkej miere nadmernou konzumáciou cukru, tukov, bielej múky a soli, ale aj nízkou spotrebou zeleniny, ovocia a strukovín. Veľká časť obyvateľstva trpí pritom nadváhou. Pri existujúcom nedostatku finančných zdrojov rodín je racionálna výživa nedostupná. V oblasti spoločenského stravovania existujú nedostatky v diétnom a

v školskom stravovaní, badať tendenciu uplatňovania ekonomického efektu pred ponukou racionálnej stravy.

Na respiračných ochoreniach sa podieľa veľkou mierou stav ovzdušia. Košice patria medzi mestá s najviac znečisteným ovzduším. Na znečistení ovzdušia sa podieľa hlavne energetika, hutníctvo, spaľovanie odpadov, domáce kúreniská a doprava.

O stave duševného zdravia svedčia nasledovné ukazovatele za rok 2002:

- počet samovrážd	29	
- počet samovražedných pokusov	51	
- počet vyšetrení v psychiatrických ambulanciách:		
- pre dospelých		172 879
- detská a dorastová psychiatria		9 220
- alkoholizmus a drogozo závislí		12 093
- pre gerontopsychiatriu		322
- pre sexuológiu		843
- spolu		195 357

O evidencii drogozavislých nie sú zatiaľ spoľahlivé údaje. Počet na 100 000 obyvateľov je nižší oproti celorepublikovému priemeru.

Projekt Zdravé mesto Košice

Od roku 1990 sa mesto hlási k projektu Svetovej zdravotníckej organizácie „Zdravé mesto“. Projekt sa formou spolupráce so svojimi miestnymi, slovenskými a zahraničnými partnermi snaží zlepšiť zdravie obyvateľov mesta ako aj zlepšiť podmienky, ktoré ovplyvňujú zdravie. Obsahuje profil a plán zdravia mesta, ktoré je súhrnom záväzkov a opatrení ako je možné zlý stav zdravia v meste zlepšiť. Na jeho príprave a zostavení sa podieľali mnohé organizácie, inštitúcie, mimovládne organizácie a jednotlivci. Je to viacročná stratégia na zlepšenie kvality života a zdravia v meste Košice. Cieľom zámeru je presvedčiť všetkých zúčastnených a zainteresovaných aby spojili svoje úsilie a v súlade s Národným programom podpory zdravia SR sa usilovali o predĺženie a skvalitnenie života obyvateľstva.

Spolupráca s Košickým samosprávnym krajom

Hlavným cieľom Koncepcie zdravotníctva Košického samosprávneho kraja je dosiahnuť v spolupráci so zdravotnými poisťovňami, obecnými samosprávami, stavovskými organizáciami, odbornými zdravotníckymi spoločnosťami a zariadeniami v zriaďovateľskej pôsobnosti MZ SR, respektíve obcí zachovanie kvality a dostupnosti zdravotníckych služieb (ambulantných a nemocničných) na území Košického samosprávneho kraja a v súlade s existujúcimi i perspektívnymi finančnými zdrojmi z dlhodobého hľadiska aj ich rozvoj, vrátane zlepšovania zdravotného stavu obyvateľstva.

Záver:

Mesto Košice nedisponuje zdravotníckymi zariadeniami, ale nie je mu však ľahostajný zdravotný stav obyvateľstva, ktorý nemá zatiaľ tendenciu sa zlepšovať. Chce preto vyvíjať hlavne aktivity na podporu verejného zdravia a osvetu zdravého životného štýlu.

3. 14. DOPRAVA

Dopravný komunikačný systém /radiálno-okružného charakteru/ je tvorený dvomi dopravnými okruhmi a základnými radiálami:

Vonkajší /veľký/ dopravný okruh tvoria ulice:

Trieda SNP - Watsonova - Hlinkova - Prešovská - J. Nábrežie - N. Kapustníky – Alejová.

Vjazd nákladných motorových vozidiel z tohto okruhu do mesta nie je povolený /okrem zásobovacej dopravy/.

Vnútorň /malý/ dopravný okruh tvoria ulice:

Hviezdoslavova /J. Bačíka -Továrenská/ - Štefánikova - Protifašistických bojovníkov - Štúrova - Moyzesova ulica.

Okruh zabezpečuje najmä dopravnú obsluhu centrálnej mestskej zóny /CMZ/.

Hlavné radiály sú nasledovné:

- Hlinkova - Národná trieda - Gorkého ulica - Štefánikova - Protifašistických bojovníkov - Jantárová - Južná trieda.
- Herlianska - Sečovská - Palackého - Nám. osloboditeľov - Štúrova - Toryská - Moskovská

Výstavba dopravných stavieb a zariadení v predošlom období ani vo vecnom, ani finančnom objeme nebola zrealizovaná v stanovených termínoch a tak tieto v súčasnosti chýbajú v dopravnom systéme mesta. Nezrealizovaním plánovaných dopravných stavieb vzniká preťaženie na existujúcich dopravných uzloch a cestných komunikáciách, čo sa v niektorých uzloch a úsekoch ZÁKOS – u (napr. križ. Prešovská-Sečovská, Kavečany /obchvat/, Nám. osloboditeľov, Štúrova, Palackého, Hviezdoslavova, uzol pri Amfiteátri, atď.) nepriaznivo odráža v kvalite mestskej hromadnej dopravy, bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky s negatívnym vplyvom na spotrebu pohonných hmôt a celkové životné prostredie obyvateľov Košíc.

DOPRAVNÁ CHARAKTERISTIKA MESTA KOŠICE /rok 2003/

- dĺžka pozemných komunikácií 741,300 km
 - z toho: cesty I., II., III. triedy 63,729 km
 - miestne komunikácie 329,3 km
 - chodníky 348,3 km
- počet motorových vozidiel 78 894
 - z toho: osobné 68 819
- priemerná dĺžba IAD¹: MHD 33:67 * odborný odhad
- stupeň automobilizácie (osob.aut./obyv.) 1:3,4
- stupeň motorizácie (mot.voz./obyv.) 1:2,9
- počet benzínových čerpacích staníc / LPG 35 / 7
- počet svetelných signalizačných zariadení 59
 - z toho - križovatiek 43
 - peších priechodov 14
 - účelové električkové prejazdy 2

¹ IADindividuálna automobilová doprava

ZÁKLADNÝ KOMUNIKAČNÝ SYSTÉM MESTA (grafická príloha č3)

Základný komunikačný systém /ZÁKOS/ mesta Košice tvoria:

A. Komunikácie rýchlostné a diaľničné privádzače

B. Komunikácie zberné

Z hľadiska zaradenia do tried ich delíme na :

- Prieťahy ciest I., II. a III. triedy v dĺžke 63,698 km
- Miestne komunikácie I., II., III. a IV. triedy /chodníky/ v dĺžke 329,3 km a /348,3 km/
- Účelové komunikácie

Základná komunikačná sieť /ZÁKOS/ na území mesta Košice s napojením na nadradený komunikačný systém SR a európskych ciest je vo svojej koncepcii už založená a vychádza z týchto zásad:

- zohľadňuje sa trasa plánovanej vyprojektovanej a sčasti vybudovanej trasy diaľnice D1 ako hlavnej východo - západnej cestnej dopravnej trasy východného Slovenska
- zohľadňujú sa napojovacie body mesta na diaľnicu D1 vo forme diaľničných privádzačov (pre rozdelenie dopravných záťaží do mesta:
 - severný - v trase dnešnej cesty I/68 pri obci Budimír, vybudovaný
 - východný s napojením z plánovanej rýchlostnej komunikácie „R2“ SEVER – JUH v novej samostatnej trase, so zaústením na komunikáciu Južné nábrežie, dočasne do výstavby rýchlostnej komunikácie bude túto funkciu plniť napojenie z dnešnej cesty I/50 pri obci Košické Olšany, v novej samostatnej trase so zaústením na Sečovskú cestu, pričom bude zároveň tvoriť obchvat Košickej Novej Vsi
- Zohľadňuje sa trasa plánovanej rýchlostnej komunikácie „R2“ SEVER – JUH /východný obchvat Košíc/ v prvej etape výstavbou časti rýchlostnej komunikácie „R4“ v úseku Košice Barca – štátna hranica Maďarska
- prehodnotením potreby realizácie tzv. druhého južného diaľničného ťahu Bratislava - Zvolen - Košice bola stanovená požiadavka nutnej prestavby cesty I. triedy č. 50 Rožňava - Moldava nad Bodvou - Košice na výkonnú 4 - prúdovú komunikáciu rýchlostného charakteru a jej prepojenie na dopravný systém mesta Košice a napojenie na diaľnicu D1.

Zámery dopravného napojenia na nadradenú dopravnú sieť sú stanovené v Územnom pláne veľkého územného celku /ÚPN VÚC/ Košického kraja, schváleného nariadením vlády SR č. 323 zo dňa 12.5.1998, ktorým je vyhlásená záväzná časť ÚPN VÚC Košického kraja. Uznesením vlády SR č. 1033 zo dňa 31.10.2001 bola schválená Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001), kde boli zohľadnené potreby Mesta Košice. V roku 2003 bol ÚPN VÚC v súvislosti s jeho preskúmaním a pripravovaným procesom obstarávania zmien a doplnkov zo strany obstarávateľa v časti „doprava“ mestom potvrdený ako naďalej platný a v súčasnosti je spracovávaný zo strany KSK jeho čistopis.

A: Diaľničný privádzač a nadmestský priedŕah mestom

V súčasnosti je v realizácii ďalšia etapa, t.j. realizácia mimoúrovňovej križovatky Prešovská - Sečovská s úsekom Južného nábrežia s termínom do konca roku 2005. Po dobudovaní bude nadmestský priedŕah mestom riešiť aj tranzitnú dopravu v dnešnom rozsahu vo vyhovujúcom koridore s realizáciou protihlukových opatrení v dotknutom priestore s ohľadom na ekologizáciu prostredia a odbremení terajšie kapacitne preťažené dopravné uzly a komunikácie mesta v tejto lokalite.

Priedŕahy ciest I., II. a III. triedy

Cez mesto Košice prechádzajú cesty I., II., III. triedy, v dĺžke 101,9 km. Priedŕahy ciest I.triedy v objeme 38,202 km štát prevzal do svojho majetku od 1.1.2003 v zmysle uznesenia Vlády SR č. 953/2000.

B: Úsek výstavby a rekonštrukcie komunikácií

Náklady na údržbu komunikácií v rokoch 1994 –2003

Rok	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Štátne cesty /mil.Sk/	16,0	19,5	15,9	48,5	31,2	41,5	22,4	17,0	31,9	14,4
Miestne kom. /mil.Sk/	48,3	86,7	166,2	243,0	182,2	287,9	87,1	89,0	101,6	109,5
Spolu /mil.Sk/	64,3	106,2	182,1	291,5	213,4	321,7	109,5	104,9	111,08	123,9

Podrobný rozbor výdavkov na úseku miestnych komunikácií

Rok	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Miestne kom. spolu /mil.Sk/	48,287	86,709	166,162	242,958	182,16	287,875	87,089	89,03	101,61	109,52
z toho: údržba kom.	29,15	36,507	56,72	75,508	52,642	81,49	11,279	25,540	46,688	48,102
zimná a letná čistota	18,038	46,164	105,485	161,176	124,52	201,34	71,682	55,23	54,013	58,056
dopravné značenie	1,099	1,038	3,957	6,274	4,998	5,045	4,128	8,26	12,532	10,688

Z prehľadu v tabuľke je vidieť, že najväčší objem finančných prostriedkov je vynaložených na miestne komunikácie, a to menovite na zimnú a letnú čistotu. Vychádzajúc zo súčasného poznania stavu komunikácií na údržbu komunikácií je objem prostriedkov nedostačujúci.

V rokoch 1994 – 2001 bol priemerne ročne preinvestovaný objem cca 174 mil. Sk, čo je v reálnych číslach cca jedna tretina nákladov preinvestovaných v období do roku 1994. V investíciách mesta sa od roku 1992 nezačala žiadna nová dopravná stavba základného komunikačného systému. Na úseku MHD bola postavená len trolejbusová trať zo sídl. Dargovských hrdinov na KVP cez Námestie osloboditeľov.

RIEŠENIE DOPRAVY V CENTRÁLNEJ MESTSKEJ ZÓNE /CMZ/

Systém zjednosmernených komunikácií v CMZ sa osvedčil v praxi a bol donedávna jediným východiskom pri riešení statickej dopravy v centre. V súčasnosti však už nie je možné zvyšovať kapacitu parkovania v centre iba státím vozidiel pozdĺž komunikácií.

Parkovanie v CMZ:

V atraktívnych oblastiach centra mesta už nie je prakticky možné zvýšiť parkovacie kapacity zmenami organizácie dopravy /hlavne zjednosmernením ulíc/. V tejto súvislosti je potrebné podotknúť, že sa v centre nepredpokladá požiadavky na statickú dopravu v CMZ úplne naplniť, ale je strategickým zámerom výstavbou parkinggaráží v počte cca 2000 miest a reguláciou dopravy okolo CMZ uvoľniť vzácne priestory ulíc centra hlavne pre pešiu dopravu.

Vývoj a potreba parkovacích miest v Košiciach podľa ÚDI:

Rok	1980	1985	1990	1995	2000-2010	
počet parkovísk a garáž. stání	26 250	37 500	49 620	68 000 *	70 000*	*odbor. odhad
z toho v CMZ	3 260	3 450	3 520	3 380	7000*	

Nadalej je potrebné rozvíjať a skvalitniť zavedenú zónu plateného parkovania v CMZ a pokračovať v jej rozširovaní pre zvýšenie ponuky parkovacích miest.

Súčasný stav v režime plateného parkovania v meste je nasledovný:

Mestská časť Staré mesto:	3 008 parkovacích miest, z toho v CMZ 1697 miest
Juh	615
Sever	95
Západ	284
Spolu	4002 parkovacích miest

Zámery v CMZ nie sú dlhodobo naplňované už od roku 1995. Je nutné hľadať investorov pre realizáciu hromadných garáží za spoluúčasti mesta. Zároveň je nutné prijať zásady riešenia statickej dopravy v centre.

Príčinu nedostatku parkovacích plôch a garáží na sídliskách je potrebné hľadať v minulosti, keď sa obytné súbory v rokoch 1960-1973 stavali v podstate bez plôch pre statickú dopravu. Aj na sídliskách sú vytýpané lokality pre hromadné parkinggaráže a podzemné garáže. Tieto lokality sa nachádzajú v urbanistických štúdiách spracovaných pre jednotlivé mestské časti. Výstavbou hromadných a podzemných garáží je sledované využitie územia so zachovaním sídliskovej zelene pri splnení výhľadového stupňa automobilizácie Košiciach.

Zásady riešenia statickej dopravy v centre a celom meste.

- a) V rámci novobudovaných objektov v prelukách budovať kapacity statickej dopravy minimálne v rozsahu plného zabezpečenia nárokov vlastného objektu podľa Slovenských technických noriem
- b) Pri rekonštrukciách objektov, zvyšujúcich ich funkčné využitie a atraktivitu požadovať zvýšené nároky na parkovanie, na vlastnom pozemku. V prípade nemožnosti splniť túto požiadavku (historická zástavba, geologické pomery a pod.) požadovať splnenie týchto podmienok spoluinvestovaním, prípadne zakúpením miest v najbližšej budovanej parkinggaráži /resp. formou fin.príspevku do fondu/
- c) Výstavbu nových kapacitných parkinggaráží s možnosťou polyfunkčného využitia objektov orientovať do plôch v dotyku pešej zóny s vhodným dopravným napojením na vnútorný dopravný okruh
- d) Kapacity verejných parkinggaráží v CMZ by nemali vytvárať zvýšené dopravné nároky na prilahlé územie a preťažovať sieť obslužných komunikácií. Optimálna kapacita pre CMZ je 80 - 250 státí v jednom objekte, na okraji CMZ 200-500 státí s dôrazom na maximálne využitie daného priestoru.
- e) Finančne zvýhodniť výstavbu podzemných garáží na tých pozemkoch, ktoré nie je možné zastavať nadzemnými objektami, s podmienkou skultivovania parteru, či znovuobnovenia plochy zelene.

Tieto princípy aktívnej investičnej politiky si však vyžadujú primerané úpravy v legislatívnej a finančnej politike mesta a najmä účinnú koordináciu všetkých zainteresovaných orgánov a organizácií mesta pri dôslednom dodržiavaní podmienok územno-plánovacieho a investičného procesu.

ZÁCHYTNÉ PARKOVISKÁ: (PARK & RIDE)

S narastajúcou motorizáciou stúpa dopravný tlak na stred mesta, ktorý je vo všetkých mestách najatraktívnejší pre návštevníkov. V záujme odľahčenia náporu na stred mesta sa vytvárajú parkoviská, ktoré by mali slúžiť na zachytenie vonkajšej dopravy - hlavne osobnej a zájazdovej autobusovej dopravy.

Z územného a dopravného hľadiska situovanie záchytných parkovísk (PARK & RIDE) musí spĺňať nasledovné kritériá:

- situovanie na obvode mesta v najviac zaťažených smeroch
- dostupnosť k zastávkam kvalitnej a kapacitnej MHD - dostatočná kapacita
- stráženie, cenová prístupnosť
- vybavenie minimálne sociálne zariadenia, občerstvenie, informačná služba
- fungovanie non – stop

CESTNÁ SVETELNÁ SIGNALIZÁCIA

Riadenie dopravy cestnou svetelnou signalizáciou na komunikáciách mesta je v súčasnosti na 43 križovatkách, 14 peších priechodoch a dvoch účelových električkových prejazdoch. Približne polovica /27/ je rekonštruovaná a vybavená zariadeniami firmy Siemens. Zostávajúca časť je zastaralá a nedokáže sa prispôbiť požiadavkám dopravy a preto je potrebné ich postupne rekonštruovať. Doteraz bolo zrekonštruovaných 17 križovatiek a peších priechodov, z ktorých dva križovatky a 1 peší priechod sú nové. Zároveň je potrebné uvažovať aj s výstavbou CSS na nových uzloch v meste podľa nárastu dopravy.

V období rokov 1994-2002 bol zrealizovaný projekt rekonštrukcie križovatiek moderným systémom riadenia dopravy firmy SIEMENS, ktorý dokáže regulovať premávku v závislosti na požiadavkách dopravy a zároveň zabezpečuje aktívnu preferenciu MHD pomocou vysieláčov v týchto prostriedkoch. Pri preferencii vozidiel MHD je možná úplná /tzv.tvrdá/ preferencia MHD, ktorá je používaná na „izolovaných“ križovatkách, alebo optimálna /podmienená/ preferencia, ktorá je používaná v úsekoch s líniovou koordináciou IAD najmä v špičkovom období. Podľa uzatvorenej kúpnej zmluvy medzi Mestom Košice a firmou SIEMENS z roku 1993 bol

preinvestovaný celkový finančný objem 182,669 mil.Sk na 17 križovatkách v meste a je pripravené ich postupné napojenie na riadiacu ústredňu. Z týchto celkových nákladov boli stavebné náklady vo výške 145,859 mil.Sk a vlastná technológia /radiče, dopravné detektory, tlačítka, návestidlá, atď/ 36,81 mil. Sk.

Moderný systém riadenia križovatiek prináša efektivitu riadenia v závislosti na zaťažení jednotlivých smerov, čím zvyšuje priepustnosť križovatiek, uprednostňuje vozidlá MHD, znižuje nehodovosť na križovatkách, v neposlednom rade znižuje náklady na údržbu CSS. Aby sa jeho výhody naplno prejavili, je potrebné systém doplniť slučkami a tlačítkami pre chodcov tam, kde tieto neboli zrealizované a napojiť križovatky do riadiacej ústredne, ktorá je umiestnená na MMK.

ČERPACIE STANICE POHONNÝCH HMÔT

Na území mesta Košice sú v súčasnosti v prevádzke čerpacie stanice pohonných hmôt v 36 lokalitách a 7 plynových ČSPHM. Pre ďalšiu možnú novú výstavbu ČSPHM je schválených 24 lokalít, podľa lokalitného programu schváleného MZ Košice v roku 1999.

DOPRAVNÉ ZNAČENIE

Zvislé dopravné značenie je dôležitou súčasťou komunikačného systému mesta, lebo určuje spôsob premávky na ňom. Žiaľ súčasný stav na tomto úseku je veľmi ovplyvňovaný vandalizmom a krádežami dopravných značiek, čo je príčinou opakovaných a zbytočných nákladov na ich opravu a výmenu.

Na tomto úseku doporučujeme osadzovať nové zvislé dopravné značky nie kovové, ale plastové a postupne nahrádzať aj ostatné zvislé dopravné značenie plastovými značkami. Z dôvodu jednoznačnosti vyznačenia organizácie dopravy na komunikáciách vodorovným dopravným značením je potrebné zabezpečiť finančné prostriedky na každoročné obnovenie vodorovného dopravného značenia.

DOPRAVNÉ PRIESKUMY

Posledné komplexné prieskumy dopravy boli v Košiciach zrealizované pri tvorbe generelu dopravy a príprave územného plánu mesta v rokoch 1984 - 1987. Dĺžke prieskumy dopravy - profilové prieskumy dopravy boli do roku 1982 realizované každoročne. Tieto boli používané na upresnenie prognózy rozvoja dopravy a určenie rozvoja dopravnej sústavy mesta, overenie zmien v organizácii dopravy a plánovanie dopravných stavieb v meste. V súčasnom období nie sú k dispozícii prieskumy smerovania dopravy v Košiciach a vzhľadom na podstatnú zmenu hospodárskych podmienok chýba prehľad súčasného stavu dopravy v meste. Tieto údaje je možné získať iba prieskumom dopravy v celom meste. Iba na základe poznania terajšieho stavu a rozvoja mesta je možné pripraviť prognózu rozvoja dopravy v budúcom období potrebnú pre rozvoj dopravného systému mesta.

V rámci celoštátnych prieskumov dopravy je potrebné zabezpečiť sčítanie dopravy v Košiciach podľa mestom určených stanovišť. Ďalej je nutné sprevádzkovať zariadenie na meranie intenzít automobilovej dopravy, ktoré je súčasťou CSS Siemens, čím je možné získať údaje o intenzite dopravy v profiloch križovatiek bez nákladov na sčítanie dopravy. V rámci prípravy územného plánu pre Mesto Košice je v rámci prieskumov a podkladov v súčasnosti zrealizovaný a vyhodnotený prieskum vonkajšej dopravy v Košiciach a zrealizovaný prieskum smerovania dopravy v Košiciach, ktorý je nutné ešte vyhodnotiť, . ďalej je nutné realizovať a vyhodnotiť aj prieskumy smerovania MHD, SAD, ŽSR, IAD, ktoré budú podkladom aj pri návrhu nového generálneho riešenia dopravy v Košiciach.

DOPRAVNÁ NEHODOVOSŤ

Cestná automobilová doprava a individuálny motorizmus je sprevádzaný radom negatívnych dopadov na spoločnosť a jej životné prostredie. Dopravná nehodovosť je jedným z najväčších, pretože okrem materiálnych škôd spôsobuje aj nenahraditeľnú ujmu na zdraví a životoch obyvateľov. Rozbory dopravných nehôd pravidelne vykonávané dopravnou políciou poukazujú na vysokú nedisciplinovanosť a bezohľadnosť účastníkov cestnej premávky od roku 1990.

Pre porovnanie uvádzame vybrané ukazovatele dopravnej nehodovosti v rokoch 1985, 1990, 1995, 2000, 2002 a 2003:

Rok :	1985	1990	1995	2000	2002	2003
počet dopravných nehôd /DN/	1776	2293	3742	3515	3537	3762
následky DN - smrteľné zranenia	11	23	22	22	15	15
- ťažké zranenia	91	151	136	125	90	81
- ľahké zranenia	304	367	352	369	337	372

MESTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA /MHD/

MHD v Košiciach obsluhuje celé územie mesta v prijateľnej dostupnosti (až na malé výnimky - oblasti s minimálnou zástavbou). Z ekologického hľadiska je orientovaná mestská hromadná doprava v Košiciach ako v súčasnosti, tak aj výhľadovo na prednostný rozvoj elektrickej trakcie. Kostrou jej siete je električková doprava, ktorá obsluhuje väčšinu najsilnejších prepravných vzťahov. Posledné rozšírenie jej siete bolo v roku 1989. Jej podiel na celkových ponúknutých miest/km MHD v roku 2002 predstavoval 32 %. Trolejbusová doprava s podielom 7 % je orientovaná na niektoré z najsilnejších prepravných vzťahov neobsluhovaných dopravou električkovou (posledné rozšírenie siete bolo v roku 1999). Hlavné koridory pre električkovú dopravu sú stanovené v smere sever - juh /takto bol historicky založený a naďalej sa rozvíja/ a pre trolejbusovú dopravu v smere východ - západ, čo je dané najmä konfiguráciou terénu. V týchto smeroch trasy pre trolejbusy využívajú už založenú základnú komunikačnú sieť mesta

Autobusová doprava s podielom ponúknutých miest/km 61 % tvorí doplnkovú dopravu. V závere roka 2002 sa dali do prevádzky prvé tri kusy autobusov na stlačený zemný plyn /CNG/. V letnej sezóne je v prevádzke aj Detská železnica Čermeľ - Alpínka s pomerne nízkou intenzitou prepravných prúdov ako rekreačná doprava.

MHD v Košiciach prevádzkuje zatiaľ jediný dopravca - Dopravný podnik mesta Košice (DPMK). Je akciovou spoločnosťou, ktorej 100 %-ným akcionárom je Mesto Košice.

Zmluvu o výkonoch vo verejnom záujme v zmysle zákonov č.164/96 z.z. a č.168/96 z.z. uzatvára DPMK s Mestom Košice - predmetom zmluvy sú všetky dopravné výkony električiek, trolejbusov a autobusov okrem výkonov priamo hradených iným subjektom (mimomestské úseky verejnej dopravy za hranice mesta, vyhradená fakturačná doprava).

Trasy, intervaly, kapacity a zastávky schvaľuje Mesto Košice (u autobusovej dopravy priamo zo zákona, u električkovej a trolejbusovej dopravy z titulu uzavretej zmluvy o výkonoch vo verejnom záujme). U dráhovej dopravy tieto parametre podliehajú aj chváleniu zo strany Košického samosprávneho kraja (zo zákona).

Požiadavky na zmenu tarify MHD síce dopravca zakaždým predkladá Mestu Košice, ale zo zákona ju schvaľuje štátna správa.

Dotácie na prevádzku aj na kapitálové výdavky dostáva dopravca zo štátneho rozpočtu, na prevádzku aj z rozpočtu mesta, všetko cestou Mesta Košice (zmluva o výkonoch vo verejnom záujme). Výnosy v posledných rokoch tvoria cca 93 - 94 % nákladov (absolútna ročná výška straty cca 50 mil. Sk). Tržby z cestovného vo verejnej doprave (vrátane tržieb z pokút) kryjú pritom len cca 49 - 50 % z celkových nákladov.

Financovanie MHD teda nie je dostatočné k tomu, aby bola zabezpečená jej prijateľná kvalita (kapacita v špičkách, prepravná príležitosť mimo špičiek, dobrý technický stav dopravných ciest, dopravných prostriedkov a infraštruktúry) a teda aj jej konkurencieschopnosť voči IAD. ***Koruna vložená do verejnej dopravy je pritom celospoločensky návratnejšia ako koruna vložená do skvalitnenia siete a infraštruktúry cestnej dopravy.***

Z uvedených dôvodov by dopravná politika verejnej správy a samosprávy mala smerovať k jej všestrannej podpore (dotácie na prevádzku, investície, daňová a tarifná politika) a k jej maximálnej preferencii voči ostatným druhom dopravy (dopravné značenie, cestná svetelná signalizácia - CSS, vyhradené a preferované cesty alebo jazdné pruhy, relatívne nízke cestovné, rôzne obmedzenia pre IAD) tak, aby jej podiel na celkovej deľbe prepravnej práce v osobnej doprave bol voči IAD čo najvyšší.

Porovnanie prevádzky Dopravného podniku mesta Košice, a. s. v roku 1991, 1995, 1998, 2002 a 2003

Charakteristické údaje:	rok 1991	rok 1995	rok 1998	rok 2002	rok 2003
počet prepravených osôb /tis./	155 958	137 400	100 774	92 564	91 116
počet liniek ED/dĺžka tratí (km)	19/85,5	15/85,5	15/85,5	15/85,5	15/85,5
ubehnuté vozkm ED (tis. km)	8 522	5 200	5 073	4189	3950
počet liniek TD/dĺžka tratí (km)	0	2/7,1	2/17,9	3/19,2	3/19,2
ubehnuté vozkm TD (tis.)	0	500	593	999	946
počet liniek AD/dĺžka tratí (km)	38/144,1	35/164,1	40/166,2	47/173	46/182,2
ubehnuté vozkm AD (tis. km)	14 702	12 800	11 405	11 804	11 604
počet električiek	155	152	147	138	128
počet autobusov	266	194	215	218	229
počet trolejbusov	0	15	15	27	27
počet pracovníkov	1535	1448	1394	1413	1383

Tento úsek dopravy je veľmi dôležitý za účelom zachovania čo najväčšieho rozsahu poskytovaných služieb mestskou hromadnou dopravou. Aj napriek nepriaznivému vývoju v poskytovaní služieb mestskou hromadnou dopravou - obmedzovanie rozsahu MHD, zvyšovanie tarify bez zvyšovania kultúry cestovania z dôvodu nedostatočnej dotácie z verejných zdrojov, je potrebné zachovať celkový objem prepravy MHD na úrovni predchádzajúcich rokov. Je nutné hľadať možnosti náhrady štátnej dotácie inými prostriedkami. Zachovanie objemu prepravy cestujúcich MHD na úkor individuálnej cestnej dopravy je nevyhnutné, aby sme sa vyhli problémom s individuálnou cestnou dopravou. Z hľadiska mesta je potrebné tento problém nedostatku financií na MHD preniesť na vládu SR, aby sa riešil jednotne v celej republike /dane, dotácie – potrebná je jednotná dopravná politika štátu, kompatibilné tarify a prepravné poriadky, jednotné jednotkové dotácie/. Pre ďalšie vylepšenie hromadnej dopravy rozširovať integrovaný dopravný systém.

KOŠICKÝ INTEGROVANÝ DOPRAVNÝ SYSTÉM

Integrácia verejnej dopravy na území mesta v rámci KIDS (je žiadúca - môže rozšíriť prepravné príležitosti, skvalitniť prepravnú ponuku, zlepšiť vzájomné časové a priestorové väzby a zjednodušiť prístup cestujúceho k verejnej hromadnej doprave nezávisle od dopravcu) momentálne stagnuje.

Od roku 1998 jestvuje separátna zmluva medzi DPMK a SAD - KDS o sprístupnení niektorých špičkových spojov (len cez dni školského vyučovania) SAD v úseku Košice - Šaca aj pre predplatiteľov DPMK (bez nutnosti doplatku alebo osobitného preukazu) za priamu úhradu zo strany DPMK, ktorá využíva protismernosť prepráv SAD a DPMK v tejto relácii a tým znižuje potrebu nasadenia kapacít DPMK v tomto vzťahu a teda šetrí jeho prevádzkové náklady.

Okrem toho jestvujú zmluvy so ŽSR (neskôr ŽS, od r. 1999) a SAD - KDS (od r. 2000) o sprístupnení ich spojov na území mesta (do zmluvy so ŽS je doplnená aj stanica Haniska pri Košiciach ležiaca na hranici mesta; zo zmluvy s SAD je naopak na žiadosť SAD vyňatých 10 zastávok, zväčša veľmi dôležitých) pre predplatiteľov DPMK pri zakúpení osobitného "integrovaného" časového kupónu s malým doplatkom. Tieto zmluvy sa však vzťahujú len na obyvateľov mesta a nepokrývajú celé potrebné územie, takže ich pozitívny prínos je malý (najmä u zmluvy s SAD, ktorú využívalo mesačne max. 20 cestujúcich).

Pozitívom sú od roku 2000 zavedené priame vlaky žst. Kysak - Košice - Haniska pri Košiciach a späť načasované na a po niektorých zmenách v železniarnach doplnené o návazné autobusy Haniska - železiarne a späť (objednávky U. S. Steel vykonávané DPMK).

PEŠIA DOPRAVA

Vzhľadom na skutočnosť, že chodci sú najzraniteľnejšími účastníkmi cestnej premávky, oddelenie pešej dopravy od ostatnej motorovej dopravy je potrebné neustále vylepšovať a vytvárať k tomu podmienky na ucelených významných ťahoch, s prihliadnutím na jednotlivé spádové oblasti pešej dopravy.

V predošlom období navrhnuté a vybudované podchody pre peších na sídliskách nie sú dostatočne využívané pre svoj účel. Preto boli prehodnotené s tým, že podchody na Tr. L. Svobodu

a Tr. KVP sú do budúcnosti nadalej uvažované pre svoju funkciu. Niektoré podchody boli dočasne dané do užívania fyzickým osobám, ktoré v nich umiestnili rôzne prevádzky.

Problematika pešej dopravy je navrhovaná na úrovni hlavných zásad riešenia, príp. vytypovaním prioritných lokalít riešenia problémov pešej dopravy na území HSA. Celomestskú koncepciu hlavných peších trás je potrebné posudzovať a navrhovať z hľadiska priemernej optimálnej pešej dostupnosti, ktorá je uvažovaná polomerom max. 3 km od miesta bydliska, resp. centier zdrojov a cieľov peších, pričom optimálna vzdialenosť k zastávkam MHD je do 500 m, v centre do 350 m. Táto zásada je pri návrhu nových aktivít rešpektovaná.

CYKLISTICKÁ DOPRAVA

Tento ekologický druh dopravy je zatiaľ v našom meste vo svojich počiatkoch. V súčasnej dobe okrem cyklistického chodníka na sídlisku Nad Jazerom v dĺžke 1,6 km, Hlavnej ulici v pešej zóne (1,1 km), Tr. SNP po oboch stranách (2,1 km), jednostrannej trasy pozdĺž Južnej triedy (2,7 km) a trasy Urbánkova - Potočná - Čermel'ská - Baránok (1,6 km) sa využívajú cyklistami koridory komunikácií, čo prináša veľké riziko ich úrazov v premávke medzi motorovými vozidlami. Pri novej investičnej výstavbe komunikácií sa navrhujú aj združené chodníky pre peších a cyklistov v rámci investícií stavby.

V súčasnosti je projekčne je pripravovaná cyklistická trasa v trase Baránok - Alpínka.

ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA

Osobitný problém rozvoja dopravného systému je vplyv ŽSR, záber plôch železničnej prevádzky a ich mimoúrovňového prekennutia. Vzhľadom na zábery vzácnych území je rozvoj železničného uzla podrobený revízii s požiadavkou úplného vymiestnenia železničných prevádzok priamo nesúvisiacich s prevádzkou železničného uzla Košice, ktoré sú zohľadnené v schválenej štúdii "Dostavba železničného uzla Košice" (SUDOP, 1983) a jej aktualizácie (SUDOP-trade) z roku 1997.

LETECKÁ DOPRAVA

Letisko Košice je situované v juhozápadnej časti mesta. Na jeho komunikačný systém je napojené cestou II. triedy č. 050191 a mimoúrovňovou križovatkou na cestu I/50 Košice-Rožňava. Treba skonštatovať, že stavebno-technické parametre tejto komunikácie už v súčasnosti prestávajú byť vyhovujúce a bude nutné tieto s nárastom významu letiska radikálne skvalitniť. Spojenie s letiskom je zabezpečené aj linkou autobusovej MHD, prevádzkovanú DPMK.

Územný plán hospodársko - sídelnej aglomerácie Košice z r.1986 a jeho aktualizácia /zmeny z r.1994/ uvažuje s rozvojom jednotlivých funkcií prevažne v hraniciach zastavaného územia mesta, pôjde teda o intenzifikáciu resp. prestavbu a efektívnejšie využívanie územia mesta. Na území v dotyku s letiskom sa uvažuje výstavba priemyselného parku Pereš s dostavbou infraštruktúry, najmä dopravnej, ktorá spočíva v dostavbe mimoúrovňovej križovatky pri Pereši s priamym napojením na letisko, čo ďalej posilní význam letiska Košice. Letisko ako celok treba považovať územne za stabilizované. Blízkosť letiska - centrálna časť mesta Košíc je vo vzdialenosti len 6 km od stredu vzletovej a pristávacej dráhy /VPD/, zaťažuje životné prostredie mesta hlukom a exhalátmi. Nepriaznivé účinky letiska sú eliminované používaním moderných typov lietadiel. Hlavnú VPD v súčasnosti využíva už len civilná letecká vnútroštátna, medzinárodná osobná a nákladná doprava (pošta) v pravidelnej aj nepravidelnej prevádzke.

Súčasný terminál, jeho verejná vstupná hala, odletová a príletová hala a reštauračná časť sú kapacitne nevyhovujúce. V súčasnosti je vo výstavbe terminál, ktorého kapacitné dimenzovanie je pre max. 700tis. cestujúcich za rok. Na letisku Košice bolo v roku 2003 prepravených 187 716 cestujúcich., čo bolo o 16% viac, ako v roku 2002.

Transformácia letiska Košice prebieha na základe uznesenie Vlády SR č. 130 z 13.2.2003. Národná rada SR dňa 4.2.2004 schválila zákon o letiskových spoločnostiach a o zmene a doplnení zákona č.143/1998 Z.z. o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení zákona č.37/2002 Z.z. V súčasnej dobe prebieha oceňovanie majetku letiska Košice. Predpokladaný vznik akciovej spoločnosti je od 1.5.2004 so 100% podielom štátu.

Ďalší rozvoj letiska Košice z hľadiska maximálnych možností jeho rozvoja v budúcnosti je spracovaný v Štúdiu územného rozvoja letiska Košice spracovaného v roku 1995, okrem výstavby druhej – paralelnej VPD, ktorá sa nebude realizovať. Štúdia slúži ako podklad pre rozvoj letiska a skvalitnenie poskytovaných služieb.

Pre návrh napojenia letiska na komunikačný systém mesta do roku 2020 s možnosťou ďalšieho vylepšenia v tejto etape predpokladáme, že bude dobudovaný základný komunikačný systém mesta s mimoúrovňovými uzlami v celej trase nadmestského priesahu mestom. Do tejto doby bude vybudovaný aj východný obchvat Košíc v úseku od Šebastoviec po hranicu MR v kategórii rýchlostnej komunikácie R4. Na túto časť bude naväzovať pokračovanie rýchlostnej komunikácie R2 smerom na cestu I/50 do Rožňavy v dotyku s južnou časťou areálu letiska s mimoúrovňovou križovatkou za MČ Šebastovce. Z tejto trasy je možné uvažovať s napojením letiska Košice z východnej časti mesta aj na cestu I/68, teda rýchlostnú komunikáciu R4. V nadväznosti od rozvoja letiska pre nákladnú dopravu a pre vylepšenie prepojenia letiska s Interportom bude križovatka ciest I/50 a III/050184 /pri Ludvíkovom dvore /prebudovaná na mimoúrovňovú. V tejto súvislosti sa ďalej uvažuje s napojením letiska na železničnú dopravu a to vlečkou z trate Košice – Plešivec normálneho rozchodu s možnosťou napojenia aj do žst. Haniska pri Košiciach /aj s koľajami širokého rozchodu/.

V cieľovej etape rozvoja letiska sa uvažuje s rozšírením prevádzky mestskej hromadnej dopravy električkovou dopravou. Možnosti napojenia sú z rýchlodráhy do U.S.Steel v trase komunikačného napojenia na letisko, prípadne predĺžením električkovej trate z Barce do areálu letiska.

3. 15. BÝVANIE

V období po druhej svetovej vojne do roku 1989 bol v meste realizovaný, v súlade s centrálnou riadenou ekonomikou, **administratívno prídelový systém bývania**, v ktorom hral hlavnú úlohu štát (tak v oblasti bytovej výstavby, ako aj pri poskytovaní bývania). I cez tento, na prvý pohľad, veľkorysý prístup štátu, prejavujúci sa hlavne vo veľkom objeme dokončovaných

bytov a umelom udržiavaní cien bývania na veľmi nízkej úrovni, sprevádzali sféru bývania značné problémy (pretrvávajúca bytová núdza, čierny trh, nízka kvalita bývania apod.). Administratívno prídellový systém sa postupne ukázal ako ekonomicky neudržateľný a jeho dlhodobé uplatňovanie viedlo k vzniku deformovaného pohľadu na bývanie, ktoré vníma bývanie ako sociálnu službu, ktorú má poskytovať štát resp. mesto. Tento pohľad v určitej miere pretrváva do súčasnosti.

V súvislosti so systémovými zmenami v spoločnosti malo celé **obdobie od roku 1990 do súčasnosti** prevažne **transformačný charakter**. Zásadné systémové zmeny, zamerané na odstraňovanie administratívno prídellového bytového systému a polozenie základov systému trhovo orientovaného, sa udiali predovšetkým v 1. polovici 90. rokov. Silne trhovo orientovaná bytová politika vychádzala dôsledne z predpokladu, že bývanie je čisto súkromnou záležitosťou každého občana, zatiaľ čo úlohou štátu je iba vytvoriť základný právny a ekonomický rámec a pomáhať iba tým sociálne najslabším. Tým došlo fakticky k presunu zodpovednosti za bývanie zo štátu na občanov, obce a ďalšie subjekty, ktoré však na túto úlohu neboli a nemohli byť pripravené.

Vývoj v oblasti bývania prebiehal predovšetkým pod tlakom makroekonomických zmien, pričom jedným z jeho negatívnych rysov bol veľký **pokles investícií do bývania**, sprevádzaný poklesom bytovej výstavby. Výrazným prvkom transformačného obdobia bola **privatizácia**, zvlášť privatizácia bytového fondu, a **cenová deregulácia**. Prvým krokom v oblasti privatizácie bytového fondu bol prevod štátneho, hlboko stratového a mnohokrát zdevastovaného bytového fondu do vlastníctva obcí. To vo svojom dôsledku viedlo obce k snahe bytový fond sprivatizovať. Cenová liberalizácia a deregulácia, ktorá bola druhým výrazným prvkom transformačného obdobia, spôsobila výrazný rast cien bývania, v rámci ktorého predstavuje najvyššiu položku výdaje na energie.

Existujúci bytový fond – základné charakteristiky

Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov z mája 2001 (ďalej Sčítanie) predstavoval úhrnný bytový fond celkom 14.009 domov; z toho bolo 9.930 rodinných domov (vr. ubytov. zariad.) - 68,4 % z toho trvale obyv. 8.596 a 3.812 bytových domov - 30,3 %, z toho trvale obyv. 3.810 nespôsobilých k bývaniu. Podľa údajov zahrnuje bytový fond celkom 87.359 bytov.

Podľa Sčítania bolo v Košiciach trvale obývaných bytov 82.408, z toho 9.057 v rodinných domoch. Trvalo neobývaných bytov 4.418, čo je cca 5 % z úhrnného bytového fondu.

Úroveň technickej vybavenosti bytového fondu je celkom uspokojivá; podľa údajov z roku 2001 malo 97,7 % bytov vlastnú kúpeľňu alebo sprchový kút a splachovacie WC a je napojených na kanalizačnú sieť. Ústredným kúrením je vybavených 92,7 %, z toho diaľkové ústredné kúrenie je napojených 82 % bytov.

Priemerný vek domového fondu je relatívne vysoký (cca 35 rokov), pričom u rodinných domov bol priemerný vek 36 rokov a u bytových domov 31 rokov. Problémom je vysoká energetická náročnosť bytových objektov.

Veľkým problémom je aj zanedbanosť bytového fondu, a to hlavne bytových domov, spôsobená dlhodobo podhodnotenou údržbou, jeho dôsledkom je znižovanie finančnej a úžitkovej hodnoty bytových objektov. Špecifické problémy sú spojené s panelovými domami, ktoré sú dané konštrukčnými vadami, nevhodnými projektami, nedostatočnou údržbou a sú zvýraznené tým, že panelové objekty tvoria väčšinu bytového fondu. Súvisiacim problémom je pretrvávajúci nedostatok zdrojov na riadnu starostlivosť o bytový fond, na odstraňovanie zanedbanej údržby a na modernizáciu a rekonštrukciu.

Veľkostná štruktúra bytov:

1 obytná miestnosť.....	9.115	- 11 %
2 izby.....	16.180	- 20 %
3 izby.....	42.768	- 52 %
4 izby.....	10.195	- 12 %

5 a viac izieb.....4.150 - 5 %

Skladba bytového fondu z hľadiska základných foriem vlastníctva

Súkromný nájomný sektor, ktorý vznikol hlavne na základe reštitúcií nehnuteľností, tvorí zanedbateľné % z celkového počtu trvale obývaných bytov. Rozsah tohoto sektoru zostáva viacmenej konštantný, neberúc do úvahy väčšinou dočasné prenájomné jednotlivých bytov vo vlastníctve fyzických osôb. Situácia v tomto sektore nie je uspokojivá. Problém sa odvíja predovšetkým od regulácie nájomného a od značnej zanedbanosti tohoto bytového fondu, problematické je aj postihovanie negatívnych javov označovaných ako čierny trh s bytmi.

Obecný nájomný sektor, ktorý vznikol po roku 1991 prevodom tzv. štátnych bytov do vlastníctva obcí, predstavoval v roku 2001 celkovo 178 domov. Tento sektor sa postupne zmenšil, pretože mesto bytový fond privatizovalo prostredníctvom predaja bytov do osobného vlastníctva pôvodným nájomníkom. V súčasnosti ho tvorí cca 1.400 bytov v tzv. hybridných domoch.

Mesto Košice VZN č.34/1996 a následnými uzneseniami MZ vyčlenilo časť bytového fondu pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva. V súčasnosti do tejto skupiny sociálnych bytov patrí 1760 bytových jednotiek situovaných v lokalitách:

1. Luník IX.	688 bytových jednotiek
2. Popradská	103 bytových jednotiek
3. Na Demetri	36 bytových jednotiek
4. Herlianska	24 bytových jednotiek
5. Golianova	36 bytových jednotiek
6. Sládkovičova	96 bytových jednotiek
7. Šoltésovej (nájomné)	36 bytových jednotiek
8. malometrážne (dôchodcovské)	686 bytových jednotiek
9. bezbariérové (ZŤP)	64 bytových jednotiek

Všetky citované sociálne byty sú zaradené medzi byty 1.kategórie, bez ohľadu na ich súčasný technický stav. Tento sektor sa stretáva s obdobnými problémami ako súkromný nájomný sektor. Nová výstavba však vďaka štátnym dotáciám prebieha.

Družstevný sektor, je tvorený predovšetkým bytmi vo vlastníctve bývalých SBD, predstavuje 734 domov. Rozsah družstevného sektoru sa mierne znižuje, lebo byty vo vlastníctve SBD prechádzajú taktiež procesom privatizácie. Bytová výstavba takmer neprebieha.

Vlastnícky sektor je tvorený hlavne rodinnými domami ako aj jednotlivými bytmi v osobnom vlastníctve v bytových domoch, ktoré vznikli buď v dôsledku privatizácie obecných či družstevných bytov, alebo pochádzajú z novej výstavby. V roku 2001 v tomto sektore bolo 11.500 domov, z toho 8.420 rodinných domov. Vlastnícky sektor je dlhodobo najviac expandujúca časť trhu s bytmi, k čomu prispieva štátna podpora, ale aj problémy spojené s nájomným bývaním.

Bytová výstavba

Po roku 1990 došlo v dôsledku transformácie k výraznému zníženiu objemu novej bytovej výstavby. Počet zahájených bytov se začal len mierne zvyšovať až v rokoch 1995-1997. Od roku 1998 nastal opätovný pokles, pričom v rokoch 2000-2002 sa dokončilo len 673 bytov. Tento pokles bol čiastočne kompenzovaný zvyšujúcim sa počtom modernizácií. Prírastky nových bytov sú priebežne znižované úbytkami existujúceho bytového fondu.

Príčinou malého objemu novo stavaných bytov je nízka finančná dostupnosť bývania, daná veľkým rozdielom medzi príjmami väčšiny domácností a cenovou úrovňou novej výstavby. V dôsledku tejto skutočnosti sa aj investori orientujú hlavne na výstavbu bytov do vlastníctva pre vyššie príjmové vrstvy obyvateľstva. Komerčná výstavba nájomných bytov, ktoré môžu byť prenajímané za trhovú nájomnú, je pre investorov málo zaujímavá v dôsledku neúmernej doby návratnosti investície a v dôsledku problémov týkajúcich sa vzťahov vlastníka a nájomníkov. K nízkeho objemu novej výstavby prispieva i to, že doposiaľ neboli vytvorené adekvátne legislatívne a ekonomické podmienky, ktoré by umožňovali stavať a poskytovať nájomné bývanie na neziskovom princípe.

Zatiaľ čo v minulosti prevažovala výstavba bytov v bytových domoch, v súčasnosti sa začal pomer medzi počtom novo postavených bytov v bytových domoch a v rodinných domoch vyrovnávať. Prevažovali formy vstavieb a nadstavieb na bytových (sídl. Kuzmányho, MČ Sever, Juh) a rodinných domoch. Ďalšie dokončené byty boli postavené v nebytových objektoch alebo boli získané adaptáciou nebytových priestorov a zdevastovaných priestorov (MČ Staré mesto – hist. jadro).

Štruktúra bytovej výstavby z hľadiska základných foriem vlastníctva ukazuje, že medzi dokončovanými a zahajovanými bytmi prevažujú byty vlastnicke, ktoré sú situované nielen v rodinných (MČ Západ –Topasova ul.), ale i v bytových domoch (sídl. KVP- Klimkovičova, Kopa-Girbeš, sídl. Darg.hrdinov – VIII.okrsok, Adlerova ul., MČ Juh – Brezová ul.). Podiel výstavby nájomných bytov je malý a ich výstavba je až na výnimky realizovaná samosprávou (mestské časti - Barca, Darg. hrdinov, Mesto Košice - Čechovova ul., Malometrážne byty – Luník IX), ktoré na tento účel využívajú štátnu podporu.

Cena bývania

Priemerná obstarávacía hodnota dokončeného bytu v roku 1990 bola cca 200 000 Sk v bytovom dome, a 500 000 Sk v rodinnom dome. V roku 2003 to už bolo 1.500.000 Sk respektíve 2.500.000 Sk, čo znamená 7 – násobný nárast. Oproti tomu čisté peňažné príjmy domácností nominálne vzrástli v sledovanom období len zhruba 3 až 5 násobne. Obstarávacía cena nového bytu sa v roku 2003 pohybovala v rozmedzí 18 000 - 25 000 Sk/m² podľa použitej technológie, typu výstavby a lokality. V historickom jadre a ďalších atraktívnych lokalitách však ponuková cena väčšinou prekračuje až 30 tisíc Sk/m². Ceny novej výstavby s miernymi výkyvmi stále stúpajú.

Obstarávacie ceny staršieho vlastnickeho bývania sa neustále menia v závislosti na vývoji ekonomiky a situácii na trhu s bytmi, a sú výrazne diferencované v závislosti na typu bývania, jeho kvalite a pod. Priemerná cena 3-izb. bytu v panelovom dome je 1,0 mil. Sk.

V súčasnosti sú uplatňované 3 typy nájomného: maximálne základne nájomné, vecne usmerňované nájomné a trhovú (voľnú) nájomnú. Prevažná časť nájomných bytov je prenajímaná za regulované maximálne základné nájomné, ktoré je v procese deregulácie postupne zvyšované. Úroveň maximálneho základného nájomného je diferencovaná predovšetkým podľa veľkostných kategórií, a nestačí na krytie nákladov spojených s prevádzkou nehnuteľností. Nízka úroveň maximálneho základného nájomného vytvára neuspokojiteľný dopyt po tomto type bývania a nepriamo tak prispieva k zvyšovaniu hladiny trhového nájomného, ktoré v súčasnosti pohybuje v rozpätí 60 až 120 Sk/m², čo je pre väčšinu domácností neúnosné.

3. 16. VZŤAHY MESTA

Vzťahy Magistrátu mesta Košice a verejnosti

Mesto Košice je zriadené zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákonom č. 401/1990 Zb. o meste Košice, vykonaním volieb do orgánov samosprávy mesta Košice v novembri 1990 podľa zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Občania mesta a inštitúcie pri vybavovaní svojich žiadostí a iných podaní sa môžu na Magistrát mesta Košíc obracať v rámci právomocí, ktoré vyplývajú mestu podľa § 4 ods. 3 zákona 369/1990 Zb. Ide o nasledovné právomoci mesta:

- a) vykonáva úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutelným a nehnuteľným majetkom mesta a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným mestu na dočasné hospodárenie,
- b) zostavuje a schvaľuje rozpočet mesta a záverečný účet, organizuje o ňom verejnú diskusiu,
- c) usmerňuje ekonomickú činnosť v meste, najmä vydáva záväzné stanoviská k investičnej činnosti v meste, k využitiu mestských zdrojov
- d) vykonáva výstavbu, údržbu a správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, miestnych historických pamiatok a stavieb, pokiaľ sa štatútom nepreniesla na mestské časti
- e) zabezpečuje verejnoprospešné služby (odvoz komunálneho odpadu a čistenie obce, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd a pod.) a verejnú dopravu,
- f) spolu s mestskými časťami utvára a chráni zdravé podmienky a zdravý spôsob života a práce obyvateľov mesta, chráni životné prostredie, ako aj utvára podmienky pre vzdelávanie, kultúru, záujmovú umeleckú činnosť, telesnú kultúru a šport,
- g) utvára podmienky pre riadne zásobovanie mesta a vykonáva nad ním dozor
- h) obstaráva a schvaľuje územnoplánovaciú dokumentáciu sídelných útvarov a zón, koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života mesta,
- i) spolu s mestskými časťami vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov mesta a rozvoja mesta,
- j) zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov,
- k) organizuje hlasovanie obyvateľov mesta o dôležitých otázkach života a rozvoja mesta,
- l) určuje štruktúru svojich orgánov a zamestnáva pracovníkov,
- m) spolu s mestskými časťami zabezpečuje verejný poriadok v meste,
- n) vedie mestskú kroniku v slovenskom jazyku, prípadne aj v jazyku príslušnej národnosti,
- o) zabezpečuje ochranu kultúrnych pamiatok v rozsahu osobitných predpisov a dbá o zachovanie prírodných hodnôt.

Pre výkon daných právomocí zamestnáva Magistrát mesta Košice okolo 250 pracovníkov.

V dotazníkovom prieskume, ktorý uskutočnil medzi obyvateľmi Košíc Inštitút regionálneho a komunálneho rozvoja Technickej univerzity v Košiciach, sa väčšina respondentov vyjadrila, že nepozná činnosť magistrátu. Vyplynula z neho potreba lepšej informovanosti smerom k občanovi, podávanie návrhov cez internet a vydávanie bulletinu o pripravovaných akciách magistrátu mesta.

Okrem priameho kontaktu s pracovníkmi magistrátu sa informácie k občanom dostávajú niekoľkými cestami.

- a) pravidelným priebežným informovaním spravodajských agentúr, tlače, rozhlasu, televízií, aktuálnymi odpoveďami na ich otázky a požiadavky. Informácie prostredníctvom tlačových správ dostávajú všetky médiá, ktoré majú zastúpenie v Košiciach
- b) prostredníctvom tlačových besied
- c) rozhovormi v miestnych médiách
- d) informáciami na internetovej stránke mesta
- e) príležitostnými propagačnými materiálmi

Poskytovanie informácií médiám je hlavnou náplňou práce pracovníčky pre styk s verejnosťou, resp. hovorkyne MMK. Podľa vnútorného nariadenia môže médiám informácie poskytovať popri primátorovi, jeho námestníkoch a riaditeľovi magistrátu len hovorkyňa, prípadne vedúci jednotlivých oddelení. Cieľom takéhoto spôsobu informovania je čo najmenšie skresľovanie neúplných údajov, ktoré by mohli poskytnúť referenti z pohľadu svojej úzkej špecializácie.

Mesto, na rozdiel od niektorých mestských častí, nevydáva svoje vlastné noviny ani informačné občasníky. Hlavným dôvodom je nedostatok finančných prostriedkov, ktoré by si vydávanie vyžiadalo. Takýto informačný kanál absentuje predovšetkým vo vzťahu k tým občanom, ktorí

nemajú prístup k najnovším informáciám, ktoré sú k dispozícii na internetovej stránke mesta. Ide predovšetkým o veľkú skupinu starších občanov, ktorí nemajú sklon používať moderné informačné technológie.

Zatiaľ nie je dopracovaný systém elektronickej podateľne, teda priameho online spojenia občana s mestom prostredníctvom internetu. Občan by takýmto spôsobom mohol priamo podávať niektoré žiadosti, vyplňať formuláre a adresovať svoje pripomienky, resp. otázky. Opäť je to spôsob komunikácie, ktorý preferuje mladá a stredná generácia občanov mesta. Veľká skupina starších obyvateľov viac dôveruje osobnému kontaktu s úradníkmi.

Vzťahy vnútri Magistrátu mesta Košice

Vzťahy vnútri magistrátu vyplývajú z organizačnej štruktúry. Jednotlivé oddelenia a referáty spolupracujú v závislosti od problémov, ktoré riešia.

Rovnako dôležitá, ako komunikácia s verejnosťou, je komunikácia v rámci Magistrátu mesta Košice. Tok informácií medzi jednotlivými oddeleniami a referátmi nie je dostatočný. Jeho zlepšenie by mal priniesť modernejší elektronický informačný systém, prostredníctvom ktorého by medzi sebou mohli komunikovať jednotlivé oddelenia, referáty, referenti a zároveň by mali najnovšie informácie sprostredkované tzv. intranetom. Využívanie intranetu by mohlo pomôcť aj pri vzdelávaní a rozširovaní vedomostí pracovníkov magistrátu, sprostredkovaní prehľadov tlače i elektronických médií.

Partnerské vzťahy mesta

Koncepcia zahraničných vzťahov mesta Košice vychádza zo Štatútu mesta Košice (§ 97 ods. 2), podľa ktorého mesto pri zabezpečovaní potrieb územnej samosprávy mesta a obyvateľov mesta a v prospech rozvoja regiónu spolupracuje s inými mestami Slovenska i mestami Európy a ostatných kontinentov.

Cieľom zahraničných vzťahov je zbližovanie s európskymi a transatlantickými štruktúrami, rozvíjanie vzájomne výhodných, vyvážených dvojstranných i viacstranných vzťahov a vytváranie priaznivého ovzdušia na rozvoj spolupráce.

Pre naplnenie týchto cieľov mesto spolupracuje:

- s partnerskými mestami v zahraničí
- so zastupiteľskými úradmi iných krajín na Slovensku
- so zastupiteľskými úradmi Slovenskej republiky v krajinách partnerských miest
- v medzinárodných organizáciách miest
- v rámci spoločných projektov so zahraničnými partnermi a v rámci programov medzinárodnej spolupráce
- so zahraničnými nadáciami, inštitúciami a ďalšími partnermi, spolupráca ktorých napomáha splneniu horeuvedených cieľov.

Mesto Košice má v súčasnom období nadviazané partnerské vzťahy so štrnástimi mestami:

Bulharsko – **PLOVDIV**
Česká republika - **OSTRAVA**
Fínsko – **RAAHE**
Maďarsko – **MIŠKOVEC, BUDAPEŠŤ**
Poľsko – **RZESZÓW**
Ruská federácia - **SANKT PETERBURG**
Spolková republika Nemecko – **WUPPERTAL, COTTBUS**
Taliansko - **VERONA**
Turecko - **BURSA**
Ukrajina – **UŽHOROD**
USA - **MOBILE**
Srbská republika - **NIŠ**

Mimoriadna pozornosť v predchádzajúcom volebnom období bola venovaná zahraničným vzťahom a vzťahom s partnerskými mestami mesta Košice.

Boli nadviazané nové i obnovené partnerské vzťahy s mestami: Bursa, Plovdiv, Niš a Ostrava.

Osobitná pozornosť bola zameraná na prehodnotenie existujúcich vzťahov, ich úroveň, intenzitu a kvalitu s cieľom pozdvihnúť každý z existujúcich partnerských vzťahov na kvalitatívne vyššiu úroveň a obnovenie spolupráce tam, kde v predchádzajúcich rokoch došlo k jej útlmu. Išlo o mestá Verona, Raahe, Sankt Peterburg a Cottbus. Osobitným listom boli oslovení primátori týchto miest, aby sa vyjadrili, či majú záujem o obnovenie spolupráce. Kladný postoj partnerov sa odrazil v realizácii oficiálnych návštev i kultúrno-propagačných akcií o meste Košice.

Vzťahy mesta s inštitúciami a významnými podnikateľskými subjektami

Mesto má podpísané Dohodu o spolupráci s U.S.Steel s.r.o. Košice, ktorá je pravidelne aktualizovaná. Jej hlavným cieľom je podpora rôznych aktivít mesta najväčším zamestnávateľom. Dotýka sa rôznych oblastí života.

Mesto má podpísanú aj Dohodu o spolupráci s Technickou univerzitou Košice, ktorá sa zameriava na vzájomnú podporu, ale aj využívanie skúseností obidvoch inštitúcií v rôznych oblastiach záujmov.

Vznikom Košického samosprávneho kraja a vyprofilovaním jeho úradu sa postupne zintenzívňujú nielen osobné vzťahy predstaviteľov samosprávy, ale aj vzťahy deklarované dohodami o spolupráci (napr. dohoda o spolupráci pri realizácii integrovaného dopravného systému verejnej osobnej dopravy), či spoločnými krokmi voči ústredným inštitúciám (napr. Otvorený list predstaviteľov regionálnej a miestnej samosprávy Košického a Prešovského kraja a výzva Vláde SR na hľadanie vhodného portfólia pre trvalo udržateľný rozvoj vs. regiónu a zvýšenie životnej úrovne jeho obyvateľov).

Členstvo Košíc v regionálnych združeniach

Mesto Košice je členom viacerých domácich a zahraničných združení. Zo zahraničných sú to:

- 1) Medzinárodná asociácia miest – Poslov mieru, so sídlom v Brightone vo Veľkej Británii. Združenie sa angažuje za aktivity zamerané na zachovanie mieru vo svete, za likvidáciu jadrových zbraní a podobne. Košice sú členom od roku 1991.
- 2) Medzinárodná rada pre miestne environmentálne iniciatívy s centrálou v Toronte, a v Európe vo Freiburgu (ICLEI). Združenie sa zameriava na problematiku trvalej udržateľnosti a na úlohu samospráv pri jej riešení. Mesto je členom od roku 1993.

Z domácich združení sú to:

- 3) Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS). Mesto sa stalo členom ZMOSu v januári 2001.
- 4) Únia miest a obcí Slovenska – bola registrovaná v roku 1994 a mesto Košice bolo jedným zo zakladajúcich členov.

- 5) Regionálne poradenské a informačné centrum (RPIC). Centrum pôsobí ako nezisková organizácia podporujúca malé a stredné podnikanie v regióne. RPIC bola založená v roku 1994.
- 6) Asociácia zdravých miest Slovenska – je členom medzinárodnej siete zdravých miest. Košice sú členom od roku 1993. Cieľom asociácie sú aktivity zamerané na zdravie, zdravý spôsob života, bezpečnosť atď.
- 7) Cassovia – info. Združenie bolo založené v roku 1996 za účelom tvorby, šírenia a prezentácie informácií o meste Košice.

Vo viacerých organizáciách mesto pôsobí len formálne. Je preto potrebné zvýšiť výmenu informácií, zapájať sa do spoločných aktivít, aby sa využili zahraničné skúsenosti, fondy a vytvorili personálne a informačné väzby.

V Košiciach pôsobia mnohé mimovládne neziskové organizácie / MVO /: občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby a neinvestičné fondy, ktorých spolupráca s Mestom Košice je výrazne nedostatočná. V budúcnosti je potrebné využiť ich schopnosti, skúsenosti a ľudský potenciál pre užšiu spoluprácu v rôznych oblastiach na prospech občanov Košíc a etablovať silnú komunitnú nadáciu pre podporu a rozvoj občianskych aktivít.

MVO pôsobia v oblastiach: sociálnej, kultúrnej, environmentálnej, zdravotnej, detí a mládeže, regionálneho rozvoja, školstva a vzdelávania, ľudských práv a menšín. Z celkového počtu MVO až 94 % tvoria občianske združenia.

Veľká časť mimovládnych organizácií sa prihlásila ku Krajskému Grémiu tretieho sektora, ktoré pôsobí v Košiciach ako servisné centrum, úzko spolupracuje s MVO, popularizuje ich činnosť, vytvára pozitívnu mienku o práci MVO a ich postavení v spoločnosti a vytvára podmienky pre činnosť MVO v meste. V Košickom regióne pôsobí v priemere 700 MVO, z toho približne 70 % pôsobí na území mesta Košice.

Záver

Ked' organizácie v Košiciach budú vzájomne užšie spolupracovať za účelom spoločného napredovania bez rozdielu rasy, pohlavia, náboženskej, etnickej a politickej príslušnosti, Košice budú stabilné smerom dovnútra i navonok. Ľudia v meste budú šťastní a zvýši sa u nich pocit spolupatričnosti a lokálpatriotizmu.

Košice sa stanú pri využití všetkých svojich príležitostí stabilným prirodzeným centrom regiónu, ktoré bude prosperovať v rámci Európskeho spoločenstva a bude pre spoločenstvo prínosom.

4. Užšia analýza prostredia, návrh stratégie a realizácia

4.1. Definovanie kritických oblastí

Na základe výsledkov situačných analýz jednotlivých oblastí boli vypracované ich SWOT analýzy. Uvedené oblasti boli následne zoskupené do šiestich kritických oblastí, kde boli v SWOT analýzach definované už iba rozhodujúce javy.

Ďalšia bola zadefinovaná následne po vypracovaní SWOT analýz definovaných kritických oblastí. Ide o oblasť ľudských zdrojov, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú úroveň všetkých oblastí. Analýzy ďalších prvkov, ktoré sú takisto spoločné pre všetky oblasti rozvoja, a to všestranná komunikácia a spolupráca subjektov zúčastňujúcich sa na procesoch, sú súčasťami oblasti „samospráva a inštitucionálna spolupráca“.

Kritické oblasti

1. Ľudské zdroje

Ľudské zdroje neboli predmetom samostatnej analýzy. Popis stavu je súhrnom záverov všetkých odborných sekcií, ktoré definovali vplyv ľudských zdrojov na situáciu v nimi analyzovanej oblasti. Predmetom nebola analýza činiteľov, ktoré majú na formovanie ľudských zdrojov vplyv. Výsledkom je popis momentálneho celkového stavu ľudského činiteľa. A to nielen z pohľadu potrieb rozvoja ekonomiky ale aj z pohľadu prístupu k vlastnému životu a spoločenskému daniu.

Popísané charakteristiky ľudských zdrojov tvoria spoločný prienik výstupov jednotlivých odborných sekcií.

2. Hospodárstvo

Súčasťou tejto analýzy je okrem definovania stavu aj definovanie činiteľov, ktoré vývoj hospodárstva určitým spôsobom determinujú. Cieľom bolo podchytiť tieto prvky a identifikovať ich vplyv na ekonomickú situáciu na území mesta. Podkladom pre analýzu oblasti hospodárstva boli výstupy sekcií „ekonomický rozvoj“ a „cestovný ruch“.

3. Prírodné zdroje a životné prostredie

V tejto oblasti sú podchytené rozhodujúce poznatky zo sekcií „lesy, voda, príroda“ a „odpadové hospodárstvo“. Okrem popisu stavu sú tu zachytené aj činitele, ktoré majú na daný stav podstatný vplyv.

4. Informačné zdroje

Základom obsahu sú výstupy odbornej sekcie informačné systémy doplnené o závery z ostatných sekcií. Efektívna komunikácia a prístup k dostatku kvalitných informácií sú činiteľmi, ktoré podstatnou mierou zvyšujú pozitívne efekty ľudskej činnosti.

5. Služby pre osobnostný rozvoj

Súčasťou tejto oblasti sú služby, ktoré majú rozhodujúci vplyv na rozvoj ľudských zdrojov. Základnou službou v tejto oblasti je „výchova a vzdelávanie“. Ako neoddeliteľnú súčasť procesu komplexnej výchovy sme identifikovali oblasť „kultúry“ a „športu“, ktoré podstatným spôsobom vplývajú na kvalitný život a osobnostný profil jednotlivca a následne určujú jeho postoje vo vzťahu k sebe samému, svojmu okoliu i spoločnosti ako celku.

Podmienkou kvalitného života sú „sociálne“ a „zdravotnícke“ služby, ktoré napomáhajú hlavne pri opätovnom nastolovaní stratenej rovnováhy či eliminácii určitého hendikepu. Kultúrne a športové vyžitie predstavujú v prípade návštevníkov a dočasných obyvateľov mesta prvky určujúce kvalitu života.

Možnosti v oblasti kultúry a športu sa takto stávajú dôležitými prvkami atraktívnosti mesta z pohľadu návštevníkov i predstaviteľov potencionálnych investorov.

6. Služby pre rozvoj hospodárstva

Nevyhnutnými službami pre rozvoj hospodárstva i kvalitu života obyvateľov sú „doprava“ a „energetika“. K nim patria z pohľadu obyvateľov aj podmienky pre bývanie, ktorými mesto vytvára podmienky pre kvalitný život.

7. Samospráva mesta a inštitucionálna spolupráca

Obsah tejto oblasti tvoria závery, ktoré vzišli zo sekcií „Ekonomický rozvoj“ a „Vzťahy mesta“. Otázka inštitucionálnej spolupráce je rovnako ako ľudské zdroje spoločným prienikom výstupov všetkých sekcií, pretože nedostatočná vzájomná komunikácia a spolupráca zainteresovaných subjektov je spoločným problémom vo všetkých oblastiach.

4. 2. Užšia analýza interného a externého prostredia – SWOT analýza

1. Ľudské zdroje

Silné stránky	Slabé stránky
1. Celková vzdelanostná štruktúra obyvateľstva 2. Dostatok zdrojov kvalitnej pracovnej sily so stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním, prevažne technického zamerania 3. Výrazná schopnosť prispôbiť sa rôznym (aj sťaženým) podmienkam	1. Súčasným podmienkam nezodpovedajúce spoločenské vedomie väčšiny obyvateľov v oblastiach: - osobná zodpovednosť - spolupráca, vytváranie partnerstiev - zdravý lokálpatriotizmus - transparentnosť a poctivý prístup v konaní a práci 2. Nízka miera samostatnosti v rozhodovaní a konaní ako dôsledok života v socialistickom zriadení 3. Nedostatočná úroveň ovládania tzv. kľúčových kompetencií (ovládanie PC, komunikačné zručnosti, schopnosť učiť sa,...) 4. Veľmi slabá úroveň ovládania marketingu 5. Nedostatočná jazyková vybavenosť 6. Riešenie problémov ex post 7. Vysoká miera nezamestnanosti 8. Vysoká koncentrácia neprispôsobivých obyvateľov 9. Konzumný spôsob života
Príležitosti	Ohrozenia
1. Vnímanie kompetentných, že „ľudské zdroje“ nie sú len zdrojom ale hlavne konečným cieľom 2. Docenenie kľúčovej úlohy výchovy pre celkový rozvoj osobnosti 3. Členstvo v EU: - využitie štrukturálnych fondov - získavanie nových poznatkov - možnosť zahraničných pobytov a stáží	1. Úpadok ľudských hodnôt a morálky 2. Zmena demografického zloženia obyvateľstva – nárast podielu ľudí v poproduktívnom veku 3. Odsúvanie riešenia špecifických problémov neprispôsobivej časti obyvateľstva 4. Nedostatočné riešenie problémov sociálne znevýhodnených skupín obyvateľstva

2. Hospodárstvo

Silné stránky	Slabé stránky
---------------	---------------

1. Potenciál pre výskum, vývoj a vzdelávanie 2. Dostatok zdrojov kvalitnej pracovnej sily so stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním, prevažne technického zamerania 3. Koncentrácia ekonomickej sily a trhových príležitostí na malom území 4. Silný potenciál pre rozvoj aktívneho zahraničného a domáceho CR i prímestskej rekreácie 5. Potenciál pre ďalší rozvoj služieb 6. Dostatok vhodných voľných plôch pre záujemcov o investovanie 7. Prítomnosť U.S. Steel Košice, s.r.o.	1. Monoodvetvová štruktúra priemyslu 2. Vysoký podiel výroby s nízkou mierou pridanej hodnoty 3. Nízky podiel finálnej výroby 4. Nedostatočná tvorba nových pracovných miest vyplývajúca zo slabej výkonnosti hospodárstva 5. Slabý záujem zahraničných investorov o investovanie v regióne 6. Periférna poloha vzhľadom na hospodárske centrá EÚ 7. Nenapojenosť na diaľničnú vnútroštátnu a nadnárodnú sieť v smeroch V-Z, S-J 8. Slabý záujem a nedostatočná podpora štátu v oblasti odstraňovania rozdielov miery rozvoja medzi regiónmi 9. Nižší podiel malých podnikateľov na hospodárskej produkcii 10. Ekonomická situácia mesta 11. Nízka úroveň marketingu 12. Nevyhovujúci technický stav niektorých kultúrnych a historických pamiatok 13. Nízka profesionálna úroveň manažovania subjektov v CR 14. Sťažený prístup malých a začínajúcich podnikateľov ku bankovým finančným zdrojom
Príležitosti	Ohrozenia
1. Mobilizácia ľudského potenciálu a ostatných vnútorných zdrojov mesta 2. Strategická poloha vzhľadom na budúcu Schengenskú hranicu 3. Rast záujmu zahraničných investorov o Slovensko 4. Docenenie CR ako príležitosti zo strany predstaviteľov mesta 5. Využitie geotermálnych a minerálnych vôd 6. Členstvo v EÚ: - využitie finančných zdrojov - kultivácia podnikateľského prostredia - pozitívny tlak legislatívy EÚ - rozšírenie trhu - zvýšený záujem obyvateľov pôvodných krajín EÚ o nové členské krajiny	1. Nedostatočná podpora malého a stredného podnikania zo strany štátu a mesta 2. Administratívna náročnosť a byrokracia pri podnikaní 3. Silnejúca konkurencia priemyselných miest zo západnej časti SR 4. Odliv odborníkov v dôsledku nedostatku možností uplatniť sa 5. Členstvo v EÚ: - zvýšenie konkurenčného tlaku - zvýšená miera regulácie hospodárstva v niektorých oblastiach

3. Prírodné zdroje a životné prostredie

Silné stránky	Slabé stránky
----------------------	----------------------

1. Veľká rozloha lesov vo vlastníctve mesta 2. Chránené územia - ZOO, Botanická záhrada, rezervácie, stromy, mokrade, zeleň cintorínov. 3. Rieka Hornád a viacero vodných plôch v blízkosti mesta (Bukovec, Jazero, Čaña, Vodná nádrž Ružín) 4. Blízkosť zdrojov geotermálnych vôd a minerálnych prameňov 5. Implementácia a ďalší rozvoj centrálného integrovaného systému nakladania s odpadmi 6. Centrálny systém odkanalizovania vôd a ČOV na území mesta 7. Centrálna výroba a distribúcia tepla	1. Nedostatočná starostlivosť o prírodu, lesy, parky a vodu okolo Košíc 2. Nedostatok zelene a vodných plôch 3. Dopravná infraštruktúra - zdroj ohrozovania životného prostredia 4. Nevyužívaná geotermálna voda v okolí Košíc 5. Nedostatočná ochrana vodných zdrojov 6. Nedostatočná protipovodňová ochrana priamo v meste 7. Nedostatok kúpalísk, fontán a oddychových zón 8. Neefektívne využívanie pitnej vody na úžitkové účely 9. Zastaralá vodná infraštruktúra 10. Nedostatočné využívanie legislatívnych možností ochrany vôd, lesov a prírody na úrovni mesta 11. Silné znečistenie životného prostredia 12. Zastaralé neekologické technológie v hospodárskych aktivitách na území mesta 13. Záhradkárske lokality - zdroje znečistenia (čierne skládky, žumpy, septiky) 14. Pomalý postup pri zavádzaní progresívnych metód nakladania s odpadmi a jeho nedostatočná podpora 15. Nedostatočné opatrenia na znižovanie tvorby odpadov
Príležitosti	Ohrozenia
1. Prenos kompetencií štátu na samosprávy 2. Členstvo v EÚ: - využitie finančných zdrojov - pozitívny tlak legislatívy EÚ - využitie poznatkov a skúseností ekologickej vyspelých krajín - zlepšený prístup k novým technológiám	1. Pretrvávajúci nedostatok finančných zdrojov 2. Výstavba skládok v regióne 3. Závislosť mesta na zdrojoch vody mimo Košíc 4. Vplyv urbanizácie na znehodnocovanie a pokles zásob vody v zdrojoch v košickej prírode 5. Globálne klimatické zmeny a extrémne výkyvy počasia 6. Vplyv diaľkového prenosu priemyselného znečisťovania aj cez hranice štátov

4. Informačné zdroje

Silné stránky	Slabé stránky
----------------------	----------------------

1. Odborné informatické zázemie v oblasti vývoja, implementácie i údržby informačno-komunikačných technológií 2. Zastúpenie elektronických i tlačových médií 3. Vysoký podiel mladých a vzdelaných obyvateľov mesta 4. Dynamicky sa rozvíjajúce podnikateľské prostredie v oblasti poskytovania internetu 5. Množstvo informačných zdrojov 6. Existencia všeobecne dostupných telekomunikačných sietí a technológií	1. Nedocenenie dôležitosti informácie a vzájomnej komunikácie 2. Roztrieštenosť v technológiách i informačných štruktúrach - informácie nie sú voľne dostupné v dostatočnom množstve ani kvalite včas a na pravom mieste 3. Nedostatočné rozšírenie IKT v širokej verejnosti 4. Nízky stupeň informačnej gramotnosti širokej verejnosti 5. Nízky stupeň informatizácie a disparita IS na úrovni mesta i MČ 6. Nízky stupeň bezpečnosti IS 7. Informačná a komunikačná politika mesta politiky mesta 8. Situačný a informačný krízový systém mesta 9. Slabá propagácia úlohy informácie 10. Nedostatočná aktualizácia informácií 11. Nedostatočná mestská legislatíva v oblasti
Príležitosti	Ohrozenia
1. Skvalitnenie štátnej informačnej politiky 2. Členstvo v EU: - využitie finančných zdrojov EÚ - výmena skúseností - prístup k novým poznatkom, možnosť zahraničných pobytov a stáží - rozšírenie trhov - tlak legislatívy EÚ 1. Umožnenie verejnej kontroly činnosti verejnej správy	1. Nestabilita legislatívnych podmienok 2. Vytváranie paralelných zdrojov informácií a dát bez možnosti ich verifikácie 3. Neinformovanosť obyvateľov mesta v krízových situáciách 4. Nedostatok finančných zdrojov

5. Služby pre osobnostný rozvoj

Silné stránky	Slabé stránky
---------------	---------------

Silné stránky	Slabé stránky
1. Široká vzdelávacia základňa stredných aj vysokých škôl 2. Dostupnosť a dobrá úroveň zdravotníckych služieb 3. Dostatočný počet i kvalifikačná úroveň pedagogických, sociálnych a zdravotníckych pracovníkov vo väčšine odborov 4. Možnosti spolupráce škôl navzájom ako aj s vedeckými a kultúrnymi inštitúciami 5. Trend profilovania viacerých škôl smerom k praxou požadovaným zručnostiam 6. Dostatočná sieť centier ZUČ 7. Dostatočné množstvo neformálnych vzdelávacích inštitúcií 8. Dostatok odborníkov na prácu s mládežou 9. Všeobecná dostupnosť a dobrá kvalita poskytovaných zdravotníckych služieb 10. Dostatok dobrovoľných pracovníkov v oblasti sociálnych a zdravotných služieb 11. Vysoká miera zapájania sa MVO v oblasti zabezpečovania sociálnych služieb 12. Bohatý multikultúrny charakter kultúrneho dedičstva 13. Najväčšia mestská pamiatková rezervácia na Slovensku 14. Žánrová pestrosť umeleckej činnosti	1. Zaostávanie vzdelávacieho systému za požiadavkami praxe v oblasti obsahu i formy výuky jednotlivých vzdelávacích odborov 2. Zlý technický stav infraštruktúry, nedostatočné a zastaralé vybavenie inštitúcií zariadením, technickými prostriedkami a pomôckami 3. Nízke finančné ohodnotenie a pokles spoločenského postavenia pedagógov, sociálnych pracovníkov, stredného zdravotníckeho personálu, pracovníkov kultúry a športu 4. Štátom nedocenený význam predškolskej výchovy pre ďalší rozvoj osobnosti 5. Zvyšujúci sa podiel žiakov z nízkopodnetného prostredia v regionálnom školstve 6. Nerovnomerná kvalita vzdelávania v oblasti cudzích jazykov a IKT 7. Sťažený prístup ku vzdelaniu pre sociálne a zdravotne hendikepované deti a mládež 8. Nedostatočná sieť zariadení a aktivít pre trávenie voľného času 9. Nedostatočné kapacity pre komplexné zabezpečenie sociálnych a špecifických zdravotníckych služieb vrátane bývania pre odkázaných 10. Nedostatočná zdravotnícka osвета 11. Chýba polyfunkčné kultúrne centrum 12. Chýbajúca infraštruktúra (zimný štadión, ľahkoatletická hala) 13. Nedostatočný vplyv mesta na inštitúcie kultúry a športu
Príležitosti	Ohrozenia
1. Členstvo v EU: - využitie štrukturálnych fondov - výmena poznatkov - možnosť zahraničných pobytov a stáží - štúdium nových metód a foriem 2. Väčší prístup k odborným publikáciám, výsledkom výskumu 3. Rozvoj dobrovoľníctva 4. Kvalitná transformácia zdravotníctva 5. Využitie budov patriacich mestu 6. Rast pozitívnej motivácie samotných sociálne a zdravotne postihnutých 7. Prenos kompetencií štátu na samosprávu 8. Nový „Zákon o športe“ 9. Zvýšené zdroje pre kultúru z rozvoja CR	1. Nedostatočná pripravenosť samospráv a manažmentov nimi riadených inštitúcií na vyššiu mieru samostatnosti a trhové podmienky 2. Vynútená orientácia inštitúcií a zariadení výlučne na ekonomické ukazovatele 3. Zmena demografického zloženia obyvateľstva – nárast podielu ľudí v poproduktívnom veku 4. Nárast požiadaviek na sociálne služby 5. Pokračujúci nárast cien vstupov 6. Odsúvanie riešenia špecifických problémov neprispôsobivej časti obyvateľstva 7. Nárast civilizačných ochorení 8. Znižovanie kvality životného prostredia 9. Vysoká miera individualizácie, strata vnútrogeneračnej a medzigeneračnej komunikácie 10. Postupujúca strata záujmu mládeže o kultúru a šport

6. Služby pre rozvoj hospodárstva

Silné stránky	Slabé stránky
1. V územnom pláne zapracované územné rezervy pre budovanie infraštruktúry služieb, dopravy a rozvoj bývania 2. Mesto ako významný cestný a železničný dopravný uzol s medzinárodným letiskom umožňuje relatívne rýchle dopravné spojenie s celým svetom 3. Fungujúca MHD 4. Dostupnosť všetkých druhov energií na celom území mesta 5. Spolupráca Mestskej polície s PZ SR 6. Pravidelné monitorovanie a analýzy bezpečnostnej situácia a preventívne aktivity	1. Nenapojenosť na diaľničnú vnútroštátnu a nadnárodnú sieť v smeroch V-Z, S-J 2. Chýbajúce mimoúrovňové križovatky v Základnom komunikačnom systéme mesta 3. Zastaralá infraštruktúra a materiálne – technické vybavenie vo všetkých oblastiach predmetných činností 4. Nedostatočná dĺžka cyklistických chodníkov, 5. Monopol dodávateľov energií 6. Vysoké straty v rozvodoch tepla z centrálného zdroja 7. Vysoká energetická náročnosť väčšiny budov 8. Vysoký objem pohľadávok za teplo 9. Nedostatok voľných pozemkov na výstavbu 10. Nízky štandard bytov i prostredia prevládajúcej časti obytných sídlisk 11. Nesúlad medzi obstarávacou cenou bytu a príjmom väčšiny rodín 12. Nedostatočné ľudské kapacity v bezpečnostných zložkách, chýba dobrovoľnícka báza 13. Nedostatočné vybavenie prostriedkov IKT v bezpečnostných zložkách
Príležitosti	Ohrozenia
10. Zohľadnenie nevyhnutnosti potrieb „východu“ v oblasti dopravnej infraštruktúry v investičnej politike štátu 11. Alternatívne zdroje energie 12. Využitie štátnej podpory bytovej politiky 13. Zvýšenie miery dôvery verejnosti voči bezpečnostným zložkám 14. Reforma verejnej správy	1. Nedostatočná ochrana záujmov spotrebiteľov v legislatíve služieb monopolného charakteru 2. Pokračujúci nárast cien vstupov 3. Nesúlad nových záujmov vlastníkov a mesta po privatizácii TEKO 4. Vysoká miera opotrebovanosti tzv. panelákov 5. Rast sociálnej patológie 6. Nedostatočná legislatívna ochrana poškodených, oznamovateľov a svedkov

7. Samospráva mesta a inštitucionálna spolupráca

Silné stránky	Slabé stránky
1. Pravidelný charakter príjmov 2. Dobrá spolupráca s bankami 3. Profesionálna úroveň odborných pracovníkov 4. Priaznivá geografická poloha 5. Súčasný hospodársky potenciál a historické tradície v postavení mesta 6. Silné zastúpenie MVO – mimovládnych organizácií	1. Roztrieštenosť príjmov medzi samospravu mesta a MČ a úplná absencia možnosti priameho vplyvu mesta na rozhodovanie MČ v dôsledku Zákona o Košiciach 2. Vysoké náklady na samospravu v dôsledku rozdrobenia mesta na 22 MČ 3. Súčasná nevyhovujúca ekonomická situácia mesta, nedostatok vlastných zdrojov na rozvoj 4. Politická roztrieštenosť poslaneckého zboru pri rozhodovaní aj o závažných otázkach mesta 5. Nedofinancovanie štátom presunutých kompetencií 6. Predaj majetku mesta ako zdroj krytia bežných výdavkov 7. Formálne členstvo v niektorých regionálnych združeniach 8. Slabá občianska angažovanosť 9. Nedostatočná vzájomná komunikácia a spolupráca účastníkov procesov 10. Nedostatočné využívanie existujúceho potenciálu 11. Riešenia vo väčšine prípadov nemajú komplexný charakter a nevytvárajú efekt synergie 12. „Macošský“ prístup ústredných orgánov štátu k východnej časti republiky
Príležitosti	Ohrozenia
1. Využitie potenciálu mestských podnikov 2. Využitie možností verejno-prospešných prác 3. Zvýšenie podpory štátu v oblasti odstraňovania rozdielov miery rozvoja medzi regiónmi 4. Reforma verejnej správy 5. Posilňovanie lokálnej a regionálnej ekonomiky, vytvorenie pracovných miest 6. Zmena Zákona o Košiciach 7. Výrazná aktivizácia ľudského potenciálu 8. Dobudovanie diaľničného prepojenia 9. Členstvo v EÚ: - využitie finančných zdrojov EÚ - výmena skúseností - prístup k novým poznatkom, možnosť zahraničných pobytov a stáží - tlak legislatívy EÚ - uľahčenie spolupráce s firmami, inštitúciami a partnermi v zahraničí	1. Nestabilita legislatívy 2. Zníženie daňových príjmov v dôsledku nevýhodne nastavených parametrov fiškálnej decentralizácie 3. Rast nedoplatkov za služby vplyvom zhoršujúcej sa ekonomickej situácia časti obyvateľstva 4. Pokračujúci neustály nárast cien vstupov 5. Rast sociálnej patológie - rast nákladov na sociálne služby 6. Imigračné vlny z východu 7. Samospráva nemá v rukách úplné kompetencie na zabezpečenie komplexného rozvoja mesta 8. Pretrvávajúce nepriaznivé stavu v oblasti spoločenského vedomia 9. Odsúvanie riešenia špecifických problémov neprispôsobivej časti obyvateľstva 10. Prehlbovanie medziregionálnych rozdielov v hospodárskej a sociálnej úrovni rozvoja 11. Zníženie výkonnosti lokálnej ekonomiky spôsobí zníženie príjmov samosprávy

4. 3. Popis rozvojovej stratégie

Stratégia hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košíc z pohľadu samosprávy je založená na realizácii cieľov v dvoch základných líniách:

1. Efektívne a úspešné plnenie funkcií mesta na prospech jeho obyvateľov a subjektov pôsobiach na jeho území
2. Vytváranie podmienok pre hospodársky rozvoj subjektov pôsobiach na jeho území

Nutnou (avšak nie dostačujúcou) podmienkou pre úspešné napĺňanie oboch cieľov je zvyšovanie disponibilných zdrojov. V súčasnej situácii sú základnými postupmi v danej oblasti:

1. Maximalizovanie prílevu externých zdrojov
2. Výrazné zintenzívnenie využívania vlastných zdrojov – mobilizácia vnútorného potenciálu

Maximalizovanie prílevu externých zdrojov môžeme zaradiť medzi takzvané „povinné aktivity“, ktoré v súčasnosti predstavujú hlavný smer v iniciatívach predstaviteľov štátnej správy i samospráv všetkých stupňov. Preferovanými formami sú snahy o zintenzívnenie prílevu priamych zahraničných investícií a o získanie prostriedkov z podporných fondov EÚ alebo štátneho rozpočtu SR.

Uvedený postup má niekoľko významných predností, ktorými sú:

- relatívna jednoduchosť úlohy
- v prípade úspechu rýchle výsledky bez potreby vyvíjania ďalšieho väčšieho úsilia (v prípade zahraničných investícií už investori sami realizujú patričné efekty, ...)
- reálna podpora zo strany centrálnych orgánov štátu.

Zintenzívnenie využívania vlastných domácich zdrojov predstavuje líniu, ktorá nie je na prvý pohľad taká efektívna. Aj preto je v reálnej praxi menej frekventovaná. Navyše vyžaduje podstatne dlhodobejšie úsilie a náročnejšie postupy zainteresovaných.

Na druhej strane však má táto línia niekoľko výhod:

- nižšie nároky na finančné zdroje
- úspešné riešenia majú trvalejší charakter
- podstatným spôsobom znižuje mieru závislosti úspechu na vonkajších faktoroch
- zvyšuje mieru stability územnej ekonomiky

Vzhľadom na zabezpečenia trvalej udržateľnosti rozvoja a väčšiu váhu ostatných výhod sme ako prioritnú líniu definovali „Výrazné zintenzívnenie využívania vlastných zdrojov“, teda **„Mobilizáciu vnútorného potenciálu“**.

Maximalizovanie prílevu externých zdrojov by malo všestranne podporovať realizáciu hlavnej línie. Kľúčom k realizácii uvedeného zámeru je mobilizácia ľudského potenciálu.

Rozhodujúcim nástrojom napĺňania tohto cieľa a celej stratégie je

„Komplexný osobný rozvoj“.

Zdôvodnenie

Uvedený záver je výsledkom práce kolektívu spracovateľov PHaSR.

1. krokom bolo definovanie najvyššieho cieľa, ktorým je pri určitej miere zjednodušenia **„šťastný človek“**, v našom prípade **šťastný Košičan**. Tento cieľ najvyššej hierarchie je v podmienkach nášho PHaSR formulovaný ako vízia.

2. krokom bola identifikácia podmienok potrebných k napĺňaniu takto definovanej vízie, čo v praxi znamená všestranné zlepšenie podmienok života obyvateľov i návštevníkov mesta.

V 3. kroku boli tieto podmienky podľa jednotlivých oblastí (ekonomika, sociálne služby, výchova a vzdelávanie, doprava atď.) predmetom analýzy odborných sekcií, ktorých bolo 15. Ako východisko slúžil popis momentálnej situácie v danej oblasti s následným vyhodnotením a zaradením zistených skutočností pomocou SWOT analýzy.

Vychádzajúc z uvedených analýz odborné sekcie definovali hlavné problémy v jednotlivých oblastiach a navrhli spôsoby ich riešenia.

Následne hlavní koordinátori identifikovali javy, ktoré sa opakovali vo výstupoch prakticky všetkých odborných sekcií. Tieto javy tvoria spoločné prieniky, čo znamená, že žiaduca zmena ich parametrov pozitívne ovplyvní plnenie stanovených cieľov naraz vo všetkých dotknutých oblastiach. Z analýzy vnútorného prostredia vyplynuli nasledovné skutočnosti.

Ako spoločné problémy boli v oblasti zdrojového zabezpečenia identifikované:

- technicky a morálne zastaralá infraštruktúra a technické vybavenie
- všeobecný nedostatok finančných zdrojov
- nedostatok kapacít v niektorých oblastiach (sociálna práca,...)

Ako spoločné problémy nehmotného charakteru to boli:

- nedostatočná miera uvedomovania si osobnej zodpovednosti za seba a z toho vyplývajúce postoje
- nedostatočná komunikácia medzi zainteresovanými subjektami pri riešení problémov
- nedostatočná spolupráca a často aj neochota k spolupráci medzi zainteresovanými inštitúciami aj jednotlivcami
- nízka miera stotožnenia sa s mestom
- nedostatok transparentnosti a nepoctivý prístup v konaní
- nedostatok znalostí a zručností v oblasti pôsobenia v trhovom prostredí a manažmentu
- pocit nedostatočnej informovanosti
- nedostatočná jazyková vybavenosť

Uvedené problémy nehmotného charakteru sa stali súčasťou následne generovanej SWOT analýzy ľudských zdrojov.

Týmto spôsobom sme definovali kľúčové problémy vnútorného prostredia.

Ďalšou úlohou bola identifikácia príčinných súvislostí medzi problémami, stanovenie naväzujúceho reťazca príčin a následkov.

U spoločných prienikov v oblasti zdrojového zabezpečenia sme reťazec zostavili nasledovne:

- hlavnou príčinou nevyhovujúceho stavu technickej infraštruktúry a nedostatku kapacít je **všeobecný nedostatok finančných zdrojov** (abstrahujeme od prípadných iných chýb v daných oblastiach)
- hlavnou príčinou nedostatku finančných zdrojov je **slabá výkonnosť ekonomiky** (abstrahujeme od možných chýb v procesoch plánovania a prerozdelenia)

„Slabú výkonnosť ekonomiky“ sme následne definovali ako „Nedostatočnú tvorbu pridanej hodnoty“. Uvedený základný problém ekonomického rozvoja sme transformovali na cieľ „Rast tvorby pridanej hodnoty ako budúci želaný pozitívny efekt.

Takto sa potvrdzuje známy záver, že kľúčom k zlepšeniu materiálnych podmienok pre kvalitný život je dostatok finančných zdrojov, ktorý je závislý na ekonomickej výkonnosti charakterizovanej tvorbou pridanej hodnoty.

Vzhľadom na skutočnosť, že aj ekonomika k svojmu fungovaniu potrebuje materiálne i finančné zdroje, mohli by sme sa pri ďalšej analýze príčinných súvislostí „zacykliť“ so záverom, že bez zvyšovania objemu finančných zdrojov nie je možné zvyšovať tempo rozvoja, takže by sme sa ocitli v prakticky bezvýchodiskovej situácii. Riešením je zlepšenie efektívnosti ich využívania.

Pri rovnakej úrovni (kvantite i kvalite) ostatných zdrojov rozhodujú o efektívnosti ich využitia ľudské zdroje. (Napríklad kvalitnejším plánovaním, prerozdeľovaním a pod.). Prirodzeným dôvodom pre tento záver je už samotná skutočnosť, že okrem základných prírodných podmienok sú všetky ostatné zdroje (technologické, informačné atď.) výsledkom ľudskej činnosti, takže výsledky sú vždy závislé práve na jej smerovaní, kvalite a intenzite.

Vytváranie podmienok pre komplexný osobný rozvoj jednotlivcov vytvára podmienky pre rozvoj spoločnosti ako celku.

Otvorenou otázkou zostáva správne zadefinovanie „parametrov“ komplexného osobného rozvoja.

Vzhľadom na už uvedené spoločné prieniky v oblasti problémov nehmotného charakteru sme zámery pre komplexný osobný rozvoj rozdelili do dvoch skupín:

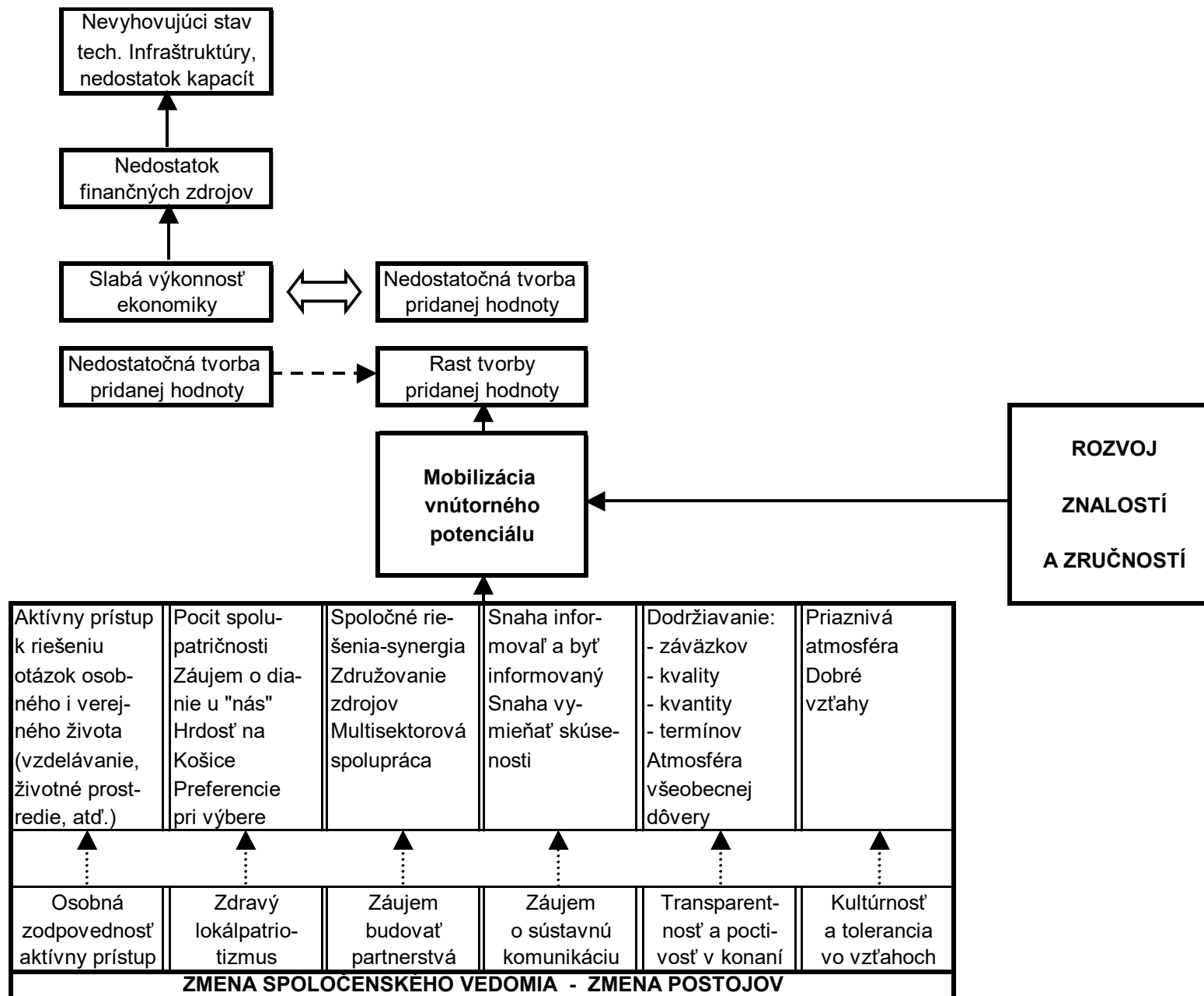
1. Zmena spoločenského vedomia s cieľom zmeny postojov jednotlivcov a návazne aj kolektívov
2. Rozvoj znalostí a zručností s dôrazom na tzv. kľúčové kompetencie a znalosti „Ako na to“

Zmenou spoločenského vedomia chceme dosiahnuť zmenu postojov, ktoré sú dôsledkom vyššie uvedených spoločných problémov nehmotného charakteru. Stav spoločenského vedomia zatiaľ nezodpovedá súčasnému spoločenskému zriadeniu, čo je výrazným hendikepom aj v ekonomickej súťaži s krajinami „starej“ európskej pätnástky.

Nepriamym dôsledkom bude aj vytvorenie atmosféry vzájomnej dôvery, spolupráce, tolerancie, spolupatričnosti a osobnej zodpovednosti za spoločný rozvoj našich Košíc.

Zmena znalostí a zručností zvýši odborný potenciál Košičanov pre realizáciu zámerov PHaSR..

Pôsobenie Komplexného osobného rozvoja na napĺňanie PHaSR Košíc znázorňuje schéma na nasledujúcej strane.



4. 4. Formulácia globálnych (strategických) cieľov rozvoja

Rozvoj sociálneho kapitálu

Globálny cieľ č. 1

Kultúrny, vzdelaný, zdravý, sebavedomý a hrdý Košičan, obyvateľ Slovenska a Európy žijúci plnohodnotným dôstojným životom

Hospodársky rozvoj

Globálny cieľ č. 2

Všestranný trvalo udržateľný rast životnej úrovne obyvateľov a hospodársky rozvoj všetkých subjektov pôsobiach na území Košíc s dôrazom na využitie domáceho rastového potenciálu.

Prírodné zdroje a životné prostredie

Globálny cieľ č. 3

Efektívne využívanie disponibilných prírodných zdrojov pri postupnom zlepšovaní stavu životného prostredia.

Informačné zdroje

Globálny cieľ č. 4

Dostatok voľne dostupných relevantných informácií potrebných pre všestranný rozvoj obyvateľov mesta a všetkých subjektov pôsobiach na jeho území.

Služby pre rozvoj hospodárstva a kvalitný život

Globálny cieľ č. 5

Zlepšenie podmienok pre rozvoj hospodárstva, kvalitný a bezpečný život obyvateľov i návštevníkov mesta v atraktívnom a príjemnom prostredí.

Samospráva mesta a inštitucionálna spolupráca

Globálny cieľ č. 6

Ekonomický rozvoj a úspešné plnenie funkcií mesta na prospech jeho obyvateľov a subjektov pôsobiach na jeho území.

Spoločné úsilie zainteresovaných strán pri zabezpečovaní rozvoja - spolupráca na všetkých úrovniach až po medzinárodnú spoluprácu na princípe partnerstva.

4.5. Realizácia (špecifické ciele, opatrenia, úlohy)

Rozvoj sociálneho kapitálu (potenciálu)

Globálny cieľ č. 1

Kultúrny, vzdelaný, zdravý, sebavedomý a hrdý Košičan, obyvateľ Slovenska a Európy žijúci plnohodnotným dôstojným životom

Špecifický cieľ č. 1: Urýchliť žiadúce zmeny spoločenského vedomia obyvateľov všetkých vekových kategórií

Opatrenie č. 1

Posilnenie výchovných prvkov vo výchovnom a vzdelávacom procese sústavy materských a základných škôl v pôsobnosti mesta

Aktivity:

1. Podporovať vznik a chod alternatívnych materských škôl
2. Skvalitniť spoluprácu s MŠ v záujme zníženia problémov adaptácie detí v 1. ročníku ZŠ
3. Inovovať stratégie a metódy edukácie, viac alternatívne koncepcie a školy, viac aktívnych, motivujúcich a kreatívnych metód, metód sústredených nielen na výkon žiaka, ale aj jeho prežívanie, city, motiváciu, hodnotový systém
4. Prehĺbiť vzdelávanie detí a mládeže pre prípravu ich životných rolí v rodine s väčším dôrazom na zodpovednosť a komunikačnú tvorivosť
5. Podporiť doplnenie učebných osnov o prvky estetickej výchovy
6. Doplniť výučbu o históriu a súčasné dianie v Košiciach

Opatrenie č. 2

Iniciovať a podporovať posilnenie výchovných prvkov vo výchovnom a vzdelávacom procese sústavy stredných a vysokých škôl na území Košíc

Aktivity:

1. Podporiť posilnenie výučby o prvky zvyšujúcich záujem o podnikanie
2. Iniciovať a podporiť aktivity pod poradovým č. 3 až 6 z Opatrenia č. 1 na úrovni stredných a vysokých škôl

Opatrenie č. 3

Podporovať osvetové a vzdelávacie projekty vedúce k žiadúcim zmenám spoločenského vedomia obyvateľov mesta, ktorí sú už mimo pôsobenia štandardnej školskej sústavy

1. Podpora projektov rôzneho zamerania vedúce k žiadúcim zmenám spoločenského vedomia obyvateľov mesta
2. Podpora inštitúcií neformálneho vzdelávania

Špecifický cieľ č. 2: Zabezpečiť rozvoj formálneho a neformálneho vzdelávania

Opatrenie č. 1

Prispôbenie vzdelávania a prípravy požiadavkám spoločnosti založenej na vedomostiach

Aktivity:

1. Inovovať obsah, metódy a formy práce s deťmi na materských školách (MŠ)
2. Podporovať výučbu cudzieho jazyka na MŠ

3. Klásť dôraz na využívanie predškolskej prípravy pri integrácii rómskej žiackej populácie a iných znevýhodnených skupín
4. Podporovať zavádzanie modelu integrovaného tematického vyučovania na 1 stupni ZŠ
5. Inovácia učebných osnov a zavádzanie nových študijných a učebných odborov
6. Aplikovať v praxi variabilné vzdelávacie programy
7. Vypracovanie návrhu a zavedenie systému vnútorného hodnotenia škôl
8. Znížiť rozsah informácií, poznatkov, ktoré sa majú deti naučiť v ZŠ, vzhľadom na kvantitatívnu predimenzovanosť a nižší rozvoj kultúrnej gramotnosti detí (myslenie, socializácie, emocionalizácie a i.)
9. Podpora programov odborného vzdelávania zameraných na rozvoj kľúčových kompetencií (cudzí jazyk, PC, sociálne ..., podnikanie)
10. Zriadenie, rozšírenie bilingválnych stredných škôl na základe medzištátnych zmlúv
11. Zlepšiť monitoring vedomostí žiakov a zabezpečiť maximálnu objektivitu jeho vyhodnotenia
12. Presne a jasne deklarovať požiadavky na vedomosti žiaka resp. študenta (vzdelávacie štandardy) pre potreby trhu práce
13. Integrovat' handicapovaných do všetkých foriem a stupňov vzdelávania
14. Príprava špecificky orientovaných programov pre handicapovaných
15. Podporovať možnosti štúdia študentov v zahraničí, výmeny študentov, pedagógov, zahraničné stáže
16. Aplikovanie zahraničných skúseností, poznatkov vo vyučovacom procese
17. Vytvoriť možnosti pre vzdelávanie detí cudzincov /investorov, azylantov/
18. Uskutočniť kvalifikované analýzy vývoja trhu práce, ktoré by usmernili vedenie škôl pri zostavovaní vzdelávacieho procesu alebo iniciovali vytvorenie nových učebných odborov
19. Zefektívniť vplyv zamestnávateľov, rodičov, žiakov na život škôl – zbaviť ich formalizmu
20. Vytvoriť podmienky na spoluprácu rôznych druhov vzdelávacích organizácií

Opatrenie č. 2

Rozvíjanie neformálneho vzdelávania

Aktivity:

1. Inovovať obsah a metódy výchovno-vzdelávacieho procesu na ZUŠ
2. Vytvoriť podmienky pre ZUŠ ako pre kultúrno-spoločenské centrá
3. Podporovať činnosť školských klubov detí a mládeže, centier voľného času a inštitúcií neformálneho vzdelávania
4. Rozšíriť využívanie škôl a školských zariadení pre záujmovú činnosť a voľný čas detí a mládeže, poradenské služby (psychologické, špeciálno-pedagogické, protidrogové, zdravotné)
5. Podporiť iniciatívy škôl a školských zariadení v ponuke vzdelávacích aktivít pre občanov
6. Nasmerovať aktivity tretieho sektora a mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa rómskou problematikou a problematikou detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, handicapovaných do už existujúcich škôl a školských zariadení za súčasného využitia profesionality pedagogických pracovníkov

Opatrenie č. 3

Zlepšenie materiálno – technického vybavenia výchovno-vzdelávacieho procesu

Aktivity:

1. Zabezpečiť opravu a rekonštrukciu školských budov a zariadení a znížiť ich energetickú náročnosť
2. Nákup didaktickej techniky a potrebného vybavenia školských budov a zariadení
3. Oprava ihrísk a iných športových zariadení škôl
4. Dobudovanie informačnej siete (internet na každej škole...)

Špecifický cieľ č. 3: Racionalizácia siete škôl

Opatrenie č. 1

Na základe demografického vývoja a možností zriaďovateľov racionalizovať sieť škôl

Aktivity:

1. Pri racionalizácii škôl a školských zariadení uvoľnené priestory ponúknuť prednostne na výchovu a vzdelávacie účely iným zriaďovateľom
2. Zriaďovatelia štátnych škôl v meste - Magistrát, VÚC, KŠÚ musia racionalizáciu a reštrukturalizáciu siete škôl v svojej zriaďovateľskej pôsobnosti riešiť v súčinnosti

Špecifický cieľ č. 4: Rozvoj a podpora doplnkového vzdelávania, rekvalifikácie a adaptability

Opatrenie č. 1

Zvýšenie rozsahu a kvality ďalšieho vzdelávania s dôrazom na zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily

Aktivity:

1. Podpora realizácie ďalšieho vzdelávania a rekvalifikácií
2. Zmapovanie možností ďalšieho vzdelávania (networking)
3. Podpora programov na uľahčenie prístupu k základnému a odbornému vzdelávaniu pre ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia
4. Zriadiť špecifické školy a zariadenia pre deti a mládež zo sociálne znevýhodneného, ohrozujúceho prostredia
5. Skvalitňovanie jazykových spôsobilostí komunikácie v cudzom jazyku, prehľbovanie vedomostí v oblasti pedagogickej diagnostiky, IKT technológií
6. Podporovať programy na podporu a rozširovania partnerstiev medzi vzdelávacími ustanovizňami, klubmi a združeniami, podnikmi, výskumnými ústavmi, osvetovými centrami a knižnicami ako nástrojmi ČŽV
7. Organizovať vzdelávania pre zamestnancov v samospráve,
8. Uskutočňovať vzdelávacie kurzy zamerané na získanie základných zručností v oblasti informačných a komunikačných technológií
9. Zúčastňovať sa na vypracovaní profesijných a vzdelávacích štandardov, aby odrážali potrebu základných zručností
10. Využívať materiálno-technické vybavenia škôl v čase mimo vyučovacieho procesu
11. Uskutočňovať programy na uľahčenie prístupu k vzdelávaniu pre ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia
12. Vytvorenie informačného kanála na prepojenie inštitúcií formálneho a neformálneho vzdelávania a zamestnávateľov
13. Rozvíjať oblasti informálneho vzdelávania

Opatrenie č. 2

Skvalitnenie ďalšieho vzdelávania učiteľov

Aktivity:

1. Zriadiť Metodické centrum pre ďalšie vzdelávanie a metodickú pomoc učiteľom
2. Umožniť a podporovať ďalšie vzdelávanie pedagógov so zameraním najmä na rozvíjanie ich právneho vedomia v oblasti reformy verejnej správy, riadenia škôl a legislatívy v oblasti školstva
3. Vytvárať a následne implementovať programy ďalšieho vzdelávania pedagógov, orientované na výchovu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

4. Požadovať na kompetentných orgánoch vypracovanie motivačného systému odmeňovania, odborného a kariérneho rastu učiteľov s cieľom zvýšiť atraktivitu učiteľského povolania
5. Poskytnúť riaditeľom nástroje na diferenciáciu platového ohodnotenia učiteľov a priestor na formovanie a skvalitňovanie učiteľských kolektívov

Opatrenie č. 3

Rozvoj poradenstva o povolaniach a zamestnaniach a systémov na predvídanie zmien kvalifikačných potrieb trhu práce

Aktivita:

1. Začleňovať problematiku voľby povolania do vzdelávacích programov základných a stredných škôl
2. Uskutočniť analýzu vzdelávacích potrieb pracovníkov samosprávy
3. Rozvíjať systémy na poskytovanie poradenstva pre voľbu povolania a zamestnania
4. Podieľať sa na tvorbe systémov informácií o povolaniach a zamestnaniach pre potreby profesijného a kariérneho poradenstva
5. Spolupracovať na programoch podpory metodických materiálov a učebných pomôcok pre výkon poradenských činností v oblasti voľby povolania a zamestnania
6. Spolupracovať na programoch podpory výskumu povolání a zamestnaní
7. Podporovať programy monitorovania a predvídania zmien kvalifikačných potrieb trhu práce na regionálnej úrovni vrátane ich projekcie
8. Vytvárať modely prípravy profesijných a kariérnych poradcov
9. Spolupracovať na vytvorení databázy informácií o povolaniach a príslušných kvalifikačných požiadavkách
10. Poskytovať na internetovej stránke Košíc informácie o rôznych druhoch vzdelávania

Špecifický cieľ č. 5: Prepojenie vzdelávania, vedy, výskumu, vývoja s praxou

Opatrenie č. 1

Zavádzanie výsledkov vedy a výskumu do vzdelávacieho systému

Aktivita:

Tvorba programov aplikovania vedy a výskumu do vzdelávacieho systému

Opatrenie č. 2

Spolupráca s vedeckými, vývojovými a výskumnými inštitúciami a s podnikateľským sektorom

Aktivita:

1. Vytváranie partnerstiev škôl s domácimi a zahraničnými vedeckými, vývojovými a výskumnými pracoviskami
2. Podporovanie stáží v podnikoch a iných foriem spolupráce s podnikmi
3. Aplikácia požiadaviek podnikov na výchovno-vzdelávací proces

Špecifický cieľ č. 6: Rozvoj aktívnej politiky trhu práce

Opatrenie č. 1

Modernizácia a zvýšenie rozsahu a kvality služieb zamestnateľnosti a rozvoj aktívnych programov uchádzačov o zamestnanie

Aktivita:

1. Programy na podporu integrovaného prístupu ku klientovi prostredníctvom poskytovania rozšírených foriem usmerňovania, poradenstva, umiestňovania a soc. služieb ako aj

- monitorovania progresu na strane klienta
2. Rozvíjať programy pre rozvoj úlohy verejnej zamestnaneckej služby
 3. Posilňovanie úlohy klubov práce
 4. Externé využívanie špeciálnych služieb iných než verejných služieb zamestnanosti na rozšírené usmerňovanie, poradenstvo a umiestňovanie dlhodobo nezamestnaných osôb a sociálne vylučovaných ľudí
 6. Vylepšovanie existujúcich systémov vzdelávania a rozvoj nových foriem tréningu a vzdelávania zamestnancov verejných aj neštátnych služieb zamestnanosti založených na analýze tréningových potrieb
 7. Povzbudiť a podporiť partnerstvá medzi verejnými a neštátnymi službami zamestnanosti, mestami a obcami, MVO ako aj inými aktérmi, ktoré s budú zaoberať aktivačnými programami dlhodobo evidovaných nezamestnaných
 8. Implementácia národného projektu verejnej služby zamestnanosti – aktivácie dlhodobo evidovaných nezamestnaných ľudí a poberateľov dáv v hmotnej núdzi

Špecifický cieľ č. 7: Rozvoj sociálnej práce a eliminácia problémov marginalizovaných skupín obyvateľstva

Opatrenie č. 1

Komplexný rozvoj sociálnych služieb v meste Košice

Aktivity:

1. Vypracovať projekty na rozvoj sociálnej prevencie, poradenstva a sociálnych služieb, denné stacionáre, rehabilitačné centrá, strediská sociálnej rehabilitácie, agentúry sociálnych služieb, podporovať rozvoj opatrovateľskej a ošetrovateľskej služby, stravovania – aj diétne,
2. Vybudovať nízkoštandardné zariadenia pre nízko príjmové skupiny obyvateľstva, azylové domy, resocializačné zariadenia, strediská akútnej pomoci a ďalšie zariadenia sociálnych služieb podľa potreby
3. Zabezpečiť v súčinnosti s ostatnými zriaďovateľmi priestorové, materiálne a finančné podmienky pre poskytovanie a rozvoj sociálnych služieb
4. Podporovať štátne a neziskové organizácie poskytujúce kvalitné sociálne služby
5. Podporovať programy zvyšujúce kvalitu sociálnych služieb (terénne služby, pobytové služby, linky dôvery, advokácia, ...)
6. Zvyšovanie informovanosti verejnosti o poskytovateľoch sociálnych služieb (internet, časopisy,ulletiny, médiá, zriadenie infocentra...)
7. Vzdelávanie cieľových skupín a sociálnych pracovníkov
8. Podporovať aktivity zamerané pre rôzne podporné služby (dobrovoľníctvo, internetová čajovňa, ...)
9. Vytvoriť program podpory a rozvoja siete sociálnych terénnych pracovníkov (rómske etnikum, seniori, bezdomovci, závislí,...)
10. Monitorovať situáciu v meste v oblasti poskytovania služieb a zabezpečiť koordináciu medzi jednotlivými poskytovateľmi sociálnych služieb
11. Riešiť opravu, rekonštrukciu a výstavbu sociálnych zariadení podľa potrieb obyvateľov a možností mesta
12. V spolupráci s mestom a podnikateľmi vytvoriť vyšší počet jednoduchých pracovných príležitostí pre nízkokvalifikovaných ľudí
13. Vytvoriť podmienky pre medzisektorovú spoluprácu a vzájomnú koordináciu programov, projektov zameraných na riešenie problematiky rómskeho etnika a ďalších marginalizovaných skupín obyvateľstva
14. Monitorovať situáciu a vývoj marginalizovaných skupín, vrátane sociálne znevýhodneného obyvateľstva na úrovni MČ a mesta

15. Vypracovať diagnózu a koncepciu rozvoja a integrácie rómskych komunít v meste (v spolupráci s MČ, vedecko-výskumno-pedagogickými inštitúciami, MVO)
16. Vytvoriť program podpory a rozvoja siete sociálnych terénnych pracovníkov (rómske etnikum, seniori, bezdomovci,...)
17. Výsledky spracovanej diagnózy rómskych komunít publikovať ako súhrnnú správu na úrovni MČ a mesta

Opatrenie č. 2

Podpora rozvoja bývania

Aktivita:

Vypracovať a podporovať programy svojpomocnej výstavby, obnovy bytov, nájomných domov pre sociálne znevýhodnené obyvateľstvo
vypracovať koncepciu rozvoja bývania pre sociálne znevýhodnené obyvateľstvo

Opatrenie č. 3

Revitalizácia obytného prostredia segregovaných lokalít

Aktivita:

1. V spolupráci s MČ vypracovať program podpory a zvýšenia kvality bývania segregovaných lokalít, ulíc, mestských štvrtí, MČ
2. Vypracovať a následne implementovať program sociálneho sprevádzania pre oblasť bývania prioritne v segregovaných lokalitách

Špecifický cieľ č. 8: Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí pre marginalizované skupiny obyvateľstva vo všetkých oblastiach života

Opatrenie č. 1

Zlepšenie zamestnanosti skupín ohrozených sociálnou exklúziou a rovnosti príležitostí na trhu práce

Aktivita:

1. Podporovať činnosť poradenských služieb umožňujúcich tvorbu pracovných miest pre občanov so ZP
2. Podpora vytvárania chránených dielní a chránených pracovísk, inkubátorov
3. Vytvárať podporné programy zamestnatelnosti zdravotne postihnutých s ľahkým, ťažkým zdrav. postihom a veľmi ťažko zdravotne postihnutých
4. Zabezpečovať rovnosť príležitostí pre zdravotne postihnutých v oblasti zamestnania
5. Podpora a vytváranie programov pre zvyšovanie vzdelania a odbornej kvalifikácie u rizikových skupín obyvateľstva
6. Podpora budovania siete agentúr podporovaného zamestnania
7. Podpora rekvalifikačných kurzov pre rizikové skupiny obyvateľstva (Rómovia, bezdomovci,...)
8. Zvýšenie rozsahu a kvality služieb zamestnanosti a rozvoj aktivačných a motivačných programov pre rizikové skupiny obyvateľstva s cieľom udržania pracovných návykov
9. Vytvárať pracovné príležitosti pre seniorov
10. Podpora programov, projektov zameraných na vytváranie dotovaných pracovných miest pre ľudí s nižším vzdelaním
11. Podpora vytvárania lokálnych partnerstiev v sektore sociálnej ekonomiky s cieľom tvorby individuálnych plánov samozamestnania a zamestnania marginalizovaných osôb
12. Podpora ekonomických aktivít so silným sociálnym charakterom, ktoré sú orientované na tvorbu, vývoj a poskytovanie sociálnych služieb (plány samozamestnania a zamestnania)

Opatrenie č. 2

Rozvoj možností vzdelávania skupín ohrozených sociálnou exklúziou

Aktivity:

1. Dôkladná analýza bariérovosti škôl brániacich procesu integrácie
2. Debarierizácia škôl a vzdelávacích zariadení
3. Zabezpečenie špeciálnych učebných pomôcok do vzdelávacích zariadení
4. Sprístupnenie možnosti vzdelávania pre všetky druhy zdrav. postihnutia
5. U zložitých zdrav. postihnutí zabezpečiť dostatok špeciálnych pedagógov alebo dovzdelanie pedagógov
6. Pre ďalšie vzdelávanie zdrav. postihnutých zabezpečiť kvalitné rekvalifikačné kurzy vychádzajúce z potrieb trhu práce
7. Podporovať vytváranie zariadení predškolskej výchovy prioritne v MČ, na území ktorých sa nachádzajú segregované lokality
8. Vytvárať podmienky pre reintegráciu rómskych detí zo špeciálnych škôl do štandardných škôl

Opatrenie č. 3

Podpora pre občanov so zdravotným postihnutím v oblasti zdravotnej starostlivosti

Aktivity:

1. Debarierizovať prístupy k zdravotníckym zariadeniam
2. Podporiť špeciálne prepravné služby pre zdravotne postihnutých
3. Vybavenie zdravotníckych zariadení prispôbiť rôznym stupňom postihnutí
4. Skvalitniť komplexnú zdrav. starostlivosť pre zdravotne postihnutých občanov

Opatrenie č. 4

Integrácia zdravotne postihnutých v oblasti občianskeho života

Aktivity:

1. Dôkladná analýza bariérovosti komunikácii, verejných a kultúrnych inštitúcií, obchodov, hotelov a stravovacích zariadení brániacich procesu integrácie
2. Debarierizácia verejných a kultúrnych inštitúcií, obchodov, hotelov a stravovacích zariadení v zmysle platnej legislatívy
3. Zabezpečiť dostatok bezbariérových bytov, chránených bývaní
4. Podporiť vlastné iniciatívy občanov so zdravotným postihnutím a ich rodín pri riešení bytovej otázky, chráneného bývania, individuálnej výstavby a ústretových legislatívnych noriem zo strany mesta
5. Prispôbiť verejnú dopravu potrebám zdravotne postihnutým
6. Debarierizovanie komunikačnej infraštruktúry a jej vybavenie špeciálnymi signálnymi zariadeniami pre zdravotne postihnutých v zmysle bežnej európskej úrovne
7. Podporovať programy neziskových organizácií pracujúcich s občanmi so zdravotným postihnutím pri ich integračnom procese

Opatrenie č. 5

Zvyšovanie podielu zodpovednosti a úrovne zapojenia sa mesta Košice v sociálnej starostlivosti o občanov ohrozených sociálnou exklúziou

Aktivity:

1. Vytvorenie užšieho partnerstva s cirkvami a organizáciami poskytujúcimi sociálne, zdravotné a vzdelávacie služby, mestom Košice a jednotlivými mestskými časťami
2. Zabezpečenie komunikačného a informačného prepojenia sociálnych organizácií
9. Zabezpečiť zvýšenie informovanosti o sociálnych aktivitách pre občanov mesta

5. Vytvoriť priestor pre výmenu skúsenosti a technickej pomoci v sociálnej oblasti pre organizácie zo Slovenska a pre medzinárodnú spoluprácu
6. Zabezpečiť špecifické vzdelávanie pracovníkov v sociálnej sfére mesta
7. Vypracovať analýzu kvality života a spracovať potreby špeciálnych služieb pre občanov so zdravotným postihnutím
8. Vypracovať legislatívne opatrenia na úrovni mesta na podporu zvyšovania kvality života zdravotne postihnutých
9. Navrhnuť podmienky spolupráce mesta a jednotlivých mestských častí na riešení sociálnej problematiky
10. Pomôcť pri znižovaní diskriminácie duševne chorých a handicapovaných

Opatrenie č. 6

Rozvoj komunitného života

Aktivity:

1. Vytvorenie pracovno-hospodárskej komunity ako jednu z foriem systematickej práce s bezdomovcami
2. Budovanie komunitných centier
3. Podpora vnútrokomunitných a medzikomunitných aktivít s participáciou marginalizovaných skupín
4. Podporovanie programov zameraných na budovanie akceptácie a etnickej tolerancie v spoločnosti
5. Podporovať projekty zamerané na budovanie otvorených komunitných centier, v ktorých sa vytvorí priestor pre poskytovanie prvokontaktného poradenstva v otázkach bývania, zamestnania, vzdelávania, sociálnej oblasti, rekvalifikačných kurzov a voľnočasových aktivít pre všetky cieľové skupiny a vekové kategórie
6. Podporiť zriadenie charitatívnych skladov šatstva a vývarovní pre sociálne odkázaných

Špecifický cieľ č. 9: Skvalitnenie života rodín a detí

Opatrenie č. 1

Posilniť sociálne aktivity zamerané na rodinu

Aktivity:

1. Podporovať zakladanie a činnosť materských centier
2. Zmapovať potreby soc. služieb pre rodinu a deti zabezpečiť doliečovacie zariadenia a ošetrovateľskú službu pre chronicky choré deti, dialyzované deti, onkologicky choré, diabetikov, sondované
3. Uskutočniť diagnostiku násilia v párových vzťahoch
4. Zabezpečiť terapeutickú prácu s obetami násilia a agresormi
5. Podporovať rovnosť príležitostí
6. Pomoc pre ohrozené a rizikové rodiny
7. Podpora programov zvyšujúcich kvalitu rodinného života
8. Podpora organizácií zaoberajúcich sa poradenstvom a pomocou rodinným príslušníkom

Opatrenie č. 2

Odstránenie prekážok rovnosti príležitostí mužov a žien na trhu práce s dôrazom na zosúladienie pracovného a rodinného života

Aktivity:

1. Programy podpory návratu na trh práce pre ženy a mužov po materskej a rodičovskej dovolenke vrátane vzdelávacích programov

2. Podporné programy zamerané na uľahčenie prispôsobenia sa žien novým požiadavkám na trhu práce vrátane informačných technológií
3. Programy na zvýšenie motivácie zamestnávateľov pre zavádzanie flexibilných foriem práce a aktivizácii politiky zamestnávania ústretovej voči rodine – šírenie dobrej praxe, ako aj programy na zvýšenie rodovej senzibilizácie
4. Programy podpory informovanosti nezamestnaných rodičov o sieti služieb starostlivosti o deti, starších ľudí, zdravotne postihnutých
5. Programy monitorovania trhu práce z hľadiska uplatňovania rovnosti príležitostí s osobitným zreteľom na prístup k zamestnaniu, prístup k odbornému vzdelávaniu a príprave, kariérny rast, pracovné podmienky a otázky odmeňovania a iné rodové nerovnosti

Špecifický cieľ č. 10: Modernizácia a rozvoj siete zdravotníckych zariadení

Opatrenie č. 1

Podpora modernizácie a reštrukturalizácie zdravotníckych zariadení

Zdravotnícke zariadenia v Košiciach patria pod správu Košického samosprávneho kraja a Ministerstvo zdravotníctva SR. Magistrát mesta Košíc môže daný cieľ zabezpečiť len v partnerstve so správcami zariadení.

Opatrenie č. 2

Transformácia zdravotníckych zariadení

Aktivity:

1. Pomáhať rozvoju podporných organizácií v zdravotníckej starostlivosti
2. Podpora vstupu mimovládnych organizácií do siete zdravotníckych zariadení

Špecifický cieľ č. 11: Zvýšenie úrovne zdravotníckej osvetu

Opatrenie č. 1

Podpora zdravotníckej osvetu a zdravý životný štýl

Aktivity:

1. Spolupráca s organizáciami zabezpečujúcimi zdravotnícku osvetu a zdravý životný štýl
2. Podpora programov a organizácií podporujúcich prevenciu rôznych druhov závislostí
3. Podpora programov upevňujúcich duševné zdravie
4. Presadzovanie zdravej výživy na školách, v jedálňach pre dôchodcov, v reštauračnom stravovaní
5. Vytvárať podmienky na ozdravenie výživových zvyklostí obyvateľstva vrátane pitného režimu a konzumácie prírodných minerálnych vôd
6. Vytváranie celospoločenskej atmosféry odmietania užívania návykových látok

Špecifický cieľ č. 12: Rozvíjať služby pre osoby vyžadujúce špeciálnu starostlivosť

Opatrenie č. 1

Podľa potrieb rozvíjať zdravotnícke služby pre osoby vyžadujúce špeciálnu zdravotnú starostlivosť

Aktivity:

1. Pre nevyliciteľne chorých podporovať zabezpečenie hospicovej starostlivosti
2. Podľa potreby rozšíriť kapacity ZOS (zariadení opatrovateľskej starostlivosti)
3. Podporovať zriadenie denných stacionárov, liečebne pre dlhodobo chorých
4. Podporovanie zdravotníckych služieb pre osoby vyžadujúce špeciálnu zdravotnú starostlivosť

Opatrenie č. 2

Zabezpečovať úlohy zamerané na zvyšovanie kvality životného prostredia a ochrany verejného zdravia

Aktivita:

1. Zvýšiť informovanosť verejnosti o stave životného prostredia, jeho dopadoch na zdravie a spôsobe obrany
2. Rešpektovať a dôsledne dodržiavať právo ľudí na prostredie bez tabakového dymu
3. Iniciovať a podporovať aktivity zamerané na skvalitnenie životného prostredia

Špecifický cieľ č. 13: Zlepšiť životné podmienky ovplyvňujúce zdravie

Opatrenie č. 1

Vytvárať podmienky pre zdravé a bezpečné životné prostredie

Aktivita:

1. Vytvárať podmienky na ochranu zdravia pred škodlivými biologickými, fyzikálnymi a chemickými a abiotickými faktormi v životnom i pracovnom prostredí
2. Chrániť zdroje pitnej vody
3. Minimalizovať znečisťovanie ovzdušia a pôdy s cieľom zníženia výskytu ochorení dýchacieho systému a zabezpečiť zdravotne bezchybné potraviny
4. Zvyšovať bezpečnosť v domácnostiach, na pracoviskách, v sídliskách, na komunikáciách a v dopravných prostriedkoch
5. Vytvárať podmienky na zlepšenie bývania
6. Vytvárať prijateľné sociálne prostredie pre všetky skupiny obyvateľov
7. Zlepšiť opatrenia na ochranu pred infekčnými ochoreniami,
8. Posilniť prevenciu pred vírusovou hepatitídou typu B a ochoreniami prenášanými sexuálnym stykom s osobitným dôrazom na HIV/AIDS
9. Aktualizovať informačný systém v prípadoch zdraviu ohrozujúcich situácií

Špecifický cieľ č. 14: Spolupráca poskytovateľov zdravotníckych služieb, samosprávy, Podnikateľov a verejnosti

Opatrenie č. 1

Rozvíjať program Zdravé mesto Košice

Aktivita:

1. Oživenie zámerov a aktivít v rámci programu Zdravé mesto Košice
2. Zabezpečenie pravidelných stretnutí aktérov programu Zdravé mesto Košice
3. Šírenie informácií o aktivitách v rámci programu Zdravé mesto Košice

Opatrenie č. 2

Zabezpečiť prepojenie Magistrátu a verejnosti pre zlepšenia kvality života mesta

Aktivita:

1. Akceptácia požiadaviek odbornej verejnosti a občanov na zlepšenie determinantov zdravia
2. Podporovať semináre a konferencie so zdravotníckou tematikou
3. Na webovej stránke Košíc poskytovať informácie o determinantoch zdravia a prijímať podnety na zlepšenie zdravia
4. Podpora MVO a dobrovoľníctva v oblasti zvyšovania zdravia

Špecifický cieľ č. 15: Rozvoj úrovne a kvality prostredia pre tvorbu a šírenie kultúrnych hodnôt

Opatrenie č. 1

Koordinácia kultúrnej a umeleckej činnosti na území mesta

Aktivity:

1. Posilňovanie vplyvu mesta smerom ku kultúrnym inštitúciám mimo zriaďovateľskej pôsobnosti mesta
2. Vypracovanie stratégie rozvoja mesta v oblasti kultúrnej a umeleckej činnosti
3. Vytvorenie informačnej bázy smerom ku verejnosti
4. Zintenzívnenie vstupu mesta do legislatívneho procesu ukončenia reformy verejnej správy v oblasti kultúry

Opatrenie č. 2

Rozvíjanie úrovne a kvality prostredia pre tvorbu a šírenie kultúrnych hodnôt

Aktivity:

1. Stanoviť pravidlá pre výšku dotácie kultúry z mestského rozpočtu
2. Vytvoriť finančné zdroje pre podporu nekomerčných kultúrnych aktivít / lepšia propagácia Nadácie Pro Cassovia, oslovenie podnikateľov..../
3. Ďalej pokračovať a rozvíjať tradičné kultúrne podujatia (Dni mesta Košíc, Vianoce, folklórny festival,...)
4. Dokončiť interiér kina Slovan a dovybaviť ho potrebnou technikou na jeho využitie pre rôznorodé kultúrne podujatia
5. Zriadenie vlastného mestského mediálneho kanálu (televízia, rozhlas a iné)
6. Prepojenie kultúrnych aktivít s organizátormi cestovného ruchu a rekreácie
7. Podpora dopĺňania knižničných fondov verejných knižníc
8. Podpora umeleckých klubov a aktivít obyvateľov mesta : deti, mládež, dospelí
9. Uskutočňovať projekty o umeleckých osobnostiach mesta, regiónu, Európy, sveta, z oblasti hudby, architektúry, techniky...
10. V každej mestskej časti vytvoriť priestor pre kultúrne a spoločenské aktivity detí, mládeže a dospelých, využiť priestory uvoľnených materských škôl
11. Podpora spolupráce záujmovo-umeleckej tvorivosti a tretieho sektora
12. Podpora spoločenskej a umeleckej komunikácie obyvateľov jednotlivých mestských častí
13. Podporovať rozvoj rôznych divadelníckych foriem so zapojením aj handicapovaných
14. Usporiadať podujatia v úzkej spolupráce s cirkvami zamerané na šírenie ekumenizmu a kultúry pre širokú verejnosť
15. Prehodnotiť sieť knižníc v meste a upraviť ich umiestnenie tak, aby neboli duplicitné a aby optimálne pokrývali čitateľské zázemie

Opatrenie č. 3.

Podpora kultúrno - osvetovej činnosti

Aktivity:

1. Podporovať edičnú činnosť, vydávanie CD nosičov, video nahrávky pre potreby ďalšieho vzdelávania v oblasti kultúry
2. Uskutočňovať kultúrno-osvetové aktivity ako jeden zo spôsobov prevencie sociálno-patologických javov, kriminality a rôznych druhov závislostí
3. Podporovať programy zamerané na kultúrno-osvetovú činnosť v oblasti zachovávaní tradičných ľudových remesiel, folklóru
4. V spolupráci magistrátu a KSK pripraviť model osvetovej činnosti, ktorý by navrhol samostatnú platformu pre osvetové aktivity mesta

Špecifický cieľ č. 16: Záchrana, obnova a propagácia historického dedičstva

Opatrenie č. 1

Vytvorenie vhodného prostredia na záchranu a obnovu historického dedičstva

Úlohy:

1. Vypracovanie projektov a programov na zabezpečenie obnovy historických pamiatok (alternatívy riešenia)
2. Zapojenie širokej verejnosti, inštitúcií a fondov do obnovy historického dedičstva

Opatrenie č. 2

Propagácia historického dedičstva Košíc

Aktivity:

1. Iniciovať a realizovať aktivity zamerané na propagáciu historického dedičstva mesta
2. Vydávať odborné a populárne materiály o histórii mesta (s ohľadom na rôznorodosť foriem a prostriedkov mediálnych nosičov)
3. Podporiť vydanie komplexnej odbornej publikácie o histórii mesta
4. Uskutočňovať prednášky, semináre a propagačné akcie pre verejnosť, pedagógov, žiakov a študentov zamerané na históriu Košíc
5. Rozvíjať a uchovávať zbierkové fondy a Archív mesta Košíc

Špecifický cieľ č. 17: Podpora národnostných menšín, kultúrnych tradícií a zachovanie národnostnej identity

Opatrenie č. 1

Rozvoj rôznorodosti kultúrnych aktivít s ohľadom na štruktúru obyvateľov mesta

Aktivity:

6. Aktívne podporovanie posilňovania kultúrnych tradícií, pamätných a významných historických udalostí národnostných menšín žijúcich vo vnútri regiónu
2. Aktívne príspevanie k výročiam zameraným na kultúrne tradície národnostných menšín
3. Aktívne podporovanie udržiavania identity, kultúry a vzdelanosti v jazyku národnostných menšín
4. Zachovanie pôvodnej identity národnostných menšín
5. Aktívne príspevanie k používaniu Európskej jazykovej charty národnostných menšín
6. Podpora kultúrnych podujatí zameraných na spoznanie histórie a kultúrneho dedičstva Rómov
7. Podporovanie programov zameraných na budovanie akceptácie a etnickej tolerance v spoločnosti
8. Podporovať umelecké talenty detí a mládeže handicapovaných a zo sociálne slabých rodín

Opatrenie č. 2

Cezhraničná spolupráca v oblasti kultúrnej výmeny

Aktivity:

1. Využiť slovenské kultúrne inštitúty v zahraničí na propagáciu mesta
2. Zapájať sa do programov medzinárodnej spolupráce a výmeny kultúrnych aktivít

Špecifický cieľ č. 18: Skvalitnenie športovej činnosti

Aktivity:

1. Vypracovať podrobnú analýzu stavu športu a športovísk v Košiciach
2. Sústreďovanie jednotlivých športov pri existujúcich športových zariadeniach

3. Zlepšenie koordinácie vlastníkov a prevádzkovateľov športových zariadení
4. Zvýšenie propagácie športu na školách a v médiách
5. Zvýšenie financií na podporu športu
6. Podpora vrcholových športovcov
7. Zvýšenie počtu športových podujatí
8. Zabezpečenie medzinárodných športových aktivít
9. Väčšia podpora športových programov zo strany MČ, VÚC, Magistrátu Košíc
10. Organizovanie športových olympiád – mestské ligy
11. Zvýšenie starostlivosti o prímestské oblasti z hľadiska realizácie športu
12. Zabezpečenie platformy spolupráce škôl a štruktúr športu (semináre, školenia,...)
13. Lepšie využitie mestských lesov pre športové a rekreačné účely – táboriská, turistické chodníky, cyklistické trasy, útulky, apod.
14. Podpora vydávania turistických sprievodcov okolím Košíc a máp

Špecifický cieľ č. 19: Obnova a rekonštrukcia športových zariadení

Aktivity:

1. Rekonštrukcia existujúcich ihrísk a iných športových zariadení
2. Výstavba ľahkoatletickej haly
3. Dostavba zimného štadióna
4. Výstavba ďalších športovísk
5. Zabezpečenie dostatku klzísk (aj prírodných)

Ekonomický rozvoj

Globálny cieľ č. 2

Všestranný trvalo udržateľný rast životnej úrovne obyvateľov a ekonomický rozvoj všetkých subjektov pôsobiacich na území Košíc s dôrazom na využitie domáceho rastového potenciálu.

Špecifický cieľ č. 1: Zvýšenie miery odvetvovej diferenciácie hospodárskej základne

Opatrenie č. 1:

Zvýšenie prílivu priamych investícií na územie mesta a okolia

Aktivity:

1. Zrealizovať medzi predstaviteľmi už etablovaných zahraničných investorov prieskum so zameraním na:
 - Identifikáciu príčin rozhodnutia investovať práve na východe Slovenska
 - Hodnotenie kladných a negatívnych stránok podmienok života v Košiciach
2. Identifikovať odvetvia s najväčším potenciálom rozvoja v meste z hľadiska efektívnosti investícií z pohľadu investora (prípadne v spolupráci s Úradom KSK, ktorý pripravuje realizáciu clusterovej analýzy)
3. Dokončiť prípravu vhodných lokalít pre umiestnenie investícií
4. Na základe výsledkov prieskumu doplniť ponukové materiály o ďalšie prvky posilňujúce motiváciu investorov na umiestnenie investícií v meste a okolí
5. Identifikovať potencionálnych záujemcov o investovanie vzhľadom na identifikované výhody umiestnenia investície na území Košíc či okolia
6. Vypracovať účinný informačný a komunikačný systém so zameraním na prebudenie záujmu a presvedčenie potencionálnych investorov
7. Inštitucionalizovať systém stálej komunikácie a spolupráce medzi predstaviteľmi mesta a už etablovanými investormi

Špecifický cieľ č. 2: Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu

Opatrenie č. 1

Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb

Aktivity :

1. Technologická, finančná, organizačná reštrukturalizácia, ktorá zabezpečí zvýšenie efektívnosti výroby a konkurencieschopnosť perspektívnych podnikateľských subjektov na vnútornom a zahraničnom trhu
2. Zvýšenie podielu vývozu komodít s vysokým podielom pridanej hodnoty
3. Zavádzanie nových technológií, moderných systémov riadenia, informačných a komunikačných technológií a moderných postupov v marketingu
4. Zintenzívnenie využívania domácich surovín, lokálnych špecifik a kvalifikovanej pracovnej sily
5. Podpora zakladania nových MSP a živnostníkov
6. Adaptácia predovšetkým takých subjektov, ktoré umožnia zvýšenie ekonomického rozvoja a tým aj kvality života
7. Ekologický audit a odstránenie starých záťažů, vytváranie nových priemyselných príležitostí na podporu vstupu kapitálu
8. Rozvoj subdodávateľov v sektore malých a stredných podnikov pre veľkých výrobcov
9. Podpora a úhrada nákladov na štúdie a projekty v zmysle opatrenia

Opatrenie č. 2

Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry

Aktivita :

1. Podpora budovania siete inkubátorov pre začínajúcich podnikateľov. Okrem budovania všeobecných inkubátorov (napr. na pomoc začínajúcim živnostníkom, atď.) to môžu byť výskumno-vývojové, inovačné, technologické inkubátory
2. Podporu budovania priemyselných parkov, t.j. území, na ktorých sa sústreďuje priemyselná činnosť alebo služby najmenej dvoch podnikateľských subjektov
3. Zatraktívnenie regiónu pre vstup investičného kapitálu (napr. obnova budov, inkubátorov, obnova priemyselných areálov, atď.)
4. Využitie v súčasnosti nevyužívaných podnikových areálov pre nové podnikateľské aktivity budovaním priemyselných parkov a podnikateľských inkubátorov
5. Efektívnejšie využívanie energie a zvýšenie podielu výroby energie z obnoviteľných zdrojov
6. Spracovanie štúdií a projektov v zmysle opatrenia (príprava projektov na realizáciu)

Opatrenie č. 3

Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu

Aktivita :

1. Podpora programov v podnikateľských subjektoch, ktoré podporujú konkrétne zavádzanie nových technológií v podnikoch a službách, zavádzanie nových systémov riadenia, transferu technológií, a pod.
2. Výroba prototypov na zaručenie kompatibility inovácie s existujúcim zariadením a ostatnými zdrojmi a za účelom testovania trhu
3. Vytvorenie systému spolupráce medzi veľkými a strednými a malými podnikateľmi a výskumnou a vývojovou základňou
4. Zlepšenie prepojenia medzi výskumno-vývojovou základňou, vysokými školami a podnikateľskou praxou
5. Podpora MSP zameraných na riešenie projektov s využitím najmodernejších postupov, špičkových technológií a transferu technológií
6. Podpora podnikateľských subjektov v rámci zvyšovania konkurencieschopnosti pri zavádzaní metód riadenia kvality podľa noriem ISO, zavádzania EMAS, získavania certifikátov, akreditácií atď
7. Podpora odborných medzinárodných seminárov, konferencií, atď.
8. Podpora a úhrada nákladov na štúdie a projekty, v zmysle opatrenia

Opatrenie č. 4

Rozvoj domácej a zahraničnej spolupráce a imidž Košíc

Aktivita :

1. Rozvoj imidžu Košíc v oblasti obchodu, priemyslu a služieb, vrátane prírodného a kultúrneho bohatstva ako celku
2. Uľahčenie prístupu podnikateľov na zahraničné trhy, programov umožňujúcich podnikateľom zvyšovať obrat a zisk využívaním obchodných príležitostí na svetových trhoch a v rámci EÚ
3. Podpora medzinárodnej priemyselnej kooperácie, podpora marketingových informácií, marketingovej propagácie, internetového marketingu
4. Podporu prostredia pre prístup k INTERNETU, vytvorenie integrovaného systému na podporu poskytnutia širokých aktuálnych informácií prístupných z internetu,
5. Podpora výrobcov na medzinárodných veľtrhoch a výstavách
6. Podpora zavádzania elektronického obchodu

Špecifický cieľ č. 3: Rozvoj malého a stredného podnikania

Opatrenie č. 1:

Napomáhať subjektom malého a stredného podnikania (MSP) pri zabezpečovaní zdrojov

Aktivity:

1. Iniciovať vytvorenie platformy pre vzájomnú komunikáciu predstaviteľov MSP a finančných inštitúcií
2. Vypracovať projekt na získavanie mimobankových zdrojov financovania podnikateľských aktivít MSP
3. Zrealizovať projekt na získavanie mimobankových zdrojov financovania
4. Podporovať ďalšie vhodné iniciatívy a projekty na získavanie mimobankových zdrojov financovania podnikateľských aktivít MSP

Opatrenie č. 2

Napomáhať pri zabezpečovaní prevádzkových priestorov pre rozvoj aktivít MSP

Aktivity:

1. Iniciovať vytvorenie ponukovej a dopytovej informačnej databázy priestorov vhodných na podnikanie
2. Vykonať inventarizáciu voľných priestorov vhodných pre Aktivity: MSP vo vlastníctve mesta a MČ a ponúknuť ich do informačnej databázy
3. Podporovať projekty na vytváranie združení MSP po technologickej vertikále a ich sústreďovanie v jednom priestore
4. Vytvoriť mestské informačné centrum pre MSP

Špecifický cieľ č. 4: Rozvoj cestovného ruchu

Opatrenie č. 1

Inštitucionálne a programové zabezpečenie rozvoja cestovného ruchu

Aktivity:

1. Zriadiť v pôsobnosti MMKE útvar pre riadenie rozvoja cestovného ruchu (ďalej CR)
2. Iniciovať založenie „Košíckého združenia cestovného ruchu“ (ďalej Združenie)
 - Osloviť potencionálnych zakladajúcich členov „Košíckého združenia cestovného ruchu“ (subjekty podnikajúce v CR a inštitúcie podieľajúce sa na ponuke CR, mestá a obce okresu Košice – okolie, atď.) ako budúceho zadávateľa a spracovateľa programu „Komplexná stratégia rozvoja CR“ (ďalej KSRCR)
 - Založiť Združenie
3. Iniciovať a rozhodujúcou mierou sa podieľať na vypracovaní KSRCR
 - Zmapovať a zhodnotiť endogénne turistické zaujímavosti a možnosti mesta a okolia včítane kúpeľov
 - Vytipovať atraktivity: CR širšieho okolia (do 0,45 hod., do 1,30 hod. cesty) do ponuky mesta Košice
 - Zmapovať potrebné exogénne zdroje (napríklad v oblasti služieb; spolupráca s externými umelcami, expertmi, podnikmi)
 - Vypracovať projekt systemizácie unikátnych špecifik Košíc z hľadiska CR (historické, priemyselné pamiatky; kulinárske špeciality, umenie, šport...)
 - Definovať turistický profil mesta Košice a jeho okolia (v regionálnom, národnom aj nadnárodnom kontexte) a navrhnuť jeho optimalizáciu
 - Upresniť akčný plán pre jednotlivé časové horizonty
 - Zanalyzovať konkurenciu v regionálnom, národnom aj nadnárodnom kontexte

- Definovať cieľové klientské skupiny, pre ktoré bude ponuka Košíc a okolia najatraktívnejšia
- Vypracovať a implementovať krátkodobý a strednodobý program rozvoja zdrojových zložiek (ľudské, technologické, informačné atď. pre CR)

Opatrenie č. 2

Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry cestovného ruchu

Aktivita:

1. Podpora výstavby resp. skvalitňovania komplexných stredísk cestovného ruchu
2. Podpora vytvorenia produktov (služieb) v oblasti cestovného ruchu a kultúry v aktivitách ako ubytovacie a reštauračné služby, podpora zimnej turistiky, výstavba cyklo-turistických trás, kultúrno-poznávacích trás a nosných foriem cestovného ruchu pre turistov, (pešia turistika, horolezectvo a pod.)
3. Podpora napojenia podnikateľských subjektov v rámci vytvorenia jednotného informačného systému cestovného ruchu (vrátane kultúrnych zariadení a aktivít) pre turistov
4. Podpora rozvoja činnosti turisticko–informačných kancelárií
5. Podpora obnovy, ochrany a adaptácie hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva
6. Podpora obnovy prírodného potenciálu (vodné nádrže a náväzné plochy Sídlička nad Jazerom, Bukovec, rieka Hornád, areál Anička, Bankov, Alpínka a pod.)

Opatrenie č. 3

Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu

Aktivita:

1. Zvýšenie úrovne ponuky a dosiahnutie porovnateľnej šírky a kvality služieb s európskymi krajinami v existujúcich zariadeniach, rekonštrukciou existujúcich a výstavba nových zariadení
2. Rozvoj marketingu ako najdôležitejšieho nástroja konkurencieschopnosti cestovného ruchu
3. Podpora vytvárania nových atraktivít v regióne (pre letné i zimné športové aktivity)
4. Podpora zvýšenia tvorby pracovných miest v oblasti cestovného ruchu zavádzaním systémov kvality a v rámci nich školení na zvýšenie kvality profesionálov
5. Zlepšenie spolupráce súkromného sektora s cieľom vytvorenia nových produktov v cestovnom ruchu v celom spektre možných aktivít

Opatrenie č. 4

Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému

Špecifický cieľ č. 5

Vytvoriť systém na zabezpečovanie dostatku relevantných informácií o stave hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta.

Aktivita:

1. Stanoviť sústavu indikátorov hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktoré budú monitorovať ich zmeny.
2. Zabezpečiť zber a spracovanie dát potrebných k výpočtu stanovených indikátorov.

Prírodné zdroje a životné prostredie

Globálny cieľ č. 3

Kvalitné životné prostredie s efektívnym ekonomicky rentabilným využívaním disponibilných prírodných zdrojov.

Špecifický cieľ č. 1: Zaviesť komplexné integrované a ekonomicky efektívne odpadové hospodárstvo

Aktivity:

1. Príprava plánov integrovaného manažmentu odpadového hospodárstva
2. Vybudovať na území mesta Košice sústavu zberných dvorov
3. Rozpracovať program triedenia odpadov so zapracovaním marketingovými nástrojov pre pozitívnu motiváciu pôvodcov odpadov (organizácií a občanov)
4. Podpora aktivít súvisiacich so separovaným zberom odpadu
5. Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov, najmä recykláciou a opätovným využívaním
6. V prípade možnosti zriadiť v rámci zberných dvorov finálne linky na spracovanie plastov, papiera a iných druhotných surovín
7. Vypracovať štúdiu na likvidáciu nemocničného nebezpečného odpadu

Špecifický cieľ č. 2: Zvýšiť environmentálne povedomie a mieru informovanosti obyvateľstva

Aktivity:

1. Doplniť webovú stránku mesta o informácie o komplexnom programe nakladania s odpadmi na území mesta
2. Vytvoriť partnerstvo medzi všetkými zainteresovanými – školy, verejná správa, podnikatelia, verejnosť, občianske združenia a pod.
3. Rozpracovať program na prevenciu odpadov „najlepší odpad – žiadny odpad“
4. Založiť fond na zapojenie verejnosti pre likvidáciu odpadov
5. Vypracovať a zabezpečiť „Program praktickej komplexnej ochrany prírody a životného prostredia“
6. Každoročne zverejňovať informácie o použití poplatkov za komunálny odpad na webovej stránke
7. Vypracovať a zrealizovať systém otvorených informačných kanálov pre aktívny záujem občanov o prírodu Košíc (zlepšiť komunikáciu s verejnosťou, zvýšiť osvetu, marketing a publicitu), infiltrovať filozófiu udržateľného rozvoja do systému vzdelávania (pestovať kultúru človeka s citlivosťou o ochranu prírodného dedičstva), do ekonomického rozvoja (dostatok vody v prírode je ekonomický profit, polyfunkčné využívanie lesov tiež ako ekonomický profit), legislatívna ochrana prírody prostredníctvom novelizácie VZN (Mestská polícia)
8. Zriadiť otvorený informačný systém o stave životného prostredia aj prostredníctvom Geografického informačného systému
9. Spracovať a zjednotiť databázy o stave životného prostredia a premietnuť do integrovaného permanentného monitoringu stavu životného prostredia
10. Zrealizovať výskum vplyvu antropogénnej činnosti na Košickú prírodu

Špecifický cieľ č. 2: Komplexná ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia, efektívne využívanie disponibilných prírodných zdrojov na území mesta a regiónu

Aktivity:

1. Vypracovať štúdiu integrovanej ochrany, obnovy a využívania vôd na celom katastrálnom území mesta Košíc pre potreby využívania vôd pre zásobovanie obyvateľstva, posilňovanie

- biodiverzity, protipovodňovej ochrany, rekreácie, stabilizácie klímy, priemyselného využívania vôd
2. Vypracovať štúdiu vykonateľnosti obnovy Mlynského náhonu, ako atraktívnej vodnej plochy s množstvom fontán a oddychových zón pre občanov
 3. Vypracovať projekty využitia geotermálnych vôd pre kúpaliská v blízkosti Košíc ako súčasť programu využívania geotermálnych vôd
 4. Vypracovať komplexnú štúdiu integrovaného využívania košických lesov, aby Košické lesy boli zdrojom čistej vody, obnoviteľných zdrojov energie, pracovných príležitostí, zdravia a relaxácie, rekreácie a doplnových služieb pre Košičanov, protipovodňovej ochrany i stabilizácie klimatickej poruchy so zachovanou biodiverzitou
 5. Zaktualizovať Územný systém ekologickej stability pre celé katastrálne územie mesta ako podklad pre územno-plánovaciú dokumentáciu
 6. Vypracovať program integrovanej ekosystémovej ochrany životného prostredia na území katastrálneho územia.
 7. Rozpracovať program vybudovanie plavárne v každej „veľkej“ mestskej časti, zrealizovať program 100 ha vodných plôch pre Košičanov, vrátane fontán, kašní, mokradí, jazierok, ako priestoru pre zadržiavanie dažďových vôd zo spevnených plôch.

Špecifický cieľ č. 3: Uzatváranie a rekultivácia skládok, odstraňovanie starých zát'azí

Aktivity:

1. Identifikovanie a likvidácia čiernych skládok
2. Zrealizovať environmentálny audit a environmentálny manažérsky systém mestských podnikov
3. Iniciovať realizáciu environmentálneho auditu všetkých organizácií na území Košíc
4. Vypracovať štúdiu revitalizácie hnedých plôch s dôrazom na výsadbu vzrastlej zelene, zavodňovania parkov a ďalších plôch verejnej zelene s vypracovaním harmonogramu
5. Spracovať štúdiu možnosti revitalizácie kotolní na obnoviteľné zdroje energie.

Špecifický cieľ č. 4: Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia, ochranu a racionálne využitie vôd

Aktivity:

1. Inštalácia technológií na zníženie vypúšťania emisií do ovzdušia vrátane monitoringu
2. Budovanie nových a rekonštrukcia existujúcich distribučných sietí pitnej vody, systémov verejnej kanalizačnej siete a čistiarní odpadových vôd.
3. Realizácia opatrení na ochranu vodných zdrojov za účelom minimalizovania nepriaznivých vplyvov, ktoré by viedli k zhoršeniu kvality vôd.
4. Realizácia technických opatrení na zabezpečenie primeraného stupňa ochrany pred povodňami.

Špecifický cieľ č. 5: Vytvoriť inštitucionálne a legislatívne podmienky pre realizáciu stanovených cieľov

Aktivity:

1. Vypracovať Všeobecne záväzné nariadenie (VZN) pre územný rozvoj, v ktorom bude stanovené percento zastavanosti územia pri nových investičných akciách maximálne 50%.
2. Vypracovať VZN ochrany a obnovy vôd v katastrálnom území mesta.
3. Zriadiť Fond košickej prírody, vody a lesov.
4. Založiť Košickú vodárenskú spoločnosť, ktorá bude komerčne využívať vodné zdroje Košických lesov pre zásobovanie obyvateľstva vodnými zdrojmi bez ohľadu na prebiehajúce aktivity v rámci Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a. s. Košice.

Informačné zdroje

Globálny cieľ č. 4

Dostatok voľne dostupných relevantných informácií potrebných pre všestranný rozvoj obyvateľov mesta a všetkých subjektov pôsobiacich na jeho území prístupných bežne ale aj v krízových situáciách.

Špecifický cieľ: 1 Vytvoriť právny a organizačný rámec IS mesta Košice

Opatrenie č. 1

Vytvoriť komisiu informačných systémov (informatiky) pri mestskom zastupiteľstve

Opatrenie č. 2

Vytvorenie partnerstva jednotlivých prispievateľov do IS mesta Košice.

Opatrenie č. 3

Vypracovanie štúdie IS mesta Košice

Opatrenie č. 4

Úprava miestnej legislatívy.

Špecifický cieľ: 2 Vybudovať moderný, efektívny IS na úrovni jednotlivých samosprávnych orgánov.

Opatrenie č. 1

Vypracovanie projektu IS miestnej samosprávy založeného na najmodernejších informačno - komunikačných technológiách.

Špecifický cieľ: 3 IS mesta Košice bude poskytovať aktuálne a úplné informácie zo samosprávnych orgánov mesta Košice pre občanov, návštevníkov a organizácie na území mesta

Opatrenie č. 1

Vybudovanie jednotného internetového, bezpečného portálu na zber a publikovanie informácií so základným poslaním v oblastiach e-samospráva (e-government), e-demokracie, e-vzdelávanie.

Opatrenie č. 2

Vybudovanie siete informačných kioskov poskytujúcich širokej verejnosti on-line služby.

Opatrenie č. 3

Vybudovanie a skvalitnenie siete informačných centier

Opatrenie č. 4

Využitie siete mobilných operátorov na poskytovanie informácií

Opatrenie č. 5

Zvýšenie miery využívania elektronických a printových médií na poskytovanie informácií

Špecifický cieľ: 4 Vytvoriť informačný portál s priestorom pre zahraničnú prezentáciu mesta vzhľadom na potreby rozvoja turizmu a informovanosti potenciálnych zahraničných investorov.

Opatrenie č. 1

Na základe multisektorovej spolupráce vytvoriť portál s viacerými jazykovými mutáciami

Opatrenie č. 2

Zabezpečiť registráciu portálu v svetových informačných systémoch

Špecifický cieľ: 5.

Vybudovať IS mesta, ktorý bude založený na moderných informačno - komunikačných technológiách.

Opatrenie č. 1

Vybudovať komunikačnú infraštruktúru mesta

Opatrenie č. 2

Vybudovať systém zdieľania informačných zdrojov

Opatrenie č. 3

Vybudovať IS mesta založeného na moderných informačných technológiách

Opatrenie č. 4

Podpora projektov zabezpečujúcich zlepšenia prístupu obyvateľstva k internetu

Služby pre rozvoj hospodárstva a kvalitný život

Globálny cieľ č. 5

Zlepšenie podmienok pre rozvoj hospodárstva, kvalitný a bezpečný život obyvateľov i návštevníkov mesta v príjemnom prostredí

Oblasť dopravnej infraštruktúry a mestskej hromadnej dopravy

Špecifický cieľ č. 1: Rozvoj dopravnej infraštruktúry

Opatrenie č. 1

Aktualizácia prognóz rozvoja dopravy na území mesta a vypracovanie nového generelu dopravy

Úlohy

1. Dokončiť komplex dopravných prieskumov
2. Doplniť systém cestnej svetelnej signalizácie o zariadenia na meranie intenzity dopravy ako integrovanej súčasti CSS Siemens
3. Vypracovať nový generel dopravy

Opatrenie č. 2

Dobudovanie diaľničnej a rýchlostnej cestnej siete s napojením na Základný komunikačný systém (ZAKOS) mesta

Aktivity:

1. Aktívnym pôsobením predstaviteľov mesta a Košického samosprávneho kraja na úrovni centrálnych orgánov štátu dosiahnuť urýchlenie započatia a výstavby úseku Košice - Milhosť rýchlostnej komunikácie R 4 oproti súčasným zámerom Ministerstva dopravy a telekomunikácií SR

Opatrenie č. 3

Dobudovanie a údržba infraštruktúry mestskej cestnej siete a dopravných zariadení

Aktivity:

1. Dobudovať mestské zberné a radiálne komunikácie a uzly
2. Dobudovať kapacity statickej dopravy v centrálnej mestskej zóne a na sídliskách (prednostne formou parking – garáží)
3. Vybudovať na príjazdových komunikáciách záchytné parkoviská – Park & Ride
4. Dobudovať základný a doplnkový komunikačný systém cyklistických trás na území mesta s jeho napojením na regionálnu sieť
5. Rekonštruovať a komplexne dobudovať systém cestnej svetelnej signalizácie
6. Zabezpečiť doplnenie a výstavbu nových svetelných bodov verejného osvetlenia
7. Opravu komunikácií riešiť prednostne formou opravy súvislých úsekov
8. Zabezpečiť postupnú výmenu zvislých kovových dopravných značiek plastovými

Opatrenie č. 4

Dobudovanie železničnej a leteckej infraštruktúry

Aktivity:

1. Realizovať dostavbu železničného uzla Košice s podmienkou úplného vymiestnenia železničných prevádzok , ktoré s jeho vlastnou prevádzkou priamo nesúvisia v súlade s aktualizovanou štúdiou z r. 1997
2. Modernizovať technický stav a zvýšiť kapacity osobnej a nákladnej infraštruktúry letiska Košice

Špecifický cieľ č. 2: Zabezpečiť podiel mestskej hromadnej dopravy ku individuálnej automobilovej doprave v pomere 35 : 65

Opatrenie č. 1

Optimalizácia výkonov obsluhy MHD Dopravného podniku mesta Košice a ich pomeru k dosahovaným príjmom

Aktivity:

1. Zistiť súčasný stav prepravných nárokov cestujúcich
2. Definovať predpokladaný vývoj prepravných nárokov cestujúcej verejnosti do r. 2015
3. Na základe uvedeného vývoja stanoviť poradie priorit MHD z hľadiska napĺňania potrieb cestujúcej verejnosti a spoločnosti
4. Definovať predpokladaný vývoj príjmov DPMK do r. 2015
5. Na základe výstupov z bodov 3 a 4 stanoviť mieru možného naplnenia priorit MHD vzhľadom na možnosti finančného pokrytia nákladov – „Program MHD“
6. Stanoviť optimálne podmienky zabezpečenia Programu MHD pri zohľadnení prínosu integrovaného dopravného systému (IDS)
7. Realizovať Program MHD

Opatrenie č. 2

Rozvoj integrovaného dopravného systému

Aktivity:

1. Zaviesť v prostriedkoch MHD čipové karty kompatibilné s kartami SAD Košice
2. Rozšíriť IDS do rajónu Košice - okolie v spolupráci s Košickým samosprávnym krajom a SAD Košice
3. Zabezpečiť kvalitný a spoľahlivý informačný systém
4. Vybudovať nevyhnutnú infraštruktúru pre obsluhu cestujúcej verejnosti

Oblasť energetiky a tepelného hospodárstva

Špecifický cieľ č. 3: Zabezpečiť dostatok energetických médií na území mesta

Opatrenie č. 1

Zabezpečiť základné technologické zdroje a inštitucionálne podmienky pre vytvorenie integrovaného systému výroby a distribúcie energií

Aktivity:

1. Dosiahnuť vo vyjednávaní so štátom bezodplatný prevod majoritného akciového podielu Teplárne, a. s. Košice (TEKO) ako primárneho zdroja energie na mesto
2. Vypracovať „integrovanú energetickú koncepciu Košíc“ (IEKK) v zmysle legislatívy EÚ a štátnej energetickej koncepcie s dôrazom na znižovanie energetickej náročnosti a výrazný nárast podielu obnoviteľných a druhotných zdrojov energie

3. Zriadiť funkčné miesto „Hlavný energetik mesta“, ktorého hlavnou pracovnou náplňou bude budovanie a koordinácia integrovanej energetickej sústavy mesta
4. Založiť multisektorovú „Košickú energetickú radu“ (so zastúpením podnikateľskej sféry, vedeckovýskumnej obce, MVO, mesta a iných)
5. Zriadiť „Fond pre podporu realizácie integrovanej energetickej koncepcie“
6. Vyvinúť úsilie s cieľom posilniť vplyv na riadenie Geoterme, a. s. s cieľom presadiť využitie geotermálnej energie v integrovanom energetickej sústave mesta

Opatrenie č. 2

Zabezpečiť podmienky pre racionalizáciu spotreby energií a výrazné zvýšenie podielu obnoviteľných a druhotných zdrojov energie

Aktivity:

1. Podporovať programy pre znižovanie energetickej náročnosti obytných domov tak, aby v r. 2015 spotreba tepla dosahovala hodnotu do 50 KWh/m²
2. Podporovať programy zavádzania obnoviteľných a druhotných zdrojov energie tak, aby bol ich podiel do roku 2015 minimálne 50 % z disponibilných zdrojov
3. Podporiť projekt investície do výstavby energetického zdroja na báze drevnej biomasy s výkonom 20 MW s využitím prostriedkov fondov EÚ
4. Podporiť projekt technologického náučného parku na využívanie obnoviteľných zdrojov energie s cieľom osvetly a vzdelávania
5. Podporiť pilotné projekty využívania obnoviteľných zdrojov energie v spolupráci s mestskými podnikmi
6. Podporiť vypracovanie manuálov s témou zefektívnenia spotreby energií v domácnostiach a zvlášť pre malých a stredných podnikateľov
7. Podporiť vypracovanie realizačnej štúdie na využitie odpadového tepla z U. S. Steelu a Spalovne komunálneho odpadu

Špecifický cieľ č. 4: Vytvorenie podmienok pre zabezpečenie kvalitného bývania

Opatrenie č. 1

Podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby

Aktivity:

1. Zpracovať do pripravovaného „Územného plánu“ všetky vhodné lokality pre individuálnu i hromadnú bytovú výstavbu
2. Dokončiť koncepciu rozvoja bývania v okrajových častiach Košických lesov s podporou všetkých podmienok stanovených v „Akčnom pláne rozvoja bývania v okrajových častiach Košických lesov“

Opatrenie č. 2

Revitalizácia, humanizácia a ekologizácia sídlisk

Aktivity

1. Spracovať program a navrhnuť postupnosť revitalizácie sídlisk, systém a technologické riešenia obnovy bytového fondu pre štandardy a legislatívne normy EÚ

2. Vypracovať urbanistické štúdie revitalizácie sídlisk pre novú kvalitu bývania (obytné zóny, parkovanie, komunitné parky, kontaktné zóny, občianska vybavenosť a služby, voľnočasové Aktivity:- komunitné centrá).
3. Spracovať program revitalizácie historického jadra Košickej pamiatkovej rezervácie a získať finančné zdroje z podporných programov EÚ.
4. Spracovať program ekologizácie sídlisk (výsadba zelene a komunitných parkov) a zapájania verejnosti do ekologizácie sídlisk
5. Založiť fond revitalizácie a ekologizácie sídlisk
6. Vytvoriť Multisektorovú radu mesta pre bývanie

Oblasť bezpečnosti

Špecifický cieľ č. 5: Zabezpečiť systém integrovanej bezpečnosti mesta

Opatrenie č. 1

Zlepšenie bezpečnosti občanov Košíc

Aktivity:

1. Rozšíriť monitorovacie centrum pre zlepšenie bezpečnosti občanov (ľudské zdroje - operátori a materiálo- technické vybavenie - kamery, monitory, počítače, mikrovlnné vysielače)
2. Zabezpečiť kvalitné informačné a komunikačné technológie pre Mestskú políciu
3. Poskytnúť priestor na zabezpečenie majetku mesta a majetku fyzických a právnických osôb formou pultov centrálnej, ochrany, kamerový systém a pod.
4. Vybudovať ústrednú zabezpečujúcu signalizáciu
5. Zapojiť zložky mesta do integrovaného záchranného systému - hasičský zbor, záchranná služba, polícia / participácia mesta/
6. Zvýšiť počet príslušníkov mestskej polície

Špecifický cieľ č. 2 – Prevencia kriminality, výchova občanov k uvedomelosti a občianskej zodpovednosti

Opatrenie č. 1

Prevencia kriminality

Úlohy:

1. Vypracovať komplexný systém prevencie kriminality v meste
2. Podporovať prevenciu kriminality na školách od 1.stupňa formou besied, prednášok, exkurzie v ústavoch Zboru väzenskej výchovy
3. Zabezpečiť spoluúčasť mesta na Dňoch polície - kynológia, zásahy, protidrogová jednotka
4. Uskutočňovať besedy s občanmi o spôsoboch a možnostiach ochrany pred útočníkmi
5. Spolupracovať s inými organizáciami - neziskové, cirkevné, podnikatelia, školy, MČ, štátna správa, v oblasti prevencie a zabezpečenia bezpečnosti mesta

Špecifický cieľ č. 3: Pomoc občanom

Opatrenie č. 1

Pomoc a poradenstvo obetiam zločinu

Úloha:

1. Rozšíriť činnosť Psychosociálneho centra o poradenstvo obetiam zločinu
2. Podieľať sa na návrhu legislatívnych úprav v oblasti trestného práva

Globálny cieľ č. 6

Ekonomický rozvoj a efektívne plnenie funkcií mesta na prospech jeho obyvateľov a subjektov pôsobiach na jeho území a podstatné zvýšenie úlohy spoločného úsilia zainteresovaných strán s cieľom dosahovania synergických efektov pri zabezpečovaní rozvoja mesta na všetkých úrovniach až po medzinárodnú spoluprácu na princípe partnerstva.

Špecifický cieľ č. 1: Efektívne plnenie úloh samosprávy mesta

Opatrenie č. 1

Zvýšenie efektívnosti zabezpečovanie samosprávnych funkcií mesta

Aktivita:

1. Stabilizácia príjmov verejných rozpočtov a financovania samospráv na dlhšie časové obdobie.
2. Prehodnotenie systému výberu a prerozdeľovania daňových príjmov medzi mestom a MČ tak, aby boli vytvorené podmienky pre zabezpečenie úloh celomestského charakteru a rovnomerný rozvoj všetkých MČ.
3. Zabezpečenie primeranosti tvorby vlastných finančných zdrojov na plnenie samosprávnych funkcií.
4. Znižovanie dlhového zaťaženia mesta.
5. Vytváranie reálnych finančných rezerv na krytie neplánovaných výdavkov mesta (prechod kompetencií na mestá a obce, delimitácie majetku, nedoriešené súdne spory atď.)

Opatrenie č. 2

Pripraviť organizačnú štruktúru Magistrátu mesta Košice na zmenu charakteru úloh samosprávnych orgánov v dôsledku reformy verejnej správy a s tým súvisiacej fiškálnej decentralizácie.

Aktivita:

1. Odčlenením existujúcich kapacít a ich doplnením vytvoriť samostatné útvary zamerané na plnenie úloh v oblasti príprav a realizácií rozvojových stratégií.
2. Vytvoriť funkčné miesto zástupcu riaditeľa magistrátu pre strategický rozvoj, ktorý bude riadiť útvary zaoberajúce sa strategickými otázkami.

Opatrenie č. 3

Zvýšiť efektívnosť hospodárenia podnikov s majetkovou účasťou mesta

Aktivita:

1. Zabezpečiť realizáciu procesných, nákladových a personálnych auditov v podnikoch s dostatočným vplyvom prostredníctvom majetkovej účasti mesta.
2. V prípade potreby razantnejšie riešiť vzťah mesta k podnikom s majetkovou účasťou mesta s cieľom odstrániť negatívny, respektíve zvýšiť pozitívny dopad ich hospodárenia na rozpočet mesta.

Špecifický cieľ č. 2: Skvalitniť vzťahy vo vnútri mesta a v rámci Slovenska

Opatrenie č. 1

Vytvoriť platformu pre vznik efektívnych medzisektorových partnerstiev

Aktivita:

1. Vypracovať stratégiu vzťahov mesta
2. Cielená propagácia kultúrneho, historického a prírodného dedičstva
3. Aktívne využívať členstvo v regionálnych združeniach
4. Posilniť úlohu mesta ako koordinačného činiteľa pre spájanie odborníkov, inštitúcií a aktivistov

pri riešení jednotlivých úloh

5. Posilnenie projektového manažmentu Magistrátu pre realizáciu projektov a podchytenie iniciatív a vytváranie partnerstiev
6. Zvýšiť tok informácií o Košiciach a aj jednotlivých organizáciách, histórii, kultúre, cestovnom ruchu, športe, osвете, v médiách – tlač, rozhlas, televízia, v Mestskom informačnom centre, na www stránke Košíc a pod.
7. Dopracovať komplexnú komunikačnú stratégiu mesta.

Opatrenie č. 2

Usporiadanie vzťahov k mestským častiam

Aktivita:

1. Dopracovať nový zákon o meste
2. Analýza kompetencií miest v Európe – prípadové štúdie riadenia mesta
3. Vytvorenie platformy na intenzívnejšiu spoluprácu s mestskými časťami

Opatrenie č. 3

Rozvíjať spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami v meste

Aktivita:

1. Vytvorenie platformy na spoluprácu s Grémiom tretieho sektora a s aktívnymi MVO
2. Zintenzívniť spoluprácu Magistrátu a komisií s MVO v jednotlivých špecifikovaných oblastiach

Špecifický cieľ č. 3: Rozvíjanie zahraničných vzťahov

Opatrenie č. 1

Spolupráca s partnerskými mestami v zahraničí

Aktivita:

1. Rozvíjať všestrannú spoluprácu s partnerskými mestami
2. Spolupráca so zastupiteľskými úradmi Slovenskej republiky
3. Spolupracovať na spoločných projektoch s partnerskými mestami
4. Rozvíjať spoluprácu s košickými rodákmi v zahraničí

Opatrenie č. 2

Rozvíjanie vzájomne výhodných, vyvážených dvojstranných i viacstranných vzťahov

Aktivita:

1. Spolupracovať so zahraničnými nadáciami, inštitúciami a ďalšími partnermi pre vytváranie a zbližovanie vzťahov
2. Zúčastňovať sa na konferenciách o kvalite partnerstiev a rozvoji regiónu
3. Zriadiť útvar regionálnych vzťahov s linkami do regiónu (východné Slovensko, Maďarsko, Poľsko, Ukrajina)
4. Vytvoriť inštitút zástupcov okolitých štátov na budovanie vzťahov

5. ZABEZPEČENIE PHaSR

Po schválení PHaSR nastáva najdôležitejšia etapa - vlastná realizácia PHaSR, jeho opatrení a úloh. Na vedení mesta a poslancoch záleží, aby čo najefektívnejšie využili nástroj, ktorý im dala odborná a laická verejnosť pre nasmerovanie mesta k vyššej životnej úrovni a prosperite.

Uskutočnenie aktivít uvedených v PHaSR predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie.

5.1. FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHaSR neuvádza, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov.

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj mesta.

Viacere úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky magistrátu, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHaSR:

- vlastné zdroje – rozpočet mesta a mestských častí
- bankové úvery
- štátne dotácie z účelových fondov
- dotácie z výťažku lotérií
- financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny)
- štrukturálne a predvstupové fondy
- nadácie, neinvestičné fondy
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...)
- Svetová banka
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.

V súčasnosti Magistrát mesta Košíc aj pri vysokom dlhovom zaťažení počíta v rozpočte na rok 2004 s objemom cca 80 mil. z vlastných zdrojov a 110 mil. z úverových zdrojov na financovanie projektov. Je predpoklad, že aj v ďalších rokoch sa vyčlení podobná suma na financovanie projektov, ak sa vplyvom zmenenej legislatívy výrazne nezmenia príjmy mesta.

Mesto môže získať finančné zdroje aj poskytnutím vlastných zariadení, priestorov, techniky ako nefinančnú spoluúčasť na projektoch.

Pri vzdelávaní pracovníkov, zakúpení modernej techniky, sa zvýši výkonnosť a efektivita práce administratívneho aparátu. Investície do kultúry, cestovného ruchu, podnikania môžu mať za následok dlhodobé zvýšenie príjmov mesta.

5.2. ADMINISTRATÍVNE ZABEZPEČENIE PHaSR

Nevyhnutnou podmienkou „života PHaSR“ je administratívne zabezpečenie jeho realizácie. Príprava Programu predstavovala tvorivú činnosť so zapojením širokej skupiny odborníkov a laikov, ktorí doň vložili svoje poznatky a skúsenosti. Realizácia zas vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov Magistrátu. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

1. Výbor pre PHSR (Výbor) – politický a poradný orgán zložený z predsedu Výboru, primátora, námestníkov, riaditeľa Magistrátu, predsedov politických klubov, starostov MČ, koordinátora pre stratégiu a zástupcov rozhodujúcich podnikov a inštitúcií mesta.

Úlohou Výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHaSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHaSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHaSR.

2. Útvar strategického rozvoja (Útvar) – výkonný útvar Magistrátu, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHaSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať projekty, koordinovať projekty, monitorovať realizáciu projektov, vypracovávať dopadové analýzy projektov, spolupracovať s ostatnými oddeleniami, útvarmi mesta, mestskými podnikmi a komisiami poslancov Mestského zastupiteľstva v Košiciach pri návrhu a realizácii úloh vyplývajúcich z PHaSR, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHaSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním projektových prostriedkov, zbierať podklady o projektoch v rámci PHaSR realizovaných inými subjektami, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík mesta, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v meste, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

Viacere z činností sa čiastočne už vykonávajú v rámci Oddelenia komunálneho rozvoja a riadenia podnikov Magistrátu mesta Košice.

3. Koordinátor pre stratégiu (Koordinátor) – bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník Výboru, riadiť Útvar, koordinovať realizáciu PHaSR, predkladať správy Výboru, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHaSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území mesta, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj mesta, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj mesta,

4. Vlastní zamestnanci – do realizácie PHaSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci Magistrátu. Mnohé útvary Magistrátu sa podieľali na tvorbe PHSR a aj navrhovali jednotlivé úlohy a opatrenia. Je preto dôležité využiť ich odborný potenciál a po zaškolení na písanie projektov zapojiť pracovníkov do realizácie niektorých úloh. V prípade potreby sa môžu dočasne prijať aj noví pracovníci na oddelenia pri realizácii jednotlivých projektov.

5. Komisie poslancov – sú zriadené ako poradné orgány pre rokovanie Mestského zastupiteľstva, ich členovia sa aktívne zúčastňovali prípravy PHaSR. Útvar strategického rozvoja bude naďalej s nimi spolupracovať s ohľadom na odbornosť tej ktorej komisie.

6. Projektové organizácie – veľký nárast projektových výziev spôsobuje nedostatok projektových kapacít, a preto Magistrát mesta Košíc mal by využiť aj iné projektové organizácie v rámci výberových konaní na zabezpečenie tých úloh PHaSR, ktoré nebude môcť zabezpečovať vlastnými kapacitami.

6. MONITOROVANIE PHaSR

Monitorovanie PHaSR budú uskutočňovať:

- Výbor pre PHaSR
- Útvar strategického rozvoja
- Koordinátor pre stratégiu
- Mestská rada
- Komisie poslancov Mestského zastupiteľstva v Košiciach
- Mestské zastupiteľstvo

6.1. SPÔSOB MONITOROVANIA PHaSR

Monitorovanie plnenia PHaSR bude vykonávať Útvar strategického rozvoja (Útvar). (Do jeho vytvorenia Oddelenie komunálneho rozvoja a riadenia podnikov Magistrátu mesta Košice). Útvar bude vykonávať monitoring v rámci celého Magistrátu a v súčinnosti s Finančným oddelením a Referátom pre strategické, finančné a kapitálové investície.

Koordinátorovi pre stratégiu pracovníci Útvaru budú pravidelne predkladať správy o postupe realizácie a príprave projektov, o vlastnej činnosti a o aktivitách iných oddelení Magistrátu súvisiace s plnením PHaSR. Koordinátor pre stratégiu bude predkladať na zasadnutia Výboru Správy o realizácii PHaSR, pre posúdenie súladu aktivít s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Výbor vydá k realizácii stanovisko, ktoré sa predloží poslancom na Mestské zastupiteľstvo pri schvaľovaní ročných rozpočtov. Útvar strategického rozvoja bude viesť aj evidenciu o iných organizáciách mesta, ktorých projekty budú napojené na úlohy PHaSR.

Postup prerokovania informácií o plnení PHaSR sa bude zabezpečovať podľa rokovacieho programu Mestskej rady, komisii Mestského zastupiteľstva v Košiciach tak, že všetky informácie a aktuálne úlohy budú vopred prerokované vo Výbore pre PHaSR a tiež v rámci koordinácie celkových zámerov v porade primátora Mesta Košice.

Počas roka môže hociktorý poslanec mestského zastupiteľstva sa oboznámiť s priebehom plnenia PHaSR na Útvare strategického rozvoja alebo u Koordinátora pre stratégiu.

6.2. VYHODNOCOVANIE A SPÔSOB MODIFIKOVANIA PHaSR

Hlavným hodnotiacim dokumentom PHaSR bude *Správa o realizácii PHaSR*, ktorú vypracuje Útvar strategického rozvoja.

Spôsob modifikovania PHaSR

Predkladať návrhy na modifikovanie PHaSR bude v právomoci Výboru pre PHaSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať Výboru návrhy na doplnenie PHaSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť Útvaru návrh na modifikovanie PHaSR.

Na zasadnutia Výboru v termíne schvaľovania mestského rozpočtu predloží Koordinátor *Dopadovú analýzu plnenia PHaSR*.

Doplnenie PHSR sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PHaSR*, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie mestskému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PHaSR bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru alebo mestského zastupiteľstva.

7. ZÁVER – ĎALŠÍ POSTUP

Pre naštartovanie procesov súvisiacich s dopracovaním a následnou realizáciou Programu je potrebné realizovať nasledovné kroky:

1. Dopracovať PHaSR stanovením:

- priorit do roku 2006
- cieľov a úloh na ďalšie plánovacie obdobie r. 2007 - 2013
- zdrojov potrebných k realizácii vybraných priorit
- termínov realizácie
- zodpovednosti za plnenie jednotlivých úloh

31. 12. 2004

2. Z začať s prezentáciou PHaSR pre širokú verejnosť s cieľom oboznámenia a získania pre spoluprácu obyvateľov mesta a inštitúcií pôsobiacich na jeho území.

31. 1. 2005

3. Vytvoriť materiálno – technické a personálne podmienky pre úplnú činnosť útvaru stratégie, ktorý bude zabezpečovať koordináciu realizácie úloh PHaSR.

31. 1. 2005

8. Zoznam použitých dokumentov a skratiek

Použité dokumenty

1. Národný rozvojový plán
2. Programový doplnok k Sektorovému operačnému programu Ľudské zdroje
3. Sektorový operačný program – Základná infraštruktúra
4. Programový doplnok k Sektorovému operačnému programu Priemysel a služby
5. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK
6. Štúdia predpokladaných potrieb sociálnych služieb pre občanov Košického samosprávneho kraja prioritne v lokalitách Košice, Košice okolie, Michalovce – Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, 2003
7. Zákon SNR z 1. októbra 1990 o meste Košice
8. Štatút mesta Košice
9. Zákon č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení
10. Návrh Zákona o športe
11. Národný program výchovy a vzdelávania
12. Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov)
13. Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov
14. Zákon č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní a jeho novela č. 567/2001
15. Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
16. Memorandum o celoživotnom vzdelávaní sa – Pracovný materiál Európskej komisie
17. Zámery rozvoja mesta Košice na rok 2004
18. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Košice I. etapa
19. Analýza sociálno-ekonomickej situácie Košického samosprávneho kraja, júl 2002
20. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja – Predkladacia správa
21. Košice 2000 – Krajská správa Štatistického úradu SR v Košiciach
22. Bulletin 4/2003 – Štatistický úrad SR, Krajská správa v Košiciach
23. Rozbor hospodárenia a záverečný účet mesta Košice za rok 2002

Použité skratky

ADOS – Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti

ACHK – Arcidiecézna charita Košice

a. s. - akciová spoločnosť

BA – Bratislava

CMZ – centrálna mestská zóna

CPLDZ – centrum pre liečbu drogového závislých

CR – cestovný ruch

CSS – cestná svetelná signalizácia

CVČ – centrum voľného času

CŽV – celoživotné vzdelávanie

DB - databáza

DD – disponibilné dôchodky, dom dôchodcov

DN – dopravné nehody

DPMK – Dopravný podnik mesta Košíc

DSS – Domov sociálnych služieb

EK – Európska komisia

ES – Ekumenické spoločenstvo

ETP - nadácia
EÚ – Európska únia
EUR- európska menová jednotka
FISU – medzinárodná športová asociácia
FNsP – fakultná nemocnica s poliklinikou
GIS – geografické informačné systémy
HC – hokejový klub
HDP – hrubý domáci produkt
HSA – hospodársko-sídlna aglomerácia
HPH – hrubá pridaná hodnota
CHA – chránený areál
CHKO – chránená krajinná oblasť
CHVU – chránené vtáčie územie
IDS – integrovaný dopravný systém
ISF – medzinárodná športová asociácia
IKT – informačno komunikačné technológie
IAD – individuálna automobilová doprava
IEKK – Integrovaná energetická koncepcia Košíc
IS – informačné systémy
KE – Košice
KIDS – Košický integrovaný dopravný systém
KDS – komplexný dopravný systém
KSK – Košický samosprávny kraj
KSRCR – komplexná stratégia rozvoja cestovného ruchu
KSŠU – Krajská správa štatistického úradu
KŠÚ – krajský školský úrad
KURS – Koncepcia územného rozvoja Slovenska
KVP - Košický vládny program
KZAM – kateória zamestnania
MČ – mestská časť
MDD – Medzinárodný deň detí
MF – Ministerstvo financií
MHD – mestská hromadná doprava
MP – mestská polícia
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP – malé a stredné podnikanie
MŠ – materská škola
MÚ MV SR -
MVaRR SR – Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MVO – mimovládne organizácie
MZ – mestské zastupiteľstvo
MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva SR
NEAP – Národný environmentálny akčný plán
n. o. – nezisková organizácia (poskytujúca verejnoprospešné služby)
NP – národná park
OH – odpadové hospodárstvo
OKEČ – oborová klasifikácia ekonomických činností
OO PZ – obvodné oddelenie policajného zboru
OR PZ – okresné riaditeľstvo policajného zboru
OSN – Organizácia spojených národov
OZ – občianske združenie
PAZI – protialkoholická záchytná izba
PC – personal computer - počítač

PHaSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Košíc
POH – Program odpadového hospodárstva
PP – prírodná pamiatka
PR – prírodná rezervácia
PZ SR – Policajný zbor SR
RPIC – Regionálne poradenské a informačné centrum
RPSP – Rada pre poradenstvo v sociálnej práci
RNM – rómska národnostná menšina
RÚVZ – regionálny úrad verejného zdravotníctva
SAD – Slovenská autobusová doprava
SAV – Slovenská akadémia vied
SBD – stavebné bytové družstvo
SČK ÚS – Slovenský červený kríž
SNR – Slovenská národná rada
SO – stredné odborné
SOP – sektorový operačný program
s. r. o. - spoločnosť s ručením obmedzeným
SR - Slovenská republika
SZSP – Slovenský zväz sluchovo postihnutých
SZŠ – stredná zdravotná škola
SZTP KC – Slovenský zväz telesne postihnutých
SWOT – analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození
ŠD – štátne divadlo
ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania
ŠÚSR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
TČ – trestná činnosť
TEHO – Tepelné hospodárstvo
TEKO – Tepláreň Košice
TJ – telovýchovná jednota
TN – Trenčín
TT – Trnava
TU – Technická univerzita
ÚNSS – Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska
UPJŠ – Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
ÚPN VÚC – Územný plán veľkého územného celku
UPSVR SR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej rodiny
UVL – Univerzita veterinárneho lekárstva
VPD – vzletová a pristávacia dráha
VŠ – vysoká škola
VÚC – vyšší územný celok
VVS – Východoslovenská vodárenská spoločnosť
VZN – všeobecne záväzné nariadenie
ZA – Žilina
ZÁKOS – Základná komunikačná sieť
ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska
ZOO – zoologická záhrada
ZOS – zariadenie opratrovateľskej služby
ZP – zdravotne postihnutí
ZŠ – základná škola
ZUČ – záujmovo umelecká činnosť
ZŤP – zdravotne ťažko postihnutí
ŽP – životné prostredie
ŽS, ŽSR - Železnice SR